ธรรมกาย

ISSN 0857-2909

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม–ธันวาคม ๒๕๓๕

- กรณียเมตตสูตร
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- จรณะ ๑๕
- อานุภาพธรรมกาย
- วิชชาธรรมกายมีดีเพราะอะไร
- วิสังขารธรรม

ขอน้อมถวายมุทิตาสักการะแด่

พระเดชพระคุณ **พระราชสิทธิมงคล**

(เสนาะ ปญฺญาวชิโร) ปธ.๖, พธ.ม.

วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

เนื่องในโอกาสได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช

กองบรรณาธิการนิตสารธรรมกาย

ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำนิตยสารธรรมกาย

พิธีพุทธาภิเษก พระพุทธชัยมงคล (ธรรมกาย)
ขนาดหน้าตัก ๙ นิ้ว (รุ่นแรก)

พระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ องค์ปัจจุบันของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และหลวงพ่อ**พระมหาเสริมชัย ชยมงคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ผู้สร้างพระตระกูลวัดปากน้ำ ตามแนววิชชาธรรมกายที่ **หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) ถ่ายทอดไว้ กำลังนั่งปรกในพิธีพุทธาภิเษก **พระพุทธชัยมงคล (ธรรมกาย)** ขนาดหน้าตัก ๙ นิ้ว (รุ่นแรก) เนื้อทองเหลือง ลงรักปิดทอง กับ**พระสมเด็จธรรมกาย และรูปเหมือนหลวงพ่อวัดปากน้ำ**

ธรรมกาย
นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อุปเสฌมหาเถร ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๙)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ. ๗
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) รป.ม.(ม.ธ.) ป.ธ. ๔
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn. (London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ ภาระนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอด Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาสักดา สุนีโต ป.ธ. ๗
พระมหาวิมล วิมโล ป.ธ. ๗
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๕
พระมหาสักดา สุมโน ป.ธ. ๔
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ. ๔
พระมหาจิรัฏฐ์
พระภาสกร ปภากโร
พระธุวันต์ ปญฺญาวฌฺโฌ
ผศ.เบญจา พงศ์พชัคฆ์ ภ.ม.
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ วท.ม.
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์ อ.บ. (จุฬาฯ)
คุณกิติเทพ ชลบุษปกุล M.BA.

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สังพันโรจน์
คุณคนัยเทพ ณ นคร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณเปรมยุดา ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณเพ็ชรา อัมระเกตุ
คุณภาวิดา ตรีนุชจรัสกุล
คุณบุณยวีร์ เพ็ชรเอี่ยม

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงพิมพ์ :
บจ. วีซั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น โทรสาร ๒๕๕-๒๘๕๘
โทรศัพท์ ๒๕๔-๓๓๐๑-๒, ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๔-๒๘๖๐
แฟ็กซ์ ๒๓๘-๑๐๗๔

อธิบายปก :
"พระพุทธชัยมงคล" จำลอง
เนื้อโลหะลงรักปิดทอง
ขนาดหน้าตัก ๙ นิ้ว
(รุ่นแรก)

นิตยสาร *"ธรรมกาย"* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม–ธันวาคม ๒๕๓๕

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
กรณียเมตตสูตร ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๗
มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
จรณ ๑๕ ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๓๒
ธรรมปฏิบัติ
สีลวิสุทธิ จิตตวิสุทธิ ทิฏฐิวิสุทธิ ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๗๘
จากพระไตรปิฎก ๖
ธรรมะสำหรับเยาวชน
มงคลยอดชีวิต (ตอนที่ ๒) ..... ศศิประภา ศากยะบุตร ๔๓
ตอบปัญหาธรรม ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๑๐๙
ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๕
แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๘๕
เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม ..... บ.ก. ๑๐๗
ปกิณกะ
วิชชาธรรมกายที่ว่ามีดี มีดีเพราะอะไร ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๑๗
โอวาทวันรับประทานพัดเปรียญธรรมฯ ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๖๑
สรุปผลงานเผยแพร่ธรรม ๘๘
วิสังขารธรรม ได้แก่ธรรมกายที่บรรลุฯ ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๖๖
อานุภาพธรรมกาย ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๘๙
คติธรรมจากรายการธรรมสู่สันติ ๑๐๖
ท้ายเล่ม
รูปขันธ์ ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

● อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท ●

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือเป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

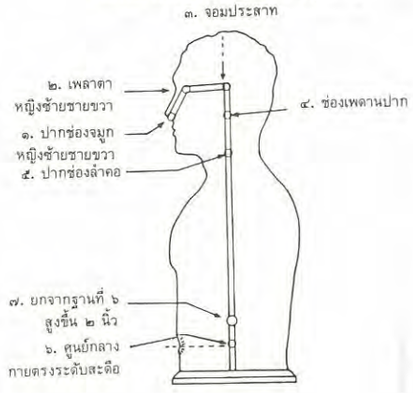

ถ้อยแถลง

"อริยะนักปราชญ์ติเตียนบุคคลอื่นได้ด้วยประการใด ได้ด้วยกรรมอันใด ไม่ควรประพฤติกรรมอันนั้นจนตลอดชีวิต ควรตั้งจิตแผ่ไมตรีจิตไปว่า ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งสิ้นจงเป็นผู้มีสุขจงเป็นผู้เกษมสำราญ จงเป็นผู้มีตนถึงซึ่งความสุขเถิด" นี้มาจาก**พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** กรรมที่อริยะนักปราชญ์ ติเตียนย่อมรวมถึงกรรมที่เบียดเบียนตนเอง หรือเบียดเบียนผู้อื่น หรือเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น กรรมเหล่านี้มีทั้งเห็นได้ง่ายชัดเจน และเห็นได้ยาก กรรมเหล่านี้ย่อมมีรากมาจากกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน การที่จะละกรรมเหล่านี้ย่อมไม่ใช่ของง่าย แม้กระทั่งอกุศลกรรมที่เห็นได้ง่ายชัดเจนก็ยังอาจละได้ยาก เพราะประมาทไม่ใส่ใจในโทษของมัน ไม่เข้าใจ จึงไม่เห็นโทษของมันหรือเห็นไม่จริง เห็นเพียงผิวเผินจึงจับจดเดี๋ยวงดเดี๋ยวทำ ต้องพยายามเพ่งให้เห็นโทษของมันอยู่เสมอให้เห็นจริงเห็นจัง เหมือนคนเคยถูกไฟลวก ย่อมกลัวไฟ การเห็นโทษย่อมมีหลายระดับ ตั้งแต่หยาบไปหาละเอียด โดยตาเนื้อถึงตาธรรมกาย ยิ่งเห็นละเอียดเข้าไปเท่าใด ก็เห็นจริงเห็นจังมากเข้าไปเท่านั้น การละก็จะเป็นไปโดยอัตโนมัติได้มากขึ้นเท่านั้น สำคัญแต่ต้องเพียรพยายามตรวจสอบกาย วาจา ใจ ของตนเองอยู่เสมอ จึงจะรู้เท่าทันและปรับปรุงให้ดีขึ้นได้

"เพียรจัดเกินไปสมาธิไม่เกิด กลับทำให้จิตฟุ้งซ่าน เพียรหย่อนเกินไปสมาธิไม่มีหวังเลย เพราะเอาแต่ง่วงกับหลับ มองไปก็มืด เพราะใจไม่สว่าง ใจมันซึม เพราะสมาธิจะเกิดเมื่อจิตใจต้องปลอดโปร่ง เป็นกลางพอเหมาะพอดี ใจจึงจะผ่องใสสะอาดบริสุทธิ์ กิเลสนิวรณ์จึงหมดไป" นี้มีในพระธรรมเทศนา **จรณะ ๑๕** ของ**หลวงพ่อชยมงฺคโล** เป็นเคล็ดที่สำคัญของการปฏิบัติธรรม ผู้ปฏิบัติธรรมต้องทำความเข้าใจให้ได้ รู้จักปล่อยวาง ปรับความเพียรให้พอเหมาะพอดี ก็จะก้าวหน้าในธรรมปฏิบัติได้ดังประสงค์

นอกจากนี้ก็ยังมีคอลัมน์ที่น่าสนใจอีกมากโปรดติดตาม

ก่อนจบขอเตือนความจำว่าในระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๑๕ ธันวาคมศกนี้ จะมีการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ ณ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ใน**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เช่นเคย จึงขอเชิญชวนทุกท่านเป็นเจ้าภาพการอบรมตามศรัทธา ขออนุโมทนา

บรรณาธิการ

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

พระอเสขมุนี (พระอรหันต์) ไปสู่ฐานะที่ไม่จุติ

สตฺถา "ภิกฺขเว เอวรูปานํ อเสขมุนีนํ อภิสมฺปราโย นาม นตฺถิ, เอวรูปา หิ อจฺจุตํ อมตํ มหานิพฺพานเมว ปาปุณนฺตีติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

"อหีสกา เย มุนโย นิจฺจํ กาเยน สํวุตา,
เต ยนฺติ อจฺจุตํ ฐานํ, ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเรติ.

ตตฺถ "**มุนโย**ติ: โมเนยฺยปฺปฏิปทาย มคฺคผลปฺปตฺตา อเสขมุนโย. **กาเยนา**ติ: เทสนามตฺตเมเวตํ. ตีหิปิ ทฺวาเรหิ สํวุตาติ อตฺโถ. **อจฺจุตนฺ**ติ: สสฺสตํ. **ฐานนฺ**ติ: อกุปฺปฏฺฐานํ ธุวฏฺฐานํ. **ยตฺถา**ติ: ยสฺมึ คนฺตฺวา น โสจนฺติ น วิหญฺญนฺติ, ตํ นิพฺพานฏฺฐานํ คจฺฉนฺตีติ อตฺโถ.

พระศาสดา ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าอภิสัมปรายภพของพระอเสขมุนีทั้งหลาย ผู้เห็นปานนั้น ย่อมไม่มี, เพราะว่า พระอเสขมุนีผู้เห็นปานนั้น ย่อมบรรลุมหานิพพาน อันไม่จุติ อันไม่ตาย" ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า:-

"มุนีเหล่าใด เป็นผู้ไม่เบียดเบียน สำรวมแล้วด้วยกาย เป็นนิตย์, มุนีเหล่านั้น ย่อมไปสู่ฐานะอันไม่จุติ ซึ่งเป็นที่คนทั้งหลายไปแล้ว ไม่เศร้าโศก"

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **มุนโย** คือ พระอเสขมุนีทั้งหลาย บรรลุมรรคและผล ด้วยโมไนยปฏิปทา.

บทว่า **กาเยน** นั่น สักว่าเป็น (หัวข้อ) เทศนาเท่านั้น. อธิบายว่า สำรวมแล้วด้วยทวารแม้ทั้ง ๓.

บทว่า **อจฺจุตํ** ได้แก่ เที่ยง.

บทว่า **ฐานํ** ได้แก่ ฐานะที่ไม่กำเริบ คือฐานะที่ยั่งยืน.

บทว่า **ยตฺถ** เป็นต้น ความว่า มุนีทั้งหลาย ย่อมไปสู่ฐานะคือพระนิพพาน ซึ่งเป็นที่คนทั้งหลายไปแล้วไม่เศร้าโศก คือไม่เดือดร้อน

---

*(ธรรมบทอรรถกถา ภาค ๖ เรื่อง **"ปัญหาที่ภิกษุถาม"** หน้า ๑๘๐*

กรณียเมตตสูตร

โดย

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

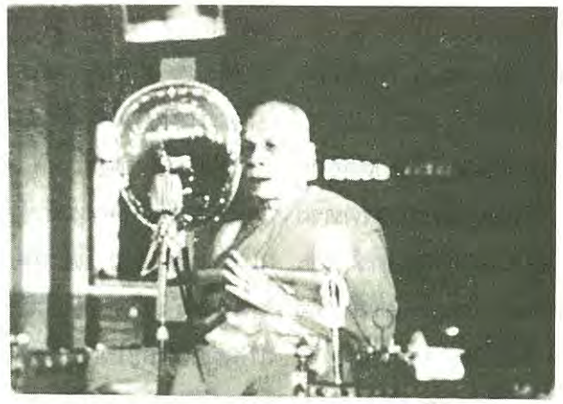

...อริยะนักปราชญ์ติเตียนบุคคลอื่นได้ด้วยประการใด ได้ด้วยกรรมอันใด ไม่ควรประพฤติกรรมอันนั้นจนตลอดชีวิต ควรตั้งจิต แผ่ไมตรีจิตไปว่า ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งสิ้นจงเป็นผู้มีสุข จงเป็นผู้เกษมสำราญ จงเป็นผู้มีตนถึงซึ่งความสุขเถิด...

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ (๓ ครั้ง)

กรณียมตฺถกุสเลน ยนฺตํ สนฺตํ ปทํ อภิสเมจฺจ
สกฺโก อุชู จ สุหุชู จ สุวโจ จสฺส มุทุ อนติมานี
สนฺตุสฺสโก จ สุภโร จ อปฺปกิจฺโจ จ สลฺลหุกวุตฺติ
สนฺตินฺทฺริโย จ นิปฺปโก จ อปฺปคพฺโภ กุเลสุ อนนุคิทฺโธ
น จ ขุทฺทํ สมาจเร กิญฺจิ เยน วิญฺญู ปเร อุปวเทยฺยุํ
สุขิโน วา เขมิโน โหนฺตุ สพฺเพ สตฺตา ภวนฺตุ สุขิตตฺตาติฯ

ณ บัดนี้อาตมภาพจักได้แสดง**กรณียเมตตสูตร** พระสูตรนี้สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงแสดงในเรื่องจิตแผ่เมตตาไปในสัตว์ เรียกว่าสูตรประกอบด้วยเมตตา การประกอบด้วยเมตตา สมเด็จพระบรมศาสดาทรงรับสั่งให้สัตว์โลก บริษัททั้ง ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกอุบาสิกา ให้ประพฤติตัวของตัวเองให้บริสุทธิ์ ให้ถือเอาตำรับตำราพระอริยบุคคล พระอริยบุคคลประพฤติดีได้อย่างไร สูงได้อย่างไร ต่ำได้อย่างไร ท่านผู้เป็นปุถุชนพึงถือเอาเป็นเนติแบบแผนได้ประพฤติอย่างพระอริยบุคคลชนิดนั้นแหละ ทั้งกาย ทั้งวาจาทั้งใจ ไม่ให้ขาดตกบกพร่องนั่นแหละได้ชื่อว่าประกอบด้วยเมตตาอยู่แล้วอยู่ในตัว ต้องประพฤติตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีของประชุมชนในยุคนี้และต่อไปในภาคหน้า ได้ชื่อว่าเป็นตำราอยู่แล้ว หากว่าเป็นชายประพฤติอย่างนี้ก็เป็นตำราของผู้ชาย เป็นหญิงก็ได้ชื่อว่าเป็นตำราของผู้หญิง เป็นภิกษุแก่ ปานกลาง อ่อน ได้ชื่อว่าเป็นตำราของภิกษุ เป็นสามเณรก็ได้ชื่อว่าเป็นตำรับตำราของสามเณร จะชี้แจงแสดงตามวาระพระบาลีในกรณียเมตตสูตรในวันนี้

เริ่มต้นว่า **กรณียมตฺถกุสเลน ยนฺตํ สนฺตํ ปทํ อภิสเมจฺจ** แปลบาลีในกรณียเมตตสูตรว่า **ยํ ตํ กิจฺจํ** อันว่ากิจอันใด **อริเยน** อันพระอริยเจ้า **อภิสเมจฺจ** บรรลุแล้ว **อภิสเมจฺจ** ถึงแล้ว **ปทํ** ซึ่งบท **สนฺตํ** อันระงับแล้ว กิจอันนั้น **กุลปุตฺเตน** อันกุลบุตร **กรณียมตฺถกุสเลน** ผู้ฉลาดในประโยชน์พึงกระทำ ดังนี้ แปลเนื้อความตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษาว่า กิจอันใดอันพระอริยบุคคลผู้บรรลุบทอันระงับกระทำแล้ว กิจอันนั้นกุลบุตรผู้ฉลาดในประโยชน์ควรกระทำ หรือพึงกระทำ กิจนั้นเป็นไฉน **สกฺโก จ** เป็นผู้อาจหาญด้วย นี่เป็นกิจอันหนึ่ง **อุชู จ** เป็นผู้ซื่อด้วย **สุหุชู จ** เป็นผู้ตรงด้วย **สุวโจ** เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย **มุทุ** เป็นผู้อ่อนละไม **อนติมานี** ไม่มีอติมานะ **สนฺตุสฺสโก** เป็นผู้สันโดษ **สุภโร** เป็นผู้เลี้ยงง่าย **อปฺปกิจฺโจ จ** มีธุระน้อย ธุระไม่มาก **สลฺลหุกวุตฺติ** เป็นผู้ประพฤติเบากายเบาใจ **สนฺตินฺทฺริโย จ** เป็นผู้ประพฤติสงบแล้ว **นิปฺปโก** เป็นผู้มีปัญญา **อปฺปคพฺโภ** เป็นผู้ไม่คะนอง **กุเลสุ อนนุคิทฺโธ** เป็นผู้ไม่พัวพันในสกุลทั้งหลาย **น จ ขุทฺทํ สมาจเร กิญฺจิ เยน วิญฺญู ปเร อุปวเทยฺยุํ ฯ น จ ขุทฺทํ สมาจเร กิญฺจิ เยน วิญฺญู** วิญญูชนทั้งหลายพึงติเตียนบุคคลอื่นได้ด้วยกรรมอันใด เราไม่กระทำกรรมอันนั้นเลย วิญญูชนทั้งหลายพึงติเตียนบุคคลอื่นได้ด้วยกรรมอันใด เราไม่ประพฤติกรรมอันนั้นเลย พึงแผ่ไมตรีจิตไปในหมู่สัตว์นั้นว่าขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้มีความสุข จงเป็นผู้มีความเกษม จงเป็นผู้มีตนถึงซึ่งความสุขเถิด นี่เป็นเนื้อความของพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษาได้ความเท่านี้

ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายขยายความในกรณียเมตตสูตรนี้ต่อไปที่เราได้เคยฟังพระท่านสวดมนต์หลายครั้งหลายคราแล้ว สวดอยู่เสมอในกรณียเมตตสูตรนี้ พึงฟังความให้เข้าใจเป็นธรรมอันละเอียดสุขุมลุ่มลึก เป็นธรรมของพระอริยเจ้า ถ้าบุคคลผู้ใดประพฤติตามแนวนี้เข้า บุคคลผู้นั้นถึงเป็นปุถุชนก็ได้ชื่อว่าปุถุชนสาวกของพระศาสดา สาวกของพระศาสดามี ๒ จำพวก อริยสาวก เป็นพระโสดาแล้ว ปุถุชนสาวก เริ่มจะเป็นโสดาต่อไป ยังไม่เป็นโสดา เริ่มจะเป็นพระโสดาต่อไป นี้ได้ชื่อว่าเป็นปุถุชนสาวกของพระพุทธเจ้า ที่เป็นโสดาแล้ว สกทาคา อนาคา อรหัต จัดได้ชื่อว่าเป็นอริยสาวกทั้งนั้น ลดส่วนกว่านั้นลงมา ที่มีธรรมกายเป็นโคตรภูหรือไม่มีธรรมกาย แต่บริสุทธิ์กาย วาจา ใจ ทันพระอริยบุคคลเหล่านั้น นี้ได้ชื่อว่าเป็นปุถุชนสาวก เหตุนี้ในกรณียเมตตสูตรนี้ มีเนื้อความอันสุขุมลุ่มลึก จงตั้งใจสดับตรับฟังให้เข้าเนื้อเข้าใจ

ในเบื้องต้น แปลมคธภาษาว่า กิจนั้นใดอันพระอริยบุคคล ผู้บรรลุบทอันสงบ กระทำแล้ว **สนฺตํ ปทํ** แปลว่าบทอันสงบแล้ว อันกระทำแล้ว **อตฺถกุสเลน** กิจนั้น อันบุคคลผู้ฉลาดในประโยชน์ **กรณีย** อันนั้นพึงกระทำกิจนั้นอันบุคคลผู้ฉลาดในประโยชน์พึงกระทำนี่เข้าใจยากจริง ไม่ใช่เป็นของง่าย แปลอีกทีหนึ่งว่า กิจนั้นใดอันพระอริยบุคคล ผู้บรรลุบทอันสงบกระทำแล้ว กิจนั้นอันบุคคลผู้ฉลาดในประโยชน์ควรกระทำ

ผู้ฉลาดในประโยชน์นั่นเป็นเช่นไร **สกฺโก เป็นผู้อาจหาญ** อาจหาญทุกประการในธรรมวินัยของพระศาสดา ไม่ขาดตกบกพร่อง อาจหาญในทางบริสุทธิ์กาย อาจหาญในทางบริสุทธิ์วาจา อาจหาญในทางบริสุทธิ์ใจ ไม่มีขาดตกบกพร่องใด ๆ ทำสิ่งใดด้วยกาย ต้องเอาปัญญาเข้าสอดส่องมองเสียก่อน แล้วจึงทำ เห็นว่าไม่มีทุกข์ ไม่เดือดร้อนตน ไม่เดือดร้อนบุคคลผู้อื่นจึงทำ ถ้าเห็นว่าเดือดร้อนตน เดือดร้อนผู้อื่น ไม่ทำ อาจหาญอย่างนี้ อาจหาญในการดีอย่างนี้ ที่จะกล่าววาจาอันใดออกไป อาจหาญอีกเหมือนกัน เอาปัญญาเข้าสอดส่องดูเสียก่อน ถ้าเดือดร้อนเราก็ไม่กล่าว เดือดร้อนเขาก็ไม่กล่าว เดือดร้อนทั้งเราทั้งเขาก็ไม่กล่าว ถ้าไม่เดือดร้อนเราจึงกล่าว ถ้าไม่เดือดร้อนเขาจึงกล่าว ถ้าไม่เดือดร้อนทั้งเราทั้งเขา จึงกล่าว นี้ก็อาจหาญในวาจา อาจหาญในทางใจ ใจจะคิดสิ่งหนึ่งสิ่งใด เดือดร้อนเราก็ไม่คิด เดือดร้อนเขาก็ไม่คิด เดือดร้อนทั้งเราทั้งเขา ก็ไม่คิด ถ้าไม่เดือดร้อนเราจึงคิด ถ้าไม่เดือดร้อนเขาจึงคิด ถ้าไม่เดือดร้อนทั้งเราทั้งเขาจึงคิด นี้อาจหาญอย่างนี้ นี่ **สกฺโก** เป็นผู้อาจหาญ ไม่ใช่อาจหาญเรื่อง

อื่น ไม่ใช่อาจหาญเรื่องเหลวไหล โจรปล้น ประเทศต่อประเทศปะทะกัน หรือมหาโจรปล้นกัน ไม่ใช่ เป็นอาจหาญของคนพาล **อาจหาญของบัณฑิตเป็นอย่างนี้ เป็นผู้อาจหาญในความดี ไม่มีความชั่วเข้าเจือปนระคนทีเดียว อาจหาญไปในส่วนดีฝ่ายเดียว** นี่ **สกฺโก** ข้อที่หนึ่ง

อุชู จ เป็นผู้ซื่อ ลักษณะซื่อของคนน่ะซื่ออย่างไร ซื่อกาย ซื่อวาจา ซื่อใจ ซื่อทั้งข้างนอกข้างในตรงกันหมดไม่ลักลั่นกัน ซื่อจริง ๆ ไม่มีคด ไม่มีเคี้ยว ไม่มีรุ้งแวงแต่อย่างหนึ่งอย่างใดซื่อทั้งข้างนอกข้างใน ตรงกันหมดไม่ลักลั่นกัน ไม่เถียงกัน อย่างนี้เรียกว่าซื่อ **อุชู** แปลว่าเป็นผู้ซื่อ

สุหุชู เป็นผู้ตรงดี ซื่อแล้วก็ตรงดี ในข้อหลังว่าตรงดี คนที่ตรงดีน่ะเป็นอย่างไร ลักษณะตรงดีของพระอริยเจ้าไม่มีรุ้งแวง ตรงดิ่งทีเดียว ท่านวางหลักไว้ในสังฆคุณนั่น **อุชู**น่ะเป็นผู้ซื่อ **สุหุชู** เป็นผู้ตรง **อุชุปฏิปนฺโน** เป็นผู้ปฏิบัติตรง นั่นแน่ะแนวนั้น เดินแนวนั้นทั้งกาย ทั้งวาจา เดินแนวนั้น เป็นผู้ปฏิบัติตรงตรงอย่างไร ซื่ออย่างไร ซื่อไม่มีคดเคี้ยว ถูกต้องร่องรอยทางมรรคผลทีเดียว ซื่อต่อคำของพระบรมศาสดา ไม่คดต่อพระธรรมของพระบรมศาสดา นี่เป็นผู้ซื่อ ตรงตามทางมรรคผล ไม่เลี่ยงหลีกต่อทางมรรคผล ทางมรรคผลเป็นไปอย่างไร เดินทางมรรคผลให้เป็นไปอย่างนั้น ไม่คลาดเคลื่อนจากทางมรรคผล ไม่สน วนในกิจอื่น ตั้งใจแช่มชื่น ประคับประคองใจของตนอยู่เสมอ ให้ตรงทางมรรคผลอยู่ร่ำไปดังนี้ เป็นผู้ตรงดี อย่างนี้ว่าตรงดีทีเดียว นี่เป็นข้อที่ ๓ ตรงดี

สุวโจ ว่าง่ายสอนง่าย ว่าง่ายสอนง่ายเหมือนเด็กที่ดี หรือเหมือนคนที่เฉลียวฉลาดดี เป็นคนที่หัวอ่อน ว่าง่ายสอนง่ายอย่างไร ไม่ดื้อต่อทางมรรคผล ไม่ดื้อต่อธรรมของพระบรมศาสดา ตรงร่องรอยธรรมของพระบรมศาสดา ถ้าให้ปฏิบัติธรรม เป็นถูกต้องร่องรอยละ ถ้าผิดธรรมเป็นไม่ยอมกันละเด็ดขาด ถ้าว่าถูกธรรมละไม่ว่าข้อไหนเงื่อนไหนเล็กน้อยไม่เข้าใจจะเป็นผลน้อยผลใหญ่ไม่เข้าใจ ว่าง่ายสอนง่ายนักถูกธรรมตรงธรรมเข้าแล้วละก็ ถ้าว่าผิดธรรมละก็ไม่ไปเด็ดขาดทีเดียว นี่พระศาสดาทรงรับสั่งว่า **สุวโจ** เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่ายอยู่ในลักษณะอยู่ในธรรมของพระวินัย เรื่องว่าง่ายสอนง่ายน่ะ หายากนัก ไม่ใช่เป็นของหาง่าย คนดี คนเป็นนักปราชญ์ คนเป็นบัณฑิต ภิกษุก็ดี สามเณรก็ดี อุบาสกก็ดี อุบาสิกาก็ดี ว่าง่ายสอนง่ายอยู่กับใครเบาใจ ไม่หนักใจ อยู่กับพ่อแม่ก็ไม่หนักใจสบายอกสบายใจ เย็นอกเย็นใจ คนว่าง่ายสอนง่ายภิกษุ สามเณร อยู่กับครูบาอาจารย์ ก็เย็นอกเย็นใจสบายอกสบายใจ ว่าง่ายสอนง่าย ถ้าว่าภิกษุสามเณรว่ายากสอนยากละ เอาละ เดือดร้อนละลูกหญิงลูกชายก็เหมือนกัน ว่ายากสอนยากละพ่อแม่เดือดร้อนละถ้าว่าลูกหญิงว่าง่ายสอนง่ายอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ทุกสิ่งทุกประการไม่คัดค้านแต่อย่างหนึ่งอย่างใด นี่เรียกว่า **สุวโจ** ว่าง่ายสอนง่าย พระศาสดาสรรเสริญนัก นี่เป็นกิ่งหนึ่งของทางพุทธศาสนาว่าง่ายสอนง่ายเป็นคนทำธรรมวินัยให้เจริญ เป็นคนเจริญในธรรมวินัยของพระบรมศาสดา **สุวโจ**

มุทุ เป็นผู้อ่อนละมุนละไม ไม่ใช่อ่อนโยเย อ่อนโยเยไปเสีย ก็ใช้ไม่ได้ อ่อนละมุนละไม อ่อนใช้ได้ดีตามความปรารถนาของผู้ฝึกหัด จะดัดแปลงแก้ไขอย่างหนึ่งอย่างใด ก็อ่อนละมุนละไมทุกสิ่งทุกประการเหมือนอย่างคนแก่ เหมือนอย่างคนแก่ หุงข้าวอ่อนละมุนละไมละก็คนแก่ยิ้มเชียว ถ้าหุงข้าวแข็งกระด้างละคนแก่หน้าเบ้เชียว ไม่สบายใจ ครูดใจสดุดใจนัก ถ้าว่าละมุนละไมละก็คนแก่ชอบใจ นี้อาการที่อ่อนละมุนละไม เป็นภิกษุ หรือสามเณร อยู่กับครูบาอาจารย์ครูบาอาจารย์ก็เย็นอกเย็นใจ เหมือนคนแก่ได้พบข้าวอ่อนละมุนละไมเข้าใจเย็นใจสบาย แม้ลูกหญิงลูกชายจะอยู่กับมารดาบิดา ถ้าอ่อนละมุนละไม มารดาเย็นอกเย็นใจ ไม่เดือดร้อนด้วยประการต่าง ๆ นานา นี้ **มุทุ** เป็นผู้อ่อนละมุนละไม

อนติมานี เป็นข้อที่ ๖ **อนติมานี ไม่มีอติมานะ** เย่อหยิ่งจองหองไม่มี ไม่มีเย่อหยิ่งจองหองจริง ๆ ทีเดียว ลูกหญิงลูกชายบางคนเย่อหยิ่งจองหองต่อพ่อแม่ กระทบกระทั่งเข้าเล็กน้อยละก็ ใช้จมูกฟิดหมิ่นพ่อแม่เสียแล้ว เอาแล้ว นี่ร้ายกาจถึงขนาดนี้ นี่มันหยิ่งจองหองอย่างนี้ ภิกษุสามเณรก็ดุจเดียวกันถ้าว่ากระทบกระทั่งเข้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ละก็ **เอาละไปละสึกขาลาเพศไปเสียบ้าง ไปเสียที่ไหน ๆบ้าง** นี่เอาเข้าแล้ว ถูกเข้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ละก็หัวดื้อกระด้าง ครูบาอาจารย์เกลียดนัก พ่อแม่ก็เกลียดนัก ถ้าเป็นผู้ที่ไม่หยิ่งจองหอง เมื่อไม่หยิ่งจองหองอย่างนี้แล้ว เป็นที่สบายใจ อยู่กับพ่อแม่เป็นที่สบายใจ ครูบาอาจารย์ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในพระพุทธศาสนา

เป็นผู้ไม่หยิ่งจองหองแล้ว เป็นที่สบายใจ พระพุทธศาสนาชอบใจนัก ชอบอาจหาญ ชอบตักเตือน ไม่มีอติมานะ ถ้ามีอติมานะเย่อหยิ่งจองหอง เป็นเช่นนั้นละก็ เป็นที่ไม่สบายใจ นี่เป็นคนฝ่ายเลว ฝ่ายดีก็ไม่หยิ่งจองหองเท่านั้น ไม่มีอติมานะทีเดียว

สนฺตุสฺสโก เป็นผู้สันโดษ สันโดษน่ะยินดีปัจจัยตามมีตามได้ เหมือนเป็นภิกษุสามเณรเช่นนี้ ยินดีปัจจัยตามมีตามได้ ได้อย่างไรก็ยินดีอย่างนั้นมีอย่างไรก็ยินดีอย่างนี้ ไม่ก้าวก่ายเกะกะ ไม่ทำบุคคลผู้เลี้ยงให้เดือดร้อน มีนี่จะเรียกอันโน้นต่อไป อย่างชนิดนี้ไม่สันโดษ ยินดีตามมีตามได้จึงเรียกว่าเป็นผู้สันโดษ นี่เป็นข้อที่ ๗ เป็นผู้สันโดษ ยินดีปัจจัยตามมีตามได้

สุภโร เป็นผู้เลี้ยงง่าย เลี้ยงง่ายอย่างไร เหมือนอย่างกับม้าเลี้ยงง่าย หรือช้างที่เลี้ยงง่าย เขาเทียบด้วยม้าอาชาไนย เจ้าของจะให้หญ้าสด ก็เคี้ยวหญ้าสดกินตามหน้าที่ เจ้าของจะให้หญ้าแห้งก็เคี้ยวกินตามหน้าที่กินจริง ๆ กินจนอิ่ม ให้รำก็กินรำ ให้ข้าวสุกก็กินข้าวสุก ให้ข้าวตากก็กินข้าวตาก กินตามหน้าที่ จะให้

ของชนิดไหนที่กินได้ก็กินทั้งนั้น กินโดยเคารพ กินไม่สุรุ่ยสุร่าย กินไม่กระสับกระส่าย กินด้วยตั้งอกตั้งใจ นี่ผู้เลี้ยงง่ายเป็นอย่างนี้หญิงก็ดี ชายก็ดี ภิกษุสามเณรก็เหมือนกัน มีอย่างไรก็ใช้อย่างนั้น เลี้ยงง่ายไม่เดือด-ร้อนต่อผู้เลี้ยงเมื่อเขาเลี้ยงอย่างไรละก็บริโภคอย่างนั้น ถ้าจืดนักสิ่งใดมันมีเค็มก็ผสมกันเข้า ไม่ต้องยุ่งเรียกโน่นเรียกนี่ต่อไป สิ่งใดมันเค็มมากก็ไปหาสิ่งที่จืด ๆ มาผสมเข้า มันก็กลายเป็นของพอดีไปเอง นี่เลี้ยงตัวอย่างนี้ เมื่อเขาเลี้ยงอย่างไรก็ไม่ให้ผู้เลี้ยงเดือดร้อน ให้ผู้เลี้ยงดีอกดีใจ ให้ผู้เลี้ยงยินดีชื่นอกชื่นใจ เรียกว่าภิกษุสามเณรเป็นผู้เลี้ยงง่าย เป็นที่เบาใจกับครูบาอาจารย์ ลูกหญิงลูกชายเป็นผู้เลี้ยงง่าย เบาอกเบาใจกับพ่อแม่ แม้ภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกาพุทธศาสนิกชนเป็นผู้เลี้ยงง่าย เป็นที่เบาใจในทางพุทธศาสนา เพราะพระอริยบุคคลทั้งหลายเป็นผู้เลี้ยงง่ายทั้งนั้น ไม่มีเป็นผู้เลี้ยงยากเลย เราเป็นปุถุชนประพฤติตัวให้เลี้ยงง่ายเช่นนั้นจะเป็นอายุพระศาสนา นี่เป็นข้อที่ ๘ **สุภโร** เป็นผู้เลี้ยงง่าย

อปฺปกิจฺโจ จ เป็นผู้มีธุระน้อย ไม่มีกิจธุระมาก พวกมีธุระกิจมากน่ะ เบื่อ อุปัชฌาย์อาจารย์ที่ภิกษุสามเณรมีธุระมากน่ะ เบื่อ พ่อแม่ปกครองลูกหญิงลูกชายมีกิจธุระมากน่ะ เบื่อ กิจธุระไม่มีจบละ เดี๋ยวกิจธุระนั้น เดี๋ยวกิจธุระนี้ เรื่อย ๆ ไป นี่มีกิจธุระมากอย่างนี้ ไม่เป็นที่พอใจในทางพุทธศาสนา ทางพระพุทธศาสนาให้มีกิจธุระน้อย ถ้ากิจธุระในธรรมวินัยละก็เป็นมือขวา มีมาก มีมากอยู่ทีเดียว ถ้าว่านอกจากธรรมวินัยของพระศาสดาไปแล้วมีบ้างเล็กน้อยเท่านั้น พอดูไป ไม่หากิจให้ยุ่งแก่อัตภาพร่างกายนัก พวกหากิจให้ยุ่งแก่อัตภาพร่างกายเรียกว่ามีกิจมากไม่เจริญในธรรมวินัยของพระศาสดา มีกิจธุระน้อย นี่เป็น**ข้อที่ ๙**

ประพฤติเบากายเบาใจ ประพฤติเบากาย กายก็เบา ประพฤติเบาใจ ใจก็เบา ไม่มีบริขารมากมีแต่พอสมควร วาจาไม่มีกังวลมาก มีแต่พอสมควร เบากายเบาใจ ทุกสิ่ง ไม่มีติดข้อหนึ่งอันใด คล่องแคล่วกายใจ คล่องแคล่วไม่มีห่วงมีใยอะไร ปลอดโปร่ง ไม่มีกังวลห่วงใยทีเดียว นี่เป็นผู้เบากายเบาใจอย่างชนิดนี้ นี่เป็นที่ปรารถนาในพระพุทธศาสนานี้นัก นี่เป็นข้อที่ ๑๐ **สลฺลหุกวุตฺติโน เป็นผู้ประพฤติเบากายเบาใจ**

สนฺตินฺทฺริโย เป็นผู้มีอินทรีย์สงบแล้ว สงบทุกอย่าง จักขุนทรีย์ ตาก็สงบ หูก็สงบ จมูกก็สงบ ลิ้นก็สงบ กายก็สงบ ใจก็สงบ สงบทุกอย่าง สงบได้แล้ว **สนฺตินฺทฺริโย** แปลว่าสงบแล้ว เป็นผู้สงบกาย สงบวาจา สงบใจ นี่แหละเป็นที่ปรารถนาในพุทธศาสนา ภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกา ประพฤติสงบกาย สงบวาจา สงบใจได้ นั่นแหละเป็นเจริญของพระพุทธศาสนา ถ้าสงบไม่ได้ยังลอกแลกอยู่ ยังเป็นที่ไว้วางใจในพระพุทธศาสนาไม่ได้ ผู้เทศน์นี่เองบอกพระอุปัชฌาย์ให้ตั้งเจ้าคณะหมวดองค์หนึ่ง ว่าควรจะได้เป็นอุปัชฌาย์แล้ว ท่านอาจารย์องค์นั้น ท่านอุปัชฌาย์ท่านตอบผู้เทศน์นี่แหละ ตายังไวเช่นนั้นคุณจะตั้งมันอย่างไร ตั้งมัน ก็ทำลายเสียเช่นนั้น ท่านบอกว่าตาไว อ้ายตาไวมันก็ชอบกลอยู่เหมือนกัน และอยู่มาหน่อยหนึ่งเจ้าคณะหมวดองค์นั้นก็สึกไปเสียเลยจริง ๆ อ้อ จริงเหมือนคำของอุปัชฌาย์ท่าน นั่นแน่ะไม่สงบ สงบตานะ

สงบหู สงบจมูก สงบลิ้น สงบกาย สงบใจ เป็นภิกษุจริง ๆ เป็นสามเณรจริง ๆ เป็นอุบาสกจริง ๆ เป็นอุบาสิกาจริง ๆ ไม่ลอกแลก ถ้าลอกแลกเช่นนั้นละก็หาเรื่องละ ถ้าหาเรื่องเช่นนั้นละก็ไม่งอกงามในธรรมวินัยของพระศาสดา ต้องประพฤติสงบกาย สงบวาจา สงบใจจริง ๆ ลงไป สงบตา หู จมูก ลิ้นกายใจ ลงไป **อินทรีย์สงบเสียได้แล้ว นี่เป็นที่ปรารถนาในพุทธศาสนา** เป็นภิกษุสามเณรก็จะงอกงามในธรรมวินัยของพระศาสดา เป็นอุบาสกอุบาสิกาก็จะงอกงามในธรรมวินัยของพระศาสดา เพราะสงบอินทรีย์เสียได้แล้ว นี่ข้อที่ ๑๑

ข้อที่ ๑๒ **นิปฺปโก เป็นผู้มีปัญญา** ลักษณะมีปัญญาในธรรมวินัยของพระศาสดานะเป็นประโยชน์นัก ว่าลักษณะท่านวางตำราไว้เช่นนี้เป็นผู้มีปัญญาแล้วทำความเจริญเท่าไรก็ได้ ทำความเจริญอย่างไร ประพฤติตัวเสียให้เรียบร้อยเป็นไปตามตำรับตำราที่ได้กล่าวมาดังนี้ เราชวนผู้ประพฤติเรียบร้อยเหมือนตัวนั่นแหละให้ได้สักคน หนึ่งเดือนให้ได้สักคนก็เอา สองเดือนได้สักสองคน สามเดือนได้สักสามคน สี่เดือนได้สักสี่คน พอครบสิบสองเดือนก็ได้สิบสองคน นั่นมีพวกสิบสองคนแล้วนะ เอาอีกปีหนึ่งปีที่สองอีกสิบสองคนก็ยี่สิบสี่แล้วนะ เอาอีกปีนะสิบสองคนนี่สามสิบหกแล้วนะ สี่ปีเท่านั้น ๔๘ มีพวกสงบดีได้ ๔๘ ทีนี้หลาย ๆ ปีเข้าเป็นอย่างไรก็สงบอย่างนั้นถ้าผู้มีปัญญาชวนอย่างนั้น ถ้าเป็นสามเณรก็ได้เป็นคณาจารย์องค์หนึ่ง ถ้าเป็นอุบาสกก็ได้เป็นหัวหน้าคนหนึ่งเป็นอุบาสิกาก็ได้เป็นหัวหน้าอุบาสิกาคนหนึ่ง นี่คนมีปัญญาสำคัญนัก พุทธศาสนาประสงค์คนมีปัญญาอย่างนี้ คนมีปัญญาไม่กระทบกระเทือนบุคคลผู้ใด อยู่ในสถานที่ใดไม่กระทบกระเทือนผู้ใด ทำแต่ประโยชน์ให้เขาเท่านั้น บำบัดโทษประกอบประโยชน์ให้เขาเท่านั้น นี่แง่สำคัญเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาของพระศาสดา เป็นภิกษุก็ดี อุบาสกอุบาสิกาก็ดี เมื่อเป็นภิกษุสามเณรต้องเป็นภิกษุสามเณรจริง ๆ คนมีปัญญาเป็นอุบาสกอุบาสิกาจริง ๆ เป็นอุบาสกต้องหาเพื่อนอุบาสกมา เป็นอุบาสิกาก็ต้องหาเพื่อนอุบาสิกามา เป็นภิกษุก็หาเพื่อนภิกษุมา เป็นสามเณรก็หาเพื่อนสามเณรมา นี่คนมีปัญญาพระบรมศาสดาทรงรับสั่งธรรมิกอุบาสกว่าเป็นคนมีปัญญา ธรรมิกอุบาสกมีอุบาสก ๕๐๐ เป็นหมู่พวก พระองค์รับสั่งว่า **ปณฺฑิตปุริโส** กับธรรมิกอุบาสก แปลเป็นภาษาไทยว่า ท่านผู้ดำเนินด้วยคติของปัญญาเกษมอย่างนี้ นี่ทว่ามีปัญญาอย่างนี้ก็จะเอาตัวรอดได้ ไม่ต้องมีเงินมีทองดอก เงินทองน่ะเขาแสวงหากันมา แสวงหาในดินก็มีไปพลิกแผ่นดินไถไร่ไถนาทำสวนเข้าก็เขาหาเงินหาทองในแผ่นดินเขาหาเงินหาทองบนต้นไม้

ก็มี บนต้นไม้ก็ไปทำน้ำตาลเข้าไป เอาลูกไม้มาขาย เอาดอกไม้มาขาย นี่เขาหาเงินบนต้นไม้ เขาหาเงินในทะเลก็มี เขาหาแปลก ๆ กัน วิธีหาเงินหาทองต่าง ๆ แต่ว่าเงินทองน่ะอยู่ที่ไหน ที่แน่แท้ลงไปทีเดียวน่ะ พวกหาเงินหาทองเหล่านี้ บางคนก็ถูกเหมาะดี บางคนไม่ถูก แท้ที่จริงเงินทองน่ะอยู่ที่คนนะ เงินทองอยู่ที่คนนะ พระเจ้าแผ่นดินท่านปกครองหมดประเทศ ท่านเรียกเอาเงินที่คนไปใช้ ใช้ไม่หวาดไม่ไหว ท่านเป็นผู้ปกครองประเทศ ท่านเรียกใช้ไม่หวาดไม่ไหว นั่นคนมีปัญญา คนมีปัญญาอยู่ที่นั่น พุทธศาสนาเห็นลึกซึ้ง พระพุทธเจ้าท่านเห็นว่าศาสนาของท่านจะอยู่ได้ด้วยข้าวปากหม้อ นั่นแหละอยู่ได้แท้ ๆ ทีเดียว ศาสนาท่านตั้งไว้ที่นั่นเอง เอาไว้ที่ข้าวปากหม้อ นั่นแหละอยู่ได้ ท่านก็แก้ไขทีเดียว ท่านบิณฑบาตเข้าเอาข้าวปากหม้อ เอาก่อนด้วยหนา ไปแต่เช้าทีเดียว พอตักข้าวปากหม้อเอาก่อนทีเดียว เอาเสียทัพพี ทัพพี ๆ ๆ พอฉันแล้วก็กลับ ฉันเสีย ทำกิจพุทธศาสนาจริง ๆ แต่ว่าฉันข้าวปากหม้อเรื่องไปมีอย่างนี้ พุทธศาสนาอยู่ได้อย่างนี้ นี่คนมีปัญญาลึกซึ้ง ถ้าว่าหากว่าเราจะทำเอง ตั้งแบบตำรับตำราของเราเอง ท้องของตัวไปฝากคนอื่นเหมือนพุทธศาสนาเช่นนี้ เราทำไม่ได้ หลักฐานเราไม่พอ ทำไม่ได้เป็นแน่ ถ้าว่าพระพุทธเจ้าทำได้ วางตำราไว้ได้ เมื่อท่านวางตำราไว้เช่นนี้แล้วให้ถือเป็นตำราทีเดียวเมื่อคนมีปัญญาวางตำราไว้อย่างนี้ เรารักษาทีเดียว เข้ารักษาความบริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา บริสุทธิ์ใจ ให้ตามแนวพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว แล้วก็เดินตามแนวพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ หาพวกเข้ามาก ๆ เมื่อได้พวกมากขึ้นเพียงไร ก็พวกมากเขาดูแลกันเอง เขาอุปการะกันเองไม่เดือดร้อนดอก ฉลาดอย่างนี้ละก็เป็นภิกษุได้ตลอดชาติ เป็นสามเณรได้ตลอดชาติ เป็นอุบาสกอุบาสิกาได้ตลอดชาติ ไม่เดือดร้อนอันใด นี่ **นิปฺปโก** เป็นผู้มีปัญญา ปัญญาสำคัญนัก

อปฺปคพฺโภ ไม่คะนอง ไม่คะนองน่ะเป็นอย่างไร ลักษณะคะนองเป็นอย่างไร ลักษณะคะนองน่ะไม่ว่ามือไม่ว่าตา หู ไม่ว่าทั้งนั้น สอดไป สอดตาไป สอดหูไป สอดจมูกไป สอดลิ้นไป สอดกายไป สอดใจไป คอยรับสัมผัสอยู่เสมอไป อย่างนี้ก็เป็นคะนองส่วนหนึ่ง ในอายตนะ **อปฺปคพฺโภ** ไม่คะนองน่ะ ตามปกติกายจะเดินก็เดินตามปกติ ไม่ลอกแลกไม่เหลวไหลไม่หลุกหลิก วาจาจะพูดก็พูดปกติไม่ลอกแลกไม่เหลวไหลไม่หลุกหลิก พูดโดยตรงโดยซื่อ ใจจะคิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ไม่โลดโผนเกินไป สิ่งที่ควรเป็นธรรมเป็นวินัยก็คิดไป สิ่งไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยก็ไม่คิด **อปฺปคพฺโภ** ผู้ไม่คะนอง กายก็ไม่คะนอง วาจาก็ไม่คะนอง คะนองกายก็กระดิกนิ้วกระดิกมือตามหน้าที่ นั่งอยู่ก็ไม่ปกติกระดิกนิ้วกระดิกมือ หยิบโน่นหยิบนี่ไป อย่างชนิดนั้นเขาเรียกว่าคะนองกาย คะนองวาจา วาจาก็ร้องเพลงร้องกานท์ไป เอาเรื่องเหลว ๆ ไหล ๆ มาพูดไป เอาเรื่องโน่นเรื่องนี่มาพูดไป อย่างนี้พวกคะนองวาจาคะนองกายคะนองวาจานี่เรียก **คพฺโภ** ผู้คะนอง **อปฺปคพฺโภ** แปลว่าผู้ไม่คะนอง ไม่คะนองทีเดียวกายวาจา สงบเงียบเรียบร้อยทีเดียว ไม่คะนองกาย ไม่คะนองวาจา

กุเลสุ อนนุคิทฺโธ ไม่พัวพันในสกุลทั้งหลาย เป็น

ข้อที่ ๑๔ ตระกูลใดตระกูลหนึ่งไม่พัวพัน ไม่แตะต้อง พวกพัวพันในสกุลน่ะจะต้องเกิดทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน ภิกษุสามเณรพัวพันในสกุลจะต้องเกิดทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน อุบาสกอุบาสิกาพัวพันในสกุลจะต้องทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน แถกกันด้วยตา ว่ากันด้วยปากต่าง ๆ อิจฉาริษยากันต่าง ๆ เพราะพัวพันในสกุล ในสกุลอุปฐาก ผู้บำรุงตน ผู้พอกเลี้ยงตน ผู้ให้ความสุขแก่ตน ถ้าว่าพัวพันในสกุลแล้วโทษร้ายนัก

มีภิกษุครั้งพุทธกาลรูปหนึ่ง บวชมา ๑๒ ปีแล้ว ไปในบ้านช่างแก้วมาก็ ๑๒ ปีเหมือนกัน ตั้งแต่บวชมาอยู่ในบ้านช่างแก้ว ถึงเวลาเขาก็ไปพอกเลี้ยงในบ้าน ถวายอาหารบิณฑบาตอิ่มแล้วก็ไป ทำอะไรไปเถอะ ถึงเวลาแล้วไปฉันที่บ้านเขา วันหนึ่งพ่อค้าเขาเอาแก้วดวงหนึ่งมีค่ามากเอามาจ้างช่างแก้วให้เจียระไน ช่างแก้วก็รับเขาด้วยมือที่กำลังหั่นเนื้อ มือเปื้อนด้วยเลือด พอรับแก้วไว้ เลือดก็ไปติดดวงแก้วนั่น ที่รับไว้นั้น เจ้านกกระเรียนที่เลี้ยงไว้ตัวหนึ่ง เห็นก้อนแก้วอยู่บนเขียงหั่นเนื้อเชือดเนื้อ เข้าใจว่าเป็นก้อนเนื้อชิ้นเนื้อ นกกระเรียนคว้าปุบเข้าท้องไปแล้ว พระเถรกำลังฉันจังหันอยู่นั่นท่านก็เห็นเหมือนกันว่าก้อนแก้วนั่นนกกระเรียนเอาเข้าท้องไปเสียแล้ว ช่างแก้วมาถึงโอพระคุณเจ้าแก้วผมวางไว้บนเขียงนี่หายไปไหนล่ะนี่ พระเถรท่านก็นิ่งเสีย ถามท่านหนักเข้า หนักเข้า ท่านก็นิ่งอยู่ร่ำไป ท่านกลัวนายช่างแก้วจะไปฆ่านกกระเรียนเข้า ท่านจะเป็นบาปด้วย ท่านก็นิ่งเสีย ไม่มีใครละ พระผู้เป็นเจ้า ก้อนแก้วของกระผมวางไว้ที่นี่มีค่ามาก ตัวและครอบครัวของกระผมก็ไม่พอค่าแก้วนี่ที่จะใช้เขา พระคุณเจ้าเห็นอย่างไรบ้าง จงกรุณากระผมเถิด อย่าให้กระผมเป็นข้าเขาเลย ว่ากันหนักเข้าหนักเข้า ท่านก็นิ่งเสีย นิ่งหนักเข้าหนักเข้า ไม่มีใครละ พระผู้เป็นเจ้านี่แหละเอาไป เอาแล้วเอาเชือกมารัดหัวเข้า แล้วขันหัวพระเถรเข้าแล้ว ขันเสียตึงเชียว ขันหัวแล้วเอาไม้ตีกบาลด้วย ตีเสียจนกระทั่งเลือดไหลออกทางตา นกกระเรียนเห็นเลือดเข้า มันก็จะมากินอ้ายเลือดนั่น ตีพระเถรเสียป่นปี้ แต่ว่ายังไม่ตายเท่านั้นแหละ พออ้ายนกกระเรียนเข้ามา แกกำลังบ้าระห่ำของแก กำลังจะตีพระเถรนั่น แกก็เอาเท้าตระหวัดนกกระเรียนเข้าให้ที่คอพับทีเดียว นกกระเรียนลงไปดิ้นผับ ๆ ๆ พระเถรก็ถาม พ่อช่างแก้วนกกระเรียนนั่นตายแล้วหรือยัง ตายไม่ตายก็พระผู้เป็นเจ้าอย่าพูดไปเลย พระผู้เป็นเจ้าไม่ให้แก้วแก่กระผมก็ต้องตายเหมือนนกกระเรียนนั่นแหละ ไม่ต้องสงสัยละ เอาซี พอเห็นนกกระเรียนตายสนิทดี ท่านก็บอกว่าเบา ๆ เชือกเถอะ ผ่อนเชือกเถอะจะบอกให้ อ้ายบุรุษก็ไม่เบา หนักขึ้นทุกทีเหมือนกัน นกกระเรียนนั่นตายแน่ เห็นว่าตาย

แน่ พอแน่แล้วก็บอกว่านั่นแน่ะพ่อคุณ ก้อนแก้วอยู่ในท้องนกกระเรียนนั่นแน่ะ อ้ายช่างแก้วก็ไปจับนกกระเรียนที่ตายแล้วนั่นเชือดเอาก้อนแก้วออกมาโด่อยู่ในท้องนกกระเรียนนั่น โอย ทีนี้ลงกราบพระผู้เป็นเจ้าทีเดียว กระผมได้พลาดพลั้งไปแล้ว ขอพระคุณเจ้าจงงดโทษให้กระผมเถอะ พระเถรจึงว่าฉันไม่เอาโทษเอากรณ์อะไรหรอก ไม่มีโทษกับฉันหรอก แต่ว่าปรโลกเขาจะไม่ยอมละกระมัง ฉันไม่รู้จะว่ากระไรเขานี่ ก็เธอทำของเธอเองนี่ เอากันละทีนี้ อ้อนวอนพระเถระให้งดโทษให้ตน ที่ตนได้กระทำไปแล้ว นี้พัวพันในสกุล ตั้งแต่นั้นต่อไปพระเถระปฏิญาณในใจแล้ว ตั้งแต่นี้ต่อไปมีชีวิตเป็นอยู่ จะไม่เกี่ยวข้องกับสกุลใด จะแสวงหาอาหารบิณฑบาตเลี้ยงชีพจนตลอดชีวิต ตั้งใจสนิททีเดียว เท่านั้นพระคุณเจ้าไม่เข้าติดสกุลใดเลยเข็ด นี่ก็พัวพันในสกุลเป็นโทษอย่างนี้ มีโทษอย่างนี้ ภิกษุในครั้งพุทธกาลน่ะ สึกไปมากมายเพราะพัวพันในสกุล ในครั้งนี้ก็สึกมากมายเหมือนกัน พัวพันในสกุล นี่ต้องคอยระแวดระวัง ภิกษุสามเณรพัวพันในสกุลเป็นข้อสำคัญนัก

๑๔ ข้อธรรมเหล่านี้สำหรับเนื่องด้วยพระอริยบุคคล ท่านประพฤติมาเป็นตำรับตำรา ที่แสดงมาแล้วในกรณียเมตตสูตรแก้ด้วยเมตตานี้ เมื่อประพฤติทั้ง ๑๔ ข้อนี้แล้ว ไม่มีช่องเสีย ความประพฤติไม่มีผิดธรรมผิดวินัยเลยถ้าประพฤติได้อย่างนี้ได้ชื่อว่าตัวเองแหละเมตตาอยู่ในตัวเอง ไปอยู่ในสถานที่ใด ๆ ก็ตัวเองแหละเมตตาอยู่ในตัวเอง ได้ชื่อว่าทำความดีให้แก่ตน และความดีที่ตนทำแล้วนั้นไปเป็นตัวอย่างของบุคคลอื่นต่อไป เป็นตำรับตำราของบุคคลอื่นต่อไปด้วยประการดังนี้ ใน ๑๔ ข้อนี้ **อริยะนักปราชญ์ติเตียนบุคคลอื่นได้ด้วยประการใด ได้ด้วยกรรมอันใด ไม่ควรประพฤติกรรมอันนั้นจนตลอดชีวิต ควรตั้งจิต แผ่ไมตรีจิตไปว่า ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งสิ้นจงเป็นผู้มีสุขจงเป็นผู้เกษมสำราญ จงเป็นผู้มีตนถึงซึ่งความสุขเถิด** ให้ตั้งใจลงไปว่าแผ่ไมตรีจิตลงไปว่า สัตว์ทั้งหลายทั้งสิ้นหรือสัตว์ทั้งหลายหมดทั้งสิ้น จงเป็นผู้มีสุข จงเป็นผู้มีความเกษมสำราญจงเป็นผู้มีตนถึงซึ่งความสุขเถิด เมื่อประพฤติดีเช่นนี้แล้วให้ตั้งใจอย่างนี้ให้ผู้อื่นประพฤติดีได้เหมือนอย่างกับตัวบ้าง ให้ตั้งใจอย่างนี้ นี่แหละเป็นเมตตาอริยวังสกถา

ที่ชี้แจงแสดงมาแล้วนี้ ยังหาจบกรณียเมตตสูตรไม่ในสามส่วนเพียงส่วนเดียวเท่านั้น และจะแสดงเป็นลำดับต่อไปที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติ ตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแด่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมมีกถาโดยอรรถนิยมความเพียงนี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้

■■■■

วิชชาธรรมกายที่ว่ามีดี มีดีเพราะอะไร

โดย
หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

นมัสการพระคุณเจ้าทุกท่าน และเจริญพรญาติโยมสาธุชนทุกท่าน เมื่อเข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรมในแนววิชชาธรรมกายนี้แล้ว เรื่องหนึ่งซึ่งจะค่อย ๆ เปิดเผยออกไปทีละเล็กละน้อยก็คือความดีพิเศษของวิชชาธรรมกาย ว่ามีผลดีในทางโลกทางธรรมอะไรบ้าง เรื่องที่เปิดเผยออกไปนั้นก็ไม่อยากให้คิดว่าเป็นเรื่องวิเศษวิโสอะไร แต่ใคร่จะให้ทราบในเชิงวิชาการว่าสิ่งเหล่านี้เกิดได้อย่างไร? มีได้อย่างไร? เป็นผลดีอย่างไร? ดีจริงได้แค่ไหน ไม่จริงแค่ไหนเพราะเหตุใด เมื่อเราเรียนรู้อย่างนี้แล้วก็จะไม่หลงกระผมย้ำเหลือเกินเรื่องความหลงนี่ หลงในอภิสังขารมารว่าตนมีดีเหนือกว่าผู้อื่น ก็พลอยให้หลงตัวหลงตนสำหรับผู้ที่ยังมีหรืออาจจะทรงแต่เพียงโลกิยวิชชายังไม่ถึงขั้นโลกุตตรวิชชา ก็จะเป็นเหตุเป็นผลให้หลงทนงตัวฟูใจ ซึ่งอันนี้ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการศึกษาปฏิบัติธรรม **การศึกษาปฏิบัติธรรมนั้น** กระผมใคร่กราบ

บรรยายแก่พระภิกษุ ฯลฯ ในการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๓

เรียนพระคุณเจ้าและต้องการให้ญาติโยมสาธุชนตลอดทั้งเด็ก ๆ ทั้งหลายให้ทราบว่า **วัตถุประสงค์สำคัญของเราอยู่ที่การกำจัดกิเลส เหตุแห่งทุกข์** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**ในความหลง ต้องเรียนรู้ต้องเข้าใจ แล้วถึงหายหลง แต่ถ้ารู้เพียงผิวเผินแล้วมักหลง หลงแล้วมีโทษ** เพราะว่า "**อภิสังขารมาร**" คือ **คุณความดีที่ได้รับการปรุงแต่งขึ้นด้วยบุญด้วยกุศลที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นโลกุตตระ ยังต้องตกอยู่ในอาณัติพระไตรลักษณ์** คือ **ความเป็นอนิจจัง** ไม่เที่ยง ไม่เที่ยงอย่างไร จิตเป็นกุศลมันเกิด จิตที่เป็นบาปอกุศลมันก็ดับ และนอกจากนั้นมีเหตุปัจจัยในเหตุในผลว่า บางครั้งเหตุปัจจัยที่แวดล้อม ที่เป็นคุณ มันก็ช่วยให้สำเร็จ ถ้าสิ่งแวดล้อมเหตุปัจจัยแวดล้อมเป็นโทษ หรือกำลังได้รับผลจากบาปอกุศลหนัก หรือคุณความดีไม่พอก็ไม่สำเร็จ นี่แหละเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่เที่ยง **ถ้าใครไปยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหา ทิฏฐิ** นี่พูดภาษาธรรม **คือถ้าไปหลงติดอยู่ละก็ เป็นโทษ เป็นทุกข์** ทุกข์เพราะอะไร? ทุกข์เพราะว่าหลงแล้วลืมตัว ๆ ฟูใจมานะ ทิฏฐิเกิดว่าตนเองเหนือผู้อื่นซะแล้ว นี่เบื้องต้นนะครับ

เมื่อเข้ามาแล้วให้รู้ในอย่างหนึ่งว่า วิชชาธรรมกายมีของดี ดีแน่ ดีอย่างไร ประเดี๋ยวจะเล่าให้ฟัง เป็นวิชาการไม่เป็นการอวดอุตตริมนุสสธรรม เมื่อรู้ว่าดีแล้วให้ตั้งใจมั่นทุกคนไม่ว่าเด็ก ไม่ว่าผู้ใหญ่ ว่า**เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ตราบใดที่จิตยังไม่ถึงโลกุตตรธรรม ยังไม่เป็นโลกุตตรวิชชา** แม้จะบรรลุอริยมรรค อริยผลในเบื้องต้นบ้าง เบื้องกลางบ้าง

ยังมีความปรุงแต่งอยู่ เมื่อไรเป็นอรหัตนั่นแหละ ค่อยพูดค่อยคุย มันเป็นอย่างนั้นละครับ

ทีนี้เมื่อเราไม่ประมาทอย่างนี้แล้วก็จะมีแต่เจริญกับเจริญอย่างเดียว เพราะว่ากระผมพบมามากเหลือเกิน หลายท่านที่ปฏิบัติได้วิชชาธรรมกายไปในเบื้องต้น แล้วก็ละลายหายไปเพราะไปหลงตัว หลงตนหลงลาภสักการะก็เลยติด มาอีกไม่ได้ ติดแล้วก็มาอีกไม่ได้ แต่ว่าวันนี้จะเอาจุดประเด็นที่ว่าวิชชาธรรมกายที่ว่ามีดีเพราะอะไร? แต่ขอกำชับไว้ว่า ผู้ที่มีดีแล้ว อย่าหลงตัว หลงตนนะ มันดับไปง่าย ๆ และทำอะไรที่ว่าได้ผลดีเหนือผู้อื่น เป็นอภิสังขารต้องอย่าลืมมารต่อท้าย เพราะว่าประกอบด้วยเหตุด้วยปัจจัย ยังเป็นเรื่องที่มารเขายอมให้ทำให้ปรุงแต่งขึ้นมา แต่ถ้าเราหลงใจกระเดียดไปทางมาร แวบเดียวเสียไปเลย เพื่อให้มีสติรู้ จะได้ไม่หลง แต่ว่าธรรมกายเป็นธรรมที่ดี ดีแล้วเอาไว้เป็นบาทฐานที่เราจะปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ละความสุขจากความดีเพียงเท่านี้ไปอีก แล้วมันจะกลายเป็นความสันติสุขเฉย ๆ ไม่หลงมัวเมาอะไร

เท่าไหร่ ที่เกล้ากระผมพูดไม่ได้ว่าตัวเองบรรลุอรหัตตผลหรือบรรลุมรรคผลอะไรไม่ได้กล่าวเช่นนั้น เอาแค่ว่าไม่ประมาท ไม่ขาดสติ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผิดแล้วรีบแก้ตัว ใช่ว่ากระผมไม่เคยผิด มันผิดเหมือนกัน แต่ว่าเราพยายามรู้ตัวอยู่เรื่อย นึกตลอดวันทีเดียว ไม่รู้ละพอมีเวลาก็นึก เอ๊ะ ทำอะไรผิดไปบ้าง พูดอะไรผิดไปบ้าง นึกอยู่เรื่อย ๆ เป็นสติสัมปชัญญะ แล้วทีนี้ไม่ค่อยจะผิดหรอกครับ ถึงผิดก็น้อย เจตนาที่จะชั่วไม่มี หรือมีน้อย ต่อนาทีต่อวินาที ทีนี้จะเรียกว่าบรรลุอะไร อย่าไปพูดถึงเลย เอากันว่าสบายใจเราก็แล้วกันทุกข์ไม่เกิดมากก็แล้วกัน เอาไว้แค่นี้ คิดว่าคงพอใจว่า เราเกิดมาไม่เสียชาติเกิด

ทีนี้มาถึงเรื่องคำว่า วิชชาธรรมกายดีเพราะอะไร? เพราะว่าขั้นต้นสมถะนี่สำคัญมากเลยใครดูหมิ่นสมถะละก็มีวิบากติดตัวพรืด ทำสมถะไม่ได้หรอกครับในภพชาตินี้ เว้นแต่เขาจะแก้ทิฏฐิของเขาอย่างยิ่งยวดจึงจะพอแก้วิบากนี้ได้ผู้ไม่รู้จริงจะชอบวิพากษ์วิจารณ์ว่าคนนั้นเป็นแต่สมถะ เถียงกันเป็นแบบคนไม่รู้เรื่องคนรู้เรื่องควรจะเรียนรู้ง่าย ๆ ความจริงไม่ได้เป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยากเย็นอะไร พระพุทธเจ้าท่านสอนให้ทำทั้งสมถะและวิปัสสนา ทั้งสมาธิและปัญญา เพราะฉะนั้นอย่าไปมัวเสียเวลาวิพากษ์วิจารณ์หรือฟังใครที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างนี้ ใครเขาว่าคนไหนว่าวิชชาธรรมกายเป็นแต่สมถะเมื่อไหร่พึงเดินหนีเลย คนนั้นเอาเป็นครูไม่ได้แสดงว่ารู้ไม่จริง ความจริงเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องลึกลับอะไร เรื่องตื้น ๆ มรรค ๘ มีทั้งศีล มีทั้งสมาธิ ปัญญาสิกขา มันจะขาดอะไรไปไม่ได้ ถ้าขาดมรรคก็เหลือ ๗ เขย่ง ไปเหลือ ๖ เหลือ ๕ เท่านั้น เพราะฉะนั้นอันนี้ไม่ต้องไปเถียงกันเสียเวลา เมื่อมรรคจิตไม่เกิดครบองค์ ๘ ก็อย่าหวังจะบรรลุมรรคผล คุยไปก็คุยไปเท่านั้นละครับ ไม่มีประโยชน์นะครับ มันเห็นกันหมดละครับ เพราะฉะนั้นอันนี้พระคุณเจ้ามาแล้วก็โปรดฟังง่าย ๆ เข้าใจง่าย ๆ เลยจะได้ไม่ต้องไปคิด ใครเขาว่าอะไรก็ช่าง

วิชชาธรรมกายเริ่มต้นด้วยสมถะ หลวงพ่อท่านให้ทำสมถะเต็มที่เลย สมถะเบื้องต้นให้ทำอย่างไร พระคุณเจ้าสังเกตดูให้ดี ตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วใส ทำไมจึงให้เห็นดวงแก้ว เหตุผลท่านมีเต็ม อยู่เบื้องหลัง

ประการที่ ๑ **ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ที่ได้มาแต่ความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ แล้วเป็นชนกกรรมนำให้มาเกิด อยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของสัตว์ทุกผู้ทุกนาม** โดยเฉพาะอย่างยิ่งของมนุษย์ชื่อว่า "**มนุษยธรรม**" อาการแสดงออกทางกายทางวาจา ทางใจ เป็นเพียงอาการ แต่เมื่อความบริสุทธิ์แสดงออกแล้ว ธาตุบริสุทธิ์นั้นเกิดขึ้นตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ซึ่งเป็นที่ตั้งของธาตุและขันธ์หรือกายกับใจกล่าวโดยย่อคือนามกับรูป ให้สะอาดบริสุทธิ์นั้นเป็นดวงกลมใส ประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ ดวงนี้กลมใส บางคนว่า อ้าวทำไมเห็นเป็นดวงเป็นกลม ไม่เห็นเป็นอย่างอื่น? ไม่เป็นสี่เหลี่ยมวงรีเหมือนไข่เต่า ไม่เป็นบ้างหรือไร? ไม่เป็นหรอกครับ ทำไม? เพราะธาตุละเอียดที่ขยายส่วนหยาบเจริญเติบโตขึ้นมา เป็นกาย ใจ จิต วิญญาณ มันมาจากธาตุสำเร็จขนาดอณู ปรมาณู เป็นจุดเล็กใสอยู่กลาง

กำเนิดธาตุธรรมเดิม ไปเกิด มาเกิด ไม่ได้มาใหญ่มาโต เป็นธาตุสำเร็จ เป็นที่รวมธาตุและขันธ์, ธาตุน้ำ ดิน ไฟ ลม อากาศ, รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณ เป็นธาตุละเอียดซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ กันเข้าไป จนถึงธาตุละเอียดของอายตนะภายใน ๖ อายตนะภายนอก ๖ ทั้งธาตุทั้งขันธ์ มีต่อไปจนถึงอายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ ปรุงมาหมดแล้ว มีอยู่แล้ว โตเท่าไร? โตเท่าเมล็ดโพธิ์ เมล็ดไทร หรือปลายเข็มเท่านั้นเอง เสมือนหนึ่งว่าเมล็ดโพธิ์นี้เล็กนิดเดียว เป็นที่รวมของต้นโพธิ์ กิ่งโต ใหญ่ ทั้งราก ทั้งใบ ทั้งดอก ทั้งผล ทั้งลูก หมดทั้งต้น มาจากกำเนิดธาตุธรรมเดิม เท่าเมล็ดโพธิ์ ท่านเห็นไหมครับ อันนั้นละครับ มีทั้งรส ทั้งชาดเสร็จ ไปชิมดูเถอะครับ ลูกเปรี้ยว ๆ ใบฝาด ๆ ยางมันปะแล่ม ๆ ชอบกล มันรวมมาหมดในเมล็ดโพธิ์นั่นแหล่ะ นิดเดียวนั่นแหล่ะครับ เหมือนของเรา ธาตุขันธ์ของเราเล็กนิดเดียว มาเกิดเป็นกลลรูปเท่านั้น ละเอียดเป็นอณู ปรมาณู ไปเกิดมาเกิด แต่ว่าของใหญ่มันอยู่ในของเล็กนี่ก็ประหลาดอยู่ **ธาตุขันธ์ มันอยู่ข้างในขยายส่วนหยาบเจริญเติบโตออกมาเป็นดวงกาย** เป็นฝ่าย **"รูปขันธ์"** และ **ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้** นี่ฝ่าย **"นามขันธ์ ๔"** แล้วขยายส่วนหยาบเจริญเติบโตออกมาเป็น**กาย ใจ จิต วิญญาณ โตใหญ่เป็นกายมนุษย์** จุดเล็กเบื้องต้นมาตั้งปฏิสนธิวิญญาณ เท่าเมล็ดโพธิ์ เมล็ดไทร มาตั้งปฏิสนธิวิญญาณ เป็น **"กลลรูป"** ตั้งอยู่ตรงขั้วมดลูกของแม่ อายุประมาณ ๑๔ ปี ถึงจะตั้งได้ โดยประมาณนะอันนี้ เมื่อมาจากธาตุละเอียดที่เล็กที่เห็นเท่าเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทรยังโตนะ จริง ๆ ในธาตุที่สุดละเอียด เล็กนิดเดียว เป็นอณูปรมาณู ที่พระพุทธเจ้าท่านกล่าวถึงอณู ปรมาณูเท่าไหร่ ๆ นั่น ในพระไตรปิฎกนั่นของจริงนะครับ ไม่ใช่ของปลอม ที่เห็นเป็น**จุดเล็ก**นั่นแหละ **เมื่อขยายโตออกมา**จะเป็นรูปรี รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ได้อย่างไร **ก็ต้องกลม** เพราะฉะนั้น นี่ละ **ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ซึ่งได้มาแต่ความบริสุทธิ์ กาย วาจา ใจ เป็นธรรมชาติ บริสุทธิ์ ไปถึงธาตุ ถึงธรรม** ธาตุเป็นที่ตั้งของธรรม ธรรมคือความดีความชั่ว หรือบาปอกุศล บุญกุศล หรือกลาง ๆ หรือกล่าวละเอียดเข้าไป เป็นบุญ เป็นกุศล เป็นกลาง ๆ นั่นแหละ อันนั้นเป็นธรรมชาติ คือธรรมชาติ ๓ ฝ่าย ธรรมตั้งอยู่ที่ไหน? ตั้งอยู่บนธาตุนั่นแหละ มีธาตุเป็นที่ตั้ง ทีนี้ธาตุขันธ์ นั่นแหละ ขยายออกมาหลายอย่าง แต่รวมไปแล้วเราเห็นเป็นดวงใสประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ อันนั้นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ นั่นแหละ เห็น **"ธรรมในธรรม"** เบื้องต้น แต่หยุดเรื่องธรรมใน

ธรรมไว้ก่อนนั่นขั้นอนุวิปัสสนาของมหาสติปัฏฐาน ๔

เรื่องของสมาธิหรือสมถะ ท่านให้เอาดวงแก้วมาจ่อ เพราะอะไร? เพราะดวงธรรมที่ฝ่ายบุญกุศลมันใส เป็นธรรมชาติที่ใสแล้วก็เป็นดวงใส เห็นเป็นดวง ทีนี้ดวงไปพ้องกับนิมิต ไปตรงกับนิมิตเวลาปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานไม่ว่าจะเพ่ง กสิณใด ไม่ ว่าจะเพ่งแม้แต่พิจารณาอสุภะ มันต้องใส เมื่อเริ่มต้นเพ่งหรือยกมาเป็นเครื่องพิจารณา เพื่อเป็นวิปัสสนา ไม่ว่าจะเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ อะไรก็แล้วแต่ ยกมาพิจารณา ใจมันต้องนึกเห็น ไม่ใช่ว่าพิจารณาผมต้องถอนผมมานั่งดูเฉย ๆ ไม่ใช่หรอกครับ นั่นเบื้องต้น

พิจารณาจริง ๆ พิจารณาด้วยสติสัมปชัญญะ จึงเห็นกายในกาย เห็นที่ใจ เมื่อเห็นที่ใจ นึกอ้อ เส้นผมมันเป็นอย่างนี้ พิจารณาไปขนเป็นอย่างนี้เล็บเป็นอย่างนี้ เนื้อเป็นอย่างนี้ หนังเป็นอย่างนี้ กระดูกเป็นอย่างนี้ หรือแม้แต่พิจารณาอสุภะ ดูไปเถอะครับ หยุดนิ่งไปกลางกะโหลกนั่น ที่ศพคนตาย ลองดู **นิ่งเข้าไป พอใจสงบ นี่เบื้องต้นนึกเห็นด้วยใจ นึกเห็นด้วยใจ** สีอะไร อย่างไรก็เห็นตามสีนั้น ผมสีดำก็เห็นเป็นสีดำ ศพมันเน่ามันพอง ก็เห็นศพมันเน่ามันพอง **นึกเห็นด้วยใจ** เรียกว่า **"บริกรรมนิมิต"** จิตเป็นสมาธิระดับขณิกสมาธิ พอจิตมันหยุดนิ่ง สงบไป ๆ ๆ จิตหยุดนิ่งเข้า ทีนี้ชักเห็นใส ใสแว๊บไปแว๊บมา เห็นบ้างไม่เห็นบ้าง อันนี้ **"อุคคหนิมิต"** อุคคหนิมิตใจเริ่มรวมหยุด **สมาธิจิตยกขึ้นสู่อุปจารสมาธิแล้ว** ชักสูงแล้ว ชักเริ่มหยุดเริ่มนิ่งสนิทแล้ว พอหยุดนิ่งไป เห็นแว๊บไปแว๊บมาอีกหน่อยใจมันรวมหยุดนิ่ง แน่วแน่เป็น **"ปฏิภาคนิมิต"** พอเป็นปฏิภาคนิมิตนี่ ใส ขยายให้ใหญ่ก็ได้ ย่อให้เล็กลงก็ได้ ทีนี้เมื่อเราขยายจากจุด ย่อจากจุดก็เป็นดวง เพราะฉะนั้น **บริกรรมนิมิต** จะเป็นอื่นใดก็แล้วแต่ **อุคคหนิมิตจะเริ่มเห็นใส** เริ่มจะเห็นจุดกลม เริ่มจากกลม แต่อาจจะเห็นซากศพ เห็นขน เห็นเล็บ ที่เราพิจารณาตามลักษณะสัณฐานนั้นก่อนแล้ว เริ่มใส แต่**ถ้าหยุดในหยุด กลางของหยุด จิตรวมเป็นเอกัคคตารมณ์ เห็นเป็นดวง** นี้ปฏิภาคนิมิต นี่นิมิตที่เรากำหนดเห็นในใจอย่างหนึ่ง เป็นอุบายให้ใจสงบหยุดนิ่ง จึงเป็นดวงใสเป็นปฏิภาคนิมิต ขยายก็ได้ ย่อก็ได้ทีนี้นิมิตนี้มาพ้องกับดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย ซึ่งก็ขยายส่วนหยาบมาจากธาตุละเอียด มาจากอณูปรมาณูของธาตุ ของขันธ์ คุณความดีจากอาการทางกาย ทางวาจา ทางใจ มันไปประมวลกันอยู่ที่ธาตุที่ขันธ์ เห็นเป็นดวงใสธรรม ๒ อย่างนี้ อย่างหนึ่งนึกให้เห็นในใจ ให้ใจรวมหยุด เห็นเป็นดวงใส อย่างหนึ่งของจริงเป็นดวงใสเหมือนกัน หลวงพ่อท่านเห็นความจริงในข้อนี้ ท่านทำอย่างไร? ท่านให้นึกเอาดวงแก้วกลมใส มาเป็น **"บริกรรมนิมิต"** สมาธิจิตเป็นขณิกสมาธิในเบื้องต้น เพื่อล่อใจให้เข้ามารวม เป็น **"อุคคหนิมิต"** จิตก็จะได้สมาธิระดับอุปจารสมาธิ หยุดในหยุด กลางของหยุด ใสละเอียดเข้าไป นิ่งเข้าไปเป็น **"ปฏิภาคนิมิต"** สมาธิจิตเป็นอัปปนา แม้ไม่ถึงอัปปนาร้อยเปอร์เซ็นต์ก็น้อง ๆ นั้น จิตที่ยกขึ้นสู่สมาธิระดับใกล้อัปปนา หรือเป็นตัวอัปปนา เป็นจิตที่ยกขึ้นสู่องค์แห่งฌาน มี**วิตก วิจาร** คือตรึกตรองประคองนิมิต ใสอยู่ สว่างอยู่ ตรึกตรองประคอง

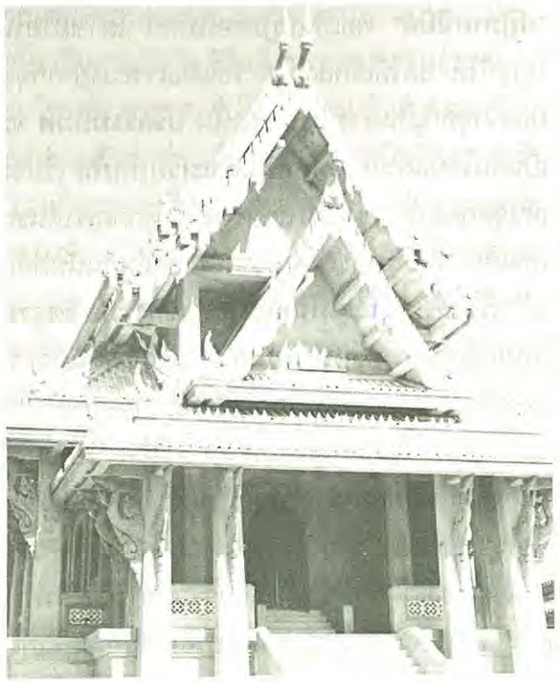

นิมิตนี่เป็นวิตก วิจาร

วิตก วิจาร เป็นอย่างไร? เป็นดวงใส เมื่อใจหยุดนิ่งกลางดวงใสแล้ว กิเลส นิวรณ์ประเภทถีนมิทธะ มันหมดไป ถ้าใจใสสว่างแล้วก็รับรองได้ว่าไม่ง่วง ถ้าง่วงก็เผลอสติ ก็จะหลับ มันก็ดับมืดลง นี่มันเป็นอย่างนี้ นี่คนจะหลับ สว่างแล้วมันก็ค่อย ๆ มืด เผลอสติก็หลับโดยมืด หรือหลับโดยสว่างก็ได้ แต่สว่างที่จะหลับนั้นมันค่อย ๆ มัว ๆ แล้วไม่รู้สึกตัวไป นั่นเป็นอาการของคนหลับ แต่ถ้าสว่างโร่อยู่แล้วไม่หลับหรอกครับ ถีนมิทธะหมดไป ความลังเลสงสัยก็หมดไปด้วยว่า เอ้ออย่างงี้ถูกทาง ความลังเลสงสัยเบื้องต้นหมดไป หยุดในหยุด กลางของหยุดนี่พอใสสว่างจิตมันละเอียด **"ปีติ"** เกิด นี่เป็นองค์แห่งฌาน กำจัดพยาบาท ความหงุดหงิดหมดไปแล้ว ไม่หงุดไม่หงิดเพราะกำลังสบายใจ บางคนตื่นเต้น แต่พอตื่นเต้น ใจฟุ้งซ่านนิมิตก็หายไป ข้อนี้พึงจำไว้ **วิชชาธรรมกาย**เราบอกอย่างนี้ ให้หยุดในหยุด **กลางของกลางหยุด นิ่ง ๆเข้าไว้** เพื่อใจจะได้ไม่กระเพื่อมฟุ้งจากปีติ เป็น **"สุข"** อารมณ์สุขกำจัดความฟุ้งซ่านได้ เพราะเป็นสมาธิแนบแน่น ทีนี้จิตแนบแน่นเป็นอะไร? เป็นเอกัคคตารมณ์ เมื่อจิตเป็นเอกัคคตารมณ์ มีผลอย่างไร? อันนี้สำคัญมาก **ธาตุละเอียดของขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ มารวมหยุดเป็นจุดเดียวกันตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม** ตรงนี้สำคัญ มีผลดีหลายอย่าง เมื่อใจมารวมหยุด ตรงนี้ให้สังเกต คนจิตเป็นสมาธินี่จิตจะเป็นสมาธินี่สำคัญมาก ความรู้สึกภายนอกจะน้อยลง ๆ ๆ ๆ จนกระทั่งหูไม่ได้ยิน หูอื้อ แต่ไม่ใช่อื้อแบบหูอื้อขึ้นเครื่องบิน มันอื้อแบบว่าเหมือนค่อย ๆ หายไป เหมือนคนเข้าไปในโอ่งหรือในอะไรที่มันลึก ๆ เข้าไป คล้าย ๆ อย่างนั้นแหละ ไม่ทราบว่าจะเทียบอย่างไรดี ลองไปถามพวกที่เขาเป็นธรรมกายก็แล้วกัน มันเป็นลักษณะนั้นแหละ แต่ว่าพอได้ยิน สั่งวิชชาได้ยิน ถอนจิตออกมาหน่อยก็ได้ยิน ได้ยินพอรู้เรื่องแล้ว เขาก็ทำต่อไปอีก เดี๋ยวจะสงสัยว่าสมาธิอะไรกัน มีคนมาสงสัยเลยเตลิดเปิดเปิงไปก็มี ว่า เอ๊ะ สมาธิไหนว่าเป็นอัปปนา ไม่ได้ยินอะไรเลย แล้วทำไมสั่งวิชชาได้ ใช้ไม่ได้แล้ว เตลิดเปิดเปิงไป นี่ก็ไม่รู้จริงอีกแหละ เพราะว่าเบื้องต้นมันเป็นสมาธิ เมื่อใจมันบริสุทธิ์จะได้เข้าถึงธรรมกาย เมื่อเข้าถึงธาตุล้วนธรรมล้วน เป็นธรรมกายแล้วลืมตาก็เห็น หลับตาก็เห็นต่างหาก ก็ได้ยินกันได้ ธรรมกายเป็นธาตุล้วนธรรมล้วน อุบัติขึ้น (ธรรมภูต) นี่เป็นอย่างนี้ครับ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้อย่าเข้าใจผิด ประเดี๋ยวจะเข้าใจผิด มีบางคนมักจะเข้าใจผิด เป็นคนเจ้าปัญหา ช่างคิด แต่ว่าไม่ช่างรู้ รู้ก็ยังไม่จริง ก็เลยเป็นอย่างนี้

ทีนี้เมื่อองค์แห่งฌาน เกิดขึ้น คือ วิตก วิจาร ปีติ สุขและเอกัคคตารมณ์ ที่หลวงพ่อท่านให้อุบายสมถกัมมัฏฐาน ให้เอาดวงแก้วมาล่อนั้น ปฏิภาคนิมิตก็เกิด สำหรับผู้ที่จะถึงธรรมกาย ปฏิภาคนิมิตเกิด แต่มันเกิดซ้อนกันอยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมไม่ให้ไปหยุดที่อื่น ให้ใจหยุดนิ่ง ซ้อนอยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ถูกกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม นี้เป็นอุบายเบื้องต้นของหลวงพ่อ

ทำไมถึงเอาดวงแก้ว ดวงแก้วมันใส ใสแล้วล่อใจ ใจนึกเห็นอยู่ตรงไหน ใจหยุดอยู่ตรงนั้น จึงเอาดวงแก้วเอามาล่อ เพื่อให้ใจมาหยุดนิ่งตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมให้ได้ เพราะฉะนั้นหลวงพ่อท่านจึงไม่สอนให้ภาวนาสัมมาอะระหัง จนกระทั่งเห็นดวงใสอยู่ข้างนอกแล้วเอาเข้ามาข้างใน นี้เป็นข้อสังเกตพิเศษ อย่างเช่นสายอื่น กระผมพูดซะเลย อันนี้ไม่ได้เจตนาไปตำหนิผู้อื่นที่ เขาไม่กำหนดที่ตั้งใจ ให้ทำอย่างไรก็ได้ ขอให้ใจสงบ บางคนก็ไปสงบตรงหน้าผาก บางคนสงบอยู่ข้างนอก เห็นนิมิตข้างนอกนั้นเป็นนิมิตแท้ ๆ ไม่ใช่ดวงธรรม เป็นปฏิภาคนิมิต หลวงพ่อมั่นท่านเคยเห็นปฏิภาคนิมิต ท่านก็เลยตามปฏิภาคนิมิตนั้นไป เห็นไปร้อยแปด พันเก้า ท่านจึงเห็นโทษของการติดนิมิต ภายหลังเมื่อท่านเอาใจเข้าใน ท่านถึงรู้ว่าดวงพุทโธนั่นอยู่ข้างใน ถ้าใครไปอ่านประวัติหลวงพ่อมั่น ให้สะดุด ใจ คำว่า เวลาคนป่าคนดอย คนเขา ถามท่านว่า **"ตุ๊เจ้าเดินหาอันหยัง?"** ท่านบอกว่า **"เดินหาดวง พุทโธ"** ดวงพุทโธอยู่ที่ไหน? อยู่ตรงศูนย์กลางกำเนิด ธาตุธรรมเดิม ตรงศูนย์กลางกาย ตรงกลางนาภี นั่นแหละ

ทำไมถึงหาดวงพุทโธ เพื่อเป็นที่ตั้งของการพิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม ณ ภายใน มันอยู่ตรงนั้น อันนี้ผมย่อไว้เพียงแค่นี้ แล้วเรื่องนี้เขาก็จบกันเพียงเท่านี้ในประวัติของอาจารย์มั่นเท่าที่กระผมได้อ่าน มาเห็นตรงกัน

หลวงพ่อวัดปากน้ำนั้น ท่านตระหนักว่านิมิตอย่างปฏิภาคนิมิตนี่เอาเป็นส่ำไม่ได้ เอาเป็นครูไม่ได้ แต่เป็นบาทฐานที่ให้ใจไปจรดตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม อันเป็นที่ตั้งกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรมได้ ท่านก็อาศัยบริกรรมนิมิตเป็นดวงแก้วตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางกายให้ใจมารวมหยุดเป็นจุดเดียวกันตรงนั้น แล้วก็เข้าถึงธรรมในธรรม กลางธรรมในธรรมนั่น ทำไมถึงธรรมในธรรม? ใสสว่างเกิดจากอะไร เกิดจากใจที่หยุดที่นิ่ง หยุดนิ่งถูกส่วนเข้าแล้วใจไม่กังวล ไม่คิดอย่างอื่น เจตนาความคิดอ่านทางชั่วไม่มี ศีลก็บริสุทธิ์ในใจเป็นศีลเห็น ศีลบริสุทธิ์ในใจ จิตก็เป็นสมาธิ สงบนิ่ง เป็นอธิศีล อธิจิต เพราะองค์แห่งฌาน กำจัดกิเลสนิวรณ์ได้กลางของกลาง อธิจิตเป็นอธิปัญญา ตรงนี้ให้เข้าใจเสีย

ธาตุละเอียดของอายตนะ ๑๒ มารวมหยุดเป็นจุดเดียวกัน ตรงนั้นจึงเกิดพลัง ณ ภายใน เกิดตาในขึ้น คือ **ทิพพจักขุ ทิพพโสต** นี้คือ **เบื้องต้นของวิชชา** เกิดทิพพจักขุ ทิพพโสต ซึ่งเป็นเบื้องต้นของวิชชาให้จำไว้ ตรงนี้ที่ว่า อธิปัญญา มีปัญญาเหนือความเห็น ความจำ ความคิด ความรู้ หรือใจ ที่รู้ด้วยประสาทตา หู จมูก ลิ้น และกายมนุษย์ เพราะทิพพจักขุ ทิพพโสต สามารถให้รู้-เห็น-ได้ยินสัมผัสสิ่งที่ละเอียดเกินกว่าการรู้-เห็น-ได้ยิน-สัมผัสด้วยประสาทตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของมนุษย์ซึ่งรู้ได้แค่หยาบ ๆ จมูกสู้แต่สุนัขก็ไม่ได้ สู้แต่มดก็ไม่ได้ หูก็สู้แต่สุนัขก็ไม่ได้ ตาสู้แต่อีเหยี่ยวก็ไม่ได้ แต่ถ้าใจหยุดนิ่งเข้ามันละเอียดเห็นของละเอียดได้ ได้ยินของละเอียดได้รู้ของละเอียดได้ สัมผัสของละเอียดกว่าได้ นี้ทิพพจักขุ ทิพพโสตเป็นเบื้องต้นของวิชชานะครับ

เรื่องว่าทำไมถึงเอาดวงแก้ว ไม่เอาอย่างอื่น?

ก็เพราะดวงแก้วเป็นผลของอาโลกกสิณ กสิณแสงสว่าง คนเพ่งแสงสว่าง เพ่งไป ๆ ก็จะเห็นเป็นดวง ดวงใสที่เป็นอุคคหนิมิต ปฏิภาคนิมิตนั่นแหละ เพราะฉะนั้นหลวงพ่อเลยอาศัยอาโลกกสิณ ซึ่งเป็นกสิณกลาง เพราะไม่ว่าจะเพ่งกสินอะไร เมื่อใจหยุดนิ่งเป็นปฏิภาคนิมิตแน่นอนแล้ว เห็นเป็นดวงใสสว่าง **เมื่อผ่านอาโลกกสิณ ทิพพจักขุ ทิพพโสต จะเกิดและเจริญเร็ว** นี่แหละคือ ผลดีที่วิชชาจะเกิดและเจริญขึ้น นี้เป็นเบื้องต้น

มีดีอย่างไร? ดีเพราะอะไร? จะกล่าวประเด็นนี้ทีนี้ เมื่อทิพพจักขุ ทิพพโสตเกิดขึ้น เห็นธาตุละเอียดเบื้องต้น เห็นธาตุ-ขันธ์ ของตัวเองที่เป็นธาตุละเอียด ธาตุน้ำอยู่ข้างหน้า ขวาธาตุดิน หลังธาตุไฟ ซ้ายธาตุลม เป็นดวงใส ๆ ดวงใส ๆ นั่น บางคนว่าหลวงพ่อเห็นนิมิต ติดนิมิต พวกธรรมกายติดนิมิต ที่เห็นเหล่านี้เป็นของจริงทั้งนั้น ของจริงโดยสมมติ หมดทั่วสรรพางค์กายของสัตว์โลกในภพ ๓ กายมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม รวมทั้งกายทุคติทั้งหลายทั้งปวง ตลอดทั้งธาตุขันธ์อย่างอื่น หรือธาตุเฉย ๆ อย่างอื่น ถือว่าเป็นของจริงโดยสมมติ ซึ่งเราเห็นกันได้ อย่างพระคุณเจ้าเห็นกระผม ได้ยินกระผม นี่เป็นของที่ได้ยินสมมติ ทั้งสิ้น เพราะเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ธาตุนั้นก็เห็นอย่างนั้นเหมือนกันโดยเพียงแต่เห็นธาตุนั้นเป็นความจริงตามที่เป็นจริงเท่านั้น หลวงพ่อท่านมีวิชชาที่ละเอียดและแก่กล้าโดยอาศัยธรรมกาย จึงแก้โรคได้พอสมควรไม่ถึงว่าจะสำเร็จได้ไปทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ใช่อย่างนั้น ที่หนักให้เป็นเบา ที่เบาก็อาจจะหายไป แต่ที่เป็นอเตกิจฉาแก้ไม่ได้ อันนั้นมันก็ช่วยไม่ได้ เหมือนหมอ เหมือนกับนายแพทย์ เขาแก้โรคได้

เพราะเขารู้สมุฏฐานของโรค รู้ว่ายาไหนจะไปรักษาอะไร แต่ไม่ได้หมายความว่า หมอรักษาคนไม่ตาย ไม่ใช่อย่างนั้น หมอก็ตาย หมอก็ปวดหัวตัวร้อน และสุดท้ายก็ตายเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ถ้าใครสงสัยว่า เอ๊ะ ถ้าวิชชาธรรมกายแก้โรคได้ ก็ประเสริฐซิ ถ้างั้นป่วยแล้วไปหาหมอทำไม แล้วจะต้องตายกันทำไมเล่า เอาแค่หมอเถิดครับ หมอก็รักษาโรคได้ แต่ก็รักษาโรคได้บ้างไม่ได้บ้าง เหมือนกันแหละ เจอโรคเวรโรคกรรม ก็เสร็จเหมือนกัน รักษาไม่ได้ ตายแหงแก๋เหมือนกัน หมอก็ตาย ลงท้ายอันเดียวกัน แต่ว่ามันพิสูจน์ได้ ที่ว่าพิสูจน์ได้นั้น เรื่องนี้กระผมใคร่จะกราบเรียนให้ทราบว่าเป็นไปโดยเหตุปัจจัย พระเดชพระคุณ พระคุณเจ้า โปรดทราบอย่างนี้ กระผมจะกราบเรียนให้ทราบ ว่าขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยว่า

ผู้ที่ทำวิชชาใสสะอาดบริสุทธิ์แค่ไหน นี่ข้อหนึ่ง

วิชชาที่มี ยิ่งมีสมาธิแก่กล้าก็ยิ่งมีพลังมาก วิชชาก็สูง ถ้าใครสงสัยว่าวิชชาสูงไม่ใช่เพราะหมดกิเลสหรือ ครับถ้าเป็นพระอรหันต์กิเลสหมด แต่ถ้าภูมิธรรมที่ต่ำลงมา กิเลสบางอย่างมันหมดชั่วคราว อนุสัยกิเลสไม่หมดโดยเฉพาะอย่างยิ่งอวิชชานุสัยตัวนี้สำคัญนักนี่แหละกิเลสมาร เขาสอดละเอียดเข้ามาดลจิตดลใจ ให้คิดผิด รู้ผิด เห็นผิด พูดผิด และทำผิดไปทีละนิด ๆ ถ้าประมาทขาดสติสัมปชัญญะก็ถึงขั้นหลงตน กิเลสนี้แหละที่มันยังอยู่ กิเลสมารยังทำหน้าที่ได้เป็นครั้งคราว เมื่อผู้มีหรือผู้ทรงวิชชานั่น เผลอสติสัมปชัญญะ คือความประมาท เป็นตัวเหตุปัจจัยสำคัญเหมือนกันที่จะให้วิชชานั้นเจริญขึ้นตั้งอยู่ หรือว่าจะให้ดับไป เพราะฉะนั้นประการแรก วิชชาใด ๆ ที่เกิดขึ้นในระดับโลกียวิชชา ขึ้นอยู่กับว่า

ข้อที่ ๑ **ความสะอาดของจิตใจ เจตนา ของผู้กระทำว่าบริสุทธิ์ใจแค่ไหน** ถ้าไม่บริสุทธิ์ใจแล้วก็ใช้ไม่ได้ อย่างเช่น เจตนาจะโอ้อวดแล้วก็เสียเลย แต่ถ้าพูดแนะนำสั่งสอนเพื่อการศึกษาเล่าเรียน ก็ไม่เกี่ยวกับเจตนาโอ้อวด หรือทำไปเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น หรือสาธารณประโยชน์ก็ไม่เจตนาโอ้อวด ถ้าว่าพูดใจเจตนาทางตรงทางอ้อม อย่างนี้ผิด เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างนี้ ที่จะทำให้ดีหรือไม่ดี สำเร็จหรือไม่สำเร็จได้

ข้อที่ ๒ **สมาธิ สมาธิขึ้นอยู่ที่บุญบารมี มีมากน้อยไม่เหมือนกัน** แม้แต่ ฤาษี ชีไพร สมาธิก็มี แล้วก็สามารถทำโลกียฤทธิ์ได้ด้วย เหาะเหินเดินอากาศก็ได้ พระคุณเจ้าคงทราบดี ก็เป็นไปด้วยจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ชั่วคราว เป็นวิกขัมภนวิมุตติ หรือ วิกขัมภนนิโรธ สามารถที่จะเป็นไปได้ชั่วคราว

เหตุปัจจัยอีกข้อหนึ่ง ก็คือเหตุปัจจัยฝ่ายที่เราไปทำวิชชาช่วยเขานั่นแหละ เช่นไปแก้โรคผู้ที่เป็นคนไข้ เขามีเจ้าของโรคส่งมาเป็นวิบากกรรมหนักแน่นแค่ไหน กำลังฝ่ายผู้ที่จะแก้มีกำลังฤทธิ์แค่ไหนตรงนี้ ท่านลองคิดพิจารณาเหมือนกับหมอ หมอมีตั้งแต่หมอใหญ่ หมอเล็กไปจนถึงหมออนามัย ความรู้ความสามารถท่านก็ลดหลั่นกันไป แม้แต่หมอเหมือนกันก็ยังต้องมีชำนาญด้านโรคโน้นชำนาญด้านนี้ ไม่เหมือนกัน คนมีวิชชาก็เช่นกัน บางคนเก่งทางแก้โรค บางคนเก่งทางเกณฑ์ฝนเก็บฝน บางคนเก่งทางหาลาภสักการะ แต่จะเก่งอะไรก็แล้วแต่ ถ้าลองเก่งทาง

โลภซะแล้ว เดี๋ยวธรรมกายก็ดับครับ กระผมเรียนไว้ตรงนี้ให้เป็นสติเตือนไว้อยู่เสมอ

ทีนี้สรุปง่าย ๆ ว่า แล้วแต่ใครฝึกฝนมาทางไหน ชำนาญทางไหน นี้อีกอย่างหนึ่งบางท่านอาจจะบำเพ็ญบารมีมาสูง เป็นได้สารพัดอย่างก็ได้เหมือนกัน อย่างสมัยหลวงพ่อนี่แม่ชีบางคนเก่งทางแก้โรค เวลาหลวงพ่อไม่สบายจะเรียกหาแม่ชีคนนั้น หรือบางคนเก่งในทางแก้ปัญหาบ้านเมือง ท่านก็เรียกอีกคนหนึ่ง ไม่เหมือนกัน หรือบางคนเก่งในทางสอนให้ปฏิบัติภาวนากำจัดกิเลส ท่านก็สอนทางนี้ บางคนชอบอิทธิฤทธิ์อย่างโน้นอย่างนี้ก็มี เป็นคน ๆ ไป ไม่เหมือนกัน ท่านทราบอุปนิสัยของแต่ละคนที่ได้ธรรมกายมา แต่ละคนท่านทราบ

วิชชามันเกิดได้จากใจที่บริสุทธิ์เป็นสมาธิ เป็นสมาธิ ธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ธาตุขันธ์ อายตนะ มันมาซ้อนตรงกันหมด ทั้งรู้ ทั้งเห็น แล้วก็สามารถทำให้เป็นได้ด้วย ด้วยอำจาจของจิต เป็นสมาธิให้ใจใสสะอาดบริสุทธิ์ชั่วคราวหรือถาวรตามระดับภูมิธรรม

ทีนี้ได้ผลแค่ไหน? ขึ้นอยู่ที่ว่า คนนั้นมีเจตนาที่บริสุทธิ์แค่ไหน ๑ หรือว่ามีกิเลสเจือปนอยู่แค่ไหน ๑ มีระดับสมาธิ บุญบารมีที่สั่งสมมาเท่าไหร่อีก ๑ ฝ่ายผู้ทำวิชชาแก้หรือกำจัดเหตุได้ทำถูกตรงวิธีอีกกี่มากน้อยอีก ๑ ทำเพราะวิธีการทำวิชชาแก้หรือกำจัดเหตุให้ได้ผลนี้ต้องพัฒนาเองเหมือนกัน

ปัจจัยสามข้อนี้เป็นอย่างน้อย

เรื่องที่ผู้ถึงธรรมกายไปทำวิชชาช่วยเขานั่นอย่างคนไข้ที่เขามีเวรกรรมมาแค่ไหนก็เหมือนกับหมอ ถ้า

หมอเก่ง ยาดี คนไข้เจ็บป่วยเบาหน่อย มีวิบากไม่รุนแรงนักก็แก้ได้ หายจากโรคไปเลยง่าย ๆ แต่ถ้าหมอดี แต่คนไข้ถึงขั้นอเตกิจฉาซะแล้วมันก็ไม่หาย อาจได้ผลแค่บรรเทา เหมือนความรู้ความสามารถของหมอก็ปานกลาง แต่คนไข้หนักหน่อย ก็ช่วยได้เล็กน้อย ผลมันออกมาอย่างนี้

เพราะฉะนั้นจึงว่าเรื่องวิชชาในระดับโลกิยะนี้เป็นอภิสังขารมาร อย่าได้ไปหลงจนเกินเหตุ เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ถ้าใครมีเจตนาบริสุทธิ์แล้ว มีแต่ได้ผล ดีกับดีอย่างเดียว หรือแม้แต่บางท่านอาจจะชำนาญในการเกณฑ์ฝนเก็บฝน แต่อยู่ ๆ เดี๋ยวก็อาจทำไม่ได้ผลก็ได้ เอาแน่นอนไม่ได้ ขึ้นอยู่ที่เหตุที่ปัจจัย เช่นฝนเกิดมาเต็มประเทศอย่างนี้ มาจากมหาสมุทรเต็มพรืด เป็นใต้ฝุ่นใหญ่โตมโหฬาร มันมาแล้วเก็บไปไหน เก็บไปไหนได้ มันก็ได้ผลบ้างไม่ได้บ้างเท่านั้นแหละ แต่ว่าถ้าวิชชาดีก็ได้ผลมากหนักหน่อยก็จะค่อย เบา ๆ ๆ จนหายไป นี้ก็ขึ้นอยู่ที่บุญบารมีสั่งสมมาเพียงใด เจตนาบริสุทธิ์เพียงไหน

วิธีเจริญวิชชาถูกต้องที่จะให้ได้ผลดีเพียงไหน ฝ่ายที่เกิดตอนแรกก็หนัก พายุฝนมาหนัก หนักก็แก้ไปเหมือนงัดก้อนหิน งัดไปอย่างนั้น สมมตินะ มันก็เขยื้อนได้หน่อย พอดี ๆ ก็ได้ไปอีกหน่อย เดี๋ยวล้มทับกลับมาใหม่อีกแล้ว อ้าว งัดใหม่ พอได้จังหวะพอมันจะม้วนตัวก็จึงสามารถงัด ให้พ้นออกไปได้ นี่กระผมสมมุติให้ฟังว่าวิชชาเกิดมีได้ทำนองนี้ แล้วก็ทั้งหมดเป็นความปรุงแต่งอย่างนี้ ๆ เกิดมีได้ตั้งหรือทรงอยู่ได้ แล้วก็ดับได้ ถ้าหลงแล้วเป็นโทษ แต่มีอยู่ก็ดีเหมือนกับมีทรัพย์ ใครว่าทรัพย์ไม่ดีผมไม่เชื่อ ผมเองก็อยากได้ทรัพย์ เพื่อใช้ในเรื่องจำเป็นเพื่อยังประโยชน์ตนประโยชน์ท่านให้สำเร็จ แต่อยากได้ในขอบข่ายของพระธรรมพระวินัย เอาไปทำไมทรัพย์ตรงนี้เจตนาเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ได้เจตนาจะแสวงหาเอาไปเพื่อความยิ่งใหญ่ กระผมไม่ได้เอาไปเพื่อความยิ่งใหญ่ ไม่ใช่เพื่ออะไร ๆ ๆ ทั้งนั้น แต่ถ้าได้ จะเอามาเพื่อมาช่วยให้สาธุชน พุทธบริษัททั้งหลาย ให้ได้ศึกษาอบรมธรรมปฏิบัติเพื่อช่วยตัวเองได้ และให้สามารถช่วยคนอื่นได้ด้วย นี้ดียังไง? ดีก็คือ เป็นบุญ เป็นบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี เกิดเป็นมนุษย์ชาติหนึ่งก็ยาก เกิดมาแล้วถ้าไม่บำเพ็ญบารมีก็เสียชาติเกิดครับ เสียชาติเกิดทีเดียว เพราะฉะนั้นพระคุณเจ้าก็ดี อุบาสกอุบาสิกาก็ดี ที่ได้มาที่นี่จงตั้งใจศึกษาปฏิบัติธรรม เป็นบุญมโหฬารเลย แต่ถ้าใจกระดิกออกไปข้างนอกบ่อย ๆ มาก ๆ อย่างเช่นพอฝนตกหน่อยเดียวก็ทำท่าจะเก็บกลดเสียแล้ว จะทนไม่ได้เสียแล้ว จะหนีความลำบากไปแล้ว ที่พูดนี่ก็มิได้จะหมายความว่าอยากให้พระคุณเจ้าอยู่กันเยอะ ๆ กระผมจะได้มีหน้ามีตา หรือมีเงิน มีทองไหลมาเทมามาก ๆ ไม่ใช่อย่างนั้น แต่กระผมมีเจตนาอยากจะช่วยให้พระคุณเจ้าก็ดี อุบาสกอุบาสิกาก็ดีได้เข้าใจถึงจุดสำคัญของการที่เราบำเพ็ญบารมีว่า เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์แสนยาก อย่าไปนึกเห็นแต่ความสบาย อีกไม่กี่กระเดี๋ยวก็ตายไปแล้ว เอาอะไรเป็นสะเบียงติดตัวไปละ ถ้าเราไม่เรียนรู้เรื่อง บาป บุญ คุณโทษ อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียดว่าจะให้ผลอย่างไร เราก็ไม่มีทางที่จะกำจัดเหตุแห่งทุกข์ได้ และก็ไม่สามารถจะรู้จักเหตุแห่งความสุขคือคุณความดีที่เป็นบุญ เป็นบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ เพื่อให้มีพลังสามารถกำจัดกิเลส เหตุแห่งทุกข์ได้ ไม่สามารถที่จะมุ่งตรงไปสู่ทางนิพพาน อันเป็นบรมสุขและที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงได้ ถ้าเราไม่ทำอย่างนี้ เพราะเห็นแก่กินแก่นอน ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นความสุข แต่ที่แท้ ไม่มีอะไรที่จะเป็นความสุขอย่างแท้จริงเลย ไม่ช้าก็กลับทุกข์อีก และยิ่งถ้าเผลอหรือประมาททำผิดบ่อย ๆ อย่างเช่นบวชมาเป็นพระภิกษุแล้วไปทำผิดพระธรรมผิดพระวินัย แรก ๆ ก็นึกว่าโทษเบา ๆ เล็กน้อย "สพฺพา ตา...ฯลฯ" (ปลงอาบัติ) ได้ ง่ายดี แต่พอ "สพฺพา ตา...ฯลฯ" หลาย ๆ ครั้งเข้า มันหนา มันหนาเข้าทุกที การปลงอาบัติแม้จะพอแก้ตัวว่าพ้นจากที่ทำผิดพระวินัย พุทธบัญญัติ แต่ตัวกรรมยังทำหน้าที่อยู่ กรรมชั่วที่เราทำมันยังอยู่ มันสะสมแก่กล้ายิ่งขึ้นทุกที สะสมตั้งแต่โทษตอนแรกเป็นทุกกฎต่อไป ๆ

ก็แก่กล้าถึงเป็นปาจิตตีย์ ต่อ ๆ ไป เดี๋ยวก็แก่กล้าถึงสังฆาทิเสส หนัก ๆ เข้าก็แก่กล้าถึงเป็นปราชิกซะเลย แล้วก็เป็นได้โดยง่ายเสียด้วย จะอยู่ในฐานะใหญ่โตแค่ไหนก็ล้มได้ เหมือนช้างติดหล่ม เหมือนช้างตกเหวได้ ง่าย ๆ ด้วย จิ้งจก ตุ๊กแกนี่ไม่ได้ไปจากไหน ไปจากคนแท้ ๆ ถามผู้ที่ถึงธรรมกายนั่งหน้าสลอนนี่ ถามดูเถอะ กายในกายของสัตว์ดิรัจฉานน่ะคนทั้งนั้น หนูท้องนาก็คนทั้งนั้น สุนัขก็คนทั้งนั้น ผิดศีลกาเมหน่อยเดียวก็ไปแล้ว ศีลกาเมแค่ไหน เอาแค่ว่าเป็นพระนี่แหละ ทำอะไรเผลอไผลไปจีบผู้หญิง เมื่อใจกระดิกไปแล้ว ภพชาติก็เกิดแล้วตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรม เกิดไปแล้ว เกิดที่ไหน? เกิดที่กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิตธรรมในธรรม ภพชาติเกิดแล้วตรงนี้ มันสะสมไว้ถ้าไม่รีบแก้ไข อกุศลกรรมแรงหน่อย แตกกายทำลายขันธ์ กรรมชั่วที่หนักให้ผลก่อน เพราะอะไร เพราะกรรมชั่วที่เบา นึกถึงยากกว่ากรรมชั่วที่หนักบาปกรรมนี่กามคุณมันอร่อย ทางโลกถือว่าอร่อย อร่อยติดอกติดใจ ติดหู ติดตา แต่ว่าฟังเทศน์ฟังธรรมไม่ค่อยติดหูติดตาหรอกครับ ยิ่งฟังอย่างกระผมนี่ ไม่มีตลกไม่มีอะไรสนุกเลย

พระคุณเจ้าเคยได้ยินเรื่องพระภิกษุตายแล้วไปเกิดเป็นเล็น ไหมครับ?

เป็นพระแท้ ๆ ได้ผ้าจีวรงาม ติดใจ ตายแล้วไปเกิดเป็นเล็น คนรักบ้านติดใจในบ้านที่อยู่อาศัยตายไปเป็นจิ้งจก ตุ๊กแกไป ห่วงเรื่องเรือกสวนไร่นาตายไปเกิดเป็นหนูไปแล้ว นี้ละครับมันง่ายอย่างนี้ครับ เรื่องกามคุณถ้าหมกมุ่น ติดในพัสดุกามมาตุคาม (หญิง) ตายไปเกิดเป็นสุนัขไปแล้ว อ้าวโลภเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ กอบโกย สะสมไว้เป็นของตัว ก็อาบัติปาจิตตีย์ ๆ ไปเรื่อย ๆ ลองดูเถิดครับ สะสม ๆ เข้าเป็นยังไง? ลองถามพวกธรรมกายให้ดูในนรกเป็นอย่างไร ถามเถรก็ได้ ให้ดูหน่อยว่าเห็นมีพวกประเภทนี้กี่มากน้อย เยอะเลย ไม่ว่าจะเคยเป็นผู้ใหญ่ผู้โต มียศฐาบรรดาศักดิ์ใหญ่โตเท่าไหร่ อยู่นั่นเยอะเลย ผ้านุ่งก็ไม่มีโทง ๆ เลย ไอ้ที่อยู่ในนรก ก็เผาไหม้ไป ไอ้ที่อะไร ๆ สารพัดครับ มันเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ของปลอม ของจริงทั้งนั้น พระพุทธเจ้าถึงแสดงไว้ "ดูกรภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ตายจากความเป็นมนุษย์ไปแล้ว จะได้มาเกิดเป็นมนุษย์อีกนั้น น้อยนัก มนุษย์ตายจากความเป็นมนุษย์แล้ว ไปบังเกิดเป็นเปรต สัตว์นรก อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน มากต่อมากนัก" กลับไปเปิดดูเถอะครับมีใน "เทพยดาตายจากความเป็นเทพยดา จะได้มาเกิดเป็นเทพยดาอีกหรือเป็นมนุษย์อีก น้อยนักไป เกิดเป็น เปรต สัตว์นรก

อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานมากต่อมากนัก" นี่ละครับ เพราะฉะนั้น การที่เราบวชเข้ามาแล้วนี่ ถ้าประพฤติปฏิบัติผิดพลาด แล้วโทษมาก พระคุณเจ้าคงเคยได้ยินเรื่องภิกษุก่อนตายไปจับตะไคร่น้ำหลุดติดมือมา มองหาใครจะปลงอาบัติด้วยไม่ได้ จิตเกาะไอ้นั่นซะแล้ว การปลงอาบัติ "สพฺพา ตา...ฯลฯ" ก็เพื่อให้จิตไม่เกาะ แต่กรรมยังทำหน้าที่อยู่ ถ้าจิตเกาะปุ๊ปเป็นเลย เหมือนกับว่าสายไฟมีอยู่แล้ว มีไฟเดินอยู่แล้ว พอเชื่อมปุ๊ปติดเลย ไฟเดินเลยกรรมมีอยู่แล้วเหมือนไฟมีอยู่แล้ว "สพฺพา ตา...ฯลฯ" เพียงให้มันแยกออกจากกันหน่อย แต่กรรมมีอยู่ ก่อนตายจิตเผลอไปเกาะปุ๊ปติดปั๊ปเลย กรรมให้ผลอย่างนี้ไม่ใช่เรื่องเล็ก เพราะฉะนั้นกระผมถึงว่าการปฏิบัติภาวนาธรรมแบบไหน ก็แล้วแต่ เฉพาะวิชาธรรมกายถ้าใครเข้าถึงได้จะรู้ความประเสริฐของวิชชาธรรมกายที่ให้เจริญปัญญาจากการที่ได้ทั้งเห็นทั้งรู้ รู้หยาบ รู้ละเอียด รู้บาปบุญคุณโทษละเอียดทีเดียว ถ้าหากเดินตรงทาง ปฏิบัติตรงไม่ผิดพลาด จะได้รับผลดีอย่างรวดเร็ว ทั้งทางโลกและทางธรรม ถ้าเดินตรงทาง เป็นอุชุปฏิปนฺโน ญายปฏิปฺโน ถึงยังไม่เป็นธรรมกายก็พยายามเดินให้ตรงเข้าไว้ด้วยสติสัมปชัญญะ จะมีแต่ดีกับดีอย่างเดียว บุญบารมี จะเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว นี่แหละ ที่เกล้ากระผมมีความปรารถนาจะให้พระคุณเจ้าหมดทั้งประเทศนี่ (ถ้าเป็นไปได้) ได้ยินได้ฟัง และจะได้ปฏิบัติ ไม่ได้มาที่นี้ก็ไม่เป็นไร จะปฏิบัติที่ไหนก็ได้ แต่ให้ตรงอย่างนี้แล้วจะได้สอนญาติโยมได้ถูก สมัยใหม่นี้ถ้าไม่มีการปฏิบัติวิชชาธรรมกายให้รู้เห็นเรื่องนรก สวรรค์ ตามที่เป็นจริง ที่จะบอกเรื่องนรก สวรรค์ ได้ตามที่เป็นจริง ตามพระพุทธวจนะและอรรถาธิบาย ยากนักยิ่งพระภิกษุสามเณร ที่เรียนแต่เพียงบาลี ซึ่งผู้สอนก็ไม่ใช่รู้จริงด้วย ก็มักสอนสรุปเอาง่าย ๆ ว่าอะไรที่ตนพิสูจน์ไม่ได้ก็ว่าสิ่งนั้นไม่มี ยิ่งผิดหนัก เพราะตามหลักวิทยาศาสตร์ที่แท้ นักวิทยาศาสตร์แท้ ถ้าอะไรตนยังพิสูจน์ไม่ได้ก็ต้องดูว่า พิสูจน์ไม่ได้เพราะอะไร เพราะว่าพิสูจน์แล้วไม่ได้ผล พิสูจน์ตามที่เป็นจริงเพราะเรื่องนั้น สิ่งนั้น ไม่เป็นจริง ไม่มีจริง อย่างนั้นถูก แต่ถ้า**พิสูจน์ไม่ได้เพราะวิธีพิสูจน์ไม่ถูกถ้วนสมบูรณ์ เลยไม่ได้ผลตามที่เป็นจริง** อย่างนี้จะถือว่าพิสูจน์ไม่ได้ **ไม่ได้** นี้ข้อที่หนึ่ง

ข้อที่สอง คนที่พูดว่า นรก-สวรรค์พิสูจน์ไม่ได้ว่าอยู่ไหน เพราะมองไปไม่เห็นนรกอยู่ที่ไหนมองไปไม่เห็น ขุดโลกลึกไปเจอแต่ดิน ขุดจากดินเจอแร่ ขุดจากแร่เจอน้ำมัน ไม่เห็นมีนรก ขุดจนทะลุโลกจากนี้ทะลุประเทศไทยไปโผล่อเมริกา ไม่เห็นมีนรกอยู่ตรงไหน ก็ว่าพิสูจน์ไม่ได้ เลยสรุปว่านรกสวรรค์ไม่มี กระผมเคยได้ยินว่า มีพระสมัยใหม่ที่พูดกันอย่างนั้นนั่นละครับ นรกจะรองรับ เพราะไม่ใช่วิธีพิสูจน์เรื่องนรก-สวรรค์ที่ถูกต้อง สัตว์นรกเป็นอทิสสมานกายเป็นอายตนะละเอียด สวรรค์ก็เป็นอายตนะละเอียด พระพุทธเจ้าไม่เคยแสดงว่านรก-สวรรค์เห็นได้ด้วยตาเปล่า ไม่เคยตรัสอย่างนั้น เว้นแต่เขาจะปาฏิหาริย์กายให้เห็นเป็นครั้งคราว นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่จริง ๆ แล้ว มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า (มังสะจักษุ)

อายตนภพอันเป็นที่อยู่ของสัตว์โลกนั้นมีทั้งภพตายและภพเป็น ดังเช่นพื้นดินที่อยู่อาศัยของมนุษย์โลกนี้ เป็น **"ภพตาย"** ส่วนภพอันเป็นธาตุละเอียดตั้งอยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปเป็นสุคติ-ทุคติตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรมนั้น เป็น **"ภพเป็น"** ภพเป็นซ้อนอยู่ตรงกลางภพตาย จะเห็นได้ก็ด้วยอายตนะที่ละเอียดเสมอกัน

พระพุทธจ้าได้ทรงแสดงเรื่องนรกสวรรค์ไว้ตรงๆ ไปขบถพระพุทธเจ้า คิดดูซิจะเป็นยังไง? ในพระพุทธศาสนาของเรานี้ ถ้าพระภิกษุพูดว่า นรก-สวรรค์ไม่มีก็เข้าป่าไปแล้ว บวชเรียนมาได้อย่างไร ในพระไตรปิฎกก็มีอยู่ชัดแจ้ง อรรถธิบายของพระอรรถกถาจารย์ก็มี เมื่อหลงผิดคิดผิด แล้วก็สอนผิด ๆ เพราะไม่รู้ตามที่เป็นจริง เพราะไม่ได้พิสูจน์ตามวิธีการปฏิบัติสมถวิปัสสนาที่ถูกถ้วนสมบูรณ์ ได้แต่นั่งนึกเอาเอง ตัวเองปฏิบัติได้ไม่ถึงขั้นพอจะให้รู้เห็นตามที่เป็นจริงได้ มันผิดวิธี เครื่องมือที่จะพิสูจน์ ได้แก่ ทิพยจักษุ ทิพยโสต ไม่เกิด พอที่จะสามารถรู้เห็นตามที่เป็นจริง ก็ย่อมไม่ได้ผลพิสูจน์ที่ถูกต้องตามที่เป็นจริง ผู้มีวิญญาณเป็นนักวิทยาศาสตร์แท้จะเข้าใจข้อนี้ และจะกล่าวว่า "อะไรที่เราพิสูจน์ไม่ได้เพราะเราไม่รู้วิธีพิสูจน์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ เรื่องที่พิสูจน์นั้น

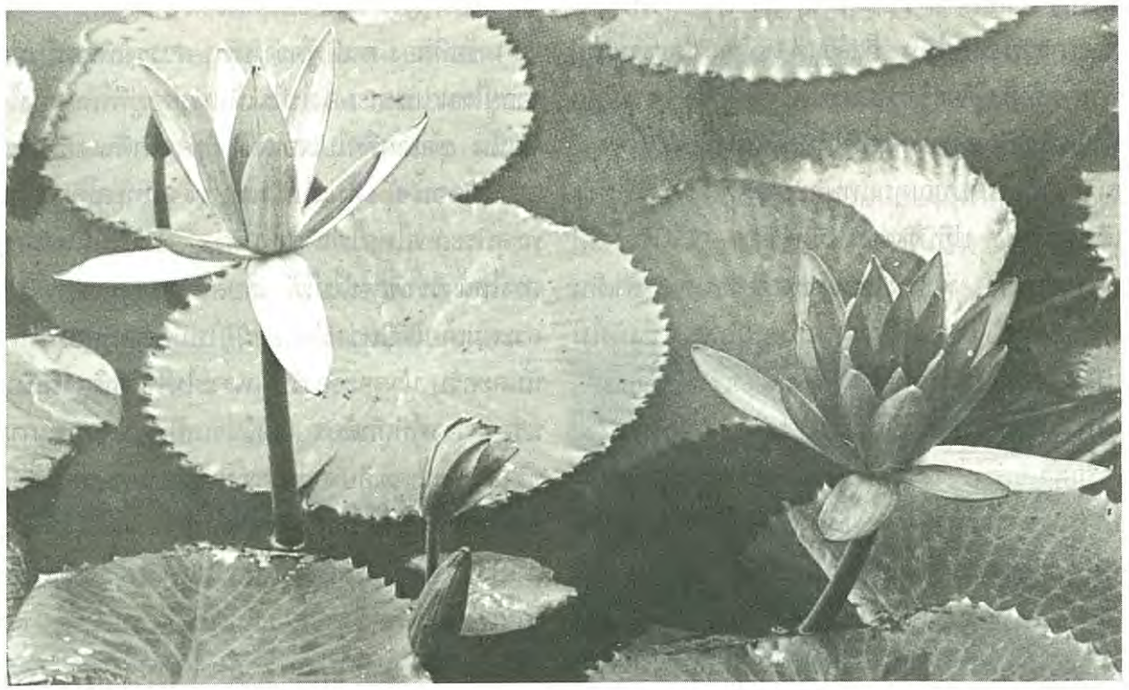

เป็นอันเรา**ไม่ทราบ** ว่า**มี**หรือ**ไม่มี**" เท่านั้น จะบอกว่า "สิ่งนั้น-เรื่องนั้น มีหรือไม่มีย่อมไม่ได้ และยิ่งถ้าไม่ได้พิสูจน์ ก็ยิ่งไม่พึงพูดว่ามีหรือไม่มี

เพราะฉะนั้น พระคุณเจ้ามานี่ กระผมไม่ได้ว่าตัวกระผมดีวิเศษอะไร หรือมีวิชชาแก่กล้าอะไร ไม่ใช่ แต่พระคุณเจ้าเข้ามาศึกษาและฝึกปฏิบัติเถอะ มาตั้งใจเรียน ศีล สมาธิ ปัญญา มาลดมานะ ละทิฏฐิ ละกิเลส ประเดี๋ยวก็จะได้รู้เองละครับว่า เปรต สัตว์นรก อสูรกาย มีจริงหรือไม่จริง สวรรค์มีจริงหรือไม่จริง เมื่อรู้แล้ว อย่างน้อยรู้แค่นี้ ตายไปไม่เสียชาติเกิด แต่ถ้าไม่รู้ละก็เสียชาติเกิดแน่นอน

วิชชาธรรมกายนั้นมีคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติได้เข้าถึงรู้-เห็น และเป็นอย่างสำคัญ ๒ ประการคือ

(๑) ช่วย **"บำบัดทุกข์" "บำรุงสุข"** ได้ดี ตามระดับภูมิธรรมของแต่ละท่านที่ปฏิบัติได้

(๒) ถ้าปฏิบัติตรงถูกต้องตามธรรม ไม่หลง จะเพิ่มพูน บุญบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี ถึงรัศมีกำลังฤทธิ์ เป็นทางไปสู่มรรค ผล นิพพาน ตามศักดิ์แห่งบารมีของแต่ละท่านเป็นอย่างดีที่สุด

ที่พูดนี้ก็เพื่อให้เห็นว่าวิชชาธรรมกายดี แต่ว่าขอให้อยู่ในสติสัมปชัญญะ ปฏิบัติให้ตรง ปฏิบัติให้ถูกต้อง สิบห้าวันนี้พยายามปฏิบัติให้ได้อย่างน้อยเห็นดวงก็ยังดี เห็น ๆ หาย ก็ยังดี แม้เพียงนั้นก็มีคุณค่าไม่น้อย ถ้ารู้จักใช้ ต้องอาศัยสติสัมปชัญญะ ทำไปเรื่อย ๆๆ ก็จะได้ผลดีไปเอง ขอแต่อย่างไปหงุดหงิด อย่าไปโกรธ อย่างไปกังวลว่า แหมทำไมคนอื่นเขาได้ผล-เห็นเร็ว ของเราไม่ได้ถึงสักที อย่างนี้อย่าคิด ความจริงถ้าท่านเพียรปฏิบัติย่อมได้อานิสงส์ทุกวัน ทำความดีทุกขณะจิตย่อมได้ผล อานิสงค์ย่อมสะสมเป็นบุญเป็นบารมี เป็นอุปบารมี เป็นปรมัตถบารมี พอถึงเวลาก็ได้รู้เองเห็นเอง เดิน ๆ ไปอาจเห็นเองก็ได้ อย่าไปคิดท้อถอย คอยแต่จะบ่น "เมื่อไหร่จะเห็นสักที" เฉย ๆ ไม่ต้องไปวิตก ไม่ต้องไปกังวล ตั้งใจเต็มที่สม่ำเสมอ บุญถึงที่แล้วเป็นเอง

■ ■ ■ ■

ถอดเทปโดย...เอมอร อรุณยงจิต
บริษัท การบินไทย จำกัด

จรณะ ๑๕

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

...วิบากเดิมมาน่ะ ถ้าปฏิบัติถูกวิธีไม่เพียรจัดเกินไปไม่หย่อนเกินไป พอดี ๆ เป็นมัชฌิมาปฏิปทา มีทางได้ผลดี ถ้าเพียรหย่อนสมาธิก็ไม่เกิด เพราะจะนั่งตรงไหนก็จะหลับ จะกินตรงไหนก็กินอึดถึดให้มันเต็มที่ อย่างนั้นรับรองได้สมาธิไม่เกิด เอาแต่หลับสบาย ถ้าเพียรจัดมีปัญหา เพียรจัดเกินไปทำให้กายและใจไม่สงบ เป็นอุปกิเลสของสมาธิ...

เนื่องในโอกาสการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ รุ่นที่ ๒๓ วันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ท่านทั้งหลาย การที่มาปฏิบัติธรรมนี้ เรามาเรียนรู้เรื่อง **"ทุกข์"** เรื่อง **"เหตุแห่งทุกข์"** เรื่อง **"สภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ"** และ **"หนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์"** อันมีนัยอยู่ใน **"อริยมรรคมีองค์ ๘"** และกระผมเองได้กล่าวมาในระยะ ๒-๓ วันแรก ๆ ที่ผ่านมานี้ว่า

"อวิชชา" เป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร-วิญญาณ-นามรูป-สฬายตนะ-ผัสสะ-เวทนา-ตัณหา-อุปาทาน-ภพ-ชาติ-ชรามรณะทุกข์ เพราะฉะนั้น อวิชชา เป็นมูลรากฝ่ายเกิด เกิดทุกข์ทีเดียว เราปฏิบัติธรรมมีศีลเป็นบาท มีสมถะและวิปัสสนาคู่กันบ้าง วิปัสสนาก่อนสมถะทีหลังบ้าง สมถะก่อนวิปัสสนาทีหลังบ้าง มุ่งอย่างเดียวที่จะให้เข้าใจแจ่มแจ้งถึงเหตุในเหตุ ไปจนถึงต้นเหตุแห่งทุกข์ เป็นต้น ๆ เหตุแห่งทุกข์คือ "อวิชชา" เพื่อกำจัดอวิชชามูลรากฝ่ายเกิด และ**ธรรมเครื่องกำจัดอวิชชามูลรากฝ่ายเกิด** คือ **"อวิชชา"**

วิชชา นั้น ก็ได้ยินได้ฟังจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ผู้เป็นต้น(คนแรก)ในการสอน

ในการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าในยุคนี้ อันมีแนวทางปฏิบัติปรากฏอยู่ใน ฉักกนิบาต อังคุตตรนิกาย เรื่อง **"ทำนิพพานให้แจ้ง"** ซึ่งกระผมได้มีอยู่ในหนังสือที่แจกไปแล้ว และได้กล่าวถึงว่า **"วิชชาภาคิยะ"** อันเป็นธรรมปฏิบัติที่จะให้เกิดวิชชาเพื่อดับอวิชชามูลรากฝ่ายเกิดก็คือ **ทั้งสมถะและวิปัสสนา** นั่นเอง

สมถะ มุ่งประสงค์อะไร ? เราปฏิบัติสมถะมุ่งประสงค์จะอบรมจิตเพื่ออะไร ? เพื่อละราคะ เพราะอะไร ? เพราะจิตที่ชุ่มด้วยราคะย่อมไม่หลุดพ้น

วิปัสสนา ทำไปทำไม ? เพื่อชำระปัญญาหรืออบรมปัญญา ปัญญาที่อบรมแล้วมุ่งประสงค์ที่จะได้รับผล หรือให้เสวยประโยชน์อะไร ? ก็เพื่อกำจัดหรือละอวิชชามูลรากฝ่ายเกิดนั่นเอง

เมื่อกล่าวถึงวิชชาภาคิยะ ปฏิปทาที่จะให้เกิดวิชชาคืออะไร ? ก็คือธรรมปฏิบัติทั้งสมถะและวิปัสสนานี่แหละชื่อว่า **"จรณะ ๑๕"** ที่ขอให้พระเดชพระคุณท่านทุกท่าน เวลาปฏิบัติธรรม ตั้งจิตตั้งใจ อธิษฐานว่า "ตลอดชีวิตตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปเกิดมาทุกภพทุกชาติให้พบพระพุทธศาสนา ให้ได้ศึกษาอบรมกาย วาจา ใจ เพื่อความพ้นทุกข์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้ได้อยู่ในประเทศในถิ่นที่อยู่ที่เจริญรุ่งเรืองด้วยพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ได้อยู่ในวัดวาอาราม ในสถาบัน ในครอบครัว ในสังคมที่เป็นสัมมาทิฏฐิ และให้มีโอกาสได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา" เป็นคำอธิษฐานที่พึงกระทำอยู่เสมอ และก็มีคำอธิษฐาน

ตอนสำคัญว่า **"ให้ถึงซึ่งธรรมกาย มรรคผล และพระนิพพาน พร้อมด้วยวิชชาและจรณะ"**

จรณะ นั้นก็คือปฏิปทาข้อปฏิบัติให้เกิดวิชชาและให้วิชชาเจริญขึ้น เป็นพนักงานช่วยปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลก ที่มีอวิชชาเป็นเหตุนำเหตุหนุน **"ปฏิปทา"** เพื่อให้เกิดวิชชานั้นชื่อว่า **"จรณะ"**

จรณะ ๑๕ มีอะไรบ้าง ? ประการแรก มีความถึงพร้อมด้วย **"ศีลสังวร"** นี่แหละครับ! พระคุณเจ้าที่กระผมพร่ำกล่าวตั้งแต่ต้นมาจนกระทั่งบัดนี้ วัตรปฏิบัติใด ๆ ที่ไม่เหมาะสม ไม่สมควรก็ให้ละเว้น เพราะจะกระทบกระเทือนต่อพรหมจรรย์ นั่นหมายความว่าความประพฤติปฏิบัติใดที่นอกรีตนอกรอยของพระพุทธศาสนา ของพระธรรมพระวินัย จะต้องให้ระวังรักษากาย วาจา ใจ ด้วยความสำรวมระวัง เพื่อให้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล หรือบริสุทธิ์สมบูรณ์ด้วยวินัยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ศีลสังวรเป็นบาทฐานของจรณะ ๑๕ ปฏิปทาให้ถึงวิชชา ให้เกิดและให้เจริญวิชชา

ประการที่ ๒ มีความประพฤติปฏิบัติที่ไม่ผิด ภาษาพระท่านเรียกว่า **"อปัณณกปฏิปทา"** อปัณณกปฏิปทาประกอบด้วย **"อินทรียสังวร"** ที่เคยพูดกันอยู่เสมอคืออย่างไร ? คือให้สำรวมตา สำรวมหู สำรวมจมูก ลิ้น กาย ใจ ว่าเมื่อพบหรือเมื่อกระทบเข้ากับอารมณ์ภายนอก หรืออายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกาย ก็อย่าได้หลงใหลสยบอยู่ในอารมณ์ที่น่ารักและอย่าได้เคียดแค้น ชิงชัง พยาบาทอยู่ในอารมณ์ที่ไม่น่ารัก ทำใจให้เป็นกลางวางเฉยให้จงได้ เห็นสักแต่เห็น ได้ยินสักแต่ได้ยิน ได้กลิ่นสักแต่ได้กลิ่น ลิ้มรสสักแต่ลิ้มรส ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ นี่แหละครับ **"อินทรียสังวร"**

ปฏิปทา ความประพฤติปฏิบัติที่ไม่ผิด ยังให้ผลส่งเสริมศีลสังวร โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุต้องมี "อาชีวะบริสุทธิ์" หรือ "ปาริสุทธิศีล" ฉันภัตตาหารหรือใช้ปัจจัย ๔ ก็ต้องพิจารณาเรียกว่า "ปัจจัยสันนิสิตสีล" และไม่หาเลี้ยงชีพด้วยการหลอกลวงเขา ไม่แสวงหาในสิ่งหรือโดยวิธีที่ไม่สมควร หรือด้วยวิธีการอันไม่เหมาะสม ถ้าใครสำรวมระวังได้ทั้งปาฏิโมกข์สังวรก็ตาม อินทรียสังวรก็ตาม ศีลสังวรก็จะบริสุทธิ์สมบูรณ์เป็นบาทฐานให้สามารถปฏิบัติธรรมทำวิชชาให้เกิดและเจริญขึ้น

ประการที่ ๓ **"โภชเนมัตตัญญุตา"** ขบฉันแต่พอควรอันนี้สำคัญ บริโภคเฉพาะแต่สิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิต ที่ไม่จำเป็นก็อย่าไปเสพ ก็ขอวกมาถึงเรื่องบุหรี่นั่นแหละสิ่งไม่จำเป็น มันอดพูดไม่ได้ วกมาพูดอีกจนได้แหละ บุหรี่ไม่ใช่สิ่งจำเป็น โภชเนมัตตัญญุตาคือ การบริโภคอาหารแต่พอควร บริโภคแต่เฉพาะในสิ่งที่จำเป็นตามมีตามได้

ประการที่ ๔ **"ชาคริยานุโยค"** ประกอบความเพียรไม่ย่อท้อ ไม่เห็นแก่กิน จนง่วง เมาอาหาร ไม่กินน้อยจนเป็นทุกข์ทรมานแก่สังขารร่างกาย ถ้ากินน้อยมากนักสังขารก็แย่ ต้องดูกำลังแต่ละคนไม่เหมือนกัน บริโภคอาหารพอเหมาะแล้วจึงจะปรารภความเพียรได้ดี อาหารพอเหมาะ การพักผ่อนแต่พอควร ไม่เห็นแก่การกินการนอนจนเกินไป

เรื่องความเพียร กระผมขอกราบเรียนเป็นเครื่องประเทืองสติปัญญาของพระคุณเจ้าไว้ด้วย **เพียรจัดเกินไปสมาธิไม่เกิด กลับทำให้จิตฟุ้งซ่าน เพียรหย่อนเกินไปสมาธิไม่มีหวังเลย เพราะเอาแต่ง่วงกับหลับ** มืดตื้อตื้อ มองไปก็มืด เพราะใจไม่สว่าง ใจมันซึม เพราะสมาธิจะเกิด เมื่อจิตใจต้องปลอดโปร่ง เป็นกลางพอเหมาะพอดี ใจจึงจะผ่องใสสะอาดบริสุทธิ์ กิเลสนิวรณ์จึงหมดไป ถีนมิทธะจะหมดเมื่อใจเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ถึงอย่างน้อยได้อุคคหนิมิต ถ้าจะพูดในภาษาปฏิบัติ อุคคหนิมิตคือ นิมิตที่สามารถเห็นได้ใสสว่างแม้ชั่วคราวยังไม่ถาวร แต่ถ้าสว่างแจ่มอยู่ได้นานแล้วละก็นั่น "ปฏิภาคนิมิต" เขาแปลว่านิมิตเทียบเคียง แปลแล้วฟังไม่รู้เรื่อง ไม่รู้เทียบเคียงอย่างไร แต่ใสแจ่มติดตาอยู่ได้นาน จะย่อจะขยายก็ได้ นั่นแหละปฏิภาคนิมิต ซึ่งกำจัดถีนมิทธะได้ กล่าวคือ เมื่อ เห็น จำ คิด รู้ คือใจรวมหยุดเป็นจุดเดียวกันถึงได้หรือเห็น "อุคคหนิมิต" จะให้แน่วแน่จริง ๆ ก็ได้ "ปฏิภาคนิมิต" ชื่อว่าใจอยู่ในอารมณ์เดียว ประกอบด้วยองค์แห่งฌาน ๒ ประการเบื้องต้น คือ "วิตก วิจาร" ตรึกตรองประคองนิมิตอยู่ได้ถีนมิทธะก็หมดไป

เพราะฉะนั้นมันเกี่ยวเนื่องกันตั้งแต่ปฏิปทา ถ้ากินมากมันง่วง มันง่วงท่วมทับหัวใจเลย ที่จะทำใจให้เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ก็จะเป็นสมาธิแบบเผลอสติมักจะหลับ หลับก็ไม่ใช่สมาธิ คนนั่งภาวนาสมาธิหลับหัวทิ่มหัวตำ นั่นไม่ใช่สมาธิ ให้จำไว้เลย สมาธิจริง ๆ ต้องมีสติสัมปชัญญะครบและประกอบด้วยองค์ ๕ ๒ องค์แรกคือ วิตก วิจาร ใจใสสว่าง แล้วความ

ง่วงหายไป มีมูลรากมาตั้งแต่ศีลสังวร ๑ อปัณณกปฏิปทา คือ อินทรียสังวร ๑ โภชเนมัตตัญญุตา ๑ และ ชาคริยานุโยค ๑ แต่ว่าถ้าเพียรจัดแย่เหมือนกัน

เคยมีตัวอย่างว่า ถ้าใครเคยมีวิบากเก่า ๆ อยู่บ้าง วิบากเก่า ๆ มีอะไรบ้าง เช่น เคยว่า เคยด่าผู้บริสุทธิ์อย่างเช่นพระอริยเจ้า เคยวิพากษ์วิจารณ์ธรรมะที่ถูกต้อง นั่น พระธรรม พระสงฆ์ ตำหนิถึงพระพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่เที่ยวตำหนิเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้นอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งชอบทำลายความสงบของคนอื่นเวลาเค้าจะทำสมาธิก็ทำลายความสงบสันติของเขา อย่างนี้มีผลเป็นวิบาก ถ้าว่าปฏิบัติ

ไม่ดี ไม่ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ และด้วยปัญญาอันเห็นชอบแล้ว จิตใจจะไม่ดี ไม่ดีมาก่อนคือ สติสัมปชัญญะไม่ค่อยดี แต่พอมาฝึกธรรมปฏิบัติเข้า บางคนก็เห็นผิดเพียรจัดจนเกินไป จะเอาปฏิภาคนิมิตให้ได้ เกินกำลังเกินสติปัญญาเมื่อไหร่ละก็ กรรมเก่าวิบากเก่ามันทวง ก็จะกลายเป็นคนฟุ้งซ่านไป

เพราะฉะนั้น เคยเห็นเหตุในเหตุ จากประสบการณ์ของเพื่อนสหธรรมิก ผู้ปฏิบัติธรรมได้ผลดี ก็เคยเล่าให้ฟังว่านี้วิบากเดิมมาน่ะ ถ้าปฏิบัติถูกวิธีไม่เพียรจัดเกินไปไม่หย่อนเกินไป พอดีๆ เป็นมัชฌิมาปฏิปทา มีทางได้ผลดี ถ้าเพียรหย่อนสมาธิก็ไม่เกิด เพราะจะนั่งตรงไหนก็จะหลับ จะกินตรงไหนก็กินอึดถึดให้มันเต็มที่ อย่างนั้นรับรองได้ สมาธิไม่เกิด เอาแต่หลับสบาย ถ้าเพียรจัดมีปัญหา เพียรจัดเกินไปทำให้กายและใจไม่สงบ เป็นอุปกิเลสของสมาธิ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมไว้ว่า เพียรจัดเกินไปเป็นอุปกิเลสของสมาธิอย่างหนึ่ง อันนี้ทำให้สังขารกรอบ เว้นแต่บุญบารมีเติมแล้วยิ่งเพียรยิ่งดี ที่ว่าเพียรจัดเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ไม่เป็นสมาธิ แถมยังเป็นโทษ ก็แต่ในกรณีที่เกินกำลังสติปัญญาบุญบารมีของตัว แต่ที่มีบุญบารมีที่อบรมมาดีแล้ว เขายิ่งปรารภคือประกอบความเพียรเขายิ่งได้ เช่นใคร ? เช่นพระจักขุบาล ซึ่งบวชในสำนักสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบทูลขอพระกัมมัฏฐานแล้วชวนพระอื่นไปปฏิบัติสมณธรรม พระจักขุบาลเป็นหัวหน้า ชวนภิกษุพรรคพวกได้ ๖๐ ชวนกันไปไกลเลยไปก่อนเข้าพรรษา พระจักขุบาลก็ปฏิบัติสมณธรรม ถามกันว่า เราจะปฏิบัติด้วยอิริยาบถเท่าไหร่ ? คนอื่นก็ว่าด้วยอิริยาบถ ๔ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน แต่พระจักขุบาลบอกแหม! เธออย่ามัวประมาทเลย พระภิกษุเหล่านั้นก็ถามว่า แล้วหลวงพ่อจะปฏิบัติในอิริยาบทเท่าไร ? พระจักขุบาลบอกว่าด้วยอิริยาบถ ๓ คือ เฉพาะ เดิน ยืน นั่ง ไม่นอนตลอดคืน นั่นเพียรจัด แต่จัดของท่านนั่นพอดีกับบุญบารมีของท่าน ทุกองค์บรรลุทั้งนั้น อิริยาบถ ๔ ก็บรรลุ อิริยาบถ ๓ เพียรจัดก็บรรลุ แต่จัดไม่ได้เกินกำลังของท่าน ไม่เกินบุญบารมีของท่าน พอดีบุญบารมีของท่าน คำว่า "จัด" ที่พูดนี่เฉพาะคนน่ะ อันนี้แต่ละคนไม่เท่ากัน พระจักขุบาลในอิริยาบถ ๓ คือไม่นอนตลอดคืน แต่ว่าพอดีที่บุญบารมีท่านเต็ม ญาณของท่านแก่รอบแล้ว จึงบรรลุพระอรหัตผลเลยพร้อมด้วยนัยน์ตาแตกคือบอดทั้งคู่บอดทันทีพร้อมกันเลย ถ้าคนอย่างเรามองก็แหม! เล่นไม่นอนนี่บางคนก็ทำได้ แต่บางคนทำแล้วก็ไม่ได้ (ผล) กลับได้ผลเสีย เช่นทำให้ใจฟุ้งซ่านมากขึ้นก็มี

เพราะฉะนั้น อันนี้แหละครับ ขอให้ประมาณกำลังของตนให้พอเหมาะพอดี ไม่ขี้เกียจ ไม่ให้ถึงขั้นเป็น "**กามสุขัลลิกานุโยค**" และก็ไม่เป็น "**อัตตกิลมถานุโยค**" สุดโต่ง! เอาแต่พอดี ๆ เป็นมัชฌิมาปฏิปทาตามกำลัง ตามบุญบารมีของแต่ละคนซึ่งไม่เท่ากันอันนี้ กระผมขอถวายไว้ว่า "**ความพอดี**" แต่ความพอดีนั้นอย่าเข้าข้างตนเองในลักษณะพอดีอย่างขี้เกียจ ๆ จงเอาพอดีอย่างขยัน ๆ เป็น "**ชาคริยานุโยค**" **อปัณณกปฏิปทา** คือ การปฏิบัติที่ไม่ผิด

อีก ๗ ข้อ คือ **สัทธรรม ๗ ประการ** นั่นก็

ปฏิปทาให้ถึงพระสัทธรรม ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เจริญทีเดียวได้แก่ ศรัทธา ๑ สติ ๑ หิริ ๑ โอตตัปปะ ๑ พาหุสัจจะ ๑ วิริยะ ๑ และปัญญา ๑

"**ความศรัทธา**" เป็นประการที่ ๕ ศรัทธาที่ไม่ผิดศรัทธาที่ถูก คือศรัทธาในพระรัตนตรัย พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ พระสังฆรัตนะ "**ธรรมรัตนะ**" ก็ต้องเข้าใจแนวทางปฏิบัติให้ถึงพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะปฏิปทาเบื้องต้นมีหลายวิธีที่จะให้ใจสงบหยุดนิ่งในขั้นสมถกัมมัฏฐาน ในขั้นสมถกัมมัฏฐานตามพระบาลีก็มี "**อภิณหปัจจเวกขณ์**" ซึ่งเรารู้จักกัน ๕ ประการคือ หมั่นพิจารณาเนือง ๆ ว่าตัวเราและแม้ผู้อื่นทั้งหลายก็ไม่ล่วงพ้น ความแก่ เจ็บตายไปได้ ทุกคนต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ทุกคนเป็นไปตามกรรม ใครทำดีได้ดี ใครทำชั่วได้ชั่ว เหล่านี้เป็นต้น

ประการที่ ๖ "**สติ**" ก็คือ **สติปัฏฐาน ๔** สติปัฏฐาน ๔ นั้นก็คือ สมถกัมมัฏฐานเบื้องต้นจัด

เป็นอนุวิปัสสนา จึงชื่อว่า "กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน" "เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน" "จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน" และ "ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน" เป็นอนุวิปัสสนาในเบื้องต้น คือให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กายในกายให้เห็นว่าไม่งามและทั้งกาย เวทนา จิต ธรรม ให้เห็นเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ความเห็นนี่ ถ้าเห็นแต่เพียงอนิจจัง ทุกขัง แต่ยังเห็นอนัตตาไม่แจ้งชัด ยังจัดเป็นเพียงขั้นสมถะ แต่พอเห็นอนัตตาของสังขารชัด นั่นแหละในระดับ "กังขาวิตรณวิสุทธิ" วิสุทธิโดยประมาณที่กล่าวมาเมื่อกี้ เห็นเหตุเห็นปัจจัยของสังขาร เป็นสามัญญลักษณะของสังขารว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาอย่างไร หมดความสงสัยนี่แหละ นี่เป็นตัวอนุวิปัสสนาและอนุวิปัสสนานี้เองที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยเป็นบาทฐานให้ถึง "**โลกุตตรวิปัสสนา**" คือ เมื่อเข้าถึงธรรมในธรรมที่ละเอียด ธรรมในธรรมนั้นเริ่มตั้งแต่ให้มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือ "นิวรณ์ ๕" นั่นในขั้นสมถะที่เราทำกันอยู่ และต่อไปให้มีสติพิจารณาเห็นอายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒ นั่นเป็นตัวอารมณ์ของวิปัสสนาหรือวิปัสสนาภูมิ

พอเจริญปัญญาเห็นแจ้งในอริยสัจทั้ง ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓ คือ "**สัจจญาณ**" ว่า อริยสัจ ๔ มีจริงอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ทุกข์" กำหนดรู้เลยว่ามีอย่างนี้จริง สมุทัย ก็กำหนดรู้ว่ามีอย่างนี้จริง นิโรธก็กำหนดรู้ว่ามีอย่างนี้จริง จริงอย่างไร ? เห็นแจ้งจริง

ไม่ใช่จริงท่องเอา มรรคมีอย่างนี้จริง นั่นสัจจญาณ รู้แจ้งชัด แล้วกำหนดกิจที่จะทำเพื่อให้สิ้นทุกข์ นี่เป็น **"กิจจญาณ"** หรือกำหนดกิจที่จะละสมุทัย นี่เป็นกิจจญาณ ให้เข้าถึงรู้เห็นและเป็นนิโรธ นี่ก็เป็นกิจจญาณ เป็นมรรค มรรคจิตเกิด นี่ก็กิจจญาณ และเพื่อละทุกข์ได้แล้ว หรือกำจัดทุกข์ได้แล้ว ละสมุทัยได้แล้ว ทำนิโรธให้แจ้งได้แล้ว มรรคเจริญแล้ว นี่ **"กตญาณ"** นี่เรียกว่าเห็นแจ้งในอริยสัจ ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓ อย่างนี้คือ สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ ถ้าหมดจดจากกิเลสโดยสิ้นเชิงก็พระอรหันตขีณาสพเลยนั่น **"โลกุตตรปัญญา"** เป็นตัววิปัสสนาแท้ ๆ แต่**การจะเห็นแจ้งชัดอย่างนี้ ไม่ได้เห็นแจ้งด้วยวิญญาณ** คือความรู้ด้วยวิญญาณของมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม แต่ระดับนั้น**ต้องรู้แจ้ง เห็นแจ้งชัดเจนทั้งฝ่ายสังขาร และวิสังขาร คือธรรมกาย มรรค ผล และพระนิพพาน ด้วยญาณของธรรมกาย**

พระพุทธองค์ก็จึงตรัสว่าพระองค์เป็นธรรมกาย ตามพระบาลีว่า **"ธมฺมกาโย อิติปิ ธมฺมภูโต อิติปิ พฺรหฺมกาโย อิติปิ พฺรหฺมภูโต อิติปิ"** แปลความว่า **ธรรมกายก็ดี ธรรมภูตก็ดี พรหมกายก็ดี พรหมภูตก็ดี เป็นชื่อของตถาคต** ธรรมกายนั่นแปลว่าหมู่ธรรมที่บริสุทธิ์หมดจด กายเป็นปฐมมรรค เป็นเนื้อหนังแท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระวินัยปิฎก จิตเป็นมรรคจิตเป็นเนื้อหนังแท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระสุตตันตปิฎก ปัญญาเป็นมรรคปัญญาเป็นเนื้อหนังแท้จริง รวบยอดกลั่นออกมาจากพระอภิธรรมปิฎก เมื่อมรรคจิต มรรคปัญญาเกิด เป็นพนักงานปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลก ได้หมดจดหรือตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ อย่างน้อยละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ ก็ก้าวล่วงข้ามโคตรปุถุชนเข้าสู่ความเป็นอริยบุคคล เป็นมรรคญาณ ผลญาณของธรรมกาย บรรลุมรรค(๔) ผล(๔) นิพพาน(๑) ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

ในปฐมสมโพธิกถา เราจึงพบแน่ชัดว่า พระพุทธเจ้า อันสัตว์โลกมีได้ด้วยยากนั้น บัดนี้ก็ได้อุบัติขึ้นแล้วเป็น ๒ คือ **"ด้วยรูปกายอุบัติ"** และ **"ธรรมกายอุบัติ"** ด้วยรูปกายอุบัติคือโอกกันติสมัย เมื่อหยั่งลงสู่พระครรภ์มารดา**นิกขมนสมัย** เมื่อประสูติจากพระครรภ์มารดา ส่วนธรรมกายอุบัติคือ เมื่ออภิสัมโพธิสมัยตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณจึงประจักษ์ชัดว่าจะรู้แจ้งเห็นแจ้งเป็นโลกุตตรปัญญาต้องด้วยญาณของธรรมกาย

ที่ว่า **"ศรัทธา"** ในพระรัตนตรัย ศรัทธาในเบื้องต้น ก็เห็นคุณของพระพุทธศาสนา มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ พระสังฆรัตนะ แต่ศรัทธาในเบื้องกลาง เบื้องสูง ที่จะนำไปสู่พระสัทธรรมของพระพุทธเจ้าในขั้นมรรคผล นิพพาน ต้องเข้าถึง**พระพุทธรัตนะ** และ**ธรรมรัตนะ** คือธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้า และต้องเข้าถึง**พระสังฆรัตนะ** คือธรรมกาย มรรค ผล และพระนิพพานนั่นเอง ปฏิบัติไปอย่างนี้ จึงจะเป็นปฏิปทาที่จะให้ถึงวิชชา เมื่อถึงธรรมกายแล้ววิชชาจึงจะเกิดและเจริญเต็มที่ วิชชามีอะไรบ้าง ?

อย่างน้อยที่สุดก็วิชชา ๓ ได้แก่ ปุพเพนิวาสานุ-

สติญาณ จุตูปปาตญาณ และอาสวักขยญาณ แต่ก่อนจะถึงวิชชา ๓ กราบเรียนพระคุณเจ้าก่อนว่า พื้นฐานแห่งวิชชาคือ ทิพยจักขุ ทิพยโสต สมันตจักขุ สูงขึ้นไปถึงธรรมกาย เป็นพุทธจักขุ และนั่นแหละวิชชาจึงจะเกิดและเจริญขึ้น ความเกิดแห่งวิชชา วิชชาภาคิยะเราก็ทราบแล้วว่าทั้งสมถะและวิปัสสนา หลักธรรมปฏิบัติในเบื้องต้นที่จะให้เกิดและเจริญตามอาการตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ยึดไว้เป็นหลักได้เลยว่า วิชชาธรรมกายดำเนินตามนี้เปี๊ยะเลย คือเมื่อเจริญสมถะ ทำฌานอันมีปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌาน เพื่อให้ใจสงัดจากกิเลสนิวรณ์แล้ว ผู้ถึงธรรมกายแล้ว ฝึกน้อมเข้าสู่ปุพเพนิวาสานุสติญาณด้วยอตีตังสญาณ ซึ่งก็คือวิชชาซึ่งพัฒนามาจากทิพยจักขุ ทิพยโสตนั่นเอง นั่นแหละปุพเพนิวาสานุสติญาณพัฒนามาจากนั่นจุตูปปาตญาณและอาสวักขยญาณ ก็อาศัยสมถภาวนานั่นแหละเป็นพื้นฐานสำคัญ ให้เกิดและเจริญขึ้น

อย่างเรา ๆ ระดับกิ๊กก๊อกนี่ ถ้าว่าระลึกชาติได้ก็จัดอยู่ในระดับอตีตังสญาณ ในระดับพระอรหันต์หรือพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตาม นั่นชื่อว่า **"ปุพเพนิวาสานุสติญาณ"** เพราะบริสุทธิ์ ไม่ผิด รู้เห็นอะไรเป็นไปตามนั้น ไม่มีผิด ทุกขณะเป็นตามนั้น

วิชชามีทั้งระดับโลกิยะและระดับโลกุตตระระดับโลกียวิชชาก็มีได้เป็นได้แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วถ้าไม่รักษาให้ดี ก็เสื่อมหรือหมดไปได้ เพราะฉะนั้นผู้ปฏิบัติถึงธรรมกาย ถ้ายังไม่ถึงเป็นพระอริยเจ้าที่บรรลุมรรคผลนิพพานแล้ว มิใช่วิเศษวิโสอะไรนักหรอก ที่พูดนี่ก็หมายว่ามิให้หลงฟูใจ มิให้หลงตัวเอง มิให้หลงกันว่าคนนี้ถึงธรรมกายแล้วคนนี้ต้องวิเศษวิโสไปทุกอย่าง ให้สำรองไว้ในใจว่า **"ธรรมกาย"** ระดับโคตรภูนั้นอุปมาดั่งว่า เท้าข้างหนึ่งอยู่ในนิพพาน เท้าข้างหนึ่งยังอยู่ในภพ ๓ ถ้าเผลอตัว เผลอใจขาดสติสัมปชัญญะธรรมสัญญาขาดจากใจ คือใจออกจากธรรมกายสติสัมปชัญญะเดี๋ยวเข้าเดี๋ยวออก เดี๋ยวมีเดี๋ยวไม่มีมันก็คิดผิด รู้ผิด เห็นผิด ทำผิดได้ เพียงชั่วขณะจิตเดียว แว๊บเดียวแห่งการตัดสินใจ ที่เป็นไปตามอำนาจของกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทานได้ และเมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านอาจจะเห็นว่าคนนี้ปฏิบัติดี เข้าวัด ทำไม

ท่าทางน่าจะดีอย่างนี้ ๆ ทำไมไม่ดีอย่างนี้ ๆ มีได้เป็นได้ เพราะว่ายังไม่ใช่ธรรมกายมรรคผลและนิพพาน แต่ว่าถ้าเป็นธรรมกายมรรคผลพระนิพพานแล้ว นั่นแหละจึงดีแน่วแน่ มั่นคง

ผู้ที่มีศรัทธา ต้องศรัทธาในปฏิปทาให้ถูกต้องในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดวิชชาตั้งแต่โลกียวิชชา และไม่หลงอยู่ในโลกิยวิชชา ให้รีบพัฒนา ให้เจริญขึ้นถึงโลกุตตรวิชชา อย่างพระพุทธเจ้าก็ทรงบรรลุ **ปุพเพนิวาสานุสติญาณ** ซึ่งยังเป็นโลกิยวิชชาอยู่ในยามกลางแห่งราตรี เมื่อเจริญรูปฌานทั้ง ๔ จิตสงัดจากกิเลสนิวรณ์ก็ทรงน้อมเข้าสู่ **"จุตูปปาตญาณ"** นั่นวิชชาที่ ๒ ยังเป็นโลกิยวิชชาอยู่ แต่พระองค์ได้ทรงดำเนินต่อไปจนถึง **"อาสวักขยญาณ"** ด้วยการพิจารณา ปฏิจจสมุปบาทธรรม เห็นแจ้งในเหตุปัจจัยจนถึงต้น ๆ เหตุให้เกิดทุกข์ คือ อวิชชา จึงมีญาณหยั่งรู้ วิธีทำอาสวะกิเลสให้หมดสิ้นไป นั่นเป็นวิชชาที่ ๓ จัดเป็นโลกุตตรวิชชา ให้ได้บรรลุพระอรหัตมรรค อรหัตผล และพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยอาการอย่างนี้

เมื่อเราศรัทธา ก็ต้องศรัทธาพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ นั่นคือปฏิปทาของพระธรรมรัตนะ ที่จะเข้าถึงธรรมรัตนะจริง ๆ ก็ดำเนินไปตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงดำเนินไป แล้วอย่างนี้ และได้ทรงประทานมหาสติปัฏฐาน ๔ ไว้ให้ ไว้ให้สำหรับผู้ที่ยังไม่สามารถจะเจริญวิชชาโดยนัยอย่างนี้ได้ ก็สามารถที่จะนำมาใช้กำจัดกิเลสเหตุแห่งทุกข์ตามระดับภูมิธรรมได้ และสามารถพัฒนาเข้าสู่วิชชา ๓ วิชชา ๘ อภิญญา ๖ จตุปฏิสัมภิทาญาณได้เช่นกัน

เพราะฉะนั้น **"ศรัทธา"** ขอให้พิจารณาให้เห็นแจ้งในคุณของพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และปฏิปทาให้เข้าถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อย่างน้อยก็อนุพุทธะที่เรามุ่งหมายกันที่จะเข้าไปถึงรู้เห็นและเป็น แต่ผู้ที่ปรารถนาพุทธภูมิ ท่านก็บำเพ็ญบารมีของท่านต่อไป จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทางของท่าน

ประการที่ ๗-๘ **"หิริ โอตตัปปะ"** ในการปฏิบัติธรรมดังกล่าวนั้น นอกจากศรัทธาซึ่งเห็นคุณของพระรัตนตรัย เห็นทางปฏิบัติเพื่อเข้าถึงพระรัตนตรัยอย่างนั้นแล้ว ในขณะเดียวกัน ต้องเป็นผู้ที่มี "หิริ" "โอตตัปปะ" ที่วิชชาจะเกิดต้องเป็นคนละอายเกรงกลัวต่อบาปอกุศล เพราะฉะนั้น พระคุณเจ้าที่เคารพ เมื่อมาอยู่ ณ ที่นี้แล้วอะไรเราบอกกัน เราเตือนกัน ครั้งเดียวไม่ต้องซ้ำสอง จงเป็นผู้มีหิริโอตตัปปะทั้งต่อหน้าและลับหลัง แล้วใจจะสงบ จะปฏิบัติธรรมให้ถึงวิชชาได้โดยสะดวก

ประการที่ ๙ **"พาหุสัจจะ"** ความเป็นผู้ได้เรียนรู้มีประสบการณ์ ได้ยินได้ฟัง ได้รู้ ได้เห็น ได้ผ่านมามากไม่ใช่ว่า เขามีปฏิบัติธรรมก็มาปฏิบัติ กลับไป ๑๕ วัน หายจ้อย ไปไหนก็ไม่รู้ ปล่อยไปเลย อย่างนี้พาหุสัจจะไม่เกิด พาหุสัจจะไม่ได้หมายความว่า เรียนรู้แต่ในตำรา จะต้องปฏิบัติให้ได้ประสบการณ์ จึงจะรู้แน่ ๆ ไม่อย่างนั้น ปริยัติ กับปฏิบัติเถียงกันตาย แค่พระพุทธวจนะว่า **"สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา"** ก็เถียงกันกระฉ่อนโลกแล้ว วันหลังจะเล่าให้ฟังว่าเถียงกันอย่างไร

คนที่ไม่เห็นได้แต่รู้แล้วคิดเอา ก็คิดอย่างหนึ่ง คนที่ทั้งเห็นทั้งรู้ก็คิดอีกอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น ต้องมีประสบการณ์ในธรรมปฏิบัติจึงจะชื่อว่า "พหูสูต"

จริงอยู่ **"พหูสูต"** มาจากคำว่า **"สุต"** แปลว่า **ได้ยินมาก ได้ฟัง ได้เรียนรู้มามาก และต้องมีประสบการณ์มามากด้วย มิฉะนั้น** ในทางโลกเค้าจะเรียกว่า **เป็นคนมีความรู้ แต่ไม่มีความสามารถ** ในทางธรรมพระพุทธเจ้าท่านตรัสเรียกว่า **"โมฆบุรุษ"** หรือ **"ภิกษุใบลานเปล่า"** ในธรรมบทพระพุทธเจ้าตรัสบ่อย บางรูปน่ะทรงพระไตรปิฎกหมดเลย มีลูกศิษย์ลูกหานับไม่ถ้วน ในขณะที่หลวงตาแก่ ๆ คนหนึ่งท่านเรียนหลักธรรมกับครูบาอาจารย์ ๔-๕ ปี พอรู้หลักธรรมพอสมควรแล้วก็ไปปฏิบัติบำเพ็ญสมณธรรมจนได้บรรลุพระอรหันต์ ต่างคนต่างมากราบเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ไม่ตรัสกับผู้ที่ทรงพระไตรปิฎกไม่ได้ตรัสกับด้วยผู้เป็นธรรมกถึกเลย ตรัสแต่กับหลวงตานี่แหละ "เอ้อ! ฌานเป็นอย่างไร ? วิโมกข์เป็นอย่างไร ?" หลวงตาก็ไม่ค่อยมีพรรคพวกพ้องเท่าไหร่หนัก ๆ เข้าลูกศิษย์ของพระอาจารย์ผู้ทรงพระไตรปิฎกอดไม่ได้ก็ต่อว่าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ว่า "อาจารย์ของเธอน่ะเป็นโมฆบุรุษ เป็นภิกษุใบลานเปล่า แต่ว่าบุตรของเรา..นี่ทรงเรียกลูกเลยว่า..แต่บุตรของเราเขาปฏิบัติบำเพ็ญสมณธรรมพ้นทุกข์ไปแล้ว ทำที่สุดแห่งทุกข์ให้สิ้นไปแล้ว" จึงสรรเสริญ จึงทรงอนุโมทนา ไม่แต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้นที่อนุโมทนาแม้แต่เทพยดาฟ้าดินนี่ก็อนุโมทนากระหึ่มเลย นี่แหละครับ **"พหูสูต" ไม่ใช่หมายเอาแต่เพียรเรียนรู้ในตำรา แล้วก็คิดเอาว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้เพียงด้วยสุตมยปัญญา** และ **จินตมยปัญญาเท่านั้น ต้องเป็นภาวนามยปัญญา ด้วยจึงจะแท้จริงยิ่งกว่ามากมายนัก**

ถ้าปฏิบัติแล้วเข้า ถ้าเข้าสมถะ ใจสงบแล้วยิ่งเข้าใจ ยิ่งถ้าดำเนินตามแนววิชชาธรรมกายแล้ว นี้ไม่ได้เจตนาที่จะคุยโอ้อวดว่าวิชชาธรรมว่าของเราประเสริฐกว่าใคร ๆ ที่แท้ธรรมกายนี้เป็นวิชชาของพระพุทธเจ้าแท้ ๆ ที่สามารถให้เจริญปัญญารู้ได้ด้วยการทั้งเห็น ทั้งรู้ **ให้ปัญญาเกิดจากการที่ได้ทั้งเห็น ทั้งรู้** มันครบวงจรหรือที่เรียกว่า **สมบูรณ์แบบไม่ต้องสงสัย** แปลว่า **ต้องมีประสบการณ์จากธรรมปฏิบัติ** จึงชื่อว่า **"พหูสูต" แท้ ๆ** มิฉะนั้น ชาวโลกเขามักจะพูดกันว่า **"ไอ้เจ้านี่ มีความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด"** หรืออีกนัยหนึ่ง **มีแต่ความรู้ไม่มีความสามารถ** ในทางธรรมพระพุทธเจ้าท่านว่า กระผมไม่ได้ว่านะครับว่า **"โมฆบุรุษ"** เป็นคำตรัสเรียกผู้ที่ทรงพระไตรปิฎกแต่อย่างเดียว แต่ไม่ทรงธรรม **ถ้าทรงทั้งพระธรรมทั้งพระวินัย ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ**และ**ปฏิเวธแล้ว พระพุทธเจ้าท่านทรง**

ยกย่องนัก นะครับ นั่นแหละพาหุสัจจะแท้ ๆ

ประการที่ ๑๐ ประกอบด้วยความเพียร "**วิริยะ**" พอเหมาะพอดี ไม่ตึงเกินไปไม่หย่อนเกินไป และสติอันนี้แหละครับ บางท่านมาบอก (มีน้อยครับมีไม่มากท่าน) บอก เอ! ทำไมกระผมฟุ้งซ่าน ก็บอกหลวงพี่ฟุ้งซ่านมาก่อนหน้านี้ แต่ไม่เคยสังเกต เมื่อมาปฏิบัติแล้ว เขาอบรมให้ใจหายฟุ้งซ่าน แต่ถ้าเรารู้ว่าเราฟุ้งซ่าน แปลว่าปัญญาจากประสบการณ์เราเกิดแล้ว เริ่มรู้ตัวแล้ว

ประการที่ ๑๑ "**ปัญญา**" เมื่อปัญญาเกิดแล้ว พึงให้มีสติสัมปชัญญะด้วยปัญญาอันเห็นชอบนะครับ รู้เท่าทันกิเลสนิวรณ์ว่าใจเรามันฟุ้งซ่าน เมื่อรู้แล้วก็สัมมาอะระหัง ๆ ๆ เข้าไป ณ ภายใน เดี๋ยวก็หาย อย่าส่งใจออกนอกตัวนะครับ อันนี้ก็สติสัมปชัญญะด้วยปัญญาอันเห็นชอบ

ประการที่ ๑๒-๑๓-๑๔-๑๕ ก็คือ "**รูปฌาน ๔**" เมื่อทำอย่างนี้แล้ว เจริญสมถะให้ถึง **ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน** ได้ นี่หมวดรู้ฌาน ๔

ทั้งหมดเบ็ดเสร็จ ๑๕ ข้อ จึงชื่อว่า "**จรณะ ๑๕**" เป็นปฏิปทาให้เกิดวิชชา และให้วิชชาเจริญ เมื่อประกอบด้วยทั้งสมถะและวิปัสสนาแล้ว วิชชาจะเกิดและเจริญขึ้น ให้สามารถดับ "อวิชชา" มูลรากฝ่ายเกิดทุกข์ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนข้อ ๔ ประการสุดท้าย คือรูปฌาน ๔ นั้น เป็นส่วนของสมถะโดยตรง ในส่วนของวิปัสสนาและในส่วนของปัญญาอันเห็นชอบนั้น คือ ตั้งแต่การมีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม

"**สติ**" และ "**ปัญญา**" สติปัฏฐาน ๔ เป็นธรรมปฏิบัติให้เกิดวิปัสสนาปัญญาให้รู้เหตุรู้ปัจจัยแห่งสังขาร คือความปรุงแต่งว่ามีอย่างไร ? รู้สามัญญลักษณะของสังขารว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาอย่างไร แล้วให้ละวางอุปาทานเสีย ที่ฟุ้งซ่านก็เพราะละวางไม่ได้ วิธีวางให้ได้ก็ต้องทำสมถะมาก ๆ สัมมาอะระหัง ๆ ๆ เข้าไป ที่กลางของกลางศูนย์กลางกาย อันเป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิม ให้ใจมันหยุดมันนิ่ง แล้วรับรองว่าสติสัมปชัญญะจะสามารถช่วยควบคุมจิตใจ ช่วยยับยั้งชั่งใจมิให้ลุแก่อำนาจของกิเลสมีราคะ/โลภะ โทสะ/พยาบาท และโมหะ เป็นต้น ได้โดยง่าย ใจก็จะสงบ ปัญญาก็จะเกิดและเจริญขึ้นด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐานอย่างนี้นะครับ.

เอมอร อรุณยงจิต..
พนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด ถอดเทป

■ ■ ■ ■

มงคลยอดชีวิต

ศศิประภา ศากยบุตร

คาถาที่ ๒

ปฏิรูปเทสวาโส จ ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา
อตฺตสมฺมาปณิธิ จ. เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ

ความเดิม บทที่ ๑

* อย่าคบคนพาลชั่วช้า เป็นมิตร เลยนา
คบแต่ชาติบัณฑิต ถูกต้อง
บูชาท่านควรบูชิต จิตเปี่ยม คุณแฮ
สามมิ่งมงคลป้อง ท่านให้สุขศานต์

บทที่ ๒

อยู่ถิ่นควรกอปรเกื้อ ความดี
บุญสั่งสมไว้มี ก่อนกี้
ตั้งตนชอบเป็นศรี สวัสดิ์แก่ ตนแล
สามมิ่งมงคลนี้ ส่งให้เจริญคุณ*

ต่อแต่นี้จะพิจารณามงคลคาถาที่ ๒ เพื่อเป็นข้อกำหนดในการดำเนินชีวิตด้วยมงคล

ก่อนอื่นจะต้องกำหนดใจให้ว่างเสียก่อนเหมือนแจกันที่ว่างแล้วจึงจะใส่น้ำได้ หรือถ้าจะทันสมัยก็คือต้องเปิดเครื่อง computer ทำแผ่นว่างไว้เพื่อจะได้ใส่ข้อมูลที่เราจะศึกษาเหล่านี้ลงไป แล้วจึงจะพิจารณาสำดับความจำตามแนวทางที่ถูกที่ควร

วิธีทำจิตว่างก็ฝึกกันอยู่เป็นประจำก่อนนอนและตื่นนอนนั่นแหละ ปล่อยวางเสีย แล้วกำหนดรู้ไปที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นิ่งไว้ตรงกลางกายฐานที่ ๗ แล้วพิจารณาคาถาบทที่ ๒

มงคลประการแรก **ปฏิรูปเทสวาโส จ** การอยู่ในปฏิรูปเทศคือการอยู่ในประเทศมีถิ่นฐานที่มีการ

๑ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์(พิมพ์ ธมฺมธโร) วัดพระศรีมหาธาตุ กรุงเทพ ฯ*

ปฏิรูปแล้ว คำว่า **ปฏิรูป**[๒] แปลว่า สมควร เหมาะสม ปรับปรุงให้สมควร

การได้กำเนิดในประเทศที่ดีที่เหมาะสมที่พัฒนาแล้วที่ปรับปรุงแล้วนี้ หมายความครอบคลุมไปตั้งแต่ขนาดเล็กเท่ากับเซลจนขนาดใหญ่เท่าจักรวาลเลยทีเดียว

การที่ได้เกิดในที่ดี โดยพิจารณาตนอันประกอบด้วย **เห็น จำ คิด รู้** ตัวที่มาเกิดคือตัวรู้เข้ามาประกอบรวมกันเป็นตัวเป็นตนคือ ขันธ์ ๕ คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาน ตัวรู้เข้ามาทำอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีคือมีขันธ์ ๕ ที่ดี รูปร่างดีครบ

อาการ ๓๒ มีเห็นดี มีจำดี มีคิดดี ตัวรู้นั้นก็เรียกว่า ประเสริฐดี เป็นการรวมกันของขันธ์ ๕ ที่ดีออกมาเป็นตัวเป็นตน

สิ่งแวดล้อมขั้นที่ ๒ คือ แม่พ่อผู้ให้กำเนิดดี เป็นผู้อุปการะคุณดี สั่งสอนดี สมควรแก่การเคารพบูชา ญาติพี่น้องดี ก็สมควรแก่เคารพบูชาอีก เป็นปฏิรูปประเทศที่ ๒

สิ่งแวดล้อมขั้นที่ ๓ คือ ที่โรงเรียน ครูบาอาจารย์และมิตรสหายก็ดี โดยการที่เลือกคบแต่คนดี ๆ ก็ย่อมนำไปสู่ความดี

สิ่งแวดล้อมขั้นที่ ๔ คือสังคมดี มีใจกรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่แก่งแย่งชิงดีกันมีการทำบุญ ทำกุศล มีเมตตา อานุภาพแห่งเมตตาจิต ก็จะเป็นกระแสคลื่นปกคลุมและคุ้มครองสังคม

ด้วยสังคมยึดด้วยใยแห่งศรัทธาศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคมก็จะเป็นหลักสำคัญ การที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ เป็นเวไนยสัตว์คือสัตว์ที่สั่งสอนได้ นั้นจะต้องพึ่งคำสั่งสอนเป็นหัวใจทีเดียว คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งสืบทอดมาเป็นพระธรรมและส่งต่อทอดมาโดยพระสงฆ์ พระสาวกของพระพุทธเจ้านับเป็นเวลานานกว่า ๒,๕๐๐ กว่าปีนี้แหละเป็นสิ่งที่ควรจะต้องศึกษาให้เข้าใจท่องแท้ให้ถึงแก่น

การเกิดมาได้พบพระพุทธศาสนานับเป็นมงคลอย่างยิ่งยวดไม่ควรเสียโอกาสศึกษาและพอกพูนความเห็น ความจำ ความคิด ความรู้

๒. พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต),พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์

ในประเทศไทยได้เปรียบกว่าประเทศอื่น ๆ ในโลกเพราะมีพุทธศาสนาเป็นใยยึดเหนี่ยวสังคม ยังความสงบสุขให้แก่ประชากร ถึงแม้จะยังไม่สงบสุขเท่าที่ควรเป็นครั้งเป็นคราว ดังเช่น (เหตุการณ์ที่เกิดเมื่อเดือน พ.ค. ๓๕ ที่ถูกขนานนามว่า) พฤษภาทมิฬ หรือพฤษภาสีเลือด นั้นเพราะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้เข้าไปไม่ถึง เห็น จำ คิด รู้ ของประชากรโดยแท้จริง

แต่ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ผู้เป็นประมุขของประเทศผู้เป็นเสมือนพระราชบิดาของประชาชนชาวไทยทุกคน ทรงแนะนำตักเตือนให้รู้รักสามัคคี อันเป็นใยสำคัญที่จะโยงให้สังคมอยู่ร่วมกันได้โดยสงบ

ประการที่ ๕ คือได้เกิดและอยู่ในประเทศที่มีพระประมุขเป็นผู้ที่มีศีล เป็นพุทธมามกะและเป็นผู้ปกครองโดยธรรม ดังที่ทรงตั้งปณิธานว่า เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม พระองค์ทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์ ทรงกระทำทุกอย่างเพื่อประชาชน โดยทรงเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชนเสมอมา พระพุทธองค์เคยตรัสว่า พระมหากษัตริย์ คือสมมุติเทพ นี่คือความภาคภูมิใจของประชาชนชาวไทยและเป็น มงคลที่สมควรจะรักษาให้มั่นคง

ประการที่ ๖ ในข้อนี้คือ การได้เกิดในโลกมนุษย์อันเป็นหนึ่งในสามของกามภพที่สามารถที่จะประกอบกรรมดีกรรมชั่วได้ตามใจตน เพราะไม่มีเจ้านายใดจะมาบังคับได้สั่งสอนได้ แต่สุดแล้วแต่ตนจะพิจารณาดังนั้นจึงสมควรที่จะต้องศึกษาหาทางที่ถูกต้อง เพื่อมิต้องเสียชาติเกิด ทางที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนคือมรรคมีองค์ ๘ นั้นเอง สมควรจะศึกษา และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดชาติ จะเป็นมงคลยิ่ง

ถ้าจะให้กว้างออกไป จากโลกก็คือเป็นจักรวาล การได้เกิดในสุริยจักรวาลมีกลางวันกลางคืน มีฤดูมีเดือน มีปี มีโอกาสทำดี นี้แหละก็ประเสริฐ

เมื่อพิจารณาให้เห็นจากจุดเล็กที่ตัวเรากว้างไกลครอบคลุมไปถึงจักรวาล แล้วย้อนกลับมาดูที่ตัวเราวันนี้ได้ทำอะไรดี ๆ ไปแล้วหรือยัง

การทำดีเอาตั้งแต่วันนี้ บางครั้งบางส่วนก็ได้ดีในวันนี้ แต่บางส่วนก็สะสมไว้เป็นบุญกุศล ในภายภาคหน้า อย่าเชื่อคำที่ว่า "ทำดีแล้วไม่ได้ดี" เพราะความดี มีมาตามกาลเวลา ตามกฎของธรรมชาติ กรรมต้องมีผลของกรรม

ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา ทำความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น ทรงได้**ทำความดีให้พร้อมไว้ก่อนนี่แหละเป็นกุศลส่งบารมีเสริม** เมื่อทำปัจจุบันให้ดี ทุนเป็นวันพรุ่งนี้ย่อมงอกเงย

คนที่ทำความดีไว้แล้วเปรียบเสมอนได้จุดประทีปในดวงใจ ความมืดก็หมดไป เช่นเดียวกับคนที่ได้เรียนรู้แล้วก็มีวิชชาเป็นความสว่าง ความมืดคืออวิชชาก็หมดไป

การทำสมาธิเพื่อทำให้เกิดปัญญา จำต้องมีศีลกำกับ สำหรับผู้ที่เข้าถึงธรรมกายย่อมรู้ถ้าวันไหนศีลบกพร่องจิตใจมักจะหยุดยากสมาธิจะไม่ดี ปัญญาจะไม่เกิด ศีลจะต้องมาทำ ตามด้วยสมาธิ แล้วปัญญา

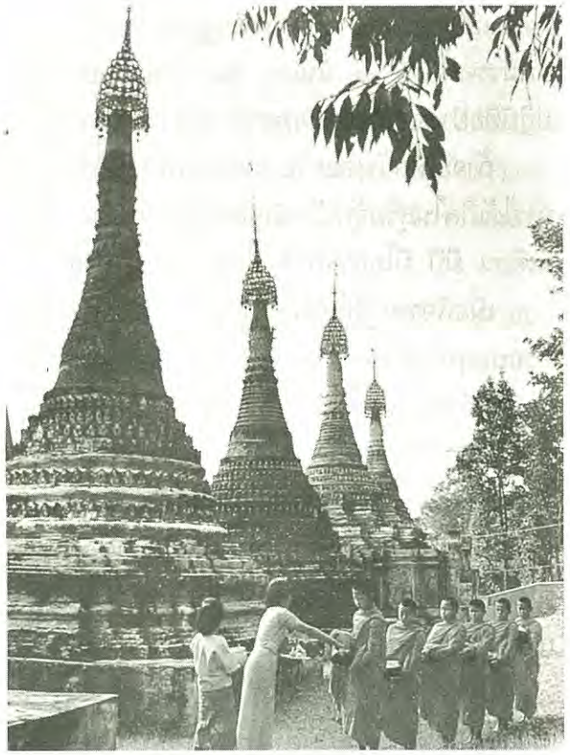

เมื่อเกิดปัญญา มีความรู้ และละได้วางได้ก็จะหลุดจากสมมติอุปาทาน เมื่อนั่นแหละเรียกว่า วิมุตติ วิมุตติแปลว่าหลุด หลุดจากสมมุติ ปัจจุบันถ้าเจริญขั้นภาวนาไปเรื่อย ๆ ก็จะหลุดเป็นขั้นเป็นตอนไปตามเงื่อนปมของที่ตนได้ผูกไว้ได้กระทำไว้แต่ปางก่อน

การที่จะเจริญภาวนาและเจริญใจให้รู้ให้เห็นเป็นการที่จะทำให้หลุด อย่าหลงยึดอีกติดอีก เพราะนั้นมันตรงข้ามกับหลุด อย่าหลุดจากตรงนี้ไปติดตรงโน้น หลุดแล้วจงหลุดให้รอด

เมื่อรู้เมื่อเห็นทั้งบุญทั้งกรรมที่ทำไว้ปางก่อนก็เพียงแค่ปางก่อน ปัจจุบันคือ วิบากที่ยังต้องรับผล จงทำตนทำใจให้เป็นปัจจุบันดีที่สุด คือ **ตั้งตนไว้ชอบ (อตฺตสมฺมาปณิธิ จ)**

อันเป็นมงคลที่ ๓ ของคาถานี้ ทำปัจจุบันให้ดีที่สุด มีกรรมใช้กรรม แล้วรีบสร้างบุญกุศล เป็นทุนไว้สั่งสม รู้ไว้มาก ๆ เพื่อจะดีตามเราไปตลอด สติรู้เท่าทันกาล ทั้งกาลก่อนและอนาคต เป็นตัวช่วยให้สติตั้งไว้มั่นคง เป็นตัวกำกับใจ สติกำกับจะลดเวทนาที่รุนแรง สติเป็นตัวตามรู้ตามเห็นเพื่อกำกับใจก็เพียงแค่เป็นการตามไปดู ตามไปดูใจตนเอง ถ้าจะสร้างบุญกุศล ต้องให้**ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นอาวุธ** รบกับอกุศล อันมีกิเลสเป็นด่านแรก ได้แก่ **โลภะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริ และอโนตตัปปะ** (ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความทนงตน ความเห็นผิด ความลังเลสงสัย ความท้อถอย ความฟุ้งซ่าน ความไม่ละอายต่อบาป ความไม่กลัวบาป)

ดังนั้นการจะตั้งตนไว้ชอบนอกจากมีสติตามไปดูแล้วต้องมี ศีล สมาธิ ปัญญา กำกับไว้ด้วยเสมอ จึงจะไม่ขาดทุน

คาถาบทนี้ สรุปได้ว่า **เกิดดี บารมีเสริม เพิ่มบุญ** เป็นมงคลคาถาที่ ๒

■ ■ ■ ■

กฐินสามัคคี ทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วันอาทิตย์ ที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๕

เจ้าภาพทอดกฐิน ๑๑,๐๐๐ บาท ขึ้นไป (รายบุคคล)

ศาสตราจารย์บัญญัติ-คุณหญิงสุมน สุชีวะ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณจำนงค์-นงลักษณ์-ด.ช.ศุภวัตต์ พัดเอี่ยม	๒๑,๐๐๐	บาท
สยามกลการ	๒๑,๐๐๐	บาท
ผศ.ทรรศนีย์ อัศเวศน์	๒๑,๐๐๐	บาท
คุณเซาะเอียง แซ่ลี้-อังคณา-กำชัย พุทโธมโนชัย	๑๓,๓๐๐	บาท
น.พ.ณรงค์-สุลักษณ์ นิ่มสก	๑๒,๕๐๐	บาท
พ.ญ.คุณสวรรยา เดชอุดม	๑๑,๖๒๐	บาท
คุณวสันต์ เลิศธรรมเทวี	๑๑,๕๐๐	บาท
คุณแม่สลิล พิมมานนท์	๑๑,๑๓๐	บาท
คุณจิรพันธ์ ชัยวิวัฒ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณสมบัติ-นิตยา วิศาลวุฒิเวท และบุตร	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณประกรณ์ ปัญญา	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณกฤษณา นิชิด้า	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณสุธาร สุขยางค์	๑๑,๐๐๐	บาท
น.พ.อดิศร-พ.ญ.สุรางค์รัตน์ วรรธนะภูติ และบุตร	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณแม่สุรีย์ เดชอุดม	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณวีรวรรณ โรจนวานิช	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณสุวรัตน์ พูลบำเพ็ญ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณอุไร พลพัฒนาฤทธิ์	๑๑,๐๐๐	บาท
ศ.นิคม จันทรวิทุร	๑๑,๐๐๐	บาท

เจ้าภาพทอดกฐิน ๖,๐๐๐ บาท ขึ้นไป (รายบุคคล)

คุณอุบลวรรณ สุวรรณธารารังษี	๑๐,๐๐๐	บาท
คุณจันฉาย ศุทธาดิสัย	๗,๑๙๙	บาท
คุณกุหลาบ เกตุศิริ	๖,๒๘๐	บาท
คุณอนงค์ ศรีรุ่งเรือง และลูกหลาน	๖,๑๐๐	บาท
คุณรัชนี-ยลทวี ศิริศักดิ์ยศ และครอบครัว	๖,๐๐๐	บาท
คุณสะเทื้อน-สุวรรณ โชติศิริ	๖,๐๐๐	บาท
ครอบครัวโรจนอุดมวุฒิกุล	๖,๐๐๐	บาท
คุณพินิจ-กานดา จีระแพทย์	๖,๐๐๐	บาท
คุณสมบัติ อิ่มเพ็ง	๖,๐๐๐	บาท
คุณมี้ยเอ็ง แซ่เอาเอี้ยง	๖,๐๐๐	บาท
คุณมี่เป่า แซ่โง้ว	๖,๐๐๐	บาท
จ.ส.อ.โกวิทย์ สุรเมือง	๖,๐๐๐	บาท
บริษัท ทีซีไมนิ้งอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	๖,๐๐๐	บาท
คุณสุรศักดิ์ ลีเลิศวราวงศ์	๖,๐๐๐	บาท
คุณอุดม-ทองเพียน ใจสมบุญ	๖,๐๐๐	บาท
คุณประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล	๖,๐๐๐	บาท

เจ้าภาพผู้นำบุญกองกฐิน ๖,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

หลวงพ่อพระภาวนาโกศล และคณะศิษย์	๓๙,๑๑๐.๕๐	บาท
คณะศิษย์หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล	๑๒๐,๐๔๕.๕๐	บาท
พระอนันต์ จารุธมฺโม และคณะศิษย์	๒๓,๕๓๐	บาท
พระมหาพยุง ปวฑฺฒนธมฺโม และคณะศิษย์	๑๕,๘๑๐	บาท
หลวงพ่อจรูญ ธมฺมโชโต และคณะศิษย์	๖,๔๐๐	บาท
แม่ชีประยูร ระฆังสมบูรณ์ และคณะ	๑๓,๒๒๐	บาท
คณะธนาคารสหธนาคาร จำกัด โดยคุณบรรเจิด ชลวิจารณ์	๑,๖๒๘,๒๖๘	บาท
คุณธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล และคณะ	๖๐,๖๓๐	บาท
คุณวิรุฬห์-โกสุม เกรอต และคณะ	๔๕,๔๒๙	บาท
คุณประวัติ-อำไพ อาจริยะพร และคณะ	๓๕,๒๕๐	บาท

คุณบุษดี พานิชเจริญผล และคณะ	๓๓,๗๙๙.๙๙	บาท
คณะศิษย์ชัยมงคล	๓๓,๑๔๓	บาท
คุณปาน-ถนอม คำโต และคณะ	๒๙,๔๘๐	บาท
คุณชนะ เรี่ยมประการ และคณะ	๒๘,๕๔๐	บาท
อาจารย์อุดม ตรีชั้น และคณะ	๒๕,๗๗๕	บาท
คุณพิศมร วิริยะบุศย์ และคณะ	๒๓,๗๐๐	บาท
คุณสุรเกียรติ-นิภา วรายน และคณะ	๒๒,๘๑๒	บาท
คุณพิม อย่างธารา และคณะ	๒๑,๑๕๒	บาท
คุณชาย ศรหิรัญ และคณะ	๒๑,๑๐๐	บาท
คุณสถาพร มงคลวัจน์ และคณะ	๒๑,๑๐๐	บาท
คุณติ่ม-ทองอุ่น แซ่ลิ้ม และคณะ	๒๑,๐๖๒	บาท
คุณสุวิชญ โรจนวานิช และคณะ	๒๐,๔๓๐	บาท
คุณมาลี วันกอบกิจอุดม และคณะ	๑๙,๙๖๐	บาท
คุณศักดิ์ศรี ปราชญ์พงศ์ และคณะ	๑๙,๒๒๐	บาท
คุณโนรี-เพ็ญศรี ชัยฤกษ์ถวิล และคณะ	๑๗,๒๐๐	บาท
คุณแม่ลมุล ขาวสะอาด-คุณแม่วิไล กรสมิต และคณะ	๑๖,๕๙๙	บาท
คุณวิบูลย์ รัตนพงศ์วัฒนา และคณะ	๑๖,๐๐๐	บาท
คุณวิน-ปราณี จิตต์มั่นการ และคณะ	๑๖,๐๐๐	บาท
คุณพ่อหยุ่นจี้ แซ่ปัง และคณะ	๑๕,๙๕๐	บาท
คุณวิโรจน์ แซ่โง้ว และคณะ	๑๕,๖๖๐	บาท
คุณสุดใจ-จุมพล แสงประชาธนารักษ์ และคณะ	๑๕,๖๐๐	บาท
คุณขจร เปรมสุวรรณ และคณะ	๑๔,๙๙๙	บาท
คุณวุฒิชัย-สรัญญา อาจริยะพร และคณะ	๑๔,๙๕๐	บาท
คุณเอกศรุต ลี้สมประสงค์ และคณะ	๑๔,๔๖๑	บาท
คุณพรชัย ดำรงอุตสาหกิจ และคณะ	๑๔,๔๒๐	บาท
คุณกาญจนา อัครวัณ และคณะ	๑๔,๑๐๐	บาท
คุณสุชาติ ศุภผล และคณะ	๑๔,๐๔๐	บาท
คุณอ้อยทิพย์ จตุเทวประสิทธิ์ และคณะ	๑๓,๔๒๐	บาท
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ และคณะ	๑๓,๓๘๕	บาท

คุณบุญเลิศ ลีลาพิลาส และคณะ	๑๓,๑๒๐	บาท
คุณบุญมี สถิตย์มั่นบันเทิง และคณะ	๑๓,๐๘๐	บาท
คุณวัฒนา อุดมภักดีพงศ์ และคณะ	๑๒,๔๗๐	บาท
คุณสุพล ฝอยหิรัญ และคณะ	๑๒,๐๐๐	บาท
คุณวีระ เนตยกุล และคณะ	๑๑,๙๗๐	บาท
คุณนิตยา แสวงทอง และคณะ	๑๑,๙๐๐	บาท
คุณนัทธมน เลิศมหาโชค และคณะ	๑๑,๘๔๐	บาท
คุณสง่า สัจพันโรจน์ และคณะ	๑๑,๗๐๐	บาท
คุณพสิษฐ์-กมลลักษณ์ เติมฤทธิ และคณะ	๑๑,๕๐๐	บาท
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร และคณะ	๑๑,๔๐๐	บาท
คุณเกศรา จินตพิทักษ์ และคณะ	๑๑,๔๐๐	บาท
คุณสุภัตร์ ตันตรงภักดิ์ และคณะ	๑๑,๔๐๐	บาท
คุณวนิศร ศรีศิริโชคชัย และคณะ	๑๑,๓๐๐	บาท
คุณสุริยา อภิชวกูลขจร และคณะ	๑๑,๒๐๐	บาท
คุณจินตนา รุจิรัชกร และคณะ	๑๑,๑๕๐	บาท
คุณประภาส-วาสนา เนตรกระจ่าง และคณะ	๑๑,๑๕๐	บาท
คุณทองคำ น้อยพานิช และคณะ	๑๑,๑๕๐	บาท
คุณดำรง จรจวบโชค และคณะ	๑๑,๑๐๐	บาท
คุณประพันธ์ ตั้งพรสมาน และคณะ	๑๑,๑๐๐	บาท
คุณปราณี พิมานาภรณ์ และคณะ	๑๑,๐๖๒.๕๐	บาท
คุณผาติ วรรณรี และคณะ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณปรีชา-อดาน้อย พันธ์ไสว และคณะ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณสมบุญ ศรีประกายพรึก และคณะ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณพวงพร บุญสอง และคณะ	๙,๑๐๐	บาท
พ.ท.กำพล พร้อมพงษ์ และคณะ	๘,๕๒๐	บาท
คุณอุดม-รัตนา เรืองสุรัตน์ และคณะ	๘,๓๙๙	บาท
คุณพิชิต-ผ่องศรี เตชะปณิต และคณะ	๘,๑๓๐	บาท
พ.อ.อ.พิช์ยวุฒิ ซิ้มใจดี และคณะ	๗,๗๐๐	บาท
คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล และคณะ	๗,๕๐๐	บาท
คุณพรเทพ-บุณยวีร์ เพชรเอี่ยม และคณะ	๗,๔๒๐	บาท

คุณมณฑาลักษณ์ ดีรักษา และคณะ	๗,๔๐๐	บาท
คุณสมชาย เตชะมโนดม และคณะ	๗,๓๑๙	บาท
ว่าที่ ร.ต.วิทยา อรุณนาวาลักษณ์ และคณะ	๖,๗๑๒	บาท
คุณมุยเซียะ แซ่ลี้ และคณะ	๖,๓๑๙	บาท
คุณสมพงศ์ พิบูลย์ผล และคณะ	๖,๐๕๐	บาท
คุณยงชัย-ไชกี่ ซึ้งหทัย และคณะ	๖,๐๐๓.๕๐	บาท
คุณประจวบ สุวรรณแสง และคณะ	๖,๐๐๐	บาท
คุณแก้ว แซ่ซั้ง และคณะ	๖,๐๐๐	บาท
คุณบุษบา อ่องละออ และคณะ	๖,๐๐๐	บาท
คุณจารุวรรณ ชนม์ธนวัฒน์ และคณะ	๖,๐๐๐	บาท
สาธุชนผู้มีจิตศรัทธาทุกท่าน	๑๗๗,๘๔๓.๗๕	บาท

ในนามวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ขออนุโมทนา

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์

ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
คุณสุทัศน์ – คุณสุนีรัตน์ – น้องหนึ่ง นิ่มกุลรัตน์
คุณประภาส – คุณวาสนา เนตรกระจ่าง และครอบครัว
นพ.ธรรม์พงษ์ – ดร.สาวิตรี รังสิภัทร์
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร
คุณเอกสิทธิ์ รุจิรัชกร
คุณจินตนา รุจิรัชกร – ด.ญ.ทิพย์อำพัน งามเบญจวงศ์
คุณรัชพล พงษ์พิทักษ์กุล และครอบครัว
หจก.ประวัติยนต์
คุณธงชัย เตริ่นหวู
คุณประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล
คุณปัจจัย อริยกิตติวงศ์ และครอบครัว

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์ต้นเดือน
ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๓,๐๐๐ บาท

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
คุณสุขใจ พานิชพันธ์	ถวาย	คณะปฏิบัติธรรมลานโพธิ์ วัดบึงบวรสถิตย์ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี ๒๐๑๗๐
คุณพยนต์-คุณเงิน เข็มทอง	ถวาย	ผู้อำนวยการ วัดป่านานาชาติ วัดป่านานาชาติ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐
คุณเขต-คุณสุภาวรรณ ต้นรัศมี	ถวาย	พระครูสุคนธสีลาภิรัต วัดวาฬุการาม อ.พล จ.ขอนแก่น ๔๐๑๒๐
ดร.บุญมี อย่างธารา	ถวาย	พระอุดรคณาจารย์ วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
คุณนวรัตน์-คุณกัลยาณี อำนาจเจริญยิ่ง	ถวาย	พระญาณทีปาจารย์ (ท่อน) วัดศรีอภัยวัน อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระครูปลัดสัมพิพัฒนเมธาจารย์ วัดปทุมวนาราม เขตปทุมวัน กทม.๑๐๓๓๐
คุณสุขใจ พานิชพันธ์	ถวาย	พระราชธรรมโมลี วัดธรรมนิมิต อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระราชนิโรธรังสี (หลวงปู่เทสก์) วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย ๔๓๑๓๐
คุณอรษา ใจใหญ่	ถวาย	พระราชปฏิภาณมุนี วัดชนาธิการาม อ.เมือง จ.พังงา ๘๒๐๐๐

คุณพิศิษฐ์พงศ์ ชาติษฐ	ถวาย	พระราชปริยัติเวที วัดธาตุ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
คุณนวลปรางค์ เกิดถาวร	ถวาย	พระราชปรีชาญาณมุนี วัดบูรพาภิราม อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
คุณฤดีวรรณ ประเทืองศิริวงศ์	ถวาย	พระราชสารสุธี วัดบึงพระลานชัย อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
คุณเพ็ญโพยม ธนวิโรจน์กุล	ถวาย	พระราชสารเวที วัดธาตุ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระรัตนากรวิสุทธิ์ วัดบูรพาราม อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
คุณเขต ต้นรัศมี	ถวาย	พระอุดรธรรมคณี วัดมัชฌิมาวาส อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
คุณพรรณี เทียมบุญประเสริฐ	ถวาย	พระเทพวรมุนี วัดมหาพุทธาราม อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐
คุณวิโรจน์ แพทย์โอสถ	ถวาย	พระเมธีรัตโนดม วัดถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐
คุณสุนทร-คุณรัตติยา จึงธนภัทร	ถวาย	พระโสภณธรรมาภรณ์ วัดราชผาติการาม เขตดุสิต กทม.๑๐๓๐๐
พระวิจิตร อตฺตสนฺโต	ถวาย	พระสุธรรมคณาจารย์ (เหรียญ วรลาโภ) วัดอรัญญบรรพต อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย ๔๓๑๓๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ธรรมสภา

วิมังสา

ท่านเจ้าคุณราชองค์ใหม่

วัดใหญ่ ๆ ที่มีฐานะเป็นวัดหลวงชั้นเอก เช่นวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ที่มีศาสนวัตถุล้ำค่าต่าง ๆ มากมาย มีพระภิกษุสามเณร ตลอดจนลูกศิษย์วัดจำนวนมากนั้น จะได้รับการดูแลหรือจัดการอย่างไร จึงเรียบร้อยลงตัวทรงไว้ซึ่งความสง่างามจนเป็นจุดดึงดูดความศรัทธาใคร่รู้ของคนทุกชาติทุกภาษาอย่างไม่จืดจาง เช่นนี้ก็คือ การที่มีบุคลากรภายในวัด อันมีพระภิกษุหลายรูปที่ **เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)** เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันได้ บรรจงเจียรนัยขัดเกลาแล้วนำมาวางไว้ในส่วนรับผิดชอบต่าง ๆ ของวัดได้อย่างเหมาะสม อย่างเช่น พระภิกษุหนุ่มผู้มีเรือนร่างสัดทัดรูปหนึ่ง จะเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว ยามปฏิบัติหน้าที่ในภาระกิจต่าง ๆ พร้อมด้วยแววตาที่เปล่งประกายความเฉลียวฉลาดจากภายใน ที่มักสื่อให้เห็นหลังกรอบแว่น อันนั้นอยู่เนือง ๆ จนเป็นบุคลิกประจำตัวไปเสียแล้ว พระเดชพระคุณท่านก็คือ **"ท่านเจ้าคุณพระราชสิทธิมงคล" (เสนาะ ปัญญาวชิโร)** ผู้ได้ชื่อว่าเป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่มีอายุน้อยที่สุดอยู่ในขณะนี้ ด้วยอายุพรรษากาลเพียง ๑๔ ในวัย ๓๕ ปี ที่บรรจุความรู้ความสามารถไว้อย่างมากมาย เช่นนักธรรมเอก เปรียญธรรม ๖ ประโยค, ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต และได้สนองงานในพระพุทธศาสนามาเป็นลำดับนับแต่เป็นเลขานุการเจ้าอาวาส, ผู้ช่วยเจ้าอาวาส, ครูสอนพระปริยัติธรรม, กรรมการตรวจนักธรรมและบาลีสนามหลวง, เลขานุการ

จภ. ๑๐, เลขานุการรองแม่กองงานพระธรรมฑูต, เลขานุการเจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก, ผอ. โรงเรียนบาลีศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฯลฯ

ทั้งนี้พระเดชพระคุณท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นลำดับมา โดยเริ่มต้นที่พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ (ฐานานุกรมในพระพรหมคุณาภรณ์) เมื่อ ๑๑ ม.ค. ๓๐ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระปัญญาวชิราภรณ์ เมื่อ ๕ ธ.ค. ๓๐ และเป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ **พระราชสิทธิมงคล วิมลศาสนกิจจาทร** เมื่อ ๑๒ ส.ค. ๓๕

ซึ่งแม้พระคุณท่านผู้ถือกำเนิดจากอำเภอบางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา จะมีตำแหน่งงานมากมาย และสำคัญ ๆ ก็ตาม บ่อยครั้งที่จะมีคนเห็นภิกษุหนุ่มรูปนี้จับไม้กวาดทำความสะอาดบริเวณกุฏิอย่างขมักขะเม้น ใครเลยจะคิดว่าผลงานใหญ่ ๆ สำคัญ ๆ หลายชิ้นในแวดวงพระพุทธศาสนานั้น ล้วนมีท่านเป็นจักรสำคัญร่วมด้วย

พระเดชพระคุณบรรพชาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ณ วัดสามเรือน จ.พระนครศรีอยุธยา โดยมีท่านเจ้าคุณพระญาณรังษี วัดชุมพลนิกายารามเป็นพระอุปัชฌาย์ และอุปสมบทเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ ณ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ องค์พระบิดาของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเป็นพระอุปัชฌาย์ **พวกเราเหล่าศิษย์ในหลวงพ่อสมเด็จฯ ขอกราบคารวะต่อท่านเจ้าคุณราชองค์ใหม่ของพวกเรา ด้วยความปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง**

■ ■ ■ ■

อบรมธรรม

แม้งานพัฒนาทางด้านศาสนวัตถุภายในวัดหลวงพ่อสดฯ ยังคงก้าวไปไม่หยุด โดยเฉพาะงานการก่อสร้างในส่วนละเอียดภายในอุโบสถที่ยังรุดหน้าต่อไปทุกวี่วัน พร้อม ๆ กับเสียงเปล่งอุทานด้วยความโสมนัสทุกครั้งของเหล่าพุทธศาสนิกชน ที่มากราบนมัสการหลวงพ่อพระหยกองค์พระพุทธปฏิมาประธานอุโบสถว่า **"ช่างงดงามอะไรอย่างนี้หนอ"** อยู่มิได้ขาดแล้ว

งานทางด้านพัฒนาบุคคลด้วยการอบรมธรรมที่วัดก็มีมิได้ขาดเช่นกัน อันมีทั้งรับฟังการบรรยายธรรมและการเจริญภาวนา ซึ่งหลวงพ่อชยมงฺคโลและคณะได้ดำเนินการมานานนับ ๑๐ ปี แล้ว ตั้งแต่พื้นที่ขณะนั้นยังไม่เป็นวัดจึงเป็นธรรมดาที่ย่อมมีเสียงเรียกร้องจากสถานการศึกษาและสถาบันต่าง ๆ ขอให้ไปแนะนำอบรมธรรมอยู่เนือง ๆ

อย่างเช่นที่**โรงเรียนดอนคลังวิทยา** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี โดยมี**อาจารย์อำนวยพร รุ่งเรือง** รักษาการอาจารย์ใหญ่ เป็นแม่งานจัดให้มีการอบรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในทุก ๆ วันศุกร์เป็นเวลาเกือบหนึ่งชั่วโมง เพื่อมุ่งหวังจะให้ธรรมะของพระพุทธองค์ได้เข้าไปปรับแต่งพฤติกรรมของเด็ก ๆ ให้ดีงามเหมาะกับสังคมไทยที่ดี ซึ่งในภาคเรียนที่ ๑ ประจำปีนี้ ทางโรงเรียนได้กราบอาราธนา **พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามและคณะ ไปอบรมธรรมแก่นักเรียนในวันที่ ๔,๑๑,๑๘, และ ๒๕ ก.ย. ๓๕

ผลที่ได้นอกจากจะเป็นที่พึงพอใจของคณะครูแล้วบรรดานักเรียนชั้นมัธยม ๑-๓ ทั้งหมดของโรงเรียนต่างก็ให้ความสนใจเป็นอย่างดี น่าอนุโมทนาจริง ๆ

อนึ่งในวันที่ ๔ ก.ย. ๓๕ หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ **ได้มอบเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ จำนวนหนึ่งเครื่อง** ให้แก่โรงเรียนดอนคลังวิทยา เพื่อใช้พัฒนาระบบการทำงานการสอน โดยมีอาจารย์ใหญ่เป็นตัวแทนรับมอบเป็นที่เรียบร้อย

■ ■ ■ ■

กฐินสัญจร

งานกฐินสามัคคีที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๘ ต.ค. ๓๕ ท่ามกลางบรรยากาศอันแน่นด้วยสาธุชนเจ้าภาพมากมายเช่นเคย ปัจจัยที่รวบรวมได้ในคราวนี้ตกประมาณ ๓ ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนไม่มากนัก แต่พอเหมาะกับวัดเล็ก ๆ ที่กำลังพัฒนาทุกด้านอย่างเรา

พอธุระสำคัญในวัดเสร็จสรรพ **หลวงพ่อชยมงฺคโล**เจ้าอาวาสพร้อมด้วยคณะศิษย์ ก็เดินทางออกจากวัด เพื่อไปสร้างกุศลทานในพระพุทธศาสนาด้วยการนำองค์กฐินไปทอดที่ **วัดน้ำเชี่ยว จ.ตราด** โดยออกเดินทางในตอนเช้าของวันที่ ๖ พ.ย. ๓๕ ด้วยรถบัสคันใหญ่บรรจุพระภิกษุ ๘ รูปและนักบุญฆราวาสชายหญิงอีกราว ๓๐ ท่าน ใช้เวลาเดินทาง ๔ ชั่วโมงจึงถึงที่หมาย

บรรยากาศต้อนรับที่**วัดน้ำเชี่ยว**เป็นไปด้วยความอบอุ่น ท่านเจ้าอาวาสและชาวบ้านละแวกนั้นต่างรู้สึกดีอกดีใจที่ชาวคณะไปถึงประมาณบ่าย ๒ โมงจึงเริ่มพิธีทอดกฐินตามธรรมเนียมนิยมในพุทธศาสนา ซึ่งนอกจากเครื่องกฐินอันมีผ้ากฐินและบริวารต่าง ๆ แล้วยังมีปัจจัยเป็นเงินสดที่น้อมถวายจำนวน ๔๒,๐๐๐ บาทอีกด้วย เกินความคาดหมายของชาวคณะเล็ก ๆ ที่เดินทางไป ขากลับคณะกฐินสัญจรได้แวะสูดกลิ่นไอทะเลกันอย่างชื่นมื่น และอิ่มบุญกันเป็นแถวระหว่างเดินทางกลับบ้านเรา โดยใช้ระยะเวลาประมาณ ๔ ชั่วโมงในการเดินทางเช่นขามา

ธารน้ำใจหลั่งไหลสู่ชนบท

เช่นนี้ คณะศิษย์วัดหลวงพ่อสดฯ ก็ได้ปฏิบัติอยู่เช่นกัน อย่างคราวที่แล้ว เมื่อวันที่ ๑๒ ก.ค. ๓๕ ได้พาหมู่คณะไป**ทอดผ้าป่าช่วยสร้างอุโบสถที่วัดหนองยายพิมพ์** อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ โดยมีปัจจัยรวบรวมได้เป็นเงิน ๑๑๐,๐๐๐ บาทเศษ และหากย้อนไปในปีที่แล้ว อีกจำนวน ๑๒๐,๐๐๐ บาทเศษแล้ว ก็นับว่าอุโบสถวัดหนองยายพิมพ์ย่อมใกล้จะแล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ อันกุลบุตรกุลธิดาในละแวกบ้านหนองยายพิมพ์ จะได้รับอานิสงส์สืบต่อไป

■ ■ ■ ■

ศาสนสถาน

ศาสนสมบัตินั้นย่อมประกอบไปด้วย **ศาสนธรรม** คือคำสั่งสอน, **ศาสนบุคคล** คือผู้ทรงจำและเผยแพร่พระธรรม, **ศาสนพิธี** คือรูปแบบวิธีการนำเสนอ และ**ศาสนสถาน** คือถาวรวัตถุอันไว้ประดิษฐานงานต่าง ๆ ทางพระศาสนา เหตุนี้ ศาสนสถานหรือถาวรวัตถุในศาสนา จึงยังมีความจำเป็นต้องมีเพื่อเป็นจุดศูนย์รวมของชาวพุทธทั้งหลาย

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามจึงมีโครงการก่อสร้างถาวรวัตถุเท่าที่จำเป็น อย่างเช่น อุโบสถ, กุฏิสงฆ์ และขณะนี้กำลังทำการก่อสร้าง**วิหารหลวงพ่อสด** อันจะเป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนหลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร) เพื่อเป็นสถานที่รองรับสาธุชนที่เดินทางมาสักการะองค์หลวงพ่อผู้เปี่ยมล้นด้วยเกียรติคุณอันไพศาลซึ่งน้อยคนนักที่จะไม่เคยได้ยินนามของท่าน

เหตุนี้**พระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ จึงรับเป็นเจ้าภาพการก่อสร้างวิหารหลวงพ่อสดด้วยความเต็มใจยิ่ง ในวงเงินก่อสร้าง ๕ ล้านบาท ดังนั้นงานนี้คงจะรุดหน้าไปอย่างเรียบร้อยส่วนเสนาสนะ **กุฏิสงฆ์**รูปทรงแบบอาคาร ๒ ชั้น ๆ ละ ๘ ห้องรวมเป็น ๑๖ ห้อง เพื่อรองรับพระภิกษุที่นับวันจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะระยะเข้าพรรษา ก็ได้เริ่มวางโครงการก่อสร้างแล้ว โดยผู้ศรัทธาจะเป็นเจ้าภาพหนึ่งห้อง ในอัตรา ๒๐๐,๐๐๐ บาทนั้น จะได้รับการจารึกชื่อไว้หน้ากุฏิด้วย ทั้งนี้อาจทะยอยส่งเป็นงวด ๆ ได้ในเวลา ๒ ปีนับแต่บัดนี้ รายละเอียดอื่น ๆ ขอเชิญสอบถามได้ที่สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดสระเกศ ที่หมายเลข โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕ ได้ทุกวัน

■ ■ ■ ■

และก่อนจะจากกันไปสร้างบุญสร้างกุศลให้แก่ชีวิตของตนเองต่อไป ก็ขอบอกกล่าวไว้เล็กน้อยว่า **การอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่๒๔ จะได้มีขึ้นระหว่าง วันที่ ๑-๑๕ ธ.ค. ๓๕ ท่านผู้ใดมีจิตใจแน่วแน่จะเข้าให้ถึงพระธรรมกายในตัว และสัมผัสรสชาติของธรรมจริงแท้ละก็ขอเชิญเข้าร่วมอบรมได้** ขอปิดม่านธรรมสภาหนนี้ด้วยบทในโขมทุสสสูตรว่า **เนสา สภา ยตฺถ น สนฺติ สนฺโต** ความว่า **"ที่ใดไม่มีคนสงบ ที่นั้นไม่เรียกว่าสภา"** สวัสดีครับ.

■ ■ ■ ■

เจริญภาวนาธรรมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๓๕ พระเดชพระคุณ**พระราชวรเวที** เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี ประธานฝ่ายสงฆ์ และ **ม.ร.ว.กำลูนเทพ เทวกุล** ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ประธานฝ่ายฆราวาส ได้จัดให้มีการเจริญภาวนา ณ บริเวณเขาแก่นจันทร์ อ.เมือง จ.ราชบุรี โดยมี**หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงคโล** นำเจริญภาวนา เพื่อถวายพระพรชัยมงคลเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมงคลสมัยเฉลิมพระชนม์ครบ ๖๐ พรรษา มีพระภิกษุสามเณรในจังหวัดราชบุรีมาร่วมพิธีกว่า ๒๕๐๐ รูป พร้อมด้วยสาธุชนอีกหลายพันคน

และที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ศกนี้ ได้จัดให้มีการปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อถวายพระพรชัยมงคลและพระราชกุศล โดยหลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงคโล เจ้าอาวาส เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ร่วมด้วยคณะนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี และนักเรียนโรงเรียนดอนคลังวิทยา โดยการนำของ **คุณสมพงษ์ บุณฑริก** ปลัดอำเภออาวุโส อ.ดำเนินสะดวก ประธานฆราวาส โดย **คุณเกษม จันทนะ** ผู้ช่วยศึกษาธิการ ทำหน้าที่เป็นพิธีกร พร้อมทั้งสาธุชนอีกประมาณ ๓๐๐ คน มาร่วมในพิธีอันเป็นมหากุศลนี้

การเผยแพร่ธรรมปฏิบัติที่มาเลเซีย

ระหว่างวันที่ ๗ - ๑๐ ก.ย. ๓๕

ระหว่างวันที่ ๗-๑๐ กันยายน ศกนี้ หลวงพ่อ**พระมหาเสริมชัย ชยมงคโล** เจ้าอาวาสหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ได้รับอาราธนาจาก **พระครูปัญญาสิริ** เจ้าอาวาสวัดแม่ลิ้ว กำปงเซียม กรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยการประสานงานของคณะผู้จัดกิจกรรมการอบรมภาวนาธรรม อันมี **พ.ต.ต. วิชัย ประเสริฐสำราญ** แห่งสถานทูตไทยประจำมาเลเซีย และ **ดร.ตัน** ให้ไปสอนภาวนาธรรมที่วัดแม่ลิ้ว กำปงเซียม และวัดพุทธไทยเชตวัน ปาตลิ่ง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินเป็นประจำปีละ ๒-๓ ครั้ง มานานกว่า ๕ ปีแล้ว

ในครั้งนี้ หลวงพ่อพระมหาเสริมชัยและคณะได้**นำรูปหล่อหลวงพ่อวัดปากน้ำ** ที่ชาวไทยและชาวมาเลย์ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ร่วมกันเป็นเจ้าภาพ ไปประดิษฐาน ณ วัดแม่ลิ้ว กำปงเซียม เพื่อให้สาธุชนได้สักการะบูชา

โอกาสนี้ พณฯ เอกอัครราชทูตไทย **คุณสุพงษ์ โปษยานนท์** และภริยา ได้มาร่วมพิธีและทำบุญตักบาตรด้วย

โอวาทวันได้รับประทาน พัดเปรียญธรรม ๓ ประโยค

โดย

หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

ขอเรียนพระภิกษุและสามเณรทุกรูปเพื่อให้ทราบว่า บัดนี้สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายของเรา ซึ่งเป็นสำนักปฏิบัติธรรม ที่ตั้งนโยบายเพื่ออบรมธรรมะ โดยให้กินความถึงการศึกษาทั้งด้านปริยัติ และภาคปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจตนเองและผู้อื่นซึ่งได้ดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จนกระทั่งมีฐานะเป็นวัดหลวงพ่อสดฯ ของเรานี้ เรามีนโยบายให้การศึกษาอบรมทั้งภาคปริยัติ และภาคปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมั่นคง เพราะการปฏิบัติ ถ้าปราศจากหลักธรรมตามปริยัติ หรือไม่ใส่ใจปริยัติให้ละเอียดลึกซึ้งลงไป หรือผู้ที่เรียนแต่ปริยัติ แต่ไม่ใส่ใจศึกษาการปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อชำระจิตใจให้ผ่องใสปราศจากกิเลสนิวรณ์ และเพื่อเจริญปัญญารู้แจ้งในสภาวธรรมให้ถึงสัจจธรรมตามที่เป็นจริง โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำพระนิพพานให้แจ้ง เพื่อสลัดตนออกจากทุกข์... ถ้าปราศจากอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วละก็ การปฏิบัติพระศาสนาเพื่อประโยชน์แห่งตนนี้จะยังความสำเร็จได้ด้วยยาก อาจจะไม่ตรงทาง และการจะยังประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น คือการสร้างพระในใจตนเองและผู้อื่นนั้น ยังไม่ละเอียดลึกซึ้งพอ ก็อาจจะผิดพลาดได้ง่าย

การสืบพระพุทธศาสนา ผู้ที่จะทำหน้าที่สืบบวรพระพุทธศาสนา คือพระภิกษุ และสามเณรผู้เป็นเหล่ากอของสมณะ รวมทั้งอุบาสก อุบาสิกาด้วยนั้น ผู้ที่จะเป็นหลักสำคัญก็คือพระภิกษุ และสามเณรที่จะเป็นพระภิกษุต่อไป จะต้องใส่ใจในการศึกษาภาค

เนื่องในโอกาสที่พระภิกษุสามเณรได้รับประทานพัดเปรียญธรรม ๓ ประโยค ณ ศาลาอเนกประสงค์ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ปริยัติ และใส่ใจในการปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อกำจัดกิเลสเหตุแห่งทุกข์ออกจากใจตน และเพื่อมุ่งตรงต่อมรรค ผล นิพพาน คือ การทำนิพพานให้แจ้ง ตามที่เราได้กล่าวปฏิญาณตนก่อนจะบรรพชาอุปสมบทกับพระอุปัชฌาย์ และต่อพระพักตร์พระปฏิมาประธานในอุโบสถ ซึ่งเปรียบเสมือนองค์แทนสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง

เมื่อมีนโยบายหลักเช่นนี้แล้ว เราก็จะต้องมีระเบียบแบบแผนที่ดี ให้คุณและเกื้อกูล เป็นกำลังใจแก่ผู้กระทำความดี ผู้กระทำความดีในฐานะของนักบวช คือ

(๑) ความดีในด้านการศึกษาเล่าเรียน

(๒) ความดีในด้านการปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์ให้สิ้นไป และเพื่อทำนิพพานให้แจ้งตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

ความดีใน ๒ ประการนี้แหละ ที่เพื่อนสหธรรมิกพึงจะได้ใส่ใจศึกษาปฏิบัติเอง เพื่อให้ได้วิชาความรู้ทางหลักปริยัติให้ลึกซึ้งลงไป และให้ได้ประสบการณ์

และผลของการปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรมด้วย

ผลของการปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรมนั้น จะแย้มบอกในเบื้องต้นว่า คือ การกล่อมเกลาอุปนิสัยใจคอของเราให้เป็นผู้ที่มีกิเลสเบาบางลงไป ความยึดมั่นถือมั่นในสังขารธรรมด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิด ก็ให้มันคลายลงไปเรื่อย ๆ

ในการปฏิบัติธรรม สายธรรมกาย เรามีเครื่องวัดอยู่ ๒ เครื่อง คือ

(๑) ปฏิบัติภาวนาธรรมแล้วเข้าถึงดวงปฐมมรรคและละเอียดเข้าไปถึงธรรมกาย

(๒) ทั้งผู้ที่ปฏิบัติถึงธรรมกาย หรือที่ยังไม่ถึงธรรมกาย แต่เพียงเห็นดวงเห็นกายบ้างแล้วก็ตาม หรือแม้ยังไม่เห็นอะไรเลยก็ตาม ถ้าเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยใจคอที่ดี ปราศจากกิเลส หรือแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่เป็นไปโดยพระธรรม พระวินัย งดงามด้วย**ศีลาจารวัตร** มีกิริยาที่ไม่ลุแก่ โลภะ ราคะ ไม่ลุแก่โทสะ...โกรธ พยาบาท และโมหะโดยเฉพาะอย่างยิ่งทิฏฐิที่เป็นไปโดยมิชอบ

เครื่องแสดง ๒ อย่างนี้ ข้อแรก การเข้าถึงธรรมบรรลุธรรมถึงขั้นไหน ตั้งแต่เข้าถึงและเห็นดวงปฐมมรรค ขึ้นไปถึงธรรมกายโคตรภู หรือจะเข้าถึงธรรมกายมรรค ผล และนิพพานเพียงใดก็แล้วแต่นั่นเป็นปัจจัตตัง เป็น **คุณธรรม ณ ภายใน** รู้ได้ด้วยตนเอง เฉพาะผู้อื่นที่ภูมิธรรมไม่เท่ากันก็ไม่รู้ ไม่เห็นกัน ข้อที่ ๒ ในส่วนของการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ด้วยสติ สัมปชัญญะ ความรู้เท่าทัน กิเลส ตัณหา อุปทาน ด้วยปัญญาอันเห็นชอบ ไม่ลุแก่โลภะ/ราคะ

โทสะ และโมหะ นี้ก็เป็นเครื่องแสดงออกมาภายนอกที่เห็นกันได้ ไม่ว่าจะปฏิบัติธรรม ถึงดวง ถึงกาย ถึงธรรมกาย หรือว่าจะยังไม่ถึงก็ตาม นี้เป็น**คุณธรรม ณ ภายนอก**

เพราะฉะนั้น เธอทั้งหลายพึงเข้าใจว่า นี่คือจุดสำคัญของการเข้ามาศึกษาอบรมอยู่ในสำนักนี้ และเราเชิดชูผลและประสบการณ์ของการปฏิบัติเช่นนี้เป็นประการสำคัญ

แต่ในขณะเดียวกัน การปฏิบัติธรรมที่ปราศจากหลักวิชา หรือหลักธรรมแล้ว ก็ไปไม่ได้ไกล **ปะเหมาะ**ก็จะหลงทางโดยง่าย เพราะฉะนั้น ความรู้ทางปริยัติจึงเป็นเรื่องที่นักบวช (พระภิกษุ สามเณร) ในสำนักนี้จะต้องขวนขวาย ศึกษาให้เข้าใจ ให้เรียนรู้ ให้สูงขึ้นไป จนเต็มความสามารถ เพราะความรู้ที่ได้นั้นจะเป็นประทีปส่องทางในการประพฤติพรหมจรรย์ของตน และในการแนะนำสั่งสอนผู้อื่นด้วย ถ้านำทางคนอื่นผิดและตนเองก็ผิดแม้น้อยหนึ่งในระยะเบื้องต้น ก็จะผิดมากขึ้นต่อไปตามลำดับ แปลว่าหลักปริยัติและการปฏิบัติภาวนาธรรมจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

แต่ในส่วนของปริยัติธรรมนั้น มีเครื่องชี้แสดงเห็นชัดเป็นที่ยอมรับกัน คือการศึกษาสำเร็จ สอบไล่ได้ นักธรรมชั้นตรี-โท-เอก และแผนกบาลีสอบได้ประโยคชั้น ๑-๒ และ ป.ธ. ๓-๔-๕ จนถึงประโยค ป.ธ. ๙ เป็นต้น นี่ก็เป็นเครื่องชี้แสดงภูมิรู้หลักปริยัติธรรม

ส่วนภาคปฏิบัติเป็นเครื่องชี้แสดงภูมิธรรมแท้ๆ **ภูมิรู้ต้องคู่กับภูมิธรรม** เพราะฉะนั้นเมื่อสำนักนี้เป็นวัดแล้ว ก็รู้กันไว้ว่าเรายอมรับซึ่งกันและกัน ใน**การทำคุณความดี** แล้ว**มีเครื่องชี้แสดงว่า ดีจริง** ทางฝ่ายภูมิรู้ ก็นักธรรม บาลีก็ถึงประโยค ๙ เป็นต้น ส่วนภูมิธรรมก็ดูได้ที่การปฏิบัติ ได้รู้ ได้เห็น ได้เป็นตั้งแต่ปฐมมรรคขึ้นไปแล้ว ดำรงรักษาตนอยู่ได้ด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบ

ถ้าใครว่าถึงธรรมกายแล้ว แต่ยังเป็นผู้มักขาดสติสัมปชัญญะ ด้วยปัญญาอันเห็นชอบ มักปล่อยให้จิตใจตกเป็นทาสของกิเลสด้วยประการใด แสดงออกมาให้เห็นว่า เป็นผู้ลุแก่ ราคะ โลภะ โทสะ โกรธ พยาบาท และมักมีความหลงตัวหลงตน เต็มไปด้วยทิฏฐิมานะ ก็เป็นอันใช้ไม่ได้ **เรายังไม่อาจยกย่องผู้เช่นนั้นได้เต็มปากเต็มคำว่าเป็นผู้ทรงคุณธรรมดีจริง**

ส่วนผู้ที่ปฏิบัติที่แม้ยังไม่เข้าถึง ยังไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เป็นธรรมกายอย่างชัดแจ้ง แต่มีความประพฤติเรียบร้อย งดงามด้วย**ศีลาจารวัตร** มีอัธยาศัยใจคอเรียบร้อยดีงาม ปฏิบัติตนด้วยสติสัมปชัญญะ ด้วยปัญญาอันเห็นชอบ ไม่ลุแก่ราคะ โลภะ โทสะ โมหะ **ก็เป็นคนดีที่ยอมรับได้** และ**เราก็ขอยกย่อง ท่านผู้ที่ทรงภูมิรู้และภูมิธรรมนั้น**

กล่าวถึงการยกย่อง ตั้งแต่สมัยพุทธกาล สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตำหนิผู้ที่ขาดหรือย่อหย่อนภูมิรู้ ภูมิธรรม ผู้ที่เอาแต่เรียนปริยัติ แล้วไม่ปฏิบัติขัดเกลากิเลสหรือชำระจิตใจ เอาแต่เรียนรู้ด้วยการท่องจำแล้วก็จบกัน แต่การประพฤติปฏิบัตินั้นไม่เป็นไปด้วยดี สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตำหนิว่าเป็น **"โมฆบุรุษ"**

ส่วนผู้ปฏิบัติ ที่มีปกติด้วยธรรมปฏิบัติขัดเกลากิเลส ชำระจิตใจอยู่เสมอด้วยสติสัมปชัญญะ ด้วยปัญญาอันเห็นชอบ พระองค์ก็ทรงยกย่อง โดยเฉพาะผู้ที่บรรลุมรรคผลนิพพาน ถึงพระอรหัตอรหันต์นั้นทรงเรียกว่า **"บุตรของเรา"** ทีเดียว การยกย่องผู้ที่มีคุณความดี พร้อมทั้งภูมิรู้ และภูมิธรรมนั้น มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล สมัยหลวงพ่อวัดปากน้ำก็ได้ทำเช่นนั้นเหมือนกัน ได้ยกย่องผู้ที่ปฏิบัติถึงธรรมกายและที่งดงามด้วย**ศีลาจารวัตร** ทรงภูมิธรรมภูมิปัญญา และก็ยกย่อง**ปริยัติสัทธรรม** ถึงกับได้ตั้งโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้น

เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าการยกย่องคุณความดีของผู้กระทำคุณความดีนั้น เป็นวิสัยของ**บัณฑิต** แต่ว่าการยกย่อง และการยอมรับนั้น อยู่ในกรอบขอบเขตของการเป็นสมณะ

กรอบขอบเขตของสมณะนั้นอะไรที่เป็นศิริมงคลและเป็นการยอมรับ ซึ่งกันและกัน เราทำสิ่งนั้น ดังที่ได้กระทำอยู่นี้ คือ**การเจริญชัยมงคลคาถา** และก็จัดกระทำอย่างเงียบ ๆ เรียบ ๆ ในหมู่สมณะ ไม่ทำให้เอิกเกริกเฮฮาอย่างชาวโลก ซึ่งจะก่อให้เกิดความหลงเกินไปกว่าที่จะอยู่ในสภาวะของสมณะ เพราะฉะนั้นหลวงป๋าขอตั้งเป็นแบบแผนเอาไว้ให้พอเหมาะพอดีตามพระธรรมพระวินัย ตามธรรมเนียมประเพณีอันดีที่ประพฤติปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา ไม่สุดโต่งข้างขวาหรือข้างซ้ายจัด ให้อยู่ตรงกึ่งกลาง โดยไม่มีเจตนาจะให้เป็นการชักนำหรือส่งเสริมให้ผู้ได้กระทำคุณความดีไปแล้วนั้นหลงตน แต่จะทำให้เป็นกำลังใจ เป็นศิริมงคลและเป็นการยอมรับ อันเป็นการแสดงมุทิตาพรหมวิหาร เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่นทั้งพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนผู้ที่รู้เห็น จะได้เป็นกำลังใจว่า นี้เป็นคุณความดีที่ควรแก่การยกย่องสนับสนุน ถ้าทำไม่ดีก็จะต้องถูกตำหนิ เพื่อให้กลับตัวกลับใจแก้ไขปรับปรุงตนให้ดีขึ้น และเพื่อมิให้เป็นแบบอย่างที่เลวแก่ผู้อื่น

เธอทั้งหลายพึงเข้าใจว่า พรหมวิหารธรรมสำคัญนักสำหรับการอยู่ร่วมกัน จะต้องแสดงแก่กัน ไม่ใช่เก็บไว้อยู่ในใจ เหมือนคู่สามีภรรยา ที่ดำเนินชีวิตคู่ถ้าจะอ้างว่ามีความปรารถนาดีแก่กันแต่ว่ามันอยู่ในใจไม่เคยแสดงออกให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็น อีกฝ่ายหนึ่งจะทำดีเท่าไรก็เฉยเสีย ความผูกพันในคุณความดี การมีกำลังใจในการทำคุณความดี แก่ผู้ที่ยังดีไม่ถึงที่สุดต้องอาศัยการยอมรับการส่งเสริมให้ทำความดีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงที่สุด เป็นสิ่งที่ควรจะทำ ไม่พึงปล่อยปละละเลย

หลักพรหมวิหารธรรมนั้น มีตั้งแต่เบื้องต้น เบื้องกลาง เบื้องสูง จนถึงปรมัตถบารมี คือเมตตา และอุเบกขาบารมีทีเดียว มีความอยู่ในหลักพรหมวิหารธรรมทั้ง ๔ ประการ เพราะฉะนั้น ในเรื่องนี้หลวงป๋าจึงขอตั้งเป็นแบบแผน โดยมีนโยบายว่า แบบแผนนี้มุ่งยกย่องผู้ที่กระทำคุณความดี ทั้งด้านภูมิรู้และภูมิธรรม รวมทั้งการวางตัวหรือวัตรปฏิบัติ ให้อยู่ในศีลาจารวัตรที่งดงาม เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ที่ประกอบคุณงามความดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไป ผู้ที่ยังล้าหลังหรือด้อยอยู่ก็ต้องพยายามกระทำตั้งใจให้ได้ผลดีเช่นผู้อื่นนี่ก็เป็นหลัก **"อภิณหปัจจเวกขณ์"** ว่าเราพิจารณาดูตนเองว่า ภูมิรู้ภูมิธรรมหรือกล่าวรวมในธรรมชั้นสูงว่า "คุณวิเศษของเรามีอยู่หรือไม่ ที่จะไม่ให้เราเป็นผู้เก้อเขิน ในเมื่อเพื่อนภิกษุถามในกาลภายหลัง"

และใคร่จะบอกเหตุผลอีกประการหนึ่ง เพื่อให้ท่านทั้งหลายมุ่งกระทำความดียิ่ง ๆ ขึ้นไปว่า คือ **การสืบบวรพระพุทธศาสนาให้มั่นคง** เราอยู่ในท่ามกลางกิเลสทั้งของเราเองและของผู้อื่น ทั้งใกล้และไกล เราจึงต้องสร้างตัวเราเองในสำนักนี้ ซึ่งจะให้เป็นผลรวมของภูมิรู้และภูมิธรรมของพระภิกษุสามเณรในสำนักนี้ให้แข็งแกร่ง เพื่อให้มีกำลังที่จะชูธง คือ **"ธรรมะ"** หรือ **พระสัทธรรม**ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ให้เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ไม่มีใครมาลบล้าง ทำลาย หรือแม้กระทั่งให้ไม่อาจต้านทานได้ จึงทำไปเพื่อการนี้

มิใช่ว่า มีการยอมรับยกย่อง เพื่อต้องการให้ผู้ที่ยอมรับนั้นฟูใจ อันเป็นกิเลสที่จะนำความหายนะมาสู่ตน แต่มีความมุ่งหมายให้เป็นกำลังใจ ว่าผู้ที่ทำดีอยู่แล้วก็ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ส่วนที่ยังไม่ดีก็ให้ดีให้มันทันเขา แบบแผนที่จะปฏิบัติต่อกันนั้น จึงยืนอยู่ตรงกลาง ให้ทำตามพระธรรม พระวินัย และแบบแผนอันดีงามที่พระพุทธองค์ได้ทรงปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลนั้นแล้ว

เมื่อท่านทั้งหลายเข้าใจเช่นนี้แล้วก็ขอให้มั่นใจว่าแบบแผนที่ดีนั้นได้รับการยอมรับ แม้จากพระมหาเถระผู้ใหญ่ให้ปฏิบัติต่อกัน โดยเฉพาะ**พระเดชพระคุณเจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์** ซึ่งได้สั่งไว้ว่า แบบธรรมเนียมที่ดีให้รักษาไว้ปฏิบัติต่อกัน เพราะฉะนั้นหลวงป๋าจึงขอถือแบบแผนอันงดงามพอควรแก่**สมณเพศ** ให้ถือปฏิบัติสืบต่อ ๆ ไป เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจต่อกัน และเป็นเครื่องชี้ทางการดำเนินชีวิตที่ดีร่วมกัน

■ ■ ■ ■

ถอดเทปโดย ดารินทร์ เมฆบุตร

วิสังขารธรรม ได้แก่ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้วเป็นอนัตตา หรือไม่ ?

ธรรมบรรยายโดย

หลวงพ่อมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

ธรรมกาย คือกายอะไร

"ธรรมกาย" เป็นกายในกายที่สุดละเอียดของมนุษย์หรือสัตว์โลกทั้งหลายอันประมวลความบริสุทธิ์ ๓ ประการเข้าไว้ คือ

กายและหัวใจ เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระวินัยปิฎก เป็น**ปฐมมรรค**

ดวงจิต เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระสุตตันตปิฎก เป็น**มรรคจิต**

ดวงปัญญา เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระอภิธรรมหรือปรมัตถ์ปิฎก เป็น**มรรคปัญญา**

ธรรมกายที่บรรจุพระอรหัตผลแล้ว ชื่อว่า **พระนิพพาน** เป็น**วิสังขาร**หรือ**อสังขตธาตุ อสังขตธรรม**

ธรรมกายนั้นเป็นกายประเสริฐ (พรหมกาย) เป็นกายที่บริสุทธิ์หรือธาตล้วนธรรมล้วน (ธรรมกาย) ไม่ประกอบด้วยตัณหาราคะใด ๆ (วิราคธาตุ วิราคธรรม) อยู่เหนือ หรือพ้นจากความปรุงแต่งใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นความปรุงแต่งด้วยผลของบาปอกุศลหรือบุญกุศล เป็นวิสังขารหรืออสังขตธาตุ อสังขตธรรม จึงไม่ต้องตกอยู่ในอาณัตแห่งพระไตรลักษณ์หรือสามัญลักษณะ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา และเพราะเป็นกายที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งนี้เอง จึงเป็นกายที่เที่ยงแท้ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุปัจจัยดังที่สิ่งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งเขาเป็นกัน และโดยเหตุนี้จึงเป็นกายที่เป็นตัวตนที่แท้จริง

"ธรรมกาย" นี่เองที่ทำหน้าที่ **"ตรัสรู้"** พระอริยสัจจ์ ๔ (กรณีพระอรหันต์สาวก) และ**ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ** (กรณีพระพุทธเจ้า) **ธรรมกายจึงเป็นพระพุทธรัตนะ ธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายคือ พระธรรมรัตนะ** และ**ธรรมกายที่ละเอียด ๆ คือ**

พระสังฆรัตนะ ผู้ปฏิบัติและรักาาพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้าไว้ ธรรมกายเป็น **"ธาตุเป็น ธรรมเป็น" คือเป็นกายที่มีชีวิตจิตใจ อันประมวลความบริสุทธิ์เข้าไว้ทั้ง ๓ ประการดังกล่าวแล้ว ซ้อนอยู่ในที่สุดละเอียด ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ณ ศูนย์กลางกายของสัตว์โลกทั้งหลาย**

พระพุทธลักษณะของธรรมกาย เท่าที่มีผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมได้เข้าถึง ได้รู้ เห็น และเป็นอยู่แล้วต่างเห็นมีพระพุทธลักษณะเหมือนพระพุทธปฏิมา เกตุดอกบัวตูม ครองจีวรม้วนลูกบวบเข้าใน (ม้วนขวา) อยู่ในท่าขัดสมาธิ ประทับอยู่บนองค์ฌาน (มีลักษณะเป็นแผ่นกลม ขาว ใส หนาประมาณ ๑ ฝ่ามือของธรรมกาย) ธรรมกายนั้น ขาว ใส บริสุทธิ์ และมีรัศมีสว่างยิ่งนัก ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระธรรมกายมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่าหน้าตัก และความสูงของธรรมกาย

ธรรมกาย มีหยาบมีละเอียดไปในสุดละเอียด กล่าวคือ ธรรมกายโคตรภู สำหรับผู้ได้โคตรภูญาณ มีขนาดหน้าตัก ความสูง และเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ๔ วาครึ่ง ธรรมกายพระโสดา ขนาด ๕ วาขึ้นไป ธรรมกายพระสกิทาคา ขนาด ๑๐ วาขึ้นไป ธรรมกายพระอนาคามี ขนาด ๑๕ วาขึ้นไป และธรรมกายพระอรหัต หรือธรรมกายตรัสรู้ เป็นพระพุทธเจ้า มีขนาด ๒๐ วาขึ้นไป เฉพาะธรรมกายตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระปัจเจกพุทธเจ้า ที่เห็นอยู่ในอายตนนิพพานนั้นเห็นประทับอยู่บนรัตนบัลลังก์อีกทีหนึ่ง ส่วนธรรมกายตรัสรู้ของพระอรหัตสาวก

คงประทับอยู่บนองค์ฌานเฉย ๆ ทั้งธรรมกายตรัสรู้ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าและธรรมกายพระอรหันต์สาวกที่เข้า **"อนุปาทิเสสนิพพาน"** คือ กายเนื้อแตกทำลายแล้ว ธรรมกายตรัสรู้ซึ่งชื่อว่า **"พระนิพพาน"** ที่สุดละเอียดของท่านไปปรากฏอยู่ใน **"อายตนนิพพาน"** คือแดนหรือสถานที่ (อุปมาเหมือนภพ) ประทับเข้านิโรธ สงบ ตลอดกันทั้งหมด มีจำนวนนับไม่ถ้วน ไปจนสุดละเอียด เพราะพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวกที่มาอุบัติขึ้นในโลกแล้วตรัสรู้ในอดีตถอยหลังไป จนไม่ทราบว่าธาตุธรรมนี้มีมาแต่เมื่อใดนั้น นับประมาณมิได้จริง ๆ หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านจึงเพียงแต่เทียบเคียงว่า มีมากกว่าเมล็ดทรายในท้องพระมหาสมุทรทั้ง ๔ มีบาลีพระพุทธภาษิตว่า **พระพุทธเจ้าเป็นธรรมกาย** คือ

"ตถาคตสฺส เหตํ วาเสกฐา อธิวจนํ ธมฺมกาโย อิติปิ พรหมกาโย อิติปิ ธมฺมภูโต อิติปิ พรหมภูโต อิติปิ" (พระบาลีในอัคคัญสูตร พระสุตตันตปิฎก ปาฏิกวรรค ทีฆนิกาย หน้า ๙๒) แปลความว่า **"ดูก่อน**

วาเสฏฐโคตรทั้งหลาย คำว่าธรรมกายก็ดี พรหมกายก็ดี ธรรมภูตก็ดี พรหมภูตก็ดี เป็นชื่อของตถาคต"

และพระอรหันต์สาวกก็แสดงว่า พระพุทธเจ้า พระอรหันต์เจ้า ก็เป็นธรรมกาย ดังเช่น

เมื่อก่อน เราผู้ชื่อว่าสรภังคะไม่เคยได้เห็นโรคคืออุปาทานขันธ์ ๕ ครบบริบูรณ์ทั้งสิ้น โรคนั้นอันเราผู้ทำตามพระดำรัสของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ได้เห็นแล้ว**พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** พระนามว่าพระปัสสี พระสิขี พระเวสสภู พระกกุสันโธ พระโกนาคมน์ พระกัสสป ได้เสด็จไปแล้วโดยทางใดแล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม ก็ได้เสด็จไปแล้ว โดยทางนั้น พระพุทธเจ้า ๗ พระองค์นี้ ทรงปราศจากตัณหา ไม่ทรงถือมั่น ทรงหยั่งถึงความสิ้นกิเลส **เสด็จอุบัติแท้โดยธรรมกาย** ผู้คงที่ ทรงเอ็นดูอนุเคราะห์สัตว์ทั้งหลาย ได้ทรงแสดงธรรม คือ อริยสัจ ๔ อันได้แก่ ทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ ทางเป็นที่ทุกข์ เป็นทางไม่เป็นไปแห่งทุกข์ อันไม่มีที่สิ้นสุดในสงสารเพราะกายนี้แตกและเพราะความสิ้นชีวิตนี้ การเกิดในภพใหม่อย่างอื่นมิได้มี เราเป็นผู้หลุดพ้นแล้วจากสรรพกิเลสและภพทั้งปวงฯ (พระสุตตันตปิฎกขุททกนิกาย สรภังคเถรคาถา ข้อ ๓๖๕ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง พ.ศ.๒๕๑๘ เล่มที่ ๒๖ หน้า ๓๓๔)

ข้าแต่พระโลกนาถ พระองค์เป็นผู้ประทานความสุขอันเกิดจากพระสัทธรรมให้หม่อมฉัน ข้าแต่พระโคดม หม่อมฉันเป็นผู้อันพระองค์ให้เกิด ข้าแต่พระสุคตเจ้า **รูปกาย ของพระองค์นี้ อันหม่อมฉันทำให้เจริญเติบโต ธรรมกาย อันน่าเพลิดเพลินของหม่อมฉัน อันพระองค์ทำให้เจริญเติบโตแล้ว** หม่อมฉันให้พระองค์ดูดดื่มน้ำนมอันระงับเสียงได้ซึ่งความอยากชั่วครู่ แม้น้ำนม คือ พระสัทธรรมอันสงบระงับล่วงส่วน พระองค์ก็ให้หม่อมฉันดูดดื่มแล้ว ข้าแต่พระมหามุนี ในการผูกมัดและรักษาพระองค์ ชื่อว่ามิได้เป็นหนี้หม่อมฉัน...(พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน เอกุโปสถวรรค มหาปชาบดีโคตมีเถริยาปาทาน พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ ๓๓ หน้า๒๑๕)

เพื่อให้เข้าประเด็นเรื่องนี้ได้ถูกต้อง ก็พึงพิจารณาเสียก่อนว่าวิสังขารธรรม ได้แก่ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือพระนิพพานเป็นธรรมประเภทใด ก็จะเห็นอรรถเห็นธรรม กล่าวคือจะทราบคุณลักษณะของธรรมนี้ได้ง่ายเข้า ดังที่พระอรรถกถาจารย์ท่านได้ชี้ประเด็นเพื่อการพิจารณาให้ถูกต้องไว้ด้วยคำว่า **อธิปฺเปตา** กล่าวคือชี้ประเด็นไว้ว่า เรื่องอนัตตานี้ แม้จะทรงแสดงว่า **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** แปลความว่า **ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา ก็ทรงหมายเอาแต่เฉพาะสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงเท่านั้น** เพื่อมิให้ผู้พิจารณาหลงประเด็นรวมเอาวิสังขารธรรมเข้าไว้ในความหมายและลักษณะเดียวกันกับสังขารธรรม

แม้บางท่านจะอ้างเหตุผลไว้ว่า คำว่า **"อธิปฺเปตา"** มิใช่คำอธิบาย และว่าถ้าจะเป็นคำอธิบายก็จะใช้คำว่า **"อตฺโถ"** นั้นอาตมาเห็นด้วย แต่มิใช่คำว่า อธิปฺเปตา มีความหมายเล็กน้อย แท้ที่จริงคำว่า "อธิปฺเปตา" เป็น**การชี้ประเด็น**ว่าเรื่อง "อนัตตา" นี้หมายเฉพาะสังขาร

หาได้หมายความรวมถึงวิสังขารได้แก่ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือพระนิพพานด้วยไม่ เพื่อมิให้หลงประเด็นเหมือนอัยการชี้ประเด็นที่จะให้พิจารณาคดีว่าเป็นความในคดีแพ่งหรือคดีอาญา ก็จะได้แนวทางพิจารณาให้ถูกต้องตรงประเด็นตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาคดีแพ่งหรืออาญา และในกรณีที่ชี้ประเด็นเช่นนั้น ก็ไม่ต้องอธิบายรายละเอียดทั้งหมดดังเช่นคำว่า "อธิปฺเปตา" ในธรรมกถาธรรมบท ภาค ๗ นั้น พระอรรถกถาจารย์ก็ได้ชี้ประเด็นว่า **"พระผู้มีพระภาคทรงหมายเอาเบญจขันธ์ นั่นเอง (ที่เป็นอนัตตา)"** แม้ในอรรถกถาเถรคาถา จะแสดงเป็นการชี้ประเด็นภพภูมิที่เป็นอนัตตาว่า **"ณ ที่นี้ ท่านหมายเอาภูมิ ๓ (กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ)"** ก็เป็นการชี้ประเด็นว่าคำว่า สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา นั้น หมายเอาเฉพาะสังขารธรรมทั้งหลาย ทั้งปวง เท่านั้น

เพราะสภาวะของ**สังขารธรรม**อย่างเช่นเบญจขันธ์กับ **วิสังขารธรรม**คือ**พระนิพพาน** นั้น มีลักษณะที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง คือเป็นสภาวธรรมที่ตรงกันข้ามกันเลย ดังต่อไปนี้

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว เป็นโลกุตรธรรม เป็น**วิสังขารธรรม** คือ **"พระนิพพาน"** เป็นธรรมที่ปราศจากความปรุงแต่งด้วยเหตุปัจจัยอันมีกิเลส ตัณหา อุปาทาน เป็นต้น จัดเป็น **อสังขตธาตุ อสังขตธรรม** ซึ่งมีอสังขตลักษณะ ๓ ประการคือ

ไม่ปรากฏความเกิด ๑
ไม่ปรากฏความเสื่อม ๑
เมื่อตั้งอยู่ ไม่ปรากฏความแปรปรวน ๑

ส่วนธรรมทั้งหลายทั้งปวงอันมี **อุปาทินกสังขาร** คือสังขารที่มีวิญญาณครอง ดังเช่น มนุษย์ สัตว์ดิรัจฉาน เทพยดา รูปพรหม อรูปพรหม เปรต สัตว์นรก อสุรกาย เป็นต้น ที่มีธาตุ ขันธ์ กรรม กิเลสฯลฯ เป็นต้น เป็นเครื่องปรุงแต่งกับ**อนุปาทินกสังขาร** คือสังขารที่ไม่มีวิญญาณครอง อันประกอบด้วยธาตุปรุงแต่งเป็นต้น เหล่านี้เป็น**สังขตธาตุ สังขตธรรม** ซึ่งมีสังขตลักษณะ ๓ ประการ คือ

ปรากฏความแก่ ๑
ปรากฏความเสื่อม ๑
เมื่อตั้งอยู่ ปรากฏความแปรปรวน ๑

(พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต สังขตสูตร อสังขตสูตร เล่มที่ ๒๐ ข้อ ๔๘๖-๔๘๗)

สังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้เองที่มีสามัญลักษณะเป็น

อนิจฺจํ ไม่เที่ยง ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุปัจจัย

ทุกฺขํ เป็นทุกข์ กล่าวคือทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน ผู้ใดยึดมั่น ถือมั่น ด้วยตัณหา และทิฏฐิ คือความเห็นผิดว่าเป็น**อัตตา** ตัวตน บุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา แล้วเป็นทุกข์

อนตฺตา เป็นอนัตตา มิใช่ตัวตนให้ยึดถือเอาเป็นที่พึ่งที่อาศัยได้ตลอดไป เพราะต้องแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไปในที่สุด พระพุทธองค์จึงตรัสว่าเป็นสภาพสูญเปล่าเป็นสภาพธรรมที่ว่างเปล่าจากความเป็นตัวเป็นตน

พระพุทธองค์จึงตรัสไว้ปรากฏในอนัตตลักษณะสูตร ซึ่งเป็นที่รู้ ที่ได้ยิน ได้ฟังกันโดยทั่วไปว่า

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง

สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา

และที่ตรัสว่า สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา นั้น คำว่า **"สพฺเพ ธมฺมา"** ก็ทรงหมายเอา **สังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงเท่านั้น หาได้หมายความรวมถึงวิสังขารธรรมด้วยไม่** ดังปรากฏในอรรถกถาธรรมบท ภาค ๗ หน้า ๖๔ ว่า

ตตฺถ "สพฺเพ ธมฺมาติ ปญฺจกขนฺธาเอว อธิปฺเปตา" ซึ่งแปลว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวง"** ในคาถานั้น **พระผู้มีพระภาคทรงหมายเอาเบญจขันธ์นั่นเอง**

พระบาลีที่ว่า **"สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา"** นี้แหละ **ที่มีความเข้าใจไม่ตรงกันว่า** คำว่า **"สพฺเพ ธมฺมา"** ซึ่งแปลความว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวง" นั้น หมายเอาแต่เฉพาะสังขารธรรม หรือ หมายความรวมทั้งวิสังขารธรรม**ได้แก่ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว **คือพระนิพพานด้วย** หรืออีกนัยหนึ่งว่า **พระนิพพานเป็นอนัตตา หรือไม่เป็นอนัตตา**

อาตมาขอยืนยันว่าวิสังขารธรรม ได้แก่ธรรมกาย ที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือพระนิพพานไม่เป็นอนัตตาแน่นอน

มีอรรถาธิบายพระบาลีที่ว่า **สพฺเพ ธมฺมา** คือ **ธรรมทั้งหลายทั้งปวงที่เป็นอนัตตานั้นว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาสังขารธรรมเท่านั้น มิได้หมายความรวมถึง วิสังขารธรรม คือพระนิพพาน** ด้วยแต่ประการใด

สังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงเท่านั้นที่เป็นอนัตตา เพราะเหตุใด

เพราะว่า**สภาพธรรมของสังขาร** กับ**วิสังขาร** นั้น **แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง** กล่าวคือ

(๑) **สังขารธรรม** มีเบญจขันธ์ รวมทั้งอายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ หรือสัตว์โลกในภูมิ ๓ คือ สัตว์โลกในกามภพ รูปภพ อรูปภพ ทั้งหลายทั้งปวง เป็นต้นเหล่านี้ **มีความเกิดปรากฏ** และก็**เกิดด้วยเหตุปัจจัยปรุงแต่ง** ชื่อว่า อเนญชาภิสังขาร ปุญญาภิสังขาร อปุญญาภิสังขารเป็นต้น ตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรม

เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็**ปรากฏความเสื่อม** และเมื่อตั้งอยู่ **ความแปรปรวนไปตามเหตุปัจจัยที่ปรุงแต่งก็ปรากฏ** จึงทรงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน ใครยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิดแล้ว จึง

เป็นทุกข์ นี้แหละคือสามัญญลักษณะของสังขารมีเบญจขันธ์เป็นต้น ที่เป็น**อนิจจัง** และ**ทุกขัง** และลงท้ายก็แตกสลาย หมดสภาพเดิมของมันไป เป็น**อนัตตา** เอาเป็นที่พึ่งที่อาศัยตลอดไปไม่ได้

เหตุที่สังขารธรรมเป็นอนัตตา มีพระบาลีในอนิจจสูตร ข้อ ๔๖ ว่า **ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ ยํ ทุกฺขํ ตทนตฺตา สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์, สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา** ซึ่งถ้าจะพิจารณาโดยปฏิโลมก็จะเห็นว่า สิ่งที่เป็นอนัตตา ก็เพราะเป็นทุกข์ คือทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน สิ่งที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน ก็เพราะต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุปัจจัย จึงเป็นสภาพที่ไม่เที่ยง และสิ่งที่ไม่เที่ยงนั้น ก็คือสังขารธรรม หรือ**สังขตธรรม** อันมีลักษณะ ๓ ประการ คือ ปรากฏความแก่ ๑, ปรากฏความเสื่อม ๑, และเมื่อตั้งอยู่ ปรากฏความแปรปรวน ๑

ถ้าวิสังขารคือพระนิพพานเป็นอนัตตาเหมือนสังขารก็ต้องเป็นสภาพที่ไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ ซึ่งขัดกับพระพุทธพจน์ ในธรรมบท ภาค ๖ หน้า ๑๒๘ ที่ว่า สงฺขารา ปรมา ทุกฺขา สังขารเป็นทุกข์อย่างยิ่ง, นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ นิพพานเป็นบรมสุข อีกด้วย นี่แหละที่อาตมาเคยกล่าวว่า ถ้าพระนิพพานเป็นอนัตตา จะประเสริฐอะไร และในอรรถกถาเถรคาถา (ปรมัตถทีปนี) ภาค ๒ หน้า ๒๘๓ ว่า "สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ สพฺเพปิ จตุภูมิกา ธมฺมา อนตฺตา อิธ ปน เตภูมิกธมฺมาว คเหตพฺพา" ซึ่งแปลความว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา** แปลความว่า**ธรรมทั้งหลายที่เป็นไปในภูมิ ๔ แม้ทั้งปวงเป็นอนัตตา แต่ในที่นี้ พึงถือเอาเฉพาะธรรมที่เป็นไปในภูมิ ๓ เท่านั้น**

ภูมิ ๓ ก็คือ **กามาวจรภูมิ** อันเป็นภูมิของสัตว์โลกในกามภพ มีมนุษย์ เทพยดา เปรต สัตว์นรก อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉานเป็นต้น **รูปาวจรภูมิ** ภูมิของรูปพรหม **อรูปาวจรภูมิ** ภูมิของอรูปพรหม

สรุปความว่าพระพุทธดำรัสที่ว่า **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** แม้จะแปลความหมายว่า **ธรรมทั้งหลายทั้งปวงที่เป็นไปในภูมิ ๔ ก็หมายแต่เฉพาะสัตว์โลกในภพภูมิ ๓ ซึ่งเป็นสังขารธรรมดังกล่าวแล้วเท่านั้น หาได้รวมถึงโลกุตตรภูมิ อันเป็นภูมิที่ ๔ ด้วยไม่**

ความก็ตรง ๆ ชัดแจ้งอยู่อย่างนี้ ว่า สังขารธรรมเท่านั้นที่เป็นอนัตตา

แต่บางท่านอธิบายในนิตยสารสมาธิ ฉบับที่ ๖๓ หน้า ๓๑-๓๒ ความว่า

ในความหมายที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ที่ว่าธรรมทั้งปวงมิใช่อัตตา (อนัตตา) นั้น รวมถึงนิพพานด้วย คือ **ธรรมทั้งหมดทั้งปวงมิใช่อัตตา (อนัตตา) ไม่มี**

ยกเว้นเลย โดยได้แสดงเหตุผลในวงเล็บต่อท้ายความนี้ว่า **เพราะผู้พิจารณาธรรมในกรณีนี้ยังไม่รู้จักมรรค ผล จึงไม่สามารถเอามาพิจารณาได้**

เหตุผลที่อ้างถึงนั้นพระอรรถกถาจารย์มิได้มีแสดงไว้เช่นนั้น เป็นแต่เพียงการอนุมานของท่านเอง

ว่า ที่พระอรรถกถาจารย์ จำกัดวงความอธิบายไว้แต่เพียงเบญจขันธ์ ในอรรถกถาธรรมบท และแต่เพียงภูมิ ๓ ในอรรถกถาเถรคาถาว่า "เพราะผู้พิจารณาธรรมในกรณีนี้ยังไม่รู้จักมรรค ผล จึงไม่สามารถเอามาพิจารณาได้" แล้วมาสรุปความว่า ในความหมายที่ครบถ้วนสมบูรณ์ คือ ธรรมทั้งปวง คือทั้งสังขารธรรมอย่างเบญจขันธ์ และทั้งวิสังขารธรรม คือพระนิพพานด้วย เป็นอนัตตา ไม่มียกเว้นเลย

ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงมีว่า **สังขารธรรม** หรือ **สังขตธรรม** เท่านั้นที่มีสามัญญลักษณะที่เป็น **อนิจฺจํ ทกฺขํ อนตฺตา** และ **เป็นธรรมที่มีความเกิด** (ด้วยเหตุปัจจัยปรุงแต่ง) **ปรากฏ มีความเสื่อมปรากฏ** และ **เมื่อตั้งอยู่ มีความแปรปรวนปรากฏ จึงเป็นสภาพธรรมที่ต้องเสื่อมสูญและว่างเปล่าในที่สุด**

(๒) **วิสังขาร** ได้แก่ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือ**พระนิพพาน** อันเป็น**อสังขตธรรม**นั้นมีอยู่ (แต่) **ไม่ปรากฏความเกิด**เพราะไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง จึง**ไม่ปรากฏความเสื่อม** และ**เมื่อตั้งอยู่ไม่ปรากฏความแปรปรวน** กลับเป็นสภาพธรรมที่**เที่ยง(นิจฺจํ/สสฺสตํ)** เป็น**บรมสุข (ปรมํ สุขํ)** และ**ยั่งยืน (ธุวํ** เป็น**อมตธรรม (อมตํ) ไม่จุติ (อจฺจุตํ)** คือ**ไม่ตาย จึงไม่ต้องเกิด-แก่-เจ็บและตายอีก** ดังมีบาลีรับรองทั้งที่เป็นพุทธพจน์ ธรรมภาษิตของพระอรหันต์และอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ ว่า

๒ ก. **พระนิพพาน มีอยู่** ดังพระบาลีในนิพพานสูตรว่า **อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ**...ฯลฯ แปลความว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ธรรมที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว (คือพระนิพพาน) มีอยู่**...ฯลฯ" และว่า **อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ**...ฯลฯ ซึ่งแปลความว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย **อายตนะนั้น(คือ อายตนนิพพาน) มีอยู่**...ฯลฯ"

๒ ข. **พระนิพพาน เที่ยง** เพราะไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง จึงไม่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย ดังพระพุทธดำรัสที่ว่า **เต ยนฺติ อจฺจุตํ ฐานํ, ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเร.** (ธรรมบท ภาค ๖ หน้า ๑๘๐) ซึ่ง แปลความว่า "(อเสข) **มุนีทั้งหลาย ย่อมไปสู่ฐานะอันไม่จุติ ซึ่งเป็นที่บุคคลทั้งหลายไปแล้วไม่เศร้าโศก**" และได้มีอรรถาธิบายว่า **อจฺจุตํ ไม่จุติ** นั้น ได้แก่ **เที่ยง** (สสฺสตํ) และยังมีบาลีในพระสูตรและอรรถกถา ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ และในมงคลทีปนี ภาค ๒ ข้อ ๕๔๒ หน้า ๕๒๑ อีกว่า **อถวา นิจฺจภาวโต เสฏฺฐภาวโต จ สภาวธมฺเมสุ สารนฺติ ธมฺมสารํ นิพฺพานํ** ซึ่งแปลความว่า "อีกนัยหนึ่ง **ธรรมใดเป็นสาระในสภาวะธรรมทั้งหลาย โดยความเป็นธรรมที่เที่ยง โดยความเป็นธรรมประเสริฐสุด** เหตุนั้น **ธรรมนั้น** ชื่อว่า **ธรรมสาระ** คือ **พระนิพพาน**"

๒ ค. **พระนิพพาน เป็นบรมสุข** ดังพระพุทธดำรัสในธรรมบท ภาค ๖ หน้า ๑๒๘ ว่า

ชิฆจฺฉา ปรมา โรคา, สงฺขารา ปรมา ทุกฺขา
เอตํ ญตฺวา ยถาภูตํ นิพฺพานํ ปรมํ สุขนฺติ.

แปลความว่า "ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์อย่างยิ่ง, บัณฑิตทราบเนื้อความนั้นตามความเป็นจริงแล้ว(กระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน) เพราะ**พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง**" และมีอรรถาธิบายว่า **พระนิพพานนั้น เป็นสุขอย่างยอด** คือ**สุขอย่างสูงสุด กว่าสุขทั้งปวง**

๒ ง. **ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือพระนิพพานเป็นสภาพธรรมที่ยั่งยืน เป็นอมตธรรม** คือธรรมที่ไม่ตาย ดังมีพระพุทธดำรัสในธรรมบท ภาค ๖ หน้า ๑๘๐ นั้นแหละอีกว่า "ภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าอภิสัมปรายภพของพระอเสขมุนีทั้งหลาย ผู้เห็นปานนั้นย่อมไม่มี, เพราะว่าพระอเสขมุนี ผู้เห็นปานนั้น ย่อมบรรลุ**มหานิพฺพาน อันไม่จุติ อันไม่ตาย**" และมีอรรถาธิบายต่อไป บทว่า **ฐานํ** (คือ**พระนิพพาน**) นั้น ได้แก่ฐานะที่ไม่กำเริบ (อกุปฺปฏฺฐานํ) คือ**ฐานะที่ยั่งยืน (ธุวฏฺฐานํ)** เพราะไม่จุติ (อจฺจุตํ) คือไม่ตาย

จึงไม่ต้องเกิด-แก่-เจ็บ และตายอีกต่อไป **ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือพระนิพพาน** จึงเป็น**อมตธรรม**โดยแท้

ก็เมื่อมีพระพุทธดำรัสและอรรถาธิบายที่ชัดเจนว่า **สังขารธรรม** อย่างเบญจขันธ์ หรือสัตว์โลกในภูมิ ๓ **มีสามัญญลักษณะที่เป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ** และ**อนตฺตา** แต่ **วิสังขารธรรม** ได้แก่ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือ**พระนิพพาน เป็นสภาวะธรรมที่อเสขมุนีเข้าถึง รู้-เห็น และเป็นได้ มีอยู่** และ**มีคุณลักษณะที่เป็นตรงกันข้ามกับสังขารโดยสิ้นเชิง** กล่าวคือ**พระนิพพาน**เป็นสภาพธรรมที่**เที่ยง เป็นบรมสุข** เป็นสภาพธรรมที่**ยั่งยืน เป็นอมตธรรม** อย่างนี้ **ย่อมชัดเจนแจ่มแจ้งโดยหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่า**

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว ซึ่งเป็น**วิสังขารธรรมคือพระนิพพานจะเป็นอนัตตา เหมือนอย่างสังขารธรรม ไม่ได้เลย**

แต่ถ้าจะเข้าใจว่าพระอเสขมุนีท่านพ้นจากสภาวะสังขารธรรมอันเป็นอนัตตา แล้วเข้าถึงและเป็นธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือพระนิพพานอันเป็นอมตธรรมที่เที่ยง เป็นสุข และยั่งยืน หายหลงผิดในเบญจขันธ์ แล้วก็ใช่แน่

อนึ่ง ที่ท่านอธิบายไว้ในข้อ (ข) ว่า "การพิจารณาในการเจริญวิปัสสนานั้น มุ่งเป้าที่การหลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในขันธ์ ๕ ที่หลงติดอยู่แล้ว" ความตอนนี้อาตมภาพเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ความตอนต่อไปที่ว่า "ไม่ใช่หลุดจากขันธ์ ๕ แล้วจะให้ไปยึดติดในอะไรต่อไปอีก" นั้น อาตมาไม่แจ่มแจ้งว่าให้ไป

ยึดติดอะไร ถ้าท่านหมายถึง**การเข้าถึง-รู้-เห็น และเป็นธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว** คือ**พระนิพพาน** แล้วไปยึดติดพระนิพพานนั้นอีก ก็ไม่ใช่แน่ ถ้าเป็นการเข้าถึง-รู้-เห็นธรรมกายที่ยังตัดสัญโญชน์ไม่ได้เลย หรือตัดได้แต่เพียงบางส่วน ความยึดติดยังมีได้เป็นได้อยู่ แต่ถ้า**เป็นพระนิพพาน**แล้ว **ความเป็นพระนิพพานไม่ใช่ความยึดติด** และ**ก็ไม่มีความยึดติดอยู่กับอะไรอีกด้วยอย่างแน่นอนที่สุด**

แม้จะมีข้อความในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๘ ปริวาร ข้อ ๘๒๖ ที่ว่า "สังขารทั้งปวงที่ปัจจัยปรุงแต่ง ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา และบัญญัติ คือพระนิพพาน ท่านวินิจฉัยว่า เป็นอนัตตา..." นั้น **ก็มิใช่พุทธพจน์ ไม่ปรากฏ**แน่ชัด**ว่าเป็นคำของผู้ใด** และ**ปรากฏขึ้นมาลอย ๆ ไม่มีเหตุผล** และยัง**ขัดกับพระพุทธพจน์และขัดกับความจริงดังที่กล่าวแล้วข้างต้น** จะเชื่อได้อย่างไร

และที่บางท่านได้อ้างถึงเหตุผลที่พระอรรถกถาจารย์ ได้จำกัดความหมายของพระพุทธพจน์คำ **สพฺเพ ธมฺมา** ที่ว่า พระผู้มีพระภาคทรงหมายเอาเบญจขันธ์ (ในอรรถกถาธรรมบท) ก็ดี และว่าหมายเอาภูมิ ๓ (ในอรรถกถาเถรคาถา) ก็ดี ว่า **"เพราะผู้พิจารณาธรรมในกรณีนี้ยังไม่รู้จักมรรค ผล จึงไม่สามารถเอามาพิจารณาได้" ซึ่งมิได้มีอรรถาธิบายแสดงเหตุผลดังกล่าวไว้โดยตรงอย่างนั้น** และ**สรุปว่า "เนื้อความที่สมบูรณ์ของธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา"** นั้น **จึงขัดกับความจริง** คือ**สภาพธรรมที่เป็นสังขาร ซึ่งแตกต่างชนิดที่ตรงกันข้ามกับวิสังขารโดยสิ้นเชิง**

วิสังขาร ได้แก่**ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว** คือ**พระนิพพานนั้น จะเป็นอนัตตาเหมือนอย่างสังขารธรรมทั้งหลายมิได้** อย่างแน่นอน

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือพระนิพพานเป็นอะไรจึงไม่เป็นอนัตตา และพระอรหันต์ตายแล้วสูญสิ้น หรือ ?

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือ**พระนิพพาน** พิจารณาได้ ๓ นัย คือ

๑. **เป็นสภาวะธรรมที่ปราศจากหรือว่างจากอวิชชา กิเลส ตัณหา อุปาทาน** คือความยึดมั่นถือมั่นในสังขารธรรมว่าเป็นตัวตน (อัตตา) ด้วยตัณหาและทิฏฐิ (อัตตานุทิฏฐิ) ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป และเป็นสภาพธรรมที่เที่ยง เป็นบรมสุข และยั่งยืน เป็นอมตธรรม ดังที่กล่าวแล้ว

๒. **ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้วเป็นผู้ทรงสภาวะธรรม**ตามที่กล่าวในข้อ ๑ คือเป็น**ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว** ดังบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า

"ตถาคตสฺส เหตํ วาเสฏฐา อธิวจนํ ธมฺมกาโย อิติปิ พฺรหฺมกาโย อิติปิ ธมฺมภูโต อิติปิ พฺรหฺมภูโต อิติปิ" (พระบาลีในอัคคัญสูตร พระสุตตันตปิฎก ปาฏิกวรรค ทีฆนิกาย หน้า ๙๒) แปลความว่า **"ดูก่อนวาเสฏฐโคตรทั้งหลาย คำว่าธรรมกายก็ดี พรหมกายก็ดี ธรรมภูตก็ดี พรหมภูตก็ดี เป็นชื่อของตถาคต"**

และยังมีธรรมภาษิตของพระอรหันต์อีกหลายแห่งว่า**พระพุทธเจ้าพระอรหันต์เจ้า เป็นธรรมกาย** เช่นในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สรภังคเถรคาถา

ข้อ ๓๖๕ และพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทานเอกุโปสถวรรค มหาปชาบดีโคตมีเถริยาปทาน ฯลฯ เป็นต้น

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้วของพระพุทธเจ้าและของพระอรหันต์ ที่ยังครองเบญจขันธ์อยู่ หรือที่ยังมีชีวิตอยู่ชื่อว่า **สอุปาทิเสสนิพพาน** คือ พระนิพพานที่ยังมี**อุปาทิ**เหลือ กล่าวคือดับกิเลสหมดแล้ว แต่ยังครองเบญจขันธ์อยู่

๓. **อายตนนิพพาน ที่สถิตอยู่ของพระนิพพาน** คือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว ที่ดับเบญจขันธ์เข้าสู่ปรินิพพาน ชื่อว่า **อนุปาทิเสสนิพพาน** คือนิพพานที่**ไม่มีอุปาทิ**เหลือ กล่าวคือดับทั้งกิเลสและเบญจขันธ์ (ตาย)

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือ**พระนิพพาน**นี้แหละ**ที่ทรงสภาวะนิพพาน** คือ **ว่างจากกิเลส** และ **เป็นสภาวะธรรมที่เที่ยงเป็นบรมสุข** และ**ยั่งยืนเป็นอมตธรรม**ที่ยังมีชีวิตครองเบญจขันธ์อยู่ชื่อว่า **สอุปาทิเสสนิพพาน** เมื่อดับขันธ์คือตายแล้ว ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลนั้น ก็จะสถิตยั่งยืนอยู่ในอายตนนิพพาน ชื่อว่า **อนุปาทิเสสนิพพาน**

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือ**พระนิพพานจึงไม่เป็นอนัตตาแน่ ๆ**

พระอรหันต์ที่ดับขันธ์เข้าสู่ปรินิพพานก็ไม่สูญสิ้น ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลคือพระนิพพานของท่านยังคงสถิตยั่งยืนเป็นอมตธรรม อยู่ในอายตนนิพพาน

พระพุทธองค์จึงได้ทรงแสดงธรรมเป็นนัยไว้ในนิพพานสูตรที่ ๓ ว่า **อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ**...ฯลฯ ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ธรรมที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว(คือพระนิพพาน) มีอยู่** และว่า **อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ**...ฯลฯ ดูกรภิกษุทั้งหลาย **อายตน (อายตนนิพพาน) นั้น มีอยู่** ...ฯลฯ

ผู้ที่ไม่รู้จักธรรมกายหรือ**พรหมกาย** (ไม่ใช่รูปพรหม) **ที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว ก็ไม่รู้จักพระพุทธเจ้าหรือพระตถาคต** หรือ**พระอรหันต์องค์จริง** ก็มักทึกทักเอาว่าพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ เมื่อท่านตายแล้ว คือเบญจขันธ์แตกทำลายแล้ว ก็สูญสิ้นไม่มีอะไรอีก เพราะมุ่งพิจารณาแต่เบญจขันธ์ว่า เมื่อบรรลุพระนิพพานโดยสภาวะแล้ว ก็ไม่เห็นมีอะไรอีก ด้วยว่าเบญจขันธ์นั้นเป็นอนัตตา เป็นสภาพมิใช่ตัวตน เป็นสภาพว่างเปล่า เห็นสภาวะนิพพานแต่เพียงเท่านี้ ก็สรุปลงเอยว่าพระนิพพานเป็นอนัตตา ซึ่ง**อันตรายมาก** ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง **พระยมก** ในสมัยพุทธกาล (พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวรรค ข้อ ๑๙๘) ว่า

พระยมกเที่ยวได้คุยว่ารู้ทั่วในธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดีแล้วว่า พระอรหันต์ขีณาสพเมื่อตายแล้วก็สูญสิ้น พระอรหันต์ต่างได้ช่วยกันแก้ไขทิฏฐิของพระยมก แต่ก็ไม่สำเร็จ จึงพากันไปอาราธนาพระสารีบุตร พระอัครสาวกเบื้องขวา ขอให้ท่านช่วยแก้ทิฏฐิพระยมกให้กลับเข้าใจถูกต้อง

พระสารีบุตรจึงถามปัญหาธรรมกะพระยมก ว่า

พระสารีบุตร ท่านสำคัญว่าอย่างไร ท่านยมก ท่านมองเห็นรูป-เวทนา-สัญญา-สังขาร-วิญญาณ ว่าเป็น **ตถาคต** หรือ ?

พระยมก มิใช่เช่นนั้น ท่านผู้มีอายุ

พระสารีบุตร ท่านสำคัญว่าอย่างไร ท่านยมก ท่านมองเห็นว่าตถาคตนี้นั้น เป็นสภาวะไม่มีรูป ไม่มีเวทนา ไม่มีสัญญา ไม่มีสังขาร ไม่มีวิญญาณ หรือ ?

พระยมก มิใช่เช่นนั้น ท่านผู้มีอายุ

พระสารีบุตร นี่แน่ะท่านยมก ในปัจจุบันนี้เอง ที่ตรงนี้ **ท่านยังหาตถาคตโดยแท้จริงไม่ได้ ควรหรือที่ท่านจะกล่าวแถลงว่า " ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้วว่าภิกษุผู้เป็นขีณาสพ ต่อจากกายแตกทำลายก็จะขาดสูญ หายสิ้น หลังจากตายแล้วจะไม่มีอยู่อีก**

พระยมก (เห็นตถาคตองค์จริงและได้บรรลุธรรมเดี๋ยวนั้น): ข้าแต่ท่านสารีบุตร **แต่ก่อนเมื่อยังไม่รู้ผมจึงได้มีความเห็นชั่วร้ายนั้น แต่เพราะได้สดับธรรมเทศนาของท่านสารีบุตรนี้ และผมก็ได้บรรลุธรรมแล้ว**

พระสารีบุตร นี่แน่ะ ท่านยมก ถ้าชนทั้งหลายพึงถามท่านอย่างนี้ว่า "ท่านยมก ภิกษุผู้เป็นอรหันต์ขีณาสพ หลังจากร่างกายแตกทำลายไปแล้ว จะเป็นอย่างไร ?" ท่านจะชี้แจงอย่างไร

พระยมก ผมพึงกล่าวชี้แจงอย่างนี้ว่า **"รูปแลไม่เที่ยง สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นดับแล้ว สิ่งนั้นถึงความไม่ตั้งอยู่แล้ว** (เป็นอนัตตา)...ฯลฯ"

จากการสนทนานี้จะเห็นได้ว่า **สิ่งที่เป็นอนัตตาก็คือสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวง มีเบญจขันธ์เป็นต้นเท่านั้น** และ**พระพุทธเจ้าหรือพระตถาคตและพระอรหันต์ ก็มิใช่เบญจขันธ์**แต่เป็น**ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว จัดเป็นวิสังขารธรรม**หรือ**อสังขตธรรม ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่พ้นจากอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์** กล่าวคือ**ไม่เป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ และอนตฺตา พระนิพพานคือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลของท่าน เมื่อกายเนื้อแตกทำลาย(ตายแล้ว) ก็ไม่สูญสิ้น แต่สถิตยั่งยืน เป็นอมตธรรมอยู่ในอายตนนิพพาน**นั้นเอง

ผู้ใดปฏิบัติภาวนาตามขั้นตอนแห่งพระพุทธดำรัสที่ตรัส **"วิธีทำนิพพานให้แจ้ง"** ในฉักกนิบาต อังคุตตรนิกาย ข้อ ๓๓๙ มีความตอนท้ายว่า

"เมื่อเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความเงียบสงัดแล้ว จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อถือนิมิตแห่งสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้แล้ว จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้ว จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์ได้แล้ว จักละสัญโญชน์ทั้งหลายได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อละสัญโญชน์ทั้งปวงได้แล้ว จักทำนิพพานให้แจ้งได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้ แล"

ปฏิบัติให้ได้ถึงธรรมกายที่ละเอียด ๆ สุดละเอียดไปเพียงใด ก็จะสามารถเข้าใจพระนิพพานทั้ง ๓ นัย ตามที่กล่าวมาข้างต้น ด้วยการที่ได้ทั้งรู้และ ทั้งเห็นเองเพียงนั้น

หลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) ท่านได้ปฏิบัติภาวนาถึงธรรมกายและถึงพระนิพพาน แล้วได้สั่งสอนศิษยานุศิษย์ให้ปฏิบัติได้เข้าถึง-รู้-เห็น พระนิพพานกันไม่น้อย

ผู้ปฏิบัติภาวนาได้ถึงธรรมกายที่ละเอียด ๆ สุดละเอียดแล้ว ย่อมแน่ใจว่า

ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว คือ**พระนิพพานไม่เป็นอนัตตา** แต่**กลับเป็นสภาวะธรรมที่เที่ยง เป็นบรมสุข และยั่งยืน เป็นอมตธรรม เป็นอายตนะที่สามารถจะสัมผัสได้ด้วยอายตนะที่ละเอียดเสมอกัน คือธรรมกายที่สุดละเอียด** นั้นเอง

และว่า **พระพุทธเจ้า พระอรหันตเจ้าทั้งหลายที่ดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่สูญสิ้น แน่นอนที่สุดธรรมกายของพระอรหัตของท่าน**ชื่อว่า**พระนิพพานนั้น สถิตยั่งยืน (ธุวฏฐานํ) อยู่ในอายตนนิพพาน** ซึ่งมิใช่สถานที่ใด ๆ ในภพ ๓ นี้ **ไม่จุติ (อจฺจุตํ) ไม่มีภพชาติ ไม่มีความเกิดใหม่อีก ไม่มีความเสื่อม เป็นสภาพธรรมที่เที่ยง (นิจฺจํ) เป็นบรมสุข (ปรมํ สุขํ) เป็นอมตธรรม(อมตํ)**

นี่แหละที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ในนิพพานสูตรที่ ๓ ว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว **มีอยู่** : ดูกรภิกษุทั้งหลาย **ถ้าธรรมที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว จะมิได้มีอยู่แล้วไซร้ การสลัดออกจากธรรมที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำได้แล้วปรุงแต่งแล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย**ฯลฯ"

และว่า **"ธรรมนี้มีสภาพลึก เห็นได้ยาก ตรัสรู้ตามได้ยาก เป็นธรรมสงบ ประณีต ไม่อาจรู้ได้ ด้วยการตรึก เป็นธรรมละเอียด เป็นธรรมอันบัณฑิตจะรู้ได้"**

■ ■ ■ ■

สีลวิสุทธิ จิตตวิสุทธิ ทิฏฐิวิสุทธิ

โดย

พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

...หากบุคคลใดปล่อยให้จิตใจเป็นไปด้วยอำนาจของกิเลส ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย (ฝ่ายรูปขันธ์) ที่ มีใจคือ เห็น จำ คิด รู้ (นามขันธ์ ๔) ซ้อนอยู่ ดวงเดิมจะตกศูนย์ไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ และถ่ายทอดกรรมที่ไม่ดีให้ปรุงแต่งเป็นธาตุธรรมและเห็น-จำ-คิด-รู้ ปรากฏขึ้นใหม่ มีสภาวะที่มัวหมองไม่ผ่องใส ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายก็มัวหมองไม่ผ่องใสนั่นฝ่ายรูปขันธ์ ฝ่ายนามขันธ์ทั้ง ๔ คือใจก็มัวหมองไม่ผ่องใสด้วยอำนาจของกิเลสนั้น ๆ มีผลให้เกิดเป็นกายมนุษย์ละเอียดที่ซอมซ่อขุ่นมัวไม่ผ่องใส ด้วยอำนาจของกรรมชั่วภพชาติก็เป็นทุคติภพเป็นธรรมปรากฏอยู่ในที่สุดละเอียดตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่นเอง...

ณ ศาลาอเนกประสงค์ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕ เวลา ๐๘.๐๐ น.

ทุกท่านนั่งในท่าขัดสมาธิ เมื่อรวมใจไปหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกาย ให้นึกเห็นจุดเล็กใสที่ศูนย์-กลางดวง ศูนย์กลางกายที่สุดละเอียดของตน แปลว่าใครปฏิบัติได้ถึงไหน ก็สุดละเอียดถึงนั้น ถ้ายังไม่เห็นดวง ยังไม่เห็นกาย ก็ให้รวมใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายของเรา ทุกท่านตั้งจิตอธิษฐานก่อนว่า "ขอบุญกุศลที่เราได้เคยสร้างสมอบรมมา ที่เจริญแก่กล้าขึ้นเป็นบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาและอุเบกขาบารมี ที่ได้บำเพ็ญมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพร้อมทั้งรำลึกถึงคุณมารดาบิดา คุณครูพระอุปัชฌาย์อาจารย์ คุณพระศรีรัตนตรัยและขออาราธนาบุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมีกำลังฤทธิ์ อำนาจสิทธิ เฉียบขาดแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตขีณาสพเจ้าทั้งหลาย และของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ตลอดถึงพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรมทุกพระองค์ ขอจงมาบังเกิดในจักขุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหา-ทวาร กายทวาร และมโนทวาร และมารวมเป็นตบะเดชะพลวปัจจัยที่กลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม อันเป็นที่ตั้งแห่งธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ ของทุกกาย สุดกายหยาบกายละเอียดประคับประคองใจของเราให้หยุดให้นิ่ง ให้สิ้นกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา และหากว่าจะมีกิเลสนิวรณ์ใดเกิดขึ้น ได้แก่ความง่วง ความซึมไม่กระปรี้กระเปร่าแห่งจิตใจก็ตาม หรือความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจไปในเรื่องต่าง ๆ นอกพระกัมมัฏฐานก็ตาม

ก็ขอให้มีสติสัมปชัญญะรู้เท่าทันกิเลสนิวรณ์ทั้งหลายเหล่านั้นและกำจัดเสียได้โดยพลันด้วยพระกัมมัฏฐานอันมีบริกรรมนิมิต บริกรรมภาวนาคู่กัน ตรงกลางของกลางศูนย์กลางกาย เป็นต้น ขอจงมีปัญญาได้ดวงตาเห็นธรรม ขอจงได้เข้าถึง ได้รู้ ได้เห็น ได้เป็นธรรมกายมรรคผลและพระนิพพาน อันชื่อว่า วิสังขารที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งพร้อมด้วยวิชชา มีวิชชา ๓ วิชชา ๘ อภิญญา ๖ และ จตุสัมภิทาญาณ เป็นต้น และจรณะ ๑๕ ธรรมปฏิบัติยังวิชชาให้เกิดและเจริญขึ้น เป็นธรรมเครื่องกำจัดกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายให้หมดสิ้นไป ได้ถึงซึ่งมรรคผลนิพพาน ทั้งนิพพานถอดกาย และนิพพานเป็น ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง"

เมื่อตั้งจิตอธิษฐานดีแล้ว ท่านที่ยังไม่เห็นดวงไม่เห็นกาย พยายามฝึกเจริญภาวนาต่อไปอย่าท้อถอย หลวงพ่อฯ ท่านรับรองว่า ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมด้วยใจจดจ่ออยู่เนืองนิตย์ ด้วยสติสัมปชัญญะและด้วยองค์ธรรมต่าง ๆ เป็นเครื่องประกอบมีอิทธิบาทธรรม

เป็นต้น ผู้นั้นจะถึงดวงปฐมมรรคด้วยกันทุกคนในชาตินี้ ขอให้ตั้งใจปฏิบัติจริงอย่างเดียว อย่าด่วนท้อถอย เพราะธรรมะที่ดี ไม่ใช่สิ่งที่บุคคลจะพึงบรรลุได้โดยง่าย แต่ก็ไม่เหลือวิสัยที่มนุษย์จะพึงปฏิบัติให้บรรลุถึงได้ และเมื่อถึงดวงปฐมมรรคจรดใจนิ่งอยู่เสมอเป็นประจำ เป็นสติ เป็นพระวินัยทุกเมื่อแล้วละก็ ปิดอบายภูมิแน่นอนเช่นเดียวกันกับ หรือคล้ายคลึงกับพระอริยบุคคลนั้นเอง

เพราะฉะนั้น ให้ตั้งใจให้แน่วแน่ตรึกนึกให้เห็นดวงแก้วกลมใสปรากฏขึ้นในท้องของเรา ใจอยู่ในกลางของกลางจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางดวงแก้วกลมใส นึกให้เห็นไว้ ให้ใจหยุดนิ่งไว้ มีอุบายวิธีเพิ่มเติมคือ ให้เหลือบตากลับนิด ๆ ในขณะที่ตาหลับอยู่ใจก็นึกเห็นจุดเล็กใส ณ ศูนย์กลางดวงศูนย์กลางกายไว้ ท่องในใจ "สัมมาอะระหัง ๆ ๆ ๆ" กลางของกลางจุดเล็กใสนั่นแหละ ให้นิ่งแน่นเข้าไว้ จดจ่ออยู่ต่อเนื่องกันไป คอยมีสติสัมปชัญญะเฝ้าดูใจ อย่าให้ซัดส่ายออกไปนอกตัว หรือฟุ้งซ่านไปในเรื่องต่าง ๆ ให้คอยรู้เท่าทันในกิเลสนิวรณ์เหล่านี้ แล้วน้อมใจมารวมเสียในองค์บริกรรมนิมิต และบริกรรมภาวนาคู่กันไป **จนใจหยุดนิ่งจึงเห็นดวง "ปฐมมรรค" ใสสว่างปรากฏขึ้น เห็นดวงให้เดินดวง คือให้หยุดในหยุดกลางของหยุดกลางของกลางดวงปฐมมรรค ต่อไปจะถึงดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ต่อ ๆ ไปตามลำดับ ก็ให้หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางดวงใหม่เรื่อยไปสุดละเอียดเข้าไปถึงกายในกาย ณ ภายใน ก็ให้เดินกาย** คือ **ดับหยาบไปหาละเอียดเป็นกายในกายที่ละเอียด ๆ หยุดในหยุด กลางของหยุดให้ใสละเอียดทั้งดวงทั้งกายและองค์ฌาน ทีละกายทีละกายต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียดถึงธรรมกาย ทำความรู้สึกเป็นกายที่ละเอียด ๆ ที่ปรากฏขึ้นใหม่นั้นโตใหญ่ใสละเอียดไปตามกายที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด** ไม่ถอนออกจากสมาธิ จนกว่าจะบอกหยุดพัก ดำเนินไปทุกท่าน

ทุกท่าน เมื่อใจจรดนิ่งที่กลางของกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมุนษย์ หรือปฐมมรรคให้เห็นใสแจ่มแล้ว สังเกตดูกลางของกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้นจะประกอบด้วยธาตุละเอียดของธาตุน้ำ ดิน ไฟ ลม อากาศ เหมือนมีศูนย์อยู่ ๕ ศูนย์ ณ ภายใน คือ ศูนย์กลาง หน้า ขวา หลัง ซ้าย ศูนย์ข้างหน้าเป็นธาตุละเอียดของธาตุน้ำ ขวาธาตุดิน หลังธาตุไฟ ซ้ายธาตุลม กลางอากาศธาตุ เป็นธาตุละเอียดที่ควบคุมส่วนที่เป็นของเหลวของหยาบแข็ง อุณหภูมิ ลมปราณที่ปรนเปรออยู่ในร่างกาย และอากาศธาตุควบคุมช่องว่างภายในทุกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้อยู่ในสภาวะพอเหมาะ ธาตุละเอียดนี้เป็นที่ตั้งของธรรม ธรรมฝ่ายบุญกุศล หรือฝ่ายบาปอกุศล กลางของกลางนั้น เป็นวิญญาณธาตุ วิญญาณธาตุเป็นจุดเล็กใส

ที่จริงวิญญาณธาตุนั้นตั้งอยู่ในท่ามกลางของนามขันธ์ ๔ คือ ธาตุละเอียดของ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ขนาดเท่าเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร ซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ กันเข้าไป ณ ภายใน กลางของกลางซึ่งกันและกัน

"นามขันธ์ ๔" ตั้งอยู่ในกลางธาตุละเอียดของรูปขันธ์ "รูปขันธ์" ตั้งอยู่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมเป็นส่วนนอกสุด ขยายส่วนหยาบออกมาเป็น **"ดวงกาย"** ประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ อย่างโตประมาณเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั่นแหละ ณ ภายในที่ประกอบด้วยธาตุละเอียดที่เห็นเหมือนศูนย์ ๕ ศูนย์ ธาตุละเอียดนี้แหละที่ขยายส่วนหยาบออกมาเป็นฝ่ายรูปขันธ์ ส่วนหยาบคือ **"รูปกาย"** หรือรูปธรรมหรือรูปขันธ์ ส่วนนามขันธ์ทั้ง ๔ คือธาตุละเอียดของเวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์และวิญญาณขันธ์ขนาดประมาณเท่าเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร ซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ เข้าไปข้างใน นั้นก็ขยายส่วนหยาบออกมาเป็น **"ดวงเห็น" "ดวงจำ" "ดวงคิด" และ "ดวงรู้"**

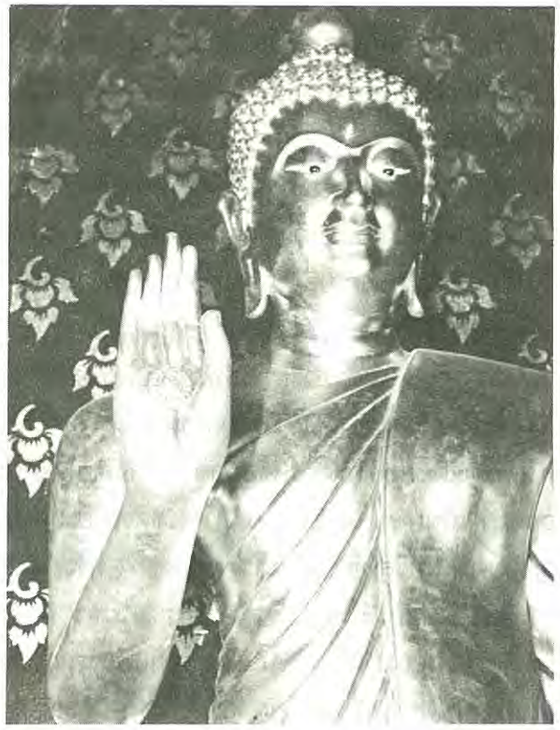

"ดวงเห็น" ขยายส่วนหยาบออกมาจากธาตุละเอียดของเวทนาขันธ์ ประมาณเท่าเบ้าตาของผู้เป็นเจ้าของ **"ดวงจำ"** ขยายส่วนหยาบออกมาจากธาตุละเอียดของสัญญาขันธ์ ประมาณเท่าลูกตาทั้งหมดใส ยิ่งไปกว่า **"ดวงคิด"** อยู่ตรงกลางของกลางดวงจำ ขยายส่วนหยาบออกมาจากธาตุละเอียดของสังขารขันธ์ โตประมาณเท่าดวงตาดำ แต่ใสยิ่งนัก อยู่ที่กลางของกลางสัญญาหรือดวงจำ ลอยอยู่ในเบาะน้ำเลี้ยงของหัวใจ ประมาณเท่าหนึ่งซองมือของผู้เป็นเจ้าของ **"ดวงรู้"** ตั้งอยู่ที่กลางของกลางดวงคิดขนาดประมาณเท่าแววตา ใสบริสุทธิ์ยิ่งนัก ขยายส่วนหยาบออกมาจากวิญญาณขันธ์

เพราะฉะนั้น ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้นี่ขยายส่วนหยาบมาจากธาตุละเอียดของนามขันธ์ ๔ ดังกล่าวแล้ว ตั้งอยู่ในกลางของกลางดวงกายนี้เอง ดวงกายก็เป็นที่ตั้งของธาตุ รวมทั้งหมดเป็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย ถ้าจิตไม่ละเอียดจะเห็นเป็นดวงเดียว

ถ้าว่า เจตสิกธรรมฝ่ายบุญกุศล ปรากฏเกิดขึ้นพร้อมกับกุศลจิตที่เป็นฝ่ายบุญกุศล มีทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล เป็นต้น ดังเช่นปฏิบัติอยู่นี้ ธาตุก็จะเป็นที่ตั้งของธรรมฝ่ายบุญกุศล ขาวใส **"ใจ"** คือ เห็น จำ คิด รู้ ก็ผ่องใสบริสุทธิ์ เราจะเห็นทั้งธาตุละเอียดและส่วนหยาบว่าหมดทั่วทั้งสกลกายของเรานั้นประกอบด้วยเบญจขันธ์มี รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์และวิญญาณขันธ์นี้เอง กล่าวย่อลงไปก็เป็นเพียง **"รูป"** กับ **"นาม"** ซึ่งมี

สภาวะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และปัญญาอันเห็นแจ้งชัดในสภาวะของรูป-นามอย่างนี้แหละชื่อว่า **"ทิฏฐิวิสุทธิ"** อันมีพื้นฐานแต่การปฏิบัติธรรมถึง**สีลวิสุทธิ** และ **จิตตวิสุทธิ** แล้ว กล่าวคือ

เมื่อใจหยุดนิ่งกลางของกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย ด้วยทานกุศล และปฏิบัติภาวนาธรรมชำระกิเลสนิวรณ์ โดยให้มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือนิวรณ์ ๕ จนใจหยุดนิ่งกลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมแล้ว เห็นเป็นดวงใสแจ่มปรากฏขึ้น กลางของกลางทานกุศล ก็เป็นศีลกุศล หรือ **"อธิศีล"** เพราะเมื่อใจหยุดนิ่งกลางของกลางดวงศีลนี่แล้ว เจตนาความคิดอ่านก็ไม่พิรุธเสียหาย กายและวาจาก็ชอบก็บริสุทธิ์เมื่อใจหยุดนิ่งกลางของกลางอธิศีลนี่แล้วอธิศีลก็มีเห็น จำ คิด รู้เหมือนกัน จึงบริสุทธิ์ถึงใจ เป็น **"สีลวิสุทธิ"** เป็นศีลบริสุทธิ์ในพระกัมมัฏฐานอันเป็นบ่อเกิดเป็นที่ตั้งและเป็นที่เจริญแห่งวิปัสสนา ให้รวมใจหยุดในหยุดกลางของหยุด กลางของกลางดวงศีลดวงสมาธิหรือ **"อธิจิต"** ก็ปรากฏ ใสแจ่มและเป็นธรรมละเอียด ประกอบด้วยองค์แห่งฌานทั้ง ๕ คือ **วิตก วิจาร** ตรึกตรองประคองนิมิต **ปีติ สุข** และ **เอกัคคตารมณ์** นิ่งเป็นเอกัคคตาจิต เป็นหนึ่งทีเดียว รวมใจหยุดในหยุดกลางของกลางจุดเล็กใสนั้น ให้ใสแจ่ม กิเลสนิวรณ์หมดไปด้วยองค์แห่งฌานนี้ และนี่ก็เป็นเบื้องต้นของปฐมฌาน ให้เจริญภาวนาถึงทุติยฌาน ตติยฌานและจตุตถฌานได้ และเป็น **สัมมาสมาธิ องค์หนึ่งในอริยมรรคมีองค์ ๘** ใจหยุดนิ่ง กลางของกลางดวงสมาธิหรืออธิจิตนี้ จึงเป็น **"จิตวิสุทธิ"** เป็นพื้นฐาน เป็นบ่อเกิดเป็นที่เจริญและที่ตั้งอยู่ของวิปัสสนา ที่ละเอียดยิ่งไปกว่า สีลวิสุทธิ

เมื่อใจ คือ เห็น จำ คิด รู้ รวมหยุดอยู่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย เห็นชัดเจนธาตุละเอียดของรูปขันธ์ซึ่งขยายส่วนหยาบออกมาเป็นดวงกาย เจริญเติบโตออกมาเป็นกายนั้น ฝ่ายรูปขันธ์ หรือรูปธรรม ส่วนอีกนามขันธ์ ๔ คือใจเป็นธาตุละเอียดซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ ณ ภายใน ขยายส่วนหยาบออกมาเป็น เห็น จำ คิด รู้ ที่ฝ่ายนามขันธ์หรือนามธรรม ก็เห็นชัดเจนทั้งในส่วนที่เป็นรูปขันธ์และนามขันธ์ หรือ **นามรูป**

ธรรมชาติทั้ง ๒ อย่าง โดยย่อของเบญจขันธ์นี้มีสภาวะเกิดดับเป็น **อนิจฺจํ** ไม่เที่ยง ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุปัจจัย แล้วเราก็จะเห็นความเกิดดับแห่งนามรูป หรือธาตุละเอียดของเบญจขันธ์ ณ ภายในว่า เมื่อใจหยุดนิ่งกลางของหยุด ผ่านอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ถึงวิมุตติและวิมุตติญาณทัสสนะ วาระจิตก็เปลี่ยน ดวงธรรมก็เปลี่ยน คือดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายและเห็น-จำ-คิด-รู้ ดวงเดิมก็ตกศูนย์ไปยังศูนย์-กลางกายฐานที่ ๖ แล้วดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดใสบริสุทธิ์ยิ่งกว่าที่มีธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ หรือกล่าวโดยย่อ คือนามรูปซ้อนอยู่ที่ขยายส่วนหยาบออกมา เป็นกาย ใจ จิต วิญญาณ ของกายมนุษย์ละเอียดที่ใสบริสุทธิ์ ก็ปรากฏขึ้นใหม่ ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั้นแหละ ธรรมในธรรมคือภพชาติคือความเกิดใหม่เป็นสุคติภพ ก็เป็นธรรมชาติปรากฏเป็นดวงใสตรงศูนย์กลางกายมนุษย์ละเอียด

นั้นเอง เมื่อจรดใจนิ่ง ดับหยาบไปหาละเอียด เป็นกายละเอียด ความเปลี่ยนแปลงคือดับแล้วเกิด ด้วยอำนาจของบุญ แต่ยังมีอวิชชาทำหน้าที่เป็นเหตุนำเหตุหนุนอยู่ ตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรม (อวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ ชรา มรณะ ทุกข์) นี้คือสภาวะของสังขารที่เปลี่ยนแปลงเป็นปัจจุบันธรรมและข้ามภพข้ามชาติ (ตาย-เกิด) นามรูปที่เปลี่ยนแปลง เกิดดับไปตามกรรม กรรมฝ่ายดีเป็นอย่างนี้ เป็นบุญกุศล ส่วนกรรมฝ่ายชั่วก็จะเป็นตรงกันข้าม

หากบุคคลใดปล่อยให้จิตใจเป็นไปด้วยอำนาจของกิเลส ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย (ฝ่ายรูปขันธ์) ที่มีใจคือ เห็น จำ คิด รู้ (นามขันธ์ ๔) ซ้อนอยู่ดวงเดิมจะตกศูนย์ไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ และถ่ายทอดกรรมที่ไม่ดีให้ปรุงแต่งเป็นธาตุธรรมและเห็น-จำ-คิด-รู้ปรากฏขึ้นใหม่ มีสภาวะที่มัวหมองไม่ผ่องใส ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายก็มัวหมองไม่ผ่องใสนั่นฝ่ายรูปขันธ์ ฝ่ายนามขันธ์ทั้ง ๔ คือใจก็มัวหมองไม่ผ่องใสด้วยอำนาจของกิเลสนั้น ๆ มีผลให้เกิดเป็นกายมนุษย์ละเอียดที่ซอมซ่อ ขุ่นมัวไม่ผ่องใส ด้วยอำนาจของกรรมชั่ว ภพชาติก็เป็นทุคติภพเป็นธรรมปรากฏอยู่ในที่สุดละเอียดตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่นเอง แปลว่ากายในกายก็มัวหมองไม่ผ่องใส เวทนาในเวทนาก็มัวหมองไม่ผ่องใส จิตในจิตก็มัวหมอง ไม่ผ่องใส ธรรมในธรรม เพราะทำกรรมชั่วด้วยอำนาจอกุศลธรรม ก็มัวหมองไม่ผ่องใส อกุศลเจตสิกธรรมก็ปรากฏขึ้นพร้อมกับอกุศลจิต ขุ่นมัวไม่ผ่องใส เป็นทุคติภพตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรมให้เห็นเป็นปัจจุบันธรรมด้วยอาการอย่างนี้

ท่านที่ปฏิบัติถึงธรรมกาย ก็สามารถเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรมอย่างนี้ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เห็นเบญจขันธ์หรือนาม-รูป ว่ามีสภาวะที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งคือกรรมดี กรรมชั่วอย่างไร มีสามัญญลักษณะที่เป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา กล่าวคือ มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่และเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุ ตามปัจจัย แล้วก็ดับไปอย่างไร เห็นนาม-รูปเกิดดับอยู่อย่างนี้ จึงชื่อว่า **"ทิฏฐิวิสุทธิ"** อันเป็นเบื้องต้นของตัววิปัสสนา เมื่อพิจารณาสภาวธรรมให้เห็นตามที่เป็นจริงอย่างนี้ ผ่านกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม ของกายในกายตั้งแต่สุดหยาบของกายมุนษย์ละเอียดไปถึงกายมนุษย์ละเอียด สุดละเอียดไปถึงกายทิพย์-ทิพย์ละเอียด, รูปพรหม-รูปพรหมละเอียด, อรูปพรหม-อรูปพรหมละเอียด สุดละเอียดถึงกาย

ธรรม คือ **"ธรรมกาย"**

เช่นนี้แล้ว ท่านจะเข้าใจหลักการเจริญภาวนาธรรมตามแนววิชชาธรรมกายนี้ว่า มีสติปัฏฐาน ๔ อยู่ครบถ้วน เป็นไปตามครรลองแห่งสัมมาปฏิบัติ และท่านจะเข้าถึงวิสุทธิ ทั้ง ๓ ประการ คือ **สีลวิสุทธิ จิตตวิสุทธิ** และ **ทิฏฐิวิสุทธิ** นี้ด้วยตัวของท่านเอง

เมื่อท่านทั้งหลายเข้าใจดังนี้แล้ว ตั้งใจปฏิบัติสืบต่อไป จะได้รู้ จะได้เห็น เจริญปัญญารู้แจ้งในสภาวะธรรม อันเริ่มตั้งแต่ระดับอนุวิปัสสนา คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ให้เจริญขึ้นโดยลำดับจนถึงธรรมกาย แล้วพิจารณาสภาวธรรมเพื่อเจริญวิปัสสนาปัญญา คือการรู้แจ้งแทงตลอดในสภาวะของสังขาร ว่าเป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา ให้แก่กล้าถึงเป็นโลกุตตรปัญญา คือรู้แจ้งแทงตลอดในอริยสัจทั้ง ๔ มีทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ และมรรคสัจ อันเป็นทางมรรคผลนิพพานสืบต่อไป

เข้าใจดังนี้แล้วก็ให้รวมใจหยุดในหยุดกลางของหยุด กลางของกลางดวง กลางของกลางกายให้ใสแจ่มเข้าไปสุดละเอียดทีเดียว เห็นดวงให้เดินดวง คือให้หยุดในหยุดกลางของหยุด กลางของกลางดวงให้ใสแจ่มต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด เห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม ก็เดินกายในกาย ฯลฯ คือดับหยาบไปหาละเอียดเป็นกายในกายที่ละเอียด ๆ ที่ปรากฏขึ้นใหม่ หยุดในหยุดกลางของหยุดให้ใสละเอียดทั้งดวงทั้งกายและองค์ฌานทีละกาย ๆ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด ดำเนินไปทุกท่าน

ก่อนจะหยุดพัก ทุกท่านรวมใจหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางของกลางกายที่สุดละเอียด แล้วอธิษฐานน้อมบุญกุศลที่เราได้สร้างสมอบรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันบูชาแด่พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆเจ้า และพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ถึงต้นธาตุต้นธรรมทุกพระองค์ และอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมวงศานุวงศ์ อุทิศให้แก่คุณบิดามารดา คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ญาติมิตรและสัมพันธชน เพื่อนสหธรรมิกผู้ประพฤติธรรม ผู้มีพระคุณทุกท่าน มนุษย์เพื่อร่วมชาติร่วมโลกอื่นทั้งหลายและอมนุษย์ มีเทพยดา รูปพรหม อรูปพรหมทั้งหลายทั้งปวง และสัตว์โลกในทุคติภูมิ เมื่อรับรู้ด้วยญาณวิถีใด จงอนุโมทนาบุญเอา ขอกุศลผลบุญนี้จงถึงแก่ท่านทั้งหลายเหล่านั้น เป็นพลวปัจจัยแก่ท่านทั้งหลายและตัวเราเองด้วย ให้พ้นจากกิเลสวัฏฏะ กรรมวัฏฏะ วิปากวัฏฏะ ปราศจากความทุกข์โศกโรคภัยทั้งปวง ให้มีอายุมั่นขวัญยืน เจริญรุ่งเรืองในพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และจงให้สุขสมบูรณ์ บริบูรณ์ด้วยมนุษยสมบัติ สวรรคสมบัติ นิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ โดยสัมมาทิฏฐิแต่ส่วนเดียวโดยถ้วนหน้ากันทุกท่านทุกคนเทอญ นิพฺพาน ปจฺจโย โหตุ

บ. การบินไทย จก.
เอมอร อรุณยงจิต..ถอดเทป

■ ■ ■ ■

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

...ดวงอาทิตย์โผล่พ้นขอบฟ้าด้านหนึ่ง ทอแสงไปทั่ว แต่ไม่นานนักมันก็ต้องลับขอบฟ้าอีกด้านหนึ่ง แสงหรี่สลัวลงเป็นเช่นนี้วันแล้ววันเล่า ระหว่างนั้นคลื่นชีวิตมนุษย์อีกเท่าใดที่ต้องผ่านทุกข์แล้วทุกข์อีก วนเวียนไม่รู้สิ้นหนทางใดเล่า ที่จะพาตนให้พ้นจากทุกข์เสียได้
...ชาวต่างชาติท่านนี้กำลังจะบอกเล่าการค้นพบทางออกของเขาให้เราฟัง...

MR. MICHAEL AKHAVAN
ชาวนอร์เวย์

การค้นพบพระพุทธศาสนา
ที่วัดหลวงพ่อสดฯ

"พุทธ" มาจากคำว่า "พุทธิ" หมายถึงการตื่นขึ้น ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงเป็นปรัชญาของการพ้นจากการหลับไหล คำว่าปรัชญามาจากรากศัพท์ของคำสองคำรวมกัน ระหว่างคำว่า "รัก" และ "รอบรู้" ซึ่งหมายถึง "รักที่ใคร่รู้"

การรู้จักพระพุทธศาสนา ย่อมขึ้นกับ

๑. ความรู้ของครู
๒. ความสามารถของครู
๓. กระบวนวิธีการสอนของครู
๔. ประสบการณ์ของครู
๕. ความประพฤติของครู

พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เป็นครูที่

แท้จริงอันเป็นสัญญลักษณ์หรือตัวอย่างของพระสงฆ์

วัดหลวงพ่อสดตั้งอยู่ที่ถนนบางแพ-ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ไกลจากกรุงเทพฯ เพียง ๙๓.๕ กิโลเมตร ที่นี่มีศาลาปฏิบัติภาวนาเป็นจุดรวมตัวในทุก ๆ วันเสาร์ต้นเดือน และจะเพิ่มขึ้นในวันหยุดทางพุทธศาสนา การมาร่วมพบปะกันนี้ก็เพื่อฝึกอบรมการทำสมาธิภาวนา ซึ่งมีจำนวนแต่ละครั้งถึงร้อยคนขึ้นไป ส่วนการเปิดอบรมพิเศษหรืออบรมใหญ่จะถูกจัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ของเดือนพฤษภาคมและธันวาคมทุกปี

อุโบสถกำลังสร้างอยู่ ใกล้แล้วเสร็จเต็มที โรงครัวและศาลาประชาสัมพันธ์ อยู่ไม่ไกลจากพื้นที่ที่พวกเรากางกลดกันนัก เสียงระฆังจะดังขึ้นเตือนทุกคนที่มาเข้ารับการอบรมตามกำหนดที่วางไว้ เพื่อทำกิจวัตรประจำวัน เช่น

- เวลาตี ๔.๓๐ จะถูกปลุกให้ลุกขึ้นเพื่อทำธุระส่วนตัว โดยเก็บที่หลับที่นอนและล้างหน้าล้างตาให้เสร็จก่อนตี ๕
- เวลาตี ๕ ถึง ๖ โมงเช้ามีการสวดมนต์ทำวัตรเช้า
- จาก ๖ โมงถึง ๗ โมงเช้า ช่วยกันทำความสะอาด เก็บกวาดบริเวณพักอาศัยและตามพื้นที่ใกล้เคียง
- ๗ โมง รับประทานอาหารเช้า
- ๘.๓๐ น. ทำสมาธิภาวนา
- ๑๑.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน อันเป็นมื้อสุดท้ายของวัน
- ๑๔.๐๐ น. ทำสมาธิภาวนา
- ๑๖.๐๐ น. ดื่มน้ำปานะ
- ๑๗.๓๐ น. แบ่งกลุ่มย่อยเจริญภาวนา
- ๑๙.๐๐ น. สวดมนต์ทำวัตรเย็น
- ๒๐.๓๐ น. ดื่มน้ำปานะ
- ๒๒.๐๐ น. เข้านอนตามกลดของตนเอง

ผมนับว่าโชคดีมากที่ได้มีโอกาสมาเข้าร่วมในการอบรมใหญ่ เมื่อวันที่ ๑-๑๕ ธ.ค. ๒๕๓๔ เหตุที่ทำให้สนใจเข้าร่วมอบรมด้วยก็คือ

๑. เพื่อจะเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

๒. เพื่อศึกษาวิธีทำสมาธิภาวนา

๓. เพื่อเรียนรู้ถึงวิธีทำให้ชีวิตพ้นไปจากความทุกข์

ระหว่างนั้น ผมมีโอกาสดีได้พบปะกับพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถมากท่าน และได้สนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะต่อกัน

ผมจำได้ดีเสมอว่า คำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าไม่ควรเชื่ออะไร ๆ อย่างงมงาย แต่ควรจะหมั่นซักถาม หมั่นทดสอบ และทบทวนผลที่ได้กับประสบการณ์ของตนเองก่อน

- ไม่ควรเชื่อโดยเพียงได้ยินมา
- ไม่ควรเชื่อเพราะเป็นตำรา
- ไม่ควรเชื่อเพราะว่าควรจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้
- ไม่ควรเชื่อเพราะเพียงเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ
- ไม่ควรเชื่อเพราะท่านเป็นครูเรา

แต่เมื่อเราค้นพบด้วยตัวเองว่าสิ่งนี้ดี สิ่งนี้ไม่ดี จนเป็นที่ยอมรับจากผู้รู้ ด้วยการหมั่นฝึกฝนและตรวจสอบด้วยตนเองแล้วเท่านั้น

กฎระเบียบอันเข้มงวดของวัดหลวงพ่อสดฯนั้นเป็นที่เลื่องลือ จนเมื่อแรกที่ผมเข้ามาต้องวิตกว่า ผมจะอยู่ได้อย่างไรท่ามกลางกฎข้อบังคับมากมายเช่นนี้ แต่ในที่สุด ความสำเร็จของการเจริญภาวนานั้นก็ขึ้นอยู่กับการมีกฎต่าง ๆ เหล่านี้นี่เอง เพราะการฝึกภาวนาเป็นการอบรมใจให้รู้จักการรวมหยุดเป็นหนึ่งเดียวอย่างแน่วแน่ กฎข้อบังคับเหล่านี้จึงช่วยขจัดการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นอยู่แต่เดิมของเราให้เปลี่ยนไปได้

ผู้เข้ามารับการอบรมไม่ว่าจะอยู่ในระยะสั้นยาวเพียงใดที่วัดแห่งนี้ต่างก็ต้องยึดถือปฏิบัติข้อบังคับ ๘ ประการที่เรียกกันว่าศีล ๘

๑. ละเว้นการฆ่า

๒. ละเว้นการลักขโมย

๓. ละเว้นการประพฤติผิดในพรหมจรรย์

๔. ละเว้นการกล่าววาจาอันเป็นเท็จ

๕. ละเว้นการดื่มของมึนเมา

๖. ละเว้นการรับประทานอาหารนอกเวลาที่กำหนด

๗. ละเว้นการเต้นระบำ รำฟ้อน, หรือร้องเพลง เป็นต้น

๘. ละเว้นการหลับนอนในที่นอนอันสบายเกินจำเป็น

จากศีลทั้ง ๘ ข้อนี้ ใน ๕ ข้อแรกนั้นชาวพุทธถือเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานทางศีลธรรมตามปกติของพวกเขา ซึ่งช่วยให้ตระหนักว่าความประพฤติที่ไม่ดีของตนมีอะไรบ้างและหยุดการกระทำเสีย เพราะเมื่อเราเริ่มหยุดทำชั่ว เราก็เริ่มได้ทำดีแล้ว สิ่งเหล่านี้ทำให้การเข้าใจถึงอริยสัจจธรรม ๔ แจ่มชัดขึ้น

๑. ทุกข์

ชีวิตคือความทุกข์ การจะเป็นอยู่มีอยู่ก็เพราะทุกข์ และเป็นไปไม่ได้เลยที่ใครจะมีชีวิตอยู่ได้ด้วยการไม่รู้จักความทุกข์

๒. สมุทัย

ที่จริงแล้วทุกข์เกิดแต่ความทะยานอยากได้อยากมี อยากเป็นไม่รู้จบ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดทุกข์นั้นเอง ใครเลยจะรับรองได้ว่าความอยากอันไม่สิ้นสุดนั้นจะพบกับความสุข

๓. นิโรธ

สภาพของทุกข์นั้นย่อมมีทางดับลงได้ เพราะทุกข์จะหมดสิ้นไปได้มิใช่การเสแสร้งว่าเป็นอย่างนั้น หรือด้วยความกลัว หรือด้วยการสวดมนต์อ้อนวอน แต่เป็นเพราะการหยุดสร้างเหตุที่เกิดทุกข์นั้นเสีย

๔. มรรค

หนทางที่จะหมดสิ้นไปของทุกข์ และความสุขนิรันดร์จึงจะปรากฏ

ฉะนั้นความสุขที่แท้จริงและความพอใจเท่าที่จะเป็นได้ จะบังเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเราละเลิกความอยากมีอยากเป็นต่าง ๆ และรู้จักการมีชีวิตอย่างปกติธรรมดา มีสุขกับการที่อยู่โดยปราศจากความกระวนกระวายอยากโน้นอยากนี่อย่างไม่รู้จบเสีย มีชีวิตโดยปราศจากความกลัว ความเกลียด ความโกรธ เมื่อนั้นความสุขและอิสรภาพจากความทุกข์ก็จะบังเกิดขึ้น

ไมเคิล อัคฮาวัล

■ ■ ■ ■

สรุปผลงานเผยแพร่ธรรมะ

โดย

พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

และคณะสงฆ์ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วันที่	อบรมและเจริญภาวนาในโอกาส	ผู้รับ	จำนวน	สถานที่
๐๗ พ.ค. ๓๕	ปฐมนิเทศนักศึกษาระดับ ปวช.	นักศึกษา	๓๐๐	วิทยาลัยเทคนิค จ. ราชบุรี
๐๙ พ.ค. ๓๕	ปฐมนิเทศนักศึกษาระดับ ปวท., ปวส.	นักศึกษา	๒๐๐	วิทยาลัยเทคนิค จ. ราชบุรี
๑๗ พ.ค. ๓๕	ทอดผ้าป่าสร้างวิหารหลวงพ่อสด	พนักงานการบินไทย	๑๒๐	วัดหลวงพ่อสด
๐๖ ก.ค. ๓๕	ฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน	พนักงาน ธ. กรุงไทย	๑๐๐	สำนักงานใหญ่ ธนาคารกรุงไทย
๗-๙ ส.ค. ๓๕	เข้าค่ายอบรมจริยธรรม	ครู-นักเรียน รร.ศิริศึกษา จ.สมุทรปราการ	๒๓๕	วัดหลวงพ่อสด
๐๙ ส.ค. ๓๕	กิจกรรมวิปัสสนา-อาหารเจ	ประชาชน	๓๐๐๐	พระบรมราชานุสาวรีย์ จ.ราชบุรี
๑๐ ส.ค. ๓๕	ปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ	ประชาชน	๑๒๐	สำนักปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐานฟื้นธรรมสถาพร จ.ราชบุรี
๑๑ ส.ค. ๓๕	วันแม่แห่งชาติ	นักเรียนและผู้ปกครอง	๓๑๐	รร.ดอนคลังวิทยา จ.ราชบุรี
๑๔-๑๕ ส.ค.๓๕	โครงการธุดงค์วัตรเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ	ภิกษุ-สามเณร ประชาชน	๑๐๐	วัดเกาะวาลุการาม จ.ลำปาง
๒๐ ส.ค. ๓๕	พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะถวายพระราชกุศล แด่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ	นักเรียน	๖๐๐	รร.สระกระเทียมวิทยาคม จ.นครปฐม

ธรรมบรรยายโดย

อานุภาพธรรมกาย

พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

จริญสุขทุกท่าน

อาตมามีความยินดีที่มีโอกาสมาบรรยายธรรมในวันนี้ ที่ธนาคารกรุงไทย ในหัวข้อที่ค่อนข้างจะหนัก คือ "อานุภาพของธรรมกาย" หรือ **"อานุภาพธรรมกาย"** ที่ว่าหนักเพราะจะต้องแสดงหรือบรรยายทั้งในเหตุในผล และทั้งในประสบการณ์ ซึ่งในเรื่องอานุภาพธรรมกายนี้ มีเหตุผลที่ลึกซึ้งมากทีเดียว ทั้งทางด้านหลักปริยัติและทั้งในด้านวิธีการปฏิบัติ แล้วจึงได้รับผลของการปฏิบัติเป็นอานุภาพธรรมกาย

เนื้อหาที่จะบรรยายนั้นละเอียดลึกซึ้ง บางอย่างก็เกินภูมิปัญญาภูมิธรรมของผู้พูด บางอย่างก็พอที่ผู้พูดจะเคยมีประสบการณ์บ้าง และประสบการณ์ของผู้อื่นนำเข้ามาสมทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุด แต่การจะนำเนื้อเรื่องอานุภาพธรรมกายมากล่าว ซึ่งจะครอบคลุมเนื้อหาให้ละเอียดลึกซึ้งไปเพียงไร ก็เป็นเสมือนกับว่าผู้พูดนี้เป็นผู้ทรงคุณธรรม ทรงคุณวุฒิ แต่แท้ที่จริงแล้วอาตมานั้นได้เคยปฏิบัติธรรมมาพอสมควร แต่ว่าเรื่องคุณธรรมคุณวุฒินั้นจัดว่ามีน้อยนิด จึงเป็นการค่อนข้างจะเสี่ยงภัยต่อพระธรรมพระวินัยของพระภิกษุ ที่จะกล่าวถึงเรื่องทั้งหลายดังกล่าวนี้ และจะต้องระมัดระวังในการพูดในการแสดงเนื้อหานั้น ๆ มิให้เป็นการล่วงละเมิดพระธรรมพระวินัย

เรื่องอานุภาพธรรมกายที่จะพูดนี้ประกอบด้วยทั้งเหตุการณ์ ประสบการณ์ ซึ่งจะมีทั้งของผู้พูดเองของเพื่อนสหธรรมิกอื่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งของครูบาอาจารย์ และทั้งมีความสัมพันธ์กับหลักการหรือหลักวิชชาในทางปริยัติ และตำรับตำราที่ครูบาอาจารย์ได้ถ่ายทอดเอาไว้ เพราะฉะนั้นจึงขอเน้นทำความเข้าใจไว้ ณ บัดนี้ว่าภูมิธรรม ภูมิปัญญาของอาตมานั้นมีเพียงน้อยนิด แต่อาศัยประมวลจากหลักวิชาหรือหลักปริยัติ ซึ่งเป็นพระพุทธวจนะ และเป็นอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์รวมทั้งคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ตลอดมาถึงประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติที่ถึงธรรมกายหลายท่านนับตั้งแต่ครูบาอาจารย์ ของศิษยานุศิษย์ และจากของอาตมาซึ่งมีเพียงน้อยนิดประสมกันเข้า

แสดงแก่พนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด ณ สำนักงานใหญ่ เมื่อวันจันทร์ที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

นำมาเสนอต่อท่านทั้งหลาย

ขอจงถือว่าสิ่งที่อาตมาแสดงออกไปนั้น เป็นผลรวมของหลักวิชา ของเหตุการณ์และประบการณ์จากเบื้องสูงสุดคือ พระธรรมพระวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้ว และคำสั่งสอนของบูรพาจารย์มีพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) เป็นสำคัญ รวมทั้งของศิษยานุศิษย์ก็มีส่วนประกอบเข้าไปด้วย จึงขอทำความเข้าใจไว้ ณ โอกาสแรกนี้ก่อน อาตมาจะกล่าวเรื่อง อานุภาพธรรมกายนี้ประมาณ ๔๕ นาที - ๑ ชั่วโมง หลังจากนั้นจะเปิดโอกาสให้ท่านทั้งหลายได้ซักถาม และจะตอบปัญหาเท่าที่สามารถจะตอบได้

เมื่อจะกล่าวถึงเรื่องของอานุภาพธรรมกาย เรามาทำความเข้าใจง่าย ๆ ก่อนว่า **ธรรมกายคืออะไร?**

ธรรมกายนั้นปรากฏตามพระบาลีในอัคคัญสูตร* สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงว่า ธรรมกายก็ดี พรหมกายก็ดี ธรรมภูติก็ดี พรหมภูติก็ดี เป็นชื่อของตถาคต หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ **"ตถาคต"** หรือ **พระพุทธเจ้าเป็นธรรมกาย** นั้นเอง ท่านที่ยังไม่ได้ศึกษา อาจจะสงสัยว่า ธรรมกายเป็นอะไร ? เพราะพระพุทธเจ้าที่เรารู้จักกันนั้น เรารู้จักในนามของเจ้าชายสิทธัตถะ หมายเอาพระวรกายเนื้อและพระทัยของพระองค์ เราเรียกว่าพระพุทธเจ้า แต่แท้ที่จริงแล้ว **สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามิได้ทรงแสดงความหมายของคำว่า "พุทธะ"** คือ **ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน** ซึ่ง

บางครั้งก็ทรงเรียกพระองค์เองว่า **"ตถาคต"** นั้น **ว่าหมายถึงพระวรกายเนื้อ** แต่ทรงหมายถึง **"ธรรมกาย"**

"ธรรมกาย" ที่ว่านี้ เป็นอะไร ? กายเนื้อเราพอมองเห็นได้ เรารู้จัก แต่เมื่อปฏิบัติธรรมตามที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแนะนำสั่งสอน อันมีนัยอยู่ในมหาสติปัฏฐาน ๔ คือการให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายใน และ ณ ภายนอกเมื่อปฏิบัติได้เข้าถึงและรู้เห็นละเอียดเข้าไปจริง ๆ แล้ว เราก็พบว่า ธรรมชาติที่เกี่ยวกับตัวเราของประกอบด้วยอย่างน้อยที่สุด ธรรมชาติสำคัญ ๓ ประการ คือ

ฝ่ายหนึ่ง คือกาย เรารู้กันในนามของ **"รูปธรรม"** คือธรรมชาติฝ่ายรูป มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า

ธรรมชาติอีกหนึ่งฝ่าย คือ ใจ เป็น **"นามธรรม"** คือธรรมชาติที่เสวยอารมณ์ สุข ทุกข์ ไม่สุข-ไม่ทุกข์ ๑, ธรรมชาติที่จดจำอารมณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ๑, ธรรมชาติที่คิดไปสู่อารมณ์ต่าง ๆ หรือเรื่องต่าง ๑, และธรรมชาติที่รับรู้อารมณ์หรือเรื่องราวทุกสิ่งทุกอย่างอีก ๑ ธรรมชาติ ๔ อย่างนี้รวมเรียกว่า **"ใจ"** รู้กันโดยทั่วไปว่าเป็นนามธรรม

ยังมีอีกธรรมชาติหนึ่ง ที่ปรากฏขึ้นในใจแล้วดลจิตใจให้ปฏิบัติตามอำนาจของมันทางกาย วาจา และใจ ธรรมชาตินั้นเป็นคุณความดี เรียกว่า กุศลธรรม หรือธรรมชาติฝ่ายบุญกุศล ธรรมชาติที่เป็นความชั่ว คือฝ่ายบาปอกุศลนั้นอีกอย่างหนึ่ง และธรรมชาติที่ไม่ดีไม่ชั่วคือเป็นกลาง ๆ นั้นอย่างหนึ่ง ภาษาพระท่านเรียกว่า **"กุศลาธัมมา" "อกุศลาธัมมา"** และ **"อัพยากตาธัมมา"**

ธรรมชาติทั้ง ๓ ประการนี้ คือ **ฝ่ายรูป ฝ่ายจิตใจ** ฝ่ายธรรมชาติที่ปรากฏขึ้นในใจแล้วดลจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติทางกาย-วาจา-ใจ เป็นความดี ความชั่ว หรือไม่ดีไม่ชั่วกลาง ๆ มีอยู่ในตัวเราในใจเรา

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนให้มีสติพิจารณากาย ให้พิจารณาเวทนา-จิต นั้นฝ่ายใจ ธรรมชาติที่เกิดขึ้นในจิตใจนั้นแหละฝ่ายคุณธรรมดี ฝ่ายชั่วฝ่ายไม่ดีคือบาปอกุศล และฝ่ายกลาง ๆ ในธรรมชาติ ๓ อย่างนี้ มิใช่มีอยู่แต่กับใจของกายเนื้อที่เราเห็นอยู่นั้นหามิได้ แต่มีซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ เข้าไปข้างในคือกายก็มีกายในกาย ใจก็มีใจของกายในกายนั้น ๆ ธรรมชาติฝ่ายดี ฝ่ายชั่ว ฝ่ายไม่ดีไม่ชั่ว ก็มีอยู่ในใจของกายในกายนั้น ๆ มีต่อ ๆ กันไปจากใจของกายสุดหยาบคือกายเนื้อนี้ละเอียดเข้าไป ๆ จนสุดละเอียดยิ่งดียิ่งบริสุทธิ์ก็ยิ่งมี กาย จิต ธรรม ที่ละเอียด ๆ ที่บริสุทธิ์ยิ่งกว่ากันไปตามลำดับแห่งคุณความดี ไปจนสุดดีที่สุดพ้นความดีของโลกหรือระดับโลก เป็นความบริสุทธิ์ที่สุด ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ธรรมชาตินั้น คือ **"ธรรมกาย"** สามารถสัมผัสได้ รู้เห็นได้ แต่ไม่เรียกว่ารูป เพราะในความหมายของ "รูปธรรม" นั้นหมายเอาธรรมชาติที่เกิดแต่เหตุปัจจัยปรุงแต่ง คืออวิชชากิเลสตัณหาอุปาทาน เป็นเหตุเป็นปัจจัยปรุงแต่งให้เกิดรูปและจิตใจของเราในขณะนี้ ก็มีธรรมชาติที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยปรุงแต่งซ้อนอยู่ในรูปและในจิตใจของเรานี้แหละ แต่ถ้าดีจนพ้นความดีของสัตว์โลกแล้วก็จะถึงธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง เป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ จึงเป็นธรรมชาติที่พ้นโลก ซึ่งสามารถจะเข้าถึงรู้เห็นได้ด้วยการปฏิบัติธรรมโดยทางศีล สมาธิ และปัญญา อันมีนัยอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ จนถึงที่สุดแห่งความดีในระดับโลกและพ้นโลกไป แล้วจึงจะเข้าถึงธรรมชาตินั้นธรรมชาติที่บริสุทธิ์เช่นนั้นแหละชื่อว่า "ธรรมกาย"

พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ได้ปฏิบัติเข้าถึง รู้เห็นและเป็น **"ธรรมกาย"** ณ ภายใน ได้เห็นพร้อมทั้งศิษยานุศิษย์ท่าน เมื่อปฏิบัติตามวิธีนี้ก็จะสามารถเข้าถึง รู้เห็นได้ เช่นเดียวกันว่า **มีพุทธลักษณะคล้ายพระพุทธปฏิมาเกตุดอกบัวตูม ใสบริสุทธิ์ประทับอยู่บนองค์ฌาน** องค์ฌานนั้นเหมือนอาสนะรองรับ สัณฐานกลมใสรอบตัว หนาประมาณ ๑ ฝ่ามือของธรรมกาย นี้เป็นธรรมกายเบื้องต้น ธรรมกายเบื้องต้นขนาดหน้าตักความสูงเส้นผ่าศูนย์กลางดวง

** พระสุตตันตปิฎก ปาฏิกวรรค ทีฆนิกาย (หน้า ๙๒) ว่า "ตถาคตสฺส เหตํ วาเสฏฐา อธิวจนํ ธมฺมกาโย อิติปิ พฺรหฺมกาโย อิติปิ ธมฺมภูโต อิติปิ*

ธรรมนั้น ๔ วาครึ่งขึ้นไป แต่ธรรมกายมรรคผลจนถึงพระนิพพานซึ่งเป็นระดับภูมิธรรมที่สูงสุดนั้นมีขนาดหน้าตักความสูงและเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ๒๐ วาขึ้นไป

พระเดชพระคุณหลวงพ่อได้ปฏิบัติจนเข้าถึงธรรมกายที่ละเอียด ๆ ไปสุดละเอียด ก็ไปเห็น **"ธรรมกาย" ที่บรรลุอรหัตผลของพระพุทธเจ้าที่ประทับอยู่บนรัตนบัลลังก์ แวดล้อมด้วยธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลของพระอรหันตขีณาสพ ประทับเข้านิโรธสงบตลอดกันหมด ประทับเวียนขวารอบธรรมกายที่บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้า** ซึ่งเราเรียกว่า **"พระนิพพาน" แต่ละองค์ประทับห่างกันชั่วกึ่งองค์ฌาน** (ประมาณ ๑๐ วา) **เวียนขวานับจำนวนไม่ถ้วน สว่างไสวเต็มไปหมด ณ สถานที่โล่งโถง อยู่พ้นจากภพสาม** (กามภพ รูปภพ และอรูปภพ) **นี้ไปแล้ว** ชื่อว่า **"อายตนนิพพาน"**

ทั้งความหมายของพระพุทธเจ้าและตถาคต ซึ่งหมายถึงธรรมกายที่บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว หรือของพระอรหันต์ซึ่งหมายถึงตรัสรู้พระอริยสัจ ๔ บรรลุมรรคผลนิพพานแล้วนี้ มีอยู่ในพระไตรปิฎกแน่นอน และ**ที่สถิตอยู่ของพระนิพพาน** คือ **ธรรมกายตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าและของพระพุทธเจ้าและของพระอรหันตขีณาสพ** เมื่อกายเนื้อแตกทำลายแล้ว (อนุปาทิเสสนิพพาน) ชื่อว่า **"อายตนนิพพาน"**

การละเบญจขันธ์หรือร่างกายจิตใจที่หยาบ ไม่ว่าจะเป็นของมนุษย์หรือเป็นของทิพย์ในเทวโลกหรือพรหมโลก อย่างเช่น รูปพรหมในชั้นสุธาวาส **เมื่อละเบญจขันธ์นี้ไปแล้ว จะคงมีแต่ "พระนิพพาน"** คือ **ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว** หรือ**ที่บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว** (สำหรับพระพุทธเจ้า) ไป**ปรากฏประทับเข้านิโรธสงบตลอดกันหมดในอายตนนิพพานนั้น** คำว่า **"อายตนนิพพาน"** นั้นก็มีพระพุทธพจน์ปรากฏอยู่ในนิพพานสูตรที่ ๓

เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายคงเข้าใจแล้วว่าธรรมกายคืออะไร ? **"ธรรมกาย"** ก็คือ **ธาตุธรรมที่บริสุทธิ์ที่สุด เป็นความดีสูงสุดพ้นจากความดีในระดับโลก ๆ มีสภาวะเที่ยง** เพราะไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง จึงไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุตามปัจจัย **ใครเข้าถึงรู้เห็นและเป็นธรรมกายมรรค-ผล-นิพพานแล้ว เป็นสุขไม่มีทุกข์** และ**เป็นธรรมชาติที่สถิตอยู่ยั่งยืน** คือ **ไม่ต้องตายหรือเคลื่อนจากภพหนึ่งไปสู่อีกภพหนึ่ง เป็นอมตธรรม สถิตอยู่ยั่งยืนอย่างนั้น จึงเป็นสุข**

ธรรมกายที่บรรลุมรรคผลนิพพานแล้วเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรม คือธาตุธรรมที่ปราศจากกิเลสตัณหาปรุงแต่ง ชื่อว่า **"วิสังขาร" จึงมีลักษณะตรงกันข้ามกับ "สังขาร" ที่ประกอบด้วยปัจจัยได้แก่ กิเลส ตัณหา ฯลฯ ปรุงแต่ง จึงไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์** คือ ไม่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา **แต่กลับเป็น นิจฺจํ** คือ เที่ยง สุขํ เป็นสุข คือ **ยั่งยืน** พระบาลีเรียกว่า **ธุวํ** นี้มีอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งสิ้น

เมื่อเข้าใจเรื่องของธรรมกายแล้ว จึงมาดูต่อไปว่าปฏิบัติอย่างไรจึงจะถึงธรรมกาย ? หลักทั่วไปก็คือการปฏิบัติในศีล ในสมาธิ ในปัญญาให้แก่กล้าเป็น "อธิศีล" คือ ศีลยิ่ง "อธิจิต" คือจิตยิ่ง หรือสมาธิยิ่ง และ "อธิปัญญา" คือ ปัญญาอันยิ่งนั้นเอง จึงจะเข้าถึงธรรมชาติที่เป็นปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา แล้วจะถึงธรรมกายโคตรภู ธรรมกายพระโสดา-พระสกิทาคา-อนาคา ถึงธรรมกายพระอรหัต และถึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ธรรมปฏิบัตินั้นก็มีนัยอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่ง ณ ที่นี้อาตมาจะกล่าวย่อไว้แต่เพียงเท่านี้

ในส่วนเฉพาะอุบายวิธีที่จะทำใจให้เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง หลวงพ่อวัดปากน้ำ ได้เลือกใช้วิธีที่ดีที่สุดมาผสมกัน ซึ่งจะขอกล่าวแต่เพียงย่อ ๆ ดังนี้

(๑) ให้มองดูดวงแก้วให้จำได้ แล้วนึกให้เห็นดวงแก้วด้วยใจ เพื่อให้ใจซึ่งเป็นธรรมชาตที่ไม่มีตัวตนมารวมอยู่ที่ความนึกเห็นดวงแก้ว การนึกเห็นดวงแก้วนั้นมีลักษณะเป็นการเพ่งกสิณแสงสว่างชื่อว่า **"อาโลกกสิณ"** เป็นหนึ่งในสมถะภูมิ ๔๐ และให้กำหนดบริกรรมภาวนาท่องในใจว่า **"สัมมาอะระหัง ๆ ๆ ๆ"** คำว่า **"สัมมา"** นั้นย่อมาจาก **"สัมมาสัมพุทโธ"** แปลว่า **พระผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ** หมายเอา**พระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า** ส่วนคำว่า **"อะระหัง"** นั้นแปลว่า **พระผู้ไกลจากกิเลสและบาปธรรมทั้งปวง** หมายเอา**พระวิสุทธิคุณของพระพุทธเจ้า** เมื่อท่องในใจหรือกำหนดบริกรรมภาวนาว่า สัมมาอะระหัง ๆ ๆ ตรงกลางของกลางจุดเล็กใสศูนย์กลางดวงแล้ว พึงให้น้อมพระพุทธคุณในข้อพระปัญญาคุณและพระวิสุทธิคุณของพระพุทธเจ้ามาสู่ใจเราเป็น **"พุทธานุสติ"** หนึ่งในสมถะภูมิ ๔๐ และให้เอาใจไปรวมหยุดนิ่งตรงศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือ ตรงนั้นอยู่สูงกว่าต้นทางลมหรือที่สุดลมหายใจเข้าออก เป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิมซึ่งให้สามารถปฏิบัติภาวนาเข้าถึง รู้เห็น กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอก และ ณ ภายในได้ **การมีสติพิจารณาเห็นกาย-เวทนา-จิตและธรรมส่วนหยาบเป็น "ณ ภายนอก" ส่วนการมีสติพิจารณาเห็นกาย-เวทนา-จิต-ธรรมละเอียดเข้าไปเป็น "ณ ภายใน" เรียกว่า ทั้ง ณ ภายใน และ ณ ภายนอก ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไป จนสุดละเอียดถึงธรรมกายตรงกลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั้น** และ ณ ที่นั้นเนื่องด้วยอยู่สูงกว่าระดับที่สุดหรือปลายทางลม หรือที่ตั้งต้นลมหายใจเข้าออก ประมาณ ๒ นิ้วมือ เมื่อผู้ปฏิบัติภาวนามีสติสัมปชัญญะรู้ลมหายใจเข้าออกกระทบหรือผ่านดวงแก้วตรงนั้น ก็เป็น "อานาปานสติ" อีกโสดหนึ่ง ในขั้นสมถภาวนาจึงมีอุบายวิธี ๓ วิธี คือ

อาโลกกสิน พุทธานุสติ และอานาปานสติ มีอยู่พร้อมในการปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น ตามแบบวิชชาธรรมกายที่หลวงพ่อสอน ซึ่งเป็นธรรมปฏิบัติที่มีอานุภาพสูงให้เกิด"วิชชา"อันเป็นธรรมเครื่องกำจัด"อวิชชา"มูลรากฝ่ายเกิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อรวมอุบายวิธีทั้ง ๓ นี้เข้าด้วยกันแล้ว จะมีผลให้เกิดทิพยจักขุและทิพยโสตได้เร็ว ทิพยจักขุ ทิพยโสต เป็นพื้นฐานให้เจริญวิชชาคือ ความสามารถพิเศษ หรืออภิญญาได้เป็นอย่างดี ตามรอยบาทพระพุทธองค์

พระพุทธองค์ก่อนแต่จะตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณนั้น ในยามต้นแห่งราตรีทรงเจริญฌานสมาบัติถึงรูปฌาน ๔ เพื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์ให้หมดไปแล้วจึงน้อมเข้าสู่ **"ปุพเพนิวาสนุสติญาณ"** ปรีชาญาณระลึกชาติได้ ซึ่งมีผลพื้นฐานจากทิพยจักขุที่เกิดขึ้นที่เรียกว่า **"อภิญญา"** หรือ **"วิชชา"** คือความรู้พิเศษที่ให้ได้เห็นสัตว์โลกทั้งหลายรวมทั้งพระองค์เองด้วย เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ทั้งหลายไม่มีที่สิ้นสุดนับกับปป์นับกัลป์ไม่ถ้วน ต่อมาในยามกลางแห่งราตรี ทรงเจริญฌานทั้ง ๔ อีกครั้ง จนพระทัยสงัดจากกิเลสนิวรณ์ควรแก่งานวิปัสสนา แล้วจึงน้อมเข้าสู่ **"จุตูปปาตญาณ"** ปรีชาญาณหยั่งรู้เห็นจุติปฏิสนธิของสัตว์ เป็นวิชชาที่ ๒ ที่ได้ให้ข้อมูลแก่พระองค์โดยที่ทรงเข้าไปรู้ไปเห็นเหตุที่สัตว์โลกทั้งหลายต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ทั้งหลาย ไปสวรรค์บ้าง ไปเป็นพรหมบ้าง ไปเป็นเปรตบ้าง สัตว์นรกบ้าง อสุรกายบ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้างเป็นมนุษย์บ้างเป็นเทพยดาบ้าง ว่าเป็นเพราะผลของกรรมดี กรรมชั่วอย่างไร ครั้นในยามปลายแห่งราตรี เมื่อเจริญฌานทั้ง ๔ อีกจนพระทัยสงัดจากกิเลสนิวรณ์แล้วน้อมเข้าสู่ **"อาสวักขยญาณ"** พิจารณาเหตุในเหตุ ได้ทรงเห็นเหตุในเหตุถึงต้น ๆ เหตุว่า "อวิชชา" เป็นปัจจัยให้เกิดกิเลส ตัณหา อุปาทานและให้เกิดภพ ให้เกิดชาติ ชรา มรณะ ทุกข์ จึงทรงหยั่งรู้วิธีปฏิบัติให้สามารถกำจัดกิเลสละเอียด ๆ ที่หมักหมมอยู่ในจิตสันดาน ชื่อว่า "อาสวะ" หรือว่า "อนุสัยกิเลส" ให้หมดสิ้นไป นี่เป็นการบรรลุวิชชาที่ ๓ คือ อาสวักขยญาณ นี้พร้อมด้วยตรัสรู้ คือ รู้แจ้งแทงตลอดพระอริยสัจ ๔ และบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณด้วยพระองค์เอง เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในยามปลายแห่งราตรี ทั้งนี้ด้วยการปฏิบัติในศีล และสมาธิ ในขั้นสมถกัมมัฏฐานเป็นอย่างดีตั้งแต่เบื้องต้น ไม่ใช่เจริญวิปัสสนาอย่างสุกเอาเผากิน

เมื่อทรงปฏิบัติถูกทางสายกลางตั้งแต่ขั้นสมถกัมมัฏฐาน เข้าสมถะได้แล้ว **"วิชชา"** จึงเกิด เมื่อวิชชาเกิดจึงได้เจริญปัญญาจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็น

วิชชาที่ ๑ ที่พระองค์ได้ทรงบรรลุในยามต้นแห่งราตรี คือ **ปุพเพนิวาสนุสติญาณ** วิชชาที่ ๒ ที่ทรงบรรลุในยามกลางแห่งราตรี คือ **จุตูปปาตญาณ** และวิชชาที่ ๓ ที่ทรงบรรลุในยามปลายแห่งราตรีคือ **อาสวักขยญาณ** ปรีชาญาณหยั่งรู้วิธีทำอาสวะหรืออนุสัยกิเลสให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษเป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า อนุสัยหรืออาสวะ เรียกใช้แทนกัน มองคนละมุม อาสวกิเลสหมายถึงกิเลสที่หมักหมม หมักดองอยู่ในจิตสันดาน ส่วนอนุสัยกิเลสก็คือ กิเลสที่ตกตะกอนนอนเนื่องในจิตสันดาน แล้วจะปรากฏเป็นเจตสิกธรรม เกิดขึ้นพร้อมกับอกุศลจิตทำหน้าที่ดลจิตดลใจให้ปฏิบัติตามอำนาจของมันทางกาย ทางวาจา และใจ นั่นแหละพระองค์ทรงตัดได้ด้วยอาสวักขยญาณ

ธรรมปฏิบัติที่หลวงพ่อวัดปากน้ำสอนแก่ศิษยานุศิษย์ ก็เป็นไปตามนี้ ตามรอยบาทพระพุทธองค์ โดยให้ทำสมถกัมมัฏฐาน เพื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาให้หมดสิ้นไป ให้จิตใจผ่องใสเป็นอธิศีล อธิจิตแล้วจะได้เข้าถึงอธิปัญญาได้จริง ๆ และจะเข้าถึงปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา ธรรมกายโคตรภู ธรรมกายพระโสดา-พระสกิทาคา-อนาคา-อรหัต ถึงธรรมกายตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าด้วยอาการอย่างนี้

เพราะฉะนั้น ถ้าจะถามว่า วิชชาธรรมกายดีอย่างไร ? ก็ตอบว่าดีในวิธีปฏิบัติที่เข้มทั้งศีล ในทางปริยัติ คือเจตนางดเว้นความประพฤติปฏิบัติที่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นทางกาย ทางวาจา ละเอียดเข้าไปถึงศีลในพระกัมมัฏฐานชื่อว่า **"สีลานุสติ"** อันเป็นศีลบริสุทธิ์ในพระกัมมัฏฐาน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ **ให้บริสุทธิ์ทั้งกาย-วาจา-ใจ เป็น "ศีลวิสุทธิ์"** ซึ่งเป็นบาทฐานสำหรับการปฏิบัติพระกัมมัฏฐานได้เป็นอย่างดี โดยอุบายวิธี ๓ประการดังกล่าวแล้วที่ช่วยในการเจริญภาวนา เป็นอุบายวิธีสมถภาวนาที่มีอานุภาพมาก และเหมาะกับจริตอัธยาศัยของคนทุกคนทุกจริตอัธยาศัยอย่าได้สงสัยเลย อุบายวิธี ๓ ประการนี้ คือ อาโลกกสิณ พุทธานุสติ และ อานาปานสติ ซึ่งให้ผลดีในการแก้จริตอัธยาศัยของทุกคนครอบคลุมไว้หมดแล้ว ไม่ต้องดิ้นรนไปหาอะไรที่ไหนอีก มีของดีครบถ้วนอยู่ในวิธีปฏิบัติพระกัมมัฏฐานนี้แล้ว

เมื่อปกิบัติสมถะได้ผลดีแล้ว จึงเกิดวิชชา ตั้งแต่ดลกิยวิชชา คือความรู้พิเศษในระดับโลก ๆ อันมี "ปุพเพนิวาสานุสติญาณ" และ "จุตูปปาตญาณ" ฯลฯ เป็นต้น อันเป็นบาทฐานในการหยั่งรู้แจ้งแทงตลอดในทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ สภาวะทุกข์ดับเพราะเหตุดับและหนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์อันถาวร ด้วยวิชชาที่ ๓ อันเป็นโลกุตตรวิชชา คือ อาสวขยญาณให้สามารถกำจัดอาสวกิเลสให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษเป็นพระอรหันตขีณาสพหรือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า "วิชชาธรรมกาย" ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านสอนก็ดำเนินไปตามแนวนี้

เพราะฉะนั้น จึงไม่ต้องสงสัยว่า วิชชาธรรมกายจะเป็นแต่เพียงสมถะ ตามที่ผู้รู้ไม่จริง ที่ได้ยินได้ฟังแต่เพียงธรรมปฏิบัติเบื้องต้นของวิชชาธรรมกายแล้ว วิพากวิจารณ์ธรรมปฏิบัตินี้**เป็นทั้งสมถะและวิปัสสนา** โดยแท้เพราะธรรมปฏิบัติใดที่อบรมใจให้สงบปราศจากกิเลสนิวรณ์ ธรรมปฏิบัตินั้นชื่อว่า สมถภาวนาอันให้

ผลดีในการอบรมจิตใจให้หลุดพ้นจากราคะ ชื่อว่า **"เจโตวิมุตติ"** เจโตวิมุตติหมายเอาความหลุดพ้นจากกิเลส เหตุแห่งทุกข์ทั้งปวงด้วยวิธีการปรารภ คือเริ่มปฏิบัติสมถะกัมมัฏฐาน เพื่อทำสมาธิให้แนบแน่นมั่นคงอันมีผลกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาก่อน แล้วจึงเจริญปัญญารู้แจ้งในสภาวธรรมและอริยสัจทั้ง ๔ เพื่อกำจัดกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์ด้วยปัญญา จึงชื่อว่า**หลุดพ้นด้วย เจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติ** ทั้ง ๒ ประการ และคำว่า เจโตวิมุตตินั้น หาได้มีความหมายแต่เพียงสมถะไม่ เพราะเมื่อมีเครื่องไม้เครื่องมือ คือ **"วิชชา"** และ **"อภิญญา"** ที่เกิดและเจริญขึ้นให้สามารถจะใช้วิเคราห์ข้อมูลคือสภาวธรรมจากธรรมปฏิบัติที่ได้เข้าถึง รู้เห็นและเป็นจึงไม่ใช่สักแต่ว่าเดาหรือคาดคะเนเอา หรือคิดเอาด้วยสติปัญญาอย่างชาวโลกแต่ด้วยวิธีปฏิบัติที่เข้าไปถึงเข้าไปรู้เข้าไปเห็นข้อมูลคือสภาวะธรรมต่าง ๆ ที่ละเอียดลึกซึ้งอันเกี่ยวด้วยทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ สภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ คือ "นิโรธ" ซึ่งผู้ปฏิบัติวิชชาธรรมกายเข้าถึงแล้วทำนิโรธ ดับสมุทัย ปหานอกุศลจิตของกายในภพ ๓ ได้โดยสะดวกอย่างนี้ จึงให้รู้แจ้งแทงตลอดในพระอริยสัจ ๔ ได้เร็ว และเมื่อปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายที่ให้รู้แจ้งแทงตลอดในพระอริยสัจ ๔ เห็นสภาวะของธรรมชาติทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งชื่อว่า **"สังขาร"** ว่ามีสามัญญลักษณะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และให้รู้เห็นไปถึง **"วิสังขาร"** คือ **พระนิพพาน** ทั้งโดยนัยแห่งสภาวะผู้ทรงสภาวะ และอายตนนิพพานแล้ว ธรรมปฏิบัติ

นั้นถ้าไม่ชื่อว่าเป็นทั้งสมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้วจะเรียกว่าอะไร ? แล้วยังจะมีธรรมปฏิบัติวิธีใดที่สามารถให้รู้แจ้งเห็นแจ้งได้ทั้งธรรมชาติที่เป็นสังขารและได้รู้เห็นถึงวิสังขารคือพระนิพพานแจ่มแจ้งอย่างนี้

อาตมาได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติให้ถึงธรรมกายแล้ว น้อมเข้าสู่วิชชา ๓ อย่างคร่าว ๆ ซึ่งถ้าจะกล่าวในรายละเอียด ก็หมายถึงให้มีสติพิจารณา เห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และเห็นธรรมในธรรมทั้ง ณ ภายใน และภายนอก อันรวมเรียกว่ามหาสติปัฏฐาน ๔ นั้นเอง ถ้าจะกล่าวในรายละเอียดก็ต้องใช้เวลานาน อาตมาขอกล่าวแต่เพียงเท่านี้ พอให้เห็นเค้าโครงว่าธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายเป็นอย่างไร และธรรมกายคืออะไรก่อน ให้สงบจากกิเลสนิวรณ์ แล้วมีสติพิจารณาสภาวะของธรรมชาติที่ปฏิบัติได้เข้าถึงและรู้-เห็นทั้ง ณ ภายนอก และ ณ ภายใน จากสุดกาย เวทนา จิตธรรมส่วนหยาบถึงสุดละเอียดให้เกิดปัญญาในสภาวะของสังขาร คือธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งว่า เป็นอนิจฺจํ

ทุกฺขํ อนตฺตาอย่างไร แล้วดับหยาบไปหาละเอียดต่อ ๆ ไป จนถึงคุณธรรมที่พ้นโลก คือถึงธรรมกายถึงพระนิพพาน และถึงอายตนนิพพาน ซึ่งเป็นธรรมชาติที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ชื่อว่าวิสังขาร กล่าวคือ **"พระนิพพาน"** ได้แก่ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผล สูงขึ้นไปถึงธรรมกายที่บรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระพุทธเจ้าในอายตนนิพพาน ว่ามีสภาวะที่เป็นตรงกันข้ามกับสภาวะของสังขารโดยสิ้นเชิง คือเป็น **นิจฺจํ** (เที่ยง) **ปรมํ สุขํ** (เป็นบรมสุข) **ธุวํ** (ยั่งยืนเป็นอมตธรรม)

ปัญญานี้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายก็ยากที่จะเข้าถึงและรู้แจ้งแทงตลอดได้ และปัญญานี้เป็นปัญญาจากการรู้ เห็น ถึงนิพพานได้อย่างถูกต้องตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์นี้ นับเป็น **"ปาฏิหาริย์"** หนึ่งชื่อว่า **"อนุสาสนีย์ปาฏิหาริย์"** อันเป็นปาฏิหาริย์ที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องยิ่งกว่าปาฏิหาริย์ใด ๆ และนี่ก็เป็นผลของการปฏิบัติธรรมของหลวงพ่อท่านที่ท่านปฏิบัติได้เข้าถึง รู้-เห็นและเป็นแล้วจึงสอนให้เข้าถึงธรรมกาย จึงเรียกธรรมปฏิบัตินี้สั้น ๆ ว่า **"วิชชาธรรมกาย"** เพราะปฏิบัติไปตามแนวนี้ถึงธรรมกายแล้วจะเกิดวิชชาและอภิญญา นับตั้งแต่ทิพยจักขุทิพยโสตไปจนถึง ให้สามารถเจริญวิชชาต่าง ๆ เช่นว่า เจโตปริยญาณ มโนมยิทธิ อตีตังสญาณ อนาคตังสญาณ ให้ถึง **ปุพเพนิวาสา นุสสติญาณ** และ**จุตูปปาติญาณ** ฯลฯ **ให้เจริญทั้งวิปัสสนาปัญญา และโลกุตตรปัญญา** และให้ถึง**อาสวักขยญาณ** ปรีชาญาณหยั่ง หยั่งรู้การทำอาสวะให้สิ้นเชื้อให้เหลือเศษตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ นี่ในฝ่าย "อนุสาสนีย์ปาฏิหารย" ปาฏิหารย์คือ คำสอนที่ให้ได้รับผลประจักษ์แจ้งจริงด้วยตัวของท่านเอง

มาถึงผลที่จะได้รับพิเศษ อันเป็นผลพลอยได้จากธรรมปฏิบัตินี้ คือ **"อิทธิปาฏิหาริย์"** และ **"อเทสนาปาฏิหารย์"** อเทสนาปาฏิหารย์นั้นเป็นวิชชาที่ให้รู้ใจ หรือทายใจคนอื่นได้ ปาฏิหาริย์นี้พระพุทธเจ้าไม่ทรงสรรเสริญ แต่ก็จะเกิดมีขึ้นเป็นผลพลอยได้ใครที่ถึงธรรมกายแล้วฝึกก็จะชำนาญได้ ส่วนอิทธิปาฏิหารย์นั้น การปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาของเรา เมื่อปฏิบัติโดยศีล สมาธิ ปัญญา อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ให้ถึงปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา, ธรรมกายโคตรภู ธรรมกายพระโสดา พระสกิทาคา พระอนาคา และถึงธรรมกายพระอรหัตที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด จนบรรลุมรรคผลพระนิพพานอย่างนี้แล้ว

อิทธิปาฏิหารย์ย่อมเกิดและเจริญได้ใน ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

ลักษณะที่ ๑ เกิดเอง ที่เรารู้กันทั่ว ๆ ไปว่า **"อิทธิปาฏิหารย์"** ซึ่งบางท่านหาสาเหตุไม่เจอ ในวิชชาธรรมกายของเรา รู้เหตุ รู้ปัจจัย และรู้ผล และอิทธิปาฏิหารย์อีกลักษณะ ๑ คือ ประกอบเหตุปัจจัยให้เกิดผล นี่ก็คือผลพลอยได้จากการปฏิบัติภาวนาถึงธรรมกาย เลยรวมเรียกว่า **"วิชชาธรรมกาย"** ผลพลอยได้นี้แหละที่เกิดเองก็ตาม หรือประกอบเหตุปัจจัยให้เกิดขึ้นก็ตาม รวมเป็น **"อานุภาพธรรมกาย"**

ที่อาตมาจะได้กล่าวถึง ณ ที่นี้

อิทธิปาฏิหาริย์ อันผลพลอยได้นี้มากกว่าน้ำในทะเลหรือน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ แต่ว่าเรารวมเข้ามาให้เห็นชัดเจนอีกสักนิดว่า เรามาพิจารณาแต่เฉพาะในส่วนที่เป็นอานุภาพธรรมกายที่มีคุณค่าสูงในชีวิตของเรา จะเรียกว่ามีค่าเสมอ หรือรองลงมาจากมรรคผล นิพพานก็ได้ เพราะเป็นผลประโยชน์มีคุณค่าแก่การดำเนินชีวิตประจำวันอานุภาพธรรมกายเช่นว่านั้น จะกล่าวเฉพาะเจาะจงไปถึงอานุภาพธรรมกายในส่วนที่เป็นธรรมปฏิบัติ อันให้ผลเป็นธรรม **"เครื่องบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ได้จริง"**

จะกล่าวถึงเรื่อง**"บำรุงสุข"**ก่อน ยกตัวอย่างให้ท่านเห็นเด่นชัดแล้วค่อยดูเหตุดูผลตัวอย่างวัดปากน้ำภาษีเจริญ พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านมรณภาพไปนานปีแล้ว แต่ว่ามีผู้มีจิตศรัทธาปสาทะไปทำบุญทำนุบำรุงวัดปากน้ำไม่ให้ขาดแคลนด้วยปัจจัย ๔อย่างไม่ขาดสาย ให้ได้รับความสุขสมบูรณ์บริบูรณ์ตามควรแก่อัตภาพของพระภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกาของ

วัดปากน้ำมาตลอด และยังจะเป็นไปอีกนานเท่านานตราบใดที่คุณธรรมของธรรมกายยังมีอยู่ ณ วัดปากน้ำ วัดปากน้ำจะไม่ต้องขัดสนด้วยปัจจัย ๔ อาตมาจะกล่าวยืนยันไว้อย่างนี้ และแม้ในที่อื่นใดก็ตาม บุคคลหรือหมู่คณะใดก็ตาม ที่มีความบริสุทธิ์ กาย วาจา ใจ ด้วยคุณธรรมของพระรัตนตรัยคือธรรมกายก็จะเจริญรุ่งเรืองและสุขสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยมนุษยสมบัติฯลฯ และจะได้รับการอุปถัมภ์ให้สุขสมบูรณ์บริบูรณ์ตลอดไปเช่นเดียวกัน ซึ่งนี่ก็มิใช่เรื่องพิเศษเกินว่าที่เราจะเข้าถึงหรือเข้าใจไม่ได้ ท่านทั้งหลายคงเคยได้ยิน พระธรรมภาษิตว่า **"ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี ธรรมนั้นแหละคุ้มครองผู้มีปกติประพฤติธรรม"**

และทำไมจึงมีพิเศษที่ผู้ปฏิบัติธรรมกาย ? ที่อื่นไม่มีหรือ ? มี มีได้ ผู้ใดกระทำคุณความดีด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ธรรมกายย่อมปรากฏมีอยู่ในธาตุธรรมของบุคคลนั้น ๆ และให้เป็นผลรวมคุณธรรมของคณะบุคคลนั้น ๆ ไม่ว่าจะรู้สึกตัวว่ามีหรือไม่รู้สึกตัวว่ามีก็ตาม ที่ใดมีคุณความดี ก็คุณความดีที่สูงสุดนั้นแหละ คือ "ธรรมกาย" พระพุทธองค์ตรัสว่า พระองค์เป็นธรรมกาย พระอรหันตขีณาสพถ้าจะกล่าวถึงธรรมกายแล้วต่างกล่าวท่านเป็นธรรมกาย เพราะธรรมกาย เป็นธาตุธรรมที่บริสุทธิ์ เป็นผลแต่ที่บุคคลได้ประกอบคุณความดีในทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล แล้วเจริญขึ้นเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา, อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา, ถึงปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา, ธรรมกายโคตรภู ธรรมกายพระโสดา พระสกิทาคา พระอนาคา และธรรมกาย

พระอรหัต ถึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า อันนี้ของใครก็ต้องมีอย่างนั้นเหมือนกัน ไม่ว่าจะแสดงตนหรือเรียกตนว่าเป็นผู้ปฏิบัติธรรมกายหรือไม่ก็ตามเหมือนกับว่าใครปฏิบัติคุณความดี และละความชั่ว ทำใจให้ผ่องใส ถึงจะไม่บอกว่าเป็นพุทธก็เป็นพระธรรมพระวินัยในพระพุทธศาสนา ฉันใดก็ฉันนั้นแหละ เพราะฉะนั้นใครทำใครก็ย่อมได้ วัดปากน้ำมีผู้ปฏิบัติมีผู้ทำอยู่ ก็จึงมีได้เป็นได้ พระภิกษุ สามเณรวัดอื่นทำก็มีได้ ก็ได้รับผลจากอานุภาพธรรมกายตามระดับภูมิธรรม ภูมิปัญญาและบารมีของแต่ละบุคคลและแต่ละหมู่คณะโดยส่วนรวม

นี้เพราะอะไร ? เพราะเหตุว่าเมื่อปฏิบัติธรรมเข้าถึงกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม ตามแบบที่หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านสอนแล้ว ก็จะพบต่อไปว่า แต่ละธาตุธรรมของแต่ละกายของสัตว์โลก ไม่ว่าดีหรือชั่ว ไม่ว่าบุญหรือบาป ในกลางของกลางธาตุธรรมนั้น ต่างมีจักรพรรดิ์เป็นพระภาคผู้เลี้ยง ฝ่ายดีก็มีจักรพรรดิ์ ฝ่ายพระหรือฝ่ายบุญกุศลเป็นภาคผู้เลี้ยงฝ่ายดี ฝ่ายชั่วก็มีจักรพรรดิ์ฝ่ายมารหรือฝ่ายบาปอกุศลเป็นภาคผู้เลี้ยง

จักรพรรดิ์ฝ่ายพระหรือฝ่ายบุญกุศล มีลักษณะเหมือนพระทรงเครื่องวรรณบางใสบริสุทธิ์ มีรัศมีสว่าง พระจักรพรรดิ์นี้เป็นประธานรัตน ๗ คือจักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว นางแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว และแก้วมณี ซึ่งล้วนมีกายสิทธิ์เป็นบริวาร

ที่ว่าจักรพรรดิ์เป็นภาคผู้เลี้ยงนั้นหล่อเลี้ยงอะไร? ด้วยอะไร? อย่างไร?

สมมติว่าสัตว์โลกประพฤติปฏิบัติธรรมฝ่ายบุญกุศล จักรพรรดิ์ฝ่ายพระหรือฝ่ายบุญกุศลก็หล่อเลี้ยงด้วยธรรมของพระพุทธเจ้าหรือด้วยพระไตรปิฎกของพระพุทธเจ้า **"ธรรม"**หรือพระไตรปิฎกของพระพุทธเจ้ามีอะไรบ้าง ? มีทานกุศล ศีลกุศลและภาวนากุศล ในระดับมนุษยธรรมหล่อเลี้ยงอยู่ในท่ามกลางธาตุธรรมและเห็น-จำ-คิด-รู้คือในจิตใจของมนุษย์ละเอียดขึ้นไปในระดับเทวธรรม ก็ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มีหล่อเลี้ยงอยู่ในธาตุธรรมเห็น-จำ-คิด-รู้ คือใจของกายทิพย์ละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก ในระดับพรหมธรรมก็ได้แก่ อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ก็มีหล่อเลี้ยงอยู่ในธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ คือใจของรูปพรหม สูงขึ้นไปก็ได้แก่ปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา มีหล่อเลี้ยงอยู่ในธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ คือใจของอรูปพรหม, ธรรมกายโคตรภู ธรรมกายพระโสดา ธรรมกายพระสกิทาคา ธรรมกายพระอนาคา และธรรมกายพระอรหัต ถึงธรรมกายตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็มีหล่อเลี้ยงอยู่ในพระอริเจ้าตามระดับภูมิธรรมและบุญบารมีของแต่ละท่าน นั่นก็ละเอียดยิ่งกว่ากันไปตามลำดับเป็นธรรมที่ซ้อนกันอยู่ต่อเนื่องกันไปจากสุดหยาบของกายมนุษย์หรือสัตว์โลกไปจนสุดละเอียดถึงพระนิพพาน ทั้งพระนิพพานถอดกายของธรรมกาย แล้วยังมีละเอียดต่อไปจนถึงพระนิพพานเป็น ถึงพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรม ถึงเครื่องธาตุเครื่องธรรม และพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรมผู้ปกครองเครื่องธาตุเครื่องธรรมในที่สุดละเอียดของเขตธาตุเขตธรรมหนึ่ง ๆ และต่อ ๆ ไปนับอสงไขย

อายุธาตุอายุบารมีให้ถ้วน

เมื่อสัตว์โลก อย่างเช่นมนุษย์ เป็นต้น ประพฤติธรรมคือทำคุณความดีในระดับมนุษย์ธรรม ก็แปลว่าคนนั้นมีมนุษยธรรม กล่าวคือมีคุณความดีของมนุษย์ ได้แก่ทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล เป็นต้น นับเป็นเพราะจักรพรรดิ์ฝ่ายพระเขาหล่อเลี้ยงด้วยธรรมนี้ ในธาตุธรรมและเห็น-จำ-คิด-รู้ คือใจของผู้ประพฤติธรรมนั้น สัตว์โลกนั้นก็รับถ่ายทอดธรรมะนี้แล้วแสดงออกคือปฏิบัติทางกายและทางวาจาและทางใจ เมื่อปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้ว คุณความดีนั้นก็จะถูกบันทึก หรือประทับอยู่ในธาตุธรรมและเห็น จำ คิด รู้ คือจิตใจที่ละเอียด ๆ สืบต่อไป ๆ จนสุดละเอียด เมื่อสัตว์โลกนี้ กระทำคุณความดีอย่างนี้ ๆ อยู่ จักรพรรดิ์หรือภาคผู้เลี้ยงนี้ก็จะส่งกุศลธรรมคือ คุณความดี จากการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทางกาย ทางวาจาและใจนั้น เข้าไปยังเครื่องธาตุเครื่องธรรมที่สุดละเอียด ซึ่งจะปรุงแต่งออกมาเป็นผลของกุศลธรรมที่ทำไปแล้วนั้นหล่อเลี้ยงในธาตุธรรม เห็น-จำ-คิด-รู้ คือใจจากสุดละเอียดของสัตว์โลกนั้นมาถึงสุดหยาบคือกายและจิตใจของกายมนุษย์หยาบให้ได้รับผลเป็นกุศลวิบาก เป็นความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข ด้วยมนุษยสมบัติอันมีรูปสมบัติ คุณสมบัติ ทรัพย์สมบัติและบริวารสมบัติเป็นต้น

อย่างเช่น พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา วัดที่ปฏิบัติธรรมอย่างเช่นศิษยานุศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำได้ทำคุณความดีอย่างนี้มามาก แต่ละคน ๆ ก็มีจักรพรรดิ์ที่ทั้งทำหน้าที่หล่อเลี้ยงด้วยธรรมะของพระพุทธเจ้า แล้วจึงส่งผลของการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบไปยังเครื่องธาตุเครื่องธรรมได้ปรุงเป็นผลออกมา แต่ว่าการถ่ายทอด ถ่ายทอดละเอียดเข้าไปจากจักรพรรดิ์ซึ่งชื่อว่า เป็นภาคผู้เลี้ยงก็จะถึงภาคผู้สอด ผู้ส่ง ผู้สั่ง ผู้บังคับ ผู้ปกครอง ถึงต้นธาตุต้นธรรมในนิพพานเป็นถึงเครื่องธาตุเครื่องธรรมปรุงแต่งและส่งทั้งผลที่เป็นความสุข สมบูรณ์และบริบูรณ์ด้วยมนุษยสมบัติ พร้อมทั้งส่งคุณธรรมหรือปิฎกที่ละเอียด ๆ ทับทวีกลับเข้ามาในธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ของสัตว์หรือมนุษย์ปฏิบัติธรรมนั้น ให้คิดถูก รู้ถูก เห็นถูก พูดถูก ทำถูก แนะนำคนอื่นถูก ให้ปฏิบัติในทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล, ละเอียดขึ้นไปเป็นศีล สมาธิ ปัญญา ให้ละเอียดสูงขึ้นไปเป็นอธิศีลอธิจิตอธิปัญญา,ปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา, ถึงธรรมกายโคตรภู ธรรมกายพระโสดา-พระสกิทาคา พระอนาคา-ธรรมกายพระอรหัต ต่อ ๆ ไปเป็นลำดับ

กายในกายที่ซ้อนอยู่จากสุดหยาบ คือมนุษย์และมนุษย์ละเอียดไปจนถึงธรรมกายก็ผ่องใส ผลจึงปรากฏอยู่อย่างนี้สำหรับผู้ทำคุณความดี และไม่ว่าใครที่ไหน ทำความดีก็จะได้รับผล มีจักรพรรดิ์ภาคผู้เลี้ยงฝ่ายบุญกุศล ทำหน้าที่หล่อเลี้ยงด้วยคุณความดีหรือคุณธรรม และผลของกรรมดีอย่างนี้ในธาตุธรรมและเห็น-จำ-คิด-รู้ คือใจของสัตว์โลกจากสุดหยาบไปสุดละเอียดถึงต้นธาตุต้นธรรมอย่างนี้เป็นอัตโนมัติโดยธรรมชาติด้วยกันทุกคนทุกคณะ

แต่ว่าถ้าทำไม่ดี ก็จะมีจักรพรรดิ์อย่างนี้เหมือนกัน แต่เป็นฝ่ายมารหรือบาปอกุศลมีวรรณดำ ขุ่นมัว ทำหน้าที่เก็บเหตุคือ ความประพฤติปฏิบัติที่เป็นความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ถ่ายทอดไปยังผู้สอด ผู้ส่ง ผู้บังคับ ผู้ปกครอง ถึงต้นธาตุต้นธรรมฝ่ายบาปอกุศลของเขา และปรุงแต่งผลนั้นออกมาเป็นความทุกข์เดือดร้อน อย่างเช่น พวกสัตว์เดียรฉาน สัตว์นรก เป็นไปด้วยอำนาจของแรงกรรมชั่วที่เคยปฏิบัติมาก็จะปรุงแต่งเป็นผลจากกรรมชั่วที่เป็นความทุกข์เดือดร้อนตามกรรมอย่างนั้น อย่างเช่นสัตว์นรกนั้น แม้ไฟนรกที่ร้อนแสนร้อน ถ้าไฟนรกนั้นเผาไหม้สิ่งของหรือตัวเราในมนุษย์โลกก็จะเป็นจุลในชั่วขณะจิต แต่สัตว์นรกหาไหม้หมดไปไม่ คงไหม้ตัวสัตว์นรกแดงเหมือนเหล็กถูกไฟ แต่ไม่ไหม้เป็นจุลหมดไป ถ้ามีธรรมกายไปถึงไฟนรกจะดับชั่วคราว ก็จะเห็นสัตว์นรกนั้นดำเหมือนตอตะโก แต่ไม่เป็นขี้เถ้า และก็ไม่ตาย ต้องเสวยวิบากทุกข์ทรมานอยู่อย่างนั้นเพราะภาคผู้เลี้ยง ผู้สอด ผู้ส่ง ผู้สั่ง ผู้บังคับ ผู้ปกครองถึงต้นในต้นของภาคมารเขาจะสอดละเอียดธรรมฝ่ายอกุศลและผลของกรรมชั่วจากเครื่องธาตุเครื่องธรรมที่สุดละเอียด ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา ผ่านอายตนะเครื่องธาตุเครื่องธรรมซึ่งมีศูนย์กลางของเครื่องธาตุเครื่องธรรมตรงกันหมดมาถึงกายและธาตุธรรมที่สุดหยาบคือสัตว์นรกนั้นให้เสวยวิบากทุกข์ทรมานด้วยกรรม กรรมคือเครื่องทรมานอยู่อย่างนั้นไม่มีที่สิ้นสุดจนกว่าจะหมดแรงกรรม

ฝ่ายบุญก็จนกว่าจะหมดผลบุญ แต่ถ้าว่าได้บำเพ็ญคุณความดีสูงขึ้นไปเป็นบารมี และแก่กล้าขึ้นไปเป็นอุปบารมีถึงปรมัตถ์บารมี ก็จะได้รับผลจากกรรมดีและมีคุณธรรมที่ไม่เสื่อม ไม่หมด คือย่อมได้เสวยวิบากที่เป็นบรมสุข จนถึงพระนิพพานเป็นอมตธรรมที่สุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

นี่คือความดีความวิเศษของธรรมกาย เข้าไปรู้ไปเห็นอย่างนี้แล้ว จึงได้**เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูง** ถ้าว่าสำหรับผู้ปฏิบัติตามธรรมของพระพุทธเจ้า ตรงตามธรรมที่หลวงพ่อท่านสอนนะ ก็ปฏิบัติวิชชาธรรมกายชั้นสูง **เก็บเหตุในเหตุไปถึงต้น ๆ เหตุ ฝ่ายบาปอกุศลให้หมดไป และเพื่อสร้างเหตุและดำรงเหตุฝ่ายบุญกุศลให้คงอยู่** นี้ก็ตรงตามสัมมาวายาโมในอริยะมรรคมีองค์ ๘ คือว่าความเพียรชอบใน ๔ สถาน ได้แก่เพียรกำจัดกิเลสที่มีอยู่แล้วในสันดาน เพียรระวังกิเลสมิให้เกิดขึ้นใหม่ เพียรยังกุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน และเพียรรักษากุศลให้เกิดขึ้นไว้ไม่ให้เสื่อม นั้นเอง

ในวิชชาธรรมกายเราทำอย่างนี้ เจริญวิชชาชั้นสูงอย่างนี้ เป็นการทำ**"นิโรธ" ดับสมุทัย** (มิใช่นิโรธสมาบัติ) **กำจัดเหตุปัจจัยแห่งความทุกข์** นี้ธรรมกาย

"**บำบัดทุกข์**" แล้ว**ยังเหตุปัจจัยที่เป็นความสุขให้เกิดและเจริญขึ้น** และ**ทั้งรักษาคุณความดีหรือฝ่ายบุญฝ่ายกุศลนั้นไว้ ให้สมบูรณ์ ไม่เสื่อม จึงสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยมนุษยสมบัติ สวรรค์สมบัติ** ถึง **นิพพานสมบัติ** ด้วยอาการอย่างนี้ นี้ธรรมกาย"**บำรุงสุข**"

เพราะฉะนั้น ใครปฏิบัติธรรมอย่างนี้ ใจจรดนั่งอยู่ที่ศูนย์กลางอยู่เสมอ เป็นสติเป็นพระวินัยอยู่ทุกเมื่อได้มากเท่าไหร่ ก็จะเป็นธรรมเครื่องกำจัดกิเลสออกจากใจให้มีแต่ธรรมชาติฝ่ายบุญกุศลคือจักรพรรดิ์ภาคผู้เลี้ยงไปจนถึงต้นธาตุต้นธรรมที่จะสอดละเอียดบุญกุศลทับทวีมาให้แก่ผู้ปฏิบัตินั้น ให้มีแต่ความสันติสุขและร่มเย็น และความเจริญรุ่งเรืองในกิจการงานในหน้าที่หรืออาชีพโดยชอบ ตามระดับภูมิธรรมและฐานะของแต่ละท่าน เช่นฐานะของฆราวาส ของอุบาสก อุบาสิกา ของพระภิกษุสามเณร เป็นไปตามฐานะอย่างนี้ นี่ฝ่าย"**บำรุงสุข**"

ฝ่าย"**บำบัดทุกข์**"ก็เป็นนัยเดียวกัน แต่เป็นนัยตรงกันข้ามกล่าวคือ ช่วยกำจัดเหตุในเหตุไปถึงต้น ๆ เหตุ ตรงนี้ที่อาตมาจะกล่าวสักนิดว่า เมื่อทำคุณความดีนี้อยู่ ก็จะมีผลเป็นการกำจัดเหตุในเหตุโดยอัตโนมัติ เหมือนกับว่าเป็นเอง เกิดเอง เช่นว่า บางคนตั้งใจทำดีอยู่แล้ว มีพระของขวัญหลวงพ่ออยู่ก็ดี หรือว่ามีพระในตระกูลวัดปากน้ำอยู่ก็ดี เจริญภาวนาธรรมให้จิตสะอาดอยู่เสมอแล้ว ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี นี่เป็นของธรรมดา คือธรรมย่อมคุ้มครองรักษาผู้มีปกติประพฤติธรรมอย่างนี้

เมื่อเวลามีอะไรเกิดขึ้น บางครั้งคนเราเผลอสติไม่ทันคิด มีพระผงหลวงพ่อบ้าง หรือพระตระกูลวัดปากน้ำ พระตระกูลวัดปากน้ำที่ว่านี้หมายถึงพระที่หลวงพ่อ**พระภาวนาโกศลเถระ**รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระวัดปากน้ำภาษีเจริญองค์ปัจจุบัน ศิษย์ก้นกุฏิของหลวงพ่อวัดปากน้ำได้ทำไว้ให้แก่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามทุกรุ่น จึงชื่อว่า "**พระตระกูลวัดปากน้ำ**" และผงมวลสารต่าง ๆ ที่ใช้สร้างก็เป็นผงที่หลวงพ่อท่านเจ้าคุณพระภาวนาโกศลเถระได้ให้ไว้ ซึ่งได้จากพระของขวัญรุ่น ๑-๒-๓ และผงของหลวงพ่อใหญ่นั่นเองมีพุทธานุภาพเช่นเดียวกันกับพระวัดปากน้ำนั่นเองเพราะผู้สร้างองค์เดียวกันและท่านก็ยังมีชีวิตอยู่ไม่ได้ไปไหน

ผลดีที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ก็จะเกิดขึ้น เฉพาะแต่ผู้ทำความดี ถ้าทำไม่ดีก็ไม่เกิด

มาถึงเรื่อง"**บำบัดทุกข์**" คงจะเล่า ๒ เรื่อง เรื่องที่ ๑ ก็คือว่าผู้ปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ถ้าปฏิบัติเองย่อมมีผลให้จิตใจผ่องใสตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมบ่อย ๆ เนือง ๆ **สำหรับท่านที่ปฏิบัติ**

วิชชาที่ละเอียดแก่กล้า อาจจะรู้เหตุในเหตุถึงต้น ๆ เหตุว่าเหตุไม่ดีมันกำลังจะเกิด หรือในขณะเกิดเหตุไม่ดีก็เห็น และ**ผู้ปฏิบัติอย่างนั้นเขาก็พยายามกำจัดเหตุในเหตุไปถึงต้น ๆ เหตุ** ถ้ากำลังของผู้ปฏิบัติมากพอ อย่างเช่นในช่วงแรกของเหตุการณ์ (กลางเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ อันเป็นเวลาระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐานที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม) มีพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่ถึงธรรมกายแล้ว เกือบ ๑๐๐ รูปที่กำลังปฏิบัติกัมมัฏฐานอยู่ช่วยกันเจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงเก็บเหตุในเหตุไปถึงต้น ๆ เหตุของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬรอบแรก กำลัง (บุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมี กำลังฤทธิ์) ของผู้ปฏิบัติร่วมกันหลายคนมากพอสามารถช่วยขจัดปัดเป่าไปได้ นั้นเป็นตอนที่ ๑ แต่พอมาถึงตอนที่ ๒ ของเหตุการณ์นั้น คณะผู้ปฏิบัติธรรมสลายตัว เพราะพ้นระยะเวลาของการปฏิบัติธรรมร่วมกันแล้ว จึงมีผู้ที่ยังเหลือช่วยกันทำวิชชาเก็บเหตุโดยตรงในเรื่องนี้เพียงพระ ๑ เณร ๑ กับฆราวาสสุภาพสตรีเพียง ๕ ท่านเท่านั้น กอร์ปด้วยแรงกรรมของสัตว์โลกในช่วงนั้นก็มาก พึงทราบว่าบริเวณที่ตรงนั้น (ป้อมพระกาฬ) เป็นที่สงครามระหว่างไทยกับพม่า ตรงภูเขาทองนั้นถ้าฝ่ายไหนยึดได้ก่อนฝ่ายนั้นก็จะชนะ ถ้าฝ่ายบ้านเมืองของเรายึดได้ก่อนก็ป้องกันพม่าได้ แต่ถ้าพม่ายึดภูเขาทองได้ก่อนก็ยิงปืนใหญ่เข้าวัง เราก็เสร็จ ตรงนั้นเป็นที่สงคราม แรงกรรมของท่านทั้งหลายที่มาเกิดในหนหลังนี้ มันมากที่จะเข่นฆ่ากัน ผู้ปฏิบัติภาวนาก็กระจายแยกย้ายกันไปหมดแล้ว แต่เหตุการณ์มีเกิดขึ้นอีก แรงกรรมมันเรียกร้องรุนแรง แต่ขณะเดียวกันผู้ที่ทำวิชชาธรรมกายชั้นสูงช่วยแก้เหตุการณ์นั้น มีกำลังน้อย ก็ตรึงกำลังได้พอสมควร เมื่อภายหลังเหตุการณ์ทำท่าจะร้ายแรงผู้นำทำวิชชาจึงได้ทราบกลยุทธวิธีทำวิชชากำจัดเหตุในเหตุครั้งนั้นให้ได้ผลเร็วเป็นพิเศษ คือแทนที่จะทำวิชชาเก็บหรือกำจัดเหตุในเหตุใหญ่ซึ่งเป็นแรงกรรมของทั้งหมด ซึ่งเคยทำได้ผลในครั้งแรกเพราะอาศัยผู้เจริญวิชชาที่ถึงธรรมกายเกือบร้อยรูปก็อาศัยกลยุทธที่มีกำลังผู้ทำวิชชาจำนวนน้อยเพียง ห้า หก เจ็ดคนเท่านั้นเอาชนะคือกำจัดหรือเก็บเหตุในเหตุของเหตุกการณ์ที่กำลังจะรุนแรงบานปลายต่อไปได้โดยง่าย เหมือนกับว่าโจรมาห้าร้อยมาเป็นพันจับหัวหน้าโจรเสียสองสามคน ลูกโจรก็ย่อมแพ้หรือไม่ก็หายหมดไปเป็นธรรมดา เพราะฉะนั้น ในเชิงวิชชา เขาเรียกว่า "**กลยุทธ**" หรือ "**ยุทธวิธี**" (TACTIC) กล่าวคือผู้นำในการทำวิชชาธรรมกายชั้นสูงนั้น ได้สั่งให้ศิษย์ ๕-๖ คนนั้น**ทำวิชชาอารธนาพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรมให้เก็บฤทธิ์แต่เฉพาะหัวหน้ามาร เหมือนจับแต่เฉพาะหัวหน้าโจรสองสามคนเท่านั้น** และอารธนาพระพุทธเจ้าดับธาตุดับธรรม**ให้ทับทวีบุญฤทธิ์แก่ผู้ใหญ่ฝ่ายพระหรือฝ่ายธรรมให้ช่วยกันระงับเหตุที่กำลังจะร้อนแรงและบานปลายนั้นให้ระงับลงได้อย่างฉับพลัน** ภายใน ๖ ชั่วโมง และผลออกมาเป็นผลดีดังที่เราเห็นกันแล้ว

เรื่องของแรงกรรมนั้น เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็น**การประมูลฤทธิ์ระหว่างฝ่ายธรรมกับอธรรม** ใน**ธรรมาธรรมสงคราม** ว่า**ถ้ากำลังฤทธิ์ของฝ่ายใด** (ฝ่าย

พระ/ธรรม หรือฝ่ายมาร/อธรรม) **น้อยกว่า ย่อมพ่ายแพ้** ดังอุปมาว่า **"น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ"** อาตมาจึงขอเจริญพรญาติโยมทุกท่านนะ ให้ปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายกันให้มาก ๆ ได้ผลดีเท่าไหร่ ผลจากการปฏิบัติดีของท่าน นอกจากจะให้ผลดีเฉพาะตัวของแต่ละท่านตามระดับภูมิธรรมแล้ว ยังให้ได้ผลรวมของสังคม ของหมู่เหล่า อย่างชาวธนาคารก็แก่ธนาคารโดยส่วนรวมร่วมกัน เมื่อรวมกันทั้งประเทศก็ให้ผลดีแก่ประเทศชาติ ถ้ารวมกันกว้างขวางออกไปถึงโลกก็แก่ชาวโลก ยิ่งมีจำนวนผู้ปฏิบัติมากเท่าไหร่ก็ยิ่งมีกำลังสูง ความสันติสุขและร่มเย็นแก่สังคมประเทศชาติและชาวโลกก็จะมีเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เมื่อมีกำลังมากแล้วบางที่หมอดูพยากรณ์ไว้ก็ทำอะไรไม่ได้ พยากรณ์อะไรไว้ก็คลาดเคลื่อนไม่ถูก

แต่ว่า**ภาคมารเขาก็มีกำลังมากและคอยสอดละเอียดกีดกันทุกวิถีทางที่จะไม่ให้สัตว์โลกเข้าถึงครูบาอาจารย์** หรือ**สำนักปฏิบัติธรรมที่มีวิชชา ให้ได้วิชชาธรรมกายชั้นสูง แล้วช่วยกันปฏิบัติเก็บหรือกำจัดเหตุในเหตุไปถึงต้น ๆ เหตุของภาคมารได้อย่างนี้มารเขาก็เก่งที่จะคอยสอดละเอียดอวิชชาและมานะทิฏฐิเข้าในธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ของมนุษย์หรือสัตว์ให้ไม่เข้าถึงวิชชาชั้นสูงของฝ่ายพระได้โลก จึงต้องวุ่นวายต่อ ๆ ไปอย่างนี้แหละ**

เพราะอะไร ? เพราะมนุษย์เป็นแต่เพียงหุ่นให้ฝ่ายพระหรือฝ่ายมารเชิดไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น อยู่ที่ว่าใครจะรับธรรมชาติของฝ่ายไหนเท่านั้นเอง เมื่อรับธรรมของฝ่ายบุญกุศลก็จะได้รับผลดี ถ้ารับธรรมชาติของฝ่ายธรรมดำ หรือของภาคมารก็ได้รับผลแห่งกรรมชั่วนั้น ถ้ามารล้วน ๆ ก็ได้รับผลเป็นความทุกข์เดือดร้อนทันที่ฉับพลัน แต่ฝ่ายเดียวถ้ามารปนพระก็ได้ผลดีบ้างเสียบ้าง แต่ถ้ามีธรรมฝ่ายพระมากในอัตราสูงกว่า ผลแห่งคุณความดีก็ได้สูง เรื่องก็มีอยู่เท่านี้เอง

เรื่องของแรงกรรมนี่ อาตมาขอยกตัวอย่าง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราเคยช่วยพระญาติ พระญาติของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลนั้นมี **"ศากยวงศ์"** ฝ่ายพระบิดาและ **"โกลิยวงศ์"** ฝ่ายมารดา ๒ องค์นี้ทรงอภิเสกคือแต่งงานกันไปมา มีทั้งคนดีคนชั่วผสมปนเปอยู่ในวงศ์เดียวกัน ในสมัยพุทธกาลนั้นอาตมาจะเล่าลัดตัดความฝ่ายโกลิยวงศ์ กษัตริย์ชื่อวิฑูฑภะ ฝ่ายศากยวงศ์ก็มีพระมหานามะเป็นกษัตริย์ ด้วยแรงกรรมที่ทางฝ่ายศากยวงศ์ ในอดีตชาติเคยโปรยยาพิษลงแม่น้ำให้ฝ่ายโกลิยวงศ์ต้องล้มตายลงเป็นอันมาก แรงกรรมอันนี้เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ต้องเกี่ยวพันกัน ก่อให้เกิดความแค้นใจแก่พระเจ้าวิฑูฑภะ ให้มีความแค้นว่าจะต้องฆ่าศากยวงศ์ให้หมด นี่แหละคือที่สิ้นสุดของศากยวงศ์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบด้วยพระญาณ พอถึงเวลาที่พระเจ้าวิฑูฑภะจะเสด็จไปรบ พระพุทธองค์เสด็จโดยทางอากาศ เพราะโกลิยวงศ์อยู่ทางเหนือของอินเดียโน้น แต่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่นครสาวัตถี จึงได้เสด็จไปโดยทางอากาศ ประทับนั่งอยู่ใต้ต้นไทร แต่ต้นไทรใบโปร่ง โกร๋นแดดร้อนเป็นเขตต่อกันระหว่างเมืองกบิฬพัสดุ์ของศากยวงศ์และเมืองโกลิยวงศ์ พระเจ้าวิฑูฑภะยกตราทัพข้ามเขตจะเข้าไปกบิฬพัสดุ์เห็นพระพุทธเจ้าประทับนั่งอยู่ใต้ต้นไทรที่ใบไม่หนา แดดร้อนจึงกราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า ทำไมพระองค์มาประทับนั่งอยู่ใต้ต้นไทรใบโกร๋นอย่างนี้ ร้อนก็ร้อน ขอเชิญเสด็จไปประทับยังต้นไทรที่ใบทึบ ๆซึ่งอยู่ในเขตของโกลิยวงศ์ เถิดพระพุทธองค์ก็ตรัสว่า ร่มเงาของพระญาติเป็นอย่างไรก็ร่มเย็น ตรัสเท่านี้ พระเจ้าวิฑูฑภะก็ทรงทราบว่าพระพุทธเจ้ามาห้ามทัพ ก็เสด็จกลับ ความแค้นหรือเวรมันเรียกร้องอยู่ไม่ได้ มาอีก พระพุทธเจ้าเสด็จมาห้ามทัพโดยทางอากาศอย่างนี้ถึง ๓ ครั้ง พอครั้งที่ ๔ ทรงเห็นด้วยพระญาณว่า เป็นบุรพกรรมและกรรมนี้ห้ามไม่ได้จึงไม่เสด็จ พระเจ้าวิฑูฑภะจึงยาตราทัพไปฆ่าฝ่ายศากยวงศ์แทบไม่มีเหลือ เหลืออยู่แต่ที่แสดงตนว่าไม่ใช่เป็นเจ้าชายศากยวงศ์ และที่แสดงตนเป็นฝ่ายพระญาติพระเจ้ามหานามะซึ่งเป็นพระเจ้าตา ที่เป็นพระประยูรญาติที่ใกล้ชิดของพระเจ้าตาก็ไม่กล้าฆ่า นอกนั้นฆ่าหมดแม้เด็กที่กำลังกินนมอยู่ เชือดหมดเอาเลือดมาล้างพระบาท ถึงขนาดนั้นนี่แรงกรรม พระพุทธเจ้าก็ห้ามมิได้

เรื่องอานุภาพธรรมกายมีมาก แต่ก็ขึ้นอยู่ที่เหตุปัจจัยผู้ที่จะได้รับผลดีหรือผลไม่ดีนั้น ว่ากรรมเก่าที่เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วหนักเบามาแค่ไหน ถ้ากรรมเก่าดีมาทำกรรมดีเพิ่มขึ้นอีก ก็จะมีแต่ดีกับดี เจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป แต่ถ้ากรรมเก่าไม่ดีที่กำลังจะให้ผล ถ้าทำกรรมดีมากขึ้น ผลแต่กรรมชั่วเดิมแม้จะหนักก็จะช่วยผ่อนเป็นเบาได้ ถ้าเบาก็จะเบาไปเลยแต่มิได้หมายความว่า ในกรณีที่มีผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงประกอบเหตุปัจจัยเพื่อแก้-เพื่อเก็บ-เพื่อกำจัดด้วยอานุภาพธรรมกายนั้น จะสามารถทำได้ผลดีทั้งหมดได้ เพราะเหตุว่าผู้ที่ทำวิชชานั้นคุณธรรมสูงแค่ไหน ก็ได้รับถ่ายทอดอานุภาพจากธรรมกายที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปมากเท่านั้น ซึ่งจะมาถ่วงดุลย์กับเหตุปัจจัยของฝ่ายผู้ที่กำลังจะมีทุกข์ เพราะผลของกรรมชั่วที่เคยทำมาแต่อดีตให้บรรเทาลงตามส่วน หรือจะช่วยส่งเสริมผู้ที่กำลังจะมีสุขเพราะผลของกรรมดีที่เคยทำมาแต่อดีต ให้ได้รับผลดียิ่งขึ้น

นี้ก็เป็นเรื่องของอานุภาพธรรมกาย ที่ปรากฏเกิดมีได้กับทุกท่านที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบโดยทางศีล สมาธิ ปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแบบหรือแนวทางที่หลวงพ่อวัดปากน้ำได้สอนให้ปฏิบัติ เพื่อกำจัดกิเลสเหตุแห่งทุกข์ ให้ดับหยาบไปหาละเอียด จากสุดหยาบไปสุดละเอียด ถึงธรรมกายที่เป็นธาตุล้วนธรรมล้วนที่บริสุทธิ์ และส่งผลที่เป็นความสันติสุขและร่มเย็นแก่ผู้ปฏิบัตินั้นตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ด้วยอาการอย่างนี้

■ ■ ■ ■

คติธรรม
จาก
รายการธรรมสู่สันติ

จิตของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างนี้ว่า "เราจักทำบุญกุศลมีการถวายภัตตาหารเป็นต้น" ก็ควรรีบทำไว ๆ ด้วยคิดว่า "เราจะทำก่อนใคร ๆ" และพึงห้ามจิตจากบาปกรรมมีกายทุจริต เป็นต้น หรือจากอกุศลจิตที่จะเกิดขึ้น เพราะว่าเมื่อบุคคลใดคิดอยู่อย่างนี้อีกว่า "เราจักให้ทาน เราจักทำบุญกุศล" หรือคิดว่า "ผลนี้ จักสำเร็จแก่เราหรือไม่" ได้ชื่อว่าทำบุญช้า เหมือนกับบุคคลเดินไปในทางที่ลื่น ความคิดชั่วมีจิตที่ตระหนี่เป็นต้นของผู้นั้นย่อมได้โอกาส

ฉะนั้น เมื่อจิตคิดจะทำบุญกุศลควรรีบทำไว ๆ เพราะว่าในเวลาที่ทำกุศลกรรมเท่านั้น จิตจะยินดีในกุศลกรรม พ้นจากนั้นแล้ว ย่อมน้อมไปสู่ความคิดชั่วได้ ดังพระพุทธภาษิต ว่า

อภิตฺถเรถ กลฺยาเณ ปาปา จิตฺตํ นิวารเย
ทนฺธํ หิ กรโต ปุญฺญํ ปาปสฺมึ รมตี มโน ฯ

บุคคลพึงรีบขวนขวายในความดี พึงห้ามจิตเสียจากความชั่ว
เพราะว่า เมื่อบุคคลทำความดีช้าอยู่ ใจจะยินดีในความชั่ว ฯ

เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม

วัดคลองมะเดา ตำบลท่าช้าง อำเภอกบินทร์ จ.ปราจีนบุรี บก.

๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๔

กราบนมัสการท่านอาจารย์มหาเสวิมชัย ธมฺมจิโต ที่เคารพสูง

ด้วยกระผมมีความชื่นชมในการมาเมตตาของท่านอาจารย์ที่มีอยู่เสมอ ที่อาจารย์ได้ให้พระใหญ่มีกุญกระผมเพื่อไปเปิดวัดคลองมะเดา ให้ปฏิบัติตามเกรดตลอดทั้งพระเณรได้ศึกษา ซึ่งตามปกติแล้วจะมีวันหนึ่งจะไม่มีสะมีกิจต่างๆ ตามลอยๆ วัดจะค่ำ ตลอดจนวัดใหญ่ใหญ่ จึงเป็นเหตุให้ต้องเป็นภาระใหญ่ที่ต้องเป็นเช่นนี้ ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องเป็นภาระใหญ่ ดังนี้ จึงเป็นว่าพระอาจารย์ได้กระลายภาระของพระพุทธองค์ ดังนี้ จึงเป็นว่าพระกระการบรรพชาอุปสมบทเพื่อที่จะให้ได้กล่าวแก่วัดในหลักพระพุทธศาสนา เหตุนี้จึงเป็นสิ่งที่จะให้กระผมได้ศึกษาเป็นใหญ่ ใช่ไหม เนื่องจากอยู่ต่างท่านพระอาจารย์ จึงต้องมีที่การพาดกระผมเป็นหลักใหญ่ กระผมขอถวายตามพระวัตถุประสงค์ทั้งหมด ตลอดจนศึกษาที่ของพระโตพระตลอดจนพ่อพระมอดกาพมนุษย์ตลอดจนถึงตลอดมีการอดทนอันตรายต้องป้องให้พระอาจารย์เจริญอยู่ต่อไปนานเทอญ

กราบนมัสการมาด้วยความเคารพสูง

พระพรกลฺยาณธมฺโม

วัดคลองมะเดา

ที่พิเศษ/2535

ชมรมพุทธศาสตร์ อัสสัมชัญ สำโรง

12 พฤศจิกายน 2535

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

จากการที่ชมรมพุทธศาสตร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ สำโรง ได้นำนักเรียนจำนวน 80 คนมาเข้าค่าย ระหว่างวันที่ 6-8 พฤศจิกายน 2535 ที่ผ่านมา คณะครูและนักเรียนได้รับความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมและการฝึกภาคปฏิบัติสำหรับนักเรียนเป็นอย่างมาก ก่อนมาสิ่งที่คณะครูหนักใจคือนักเรียนทุกคนไม่มีประสบการณ์ในเรื่องของการปฏิบัติตนและการใช้ชีวิตที่วัด และเมื่อได้ชี้แจงสิ่งต่าง ๆ ให้ทราบ ก็ได้รับความกรุณาจากทางวัดเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ลุล่วงไปด้วยดี และนักเรียนส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีแม้จะมองในระยะเวลากระชั้นชิดก็ตาม ก็นับว่าบรรลุผลไปในขั้นหนึ่ง สิ่งนี้คงเป็นบารมีของหลวงพ่อวัดปากน้ำ และบารมีของท่านเจ้าอาวาสที่สละเวลาอบรมนักเรียนอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยแต่ประการใด นับเป็นบุญของนักเรียนและของคณะครูที่นำนักเรียนมาเข้าค่ายจริยธรรม ณ วัดแห่งนี้ กระผมได้แนบรูปที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม มาพร้อมกับจดหมายฉบับนี้ และกราบนมัสการในความเมตตาที่เอื้อเฟื้อต่อคณะนักเรียน-ครู จนการเข้าค่ายจริยธรรมบรรลุตามเป้าหมาย

กราบนมัสการมาเพื่อ ทราบ

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(นายธีรรมนูญ รัตนพันธ์)
หัวหน้าชมรมพุทธศาสตร์

ตอบปัญหาธรรม

โดย

พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

○ **ถาม** เมื่อผมนั่งสมาธิปล่อยกายสบายดีแล้ว เอาจิตนึกถึงลูกแก้วแล้วไปจรดไว้ที่ฐานที่ ๗ นึกจะภาวนา แต่จิตไม่ยอมภาวนา พอฝืนภาวนาไปจะมีอาการตึงเครียด มึนศีรษะ และอึดอัด เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขอย่างไร

● **ตอบ** โดยปกติ ถ้าจิตรวมดิ่งหยุดนิ่งไปแล้วนั้น องค์บริกรรมภาวนาก็จะหายไปด้วย กล่าวคือ เมื่อกายสังขารระงับ จิตจะยิ่งละเอียดและหยุดนิ่งวจีสังขารก็จะระงับด้วย นี่แหละที่ใจกำลังรวมหยุดเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ถึงขั้นฌาน

วจีสังขารระงับด้วยนั้นคืออย่างไร ? คือเมื่อจิตละเอียดและรวมลงแล้ว องค์บริกรรมภาวนาจะเลือนไปเอง แต่ถ้าเราไปฝืนบริกรรมภาวนาเข้าก็ผิดหลักปฏิบัติ เพราะจิตละเอียดและรวมลงแล้ว บางคนลืมองค์ภาวนาก็ไม่ต้องภาวนา ไม่เป็นไร ขอแต่อย่าให้เคลื่อนศูนย์ ให้หยุดในหยุด กลางของหยุด ๆ ๆ ปล่อยให้ใจดิ่งหยุดนิ่ง ๆ แล้วก็อย่าบังคับหรือเพ่งแรง เมื่อจิตยิ่งดิ่งละเอียดลงไปแล้ว ขอให้หยุดนิ่ง ๆ เบา ๆ ประเดี๋ยวจิตดวงเดิมจะตกศูนย์ ไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ ตรงระดับสะดือ แล้วจิตดวงใหม่จะลอยเด่นขึ้นมาใสสว่างตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือเอง

ธรรมชาติของใจเมื่อจะรวมหยุด ประการแรกลมจะหยุดด้วย แต่เราแทบไม่รู้สึกตัว คือ ลมหายใจของผู้ที่เป็นสมาธิจะละเอียดเหมือนกับจะไม่ได้หายใจ ถ้าลมหายใจยังหยาบอยู่ยังไม่เป็นสมาธิที่แนบแน่น ใจที่จะเป็นสมาธิแนบแน่นเมื่อลมหายใจจะละเอียด และสั้นเข้า ๆ แล้วรวมลงหยุดนิ่งสนิท แต่ไม่รู้สึกอึดอัด ใจจะเบาและสบายเป็นปกติอาการที่ลมหยุดนั้นเรียกว่า **"กายสังขาร"** ระงับแล้ว

ส่วน "วจีสังขาร" กล่าวคือองค์บริกรรมภาวนาก็จะค่อย ๆ ระงับตามไป จะรู้สึกลืม ๆ เลือนหายไป

ไม่เป็นไร ขอแต่อย่าให้เคลื่อนศูนย์ ให้เห็นศูนย์ไว้เรื่อย หยุดในหยุด กลางของหยุด ๆ ๆ ปล่อยใจให้ดิ่ง หยุดนิ่งลงไป ประเดี๋ยวก็ใสสว่างขึ้นมาเอง

ท่านผู้นี้ได้ถามต่อไปว่า "เมื่อผมภาวนาไม่ได้ ผมก็เปลี่ยนละครับ ไม่ภาวนาเอาจิตไปจรดไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ แล้วกำหนดลมในท้องกระเพื่อมไปกระเพื่อมมา" นี่คงเคยติดการภาวนายุบหนอพองหนอมา ไม่เป็นไร แต่ว่าต่อไปไม่ต้องไปมองเห็นความกระเพื่อม ไม่ต้องสนใจความกระเพื่อม จิตจะได้หยุดดิ่งนิ่งสนิทลงไปจริง ๆ

ถ้าบังคับจิตให้เข้า ๆ ออก ๆ จากสมาธิ พอจิตจะหยุดนิ่งเข้า ก็ไปฝืนให้จิตทำงาน คือ บริกรรมภาวนาใหม่อีกอย่างนั้นย่อมจะทำให้จิตเครียดเพราะถูกบังคับจึงเกร็ง อย่างนั้นผิดวิธี จงปล่อยใจตามสบาย กายก็ปล่อยตามสบาย อย่าเกร็งเป็นอันขาด คือเราอย่าไปสนใจ เพราะฉะนั้นมันจะไม่เกร็ง การเกร็งนั้นเป็นอาการหนึ่งของใจที่ถูกเราบังคับเกินไปพอบังคับเกินไปจิตก็จะไม่ยอมรวมลง ไม่ยอมหยุด จงนึกถึงการกดลูกปิงปองให้จมลงน้ำ ถ้ากดแรงลูกปิงปองจะหลุดมือ จิตที่ถูกบังคับหรือกดดันมากจะถอนทันที จิตบังคับไม่ได้ ต้องค่อย ๆ ประคองเบา ๆ ปล่อยใจสบาย ๆ แต่อย่าให้สบายจนง่วงและหลับ อย่างนั้นใช้ไม่ได้ ปล่อยใจตามสบาย คือทำใจให้โปร่งสบายนิ่ง ๆ อย่าเพ่งนิมิตแรง เพราะความอยากเห็นเกินไปอย่าบีบบังคับใจเกินไป เบา ๆ ธรรมดาไม่ต้องเกร็งแล้วจิตจะค่อย ๆ รวมดิ่งลงไปเอง

เพราะฉะนั้น จงปรับนิดหน่อย นี่มีประสบการณ์ดีแล้ว ปรับปรุงอีกนิดหน่อยก็จะดีขึ้น ส่วนว่าที่เคยติดยุบหนอพองหนอมานั้น ก็ไม่ต้องสนใจ เพียงแต่จรดใจนิ่งที่ศูนย์กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ พอใจหยุดนิ่งใสสว่าง ความรู้สึกกระเพื่อมจะหายไปเอง อย่าสนใจก็แล้วกัน

สรุปว่าจรดใจนิ่ง ๆ เฉย ๆ อย่าเกร็ง อย่าบังคับใจแรง องค์บริกรรมภาวนาจะค่อย ๆ ลืมเลือนไปเพราะเราไม่สนใจ ใจไปหยุดดิ่งลงที่กลางของกลางนั้นถูกต้องแล้ว บริกรรมภาวนาคือ การท่องในใจนี้เมื่อกำหนดไปแล้วจะหยุดเอง จิตละเอียดเข้า ๆ ๆ ต่อไปลมหายใจก็ไม่สนใจแล้วละเอียดเข้าไป ๆ ใจจะสงบและหยุดนิ่ง นั้นถูกต้องแล้ว แต่อย่าบังคับใจเกินไปอย่าเกร็ง อย่าอยากเห็นเกินไป นิ่ง ๆ เฉย ๆ เบา ๆ แล้วใจจะหยุดสงบนิ่งกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ก็จะปรากฏดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์หรือดวงปฐมมรรคใสสว่างปรากฏขึ้นมาเอง.

■■■■

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้างเสนาสนะถวายเป็นวิหารทาน

มูลค่าห้องละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ด้วย**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** มีดำริจะสร้างที่พำนักสงฆ์ เป็นเรือน ๒ ชั้น ๆ ละ ๘ ห้อง รวมเป็น ๑๖ ห้อง (มีห้องน้ำ-ห้องสุขาเบ็ดเสร็จ) คิดเป็นมูลค่าห้องละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๒๐๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อภายในบริเวณห้อง
ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๑๐๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อร่วมกับเจ้าภาพรายอื่นอีก ๑ ชื่อ
ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๕๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อร่วมกับเจ้าภาพรายอื่นอีก ๓ ชื่อ

ทะยอยนำเงินส่งได้ภายใน ๒ ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ นี้เป็นต้นไป

ขอเชิญติดต่อบริจาคและรับพระเป็นที่ระลึกได้ที่

๑. **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘

๒. ประชาสัมพันธ์ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก กม.ที่ ๑๔ จ.ราชบุรี โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

(* ๒๐๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงรุ่น ๔ พิมพ์สี่เหลี่ยม ของวัดปากน้ำ เป็นที่ระลึก ๑ องค์
๑๐๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงรุ่น ๔ พิมพ์สามเหลี่ยม ของวัดปากน้ำ เป็นที่ระลึก ๑ องค์)

• •

สาธุชนผู้สนใจพระตระกูลวัดปากน้ำ โปรดทราบ

พระตระกูลวัดปากน้ำ ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำภาษีเจริญ และพระอาจารย์**มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สร้างขึ้นตามแนววิชชาธรรมกายที่รับถ่ายทอดมาจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจกแก่ผู้ทำบุญนั้น **ไม่มีขาย! แต่หาได้ไม่ยาก** เพราะผู้มาทำบุญที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี หรือที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. จะได้รับพระเป็นที่ระลึกตามที่กำหนดไว้ทุกท่าน

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป
ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น	๑๐.-
๒. หัวใจของการเจริญภาวนา(ภาษาอังกฤษ)	๑๕๐.-
๓. พุทธภาวนา (พิเศษ)	๓๐.-
๔. โพธิปักขิยธรรม	๓๐.-
๕. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๖. รูปหลวงพ่อสด (รูปเล็ก)	๑๐.-
๗. รูปหลวงพ่อสด (รูปใหญ่)	๕๐.-
๘. นิตยสารธรรมกาย (รวมเล่ม)	๒๕๐.-
๙. นิตยสารธรรมกาย	๓๐.-

วีดีโอเทป ภาคภาษาไทย

ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๔ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
(ธรรมปฏิบัตชั้นสูงให้เฉพาะผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้วเท่านั้น)

วีดีโอเทป ภาคภาษาอังกฤษ

๑. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๓ ม้วน (ระบบ NTSC ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
๒.ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๒ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมปฏิบัติ ๑	๓๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติ ๒	๓๐.-
๓. อานุภาพธรรมกาย ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๔. ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ๑ ชุด ๓ ม้วน	๖๐.-
๕. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๖. พระประสงค์-ให้เราผู้ปฏิบัติ	๓๐.-
๗. การบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นกิเลสและกองทุกข์ถึงมรรคผลนิพพาน	๕๐.-
๘. สู่ทางพระนิพพาน ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๙. ทานกุศล	๖๐.-
๑๐. การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยธรรม ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๑๑. ภาวนาธรรมชั้นต้น-กลาง ๗ ม้วน	๒๑๐.-
๑๒. ทำวัตรเช้า	๓๐.-
๑๓. ทำวัตรเย็น	๓๐.-
๑๔. ตอบปัญหาธรรม อบรมพระรุ่น ๒๑ ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช
ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรมอันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติ อันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวันและได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวาราณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** นี้ได้ทุกวัน **ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนได้ทุกวัน** (ครั้งละ ๕๐๐ บาทขึ้นไป ตามระเบียบของธนาคาร)

ขอเชิญท่านสาธุชนปวารณาตั้งทุนได้ตามกำลังศรัทธา และจะมอบใบทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชให้เมื่อตั้งทุนครอบ ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไปแล้ว ติดต่อขอตั้งทุนได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕ , ๒๒๕-๑๙๙๘

๒. ประชาสัมพันธ์ วัด**หลวงพ่อสดธรรมกายาราม สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

๓. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.หลานหลวง** ในนาม
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ จะช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรมหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่นทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น.	ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)
๐๔.๓๐ น.	ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม
๐๖.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต
๐๘.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา
๐๙.๓๐ น.	ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
๑๑.๐๐ น.	รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๔.๐๐ น.	รับฟังธรรมบรรยาย
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว
๑๙.๓๐ น.	เจริญภาวนาธรรม
๒๑.๓๐ น.	ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺฑตฺโม) และพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)

๑. **ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)**

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

● **ที่พระอุโบสถ วัดสระเกศ** ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. **ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น** ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. **ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน เวลา ๐๗.๓๐ น. มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. **ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์

๑. ช่อง ๙ อสมท. ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ และ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุ ททท.**(ภาคปกติ) อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ (ก่อนปิดสถานี)

ขอเชิญร่วมสร้างอุโบสถ (วิหารธรรมกาย) วัดหลวงพ่อสด

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

อุโบสถ เป็นหัวใจสำคัญของวัด ด้วยว่าเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระประธานแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเขตที่ต้องกำหนดเพื่อการทำสังฆกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์ มีการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย การสวดและรับฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัยพุทธบัญญัติของพระบรมศาดา เพื่อทบทวนความบริสุทธิ์กายวาจาใจของพระภิกษุสงฆ์ร่วมกัน เป็นการรักษาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้าไว้มิให้วิบัติคลาดเคลื่อนและสูญหาย อุโบสถหลังนี้เป็นอุโบสถสองชั้นในงบประมาณการก่อสร้าง ๒๒ ล้าน กำหนดจะก่อสร้างเสร็จในปลายปี พ.ศ.๒๕๓๕ จะได้ใช้พื้นที่ชั้นล่างเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกันสืบพระบวรพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขณะนี้ได้มีผู้เป็นเจ้าภาพแล้วประมาณ ๑๙ ล้านบาท ยังขาดอยู่อีกประมาณ ๔ ล้านบาท จึงขอเชิญชวนสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างปูชนียสถานที่สำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงกันจักเป็นมหากุศลทับทวีเพิ่มพูนบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ แก่ท่านต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด แล.

๑) เจ้าภาพวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการจารึกชื่อไว้ในที่พิเศษในวิหารเป็นการเฉพาะ มีเพียง ๑๕๐ ที่เท่านั้น

๒) เจ้าภาพวงเงิน ๓๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในสมุดพิเศษซึ่งจะเก็บไว้ในวิหารเพื่อแสดงให้สาธุชนรุ่นหลังได้อนุโมทนาต่อไป

๓) เจ้าภาพวงเงินต่ำกว่านี้ก็จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสือที่ระลึก

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
๒. สำนักงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.๑๐๑๖๐
๓. สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

✂ -

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

- ☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์
- ☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
  - ☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
  - ☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

รูปขันธ์

ญาณรัตนะ*

ขันธ์ แปลว่ากอง หรือหมวดหมู่ แห่งรูปธรรมและนามธรรม ของสัตว์โลกอย่างเช่นของมนุษย์ เทพยดา หรือสัตว์ดิรัจฉาน แบ่งเป็น ๕ ขันธ์หรือกอง คือ รูปขันธ์ (กองรูป อันประกอบด้วยธาตุน้ำ ดิน ไฟ ลม เป็นต้น) ๑ นี้เป็นรูปธรรมกับกองแห่งนามธรรมอีก ๔ คือ เวทนาขันธ์ (กองเวทนา คือความรู้สึกสุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์) ๑ สัญญาขันธ์ (กองสัญญา คือความจำได้) ๑ สังขารขันธ์ (กองสังขาร คือความนึกคิด) ๑ และวิญญาณขันธ์ (กองวิญญาณ คือความรู้ได้) ๑ จึงรวมเรียกว่า **ขันธ์ ๕ (เบญจขันธ์)** จัดเป็น**รูปธรรม**กับ**นามธรรม** หรือเรียกโดยย่อว่า รูป-นาม หรือ นาม-รูป

อุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นในขันธ์ ๕ด้วยตัณหาและทิฏฐิ (ความเห็นผิดว่าเป็นตัวตน บุคคล เรา-เขา ของเรา-ของเขา) **เป็นทุกข์** เพราะขันธ์ ๕ นั้นมีสภาวะโดยธรรมชาติ **ไม่เที่ยง** (อนิจฺจํ) **เป็นทุกข์** ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน (ทุกฺขํ) **มิใช่ตัวตน** (อนตฺตา) คือต้องแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไปในที่สุด เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป เป็นธรรมดา เหมือนพยับแดดหรือฟองน้ำ จึงนับว่า มีสภาพว่างเปล่ามีก็เหมือนไม่มี

ขันธ์ ๕ เป็นเรื่องที่มีความละเอียดลึกซึ้งขึ้นกับการอธิบายในระดับธรรมขั้นใด ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะรูปขันธ์ ที่จะอุปมาอุปไมยว่า**รูปขันธ์ก็เปรียบเสมือนบ้านที่เราได้อยู่อาศัยเพียงชั่วคราว** เพราะในที่สุด รูปขันธ์ก็จะต้องแตกดับไปตามอายุขัย ขึ้นอยู่กับว่าผู้อยู่อาศัยจะมีปัญญาใช้ประโยชน์จากบ้านหลังนี้มากน้อยเพียงใด

หากเห็นว่ารูปขันธ์เปรียบเสมือนบ้านที่อยู่อาศัย เพื่อเพียงตักตวงแสวงหาความสุขทางโลกให้มากที่สุด ก่อนที่บ้านจะเสื่อมโทรมไปหรือใช้บ้านเป็นแหล่งสร้างความเดือดร้อน เบียดเบียนผู้อื่นร่ำไป ปล่อยให้บ้านเป็นสถานที่สั่งสมกิเลสตัณหา โดยไม่เคยคิดขับไล่สิ่งที่ไม่ดีออกจากบ้าน ก็เป็นสิทธิ์และสติปัญญาของบุคคลที่เป็นเจ้าของบ้านนั้น ๆ พึงจะมีได้ แต่ผลที่ตามมาอีกในไม่ช้า บ้านที่อยู่อาศัยนี้ก็จะต้องทรุดโทรมและแตกสลายไปในที่สุด ผู้อยู่อาศัยก็ต้องอพยพออกไป โดยไม่แน่ใจว่าจะหาบ้านใหม่อยู่ได้หรือไม่ เพราะไม่เคยคิดจะหาบ้านใหม่แทนบ้านเก่า หรือเรียกว่าไม่ผ่อนบ้านไว้บ้างด้วยคุณความดีตามกฎแห่งกรรม ซึ่งแทบจะไม่มีหลักประกันอะไรเลยว่าจะหาบ้านที่ดีอยู่สุขสบายได้ ก็จะเหมือนกับพวกพเนจร ไร้ที่อยู่อาศัย หรือหากจะมีบ้านก็ไม่แน่ว่าจะได้บ้านดีอยู่สุขสบาย หรือจะได้บ้านที่ไม่ดี อยู่ไม่สบายเปรียบได้กับพวกเปรต

**กรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดี ซี*

อสุรกาย เป็นต้น

หากเห็นว่ารูปขันธ์เปรียบเสมือนบ้านที่อยู่อาศัยเป็นที่พำนักพักพิงใจปัจจุบัน คอยหมั่นดูแลรักษามิให้โรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน **และที่สำคัญคือคอยขับไล่พวกกิเลส ตัณหา สิ่งแปลกปลอมให้ออกไปจากบ้านรวมทั้งเชื้อเชิญความดีทั้งปวง เข้ามาอยู่ในบ้าน ให้ช่วยกันคิด พูด ทำ คุณความดี** ตราบเท่าที่อายุการใช้งานของบ้านยังมีอยู่จึงจะเป็นการสร้างกุศลผลบุญ เพื่อเป็นสมบัติปัจจัยในการหาบ้านใหม่ให้งดงามเป็นรูปสมบัติที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้การบำเพ็ญบารมีและทางสัญจรในวัฏสงสารที่ยาวไกลนี้ดำเนินต่อไปด้วยดี บุคคลที่เป็นเจ้าของบ้านแบบนี้ ย่อมจะได้ผลลัพธ์คุ้มค่ากับเวลาที่อายุของบ้านต้องเสื่อมโทรมและแตกดับไปในที่สุด นับเป็นเจ้าของบ้านที่ไม่ประมาท

การเปรียบรูปขันธ์เป็นบ้านก็เพื่อชี้ให้เห็นว่าร่างกายมิใช่ของเราตลอดไป เราเพียงมาอาศัยเพียงชั่วคราว ระยะเวลาสั้นหรือยาวก็ขึ้นอยู่กับอายุขัยของแต่ละคน หากลองไปดูคนที่ล่วงลับไปแล้วตามงานศพ จะเห็นเพียงแต่ร่างกายนิ่งไม่มีลมหายใจ ไม่สามารถพูดจาแสดงอากัปกิริยาอาการได้ ก็จะยิ่งเห็นชัดว่ารูปขันธ์เป็นของที่เราใช้อยู่จริง ๆชั่วคราว เพราะเมื่อจิตวิญญาณออกจากร่างกายแล้ว บุคคลนั้นก็ไม่ใช่สิ่งมีชีวิตอีกต่อไป เมื่อไปถึงเชิงตะกอนแล้วก็จะมอดไหม้เปลี่ยนสภาพเดิมหมดไป เป็นเพียงธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ

การกล่าวถึงรูปขันธ์ก็เพื่อจะแสดงให้เห็นสัจธรรมว่า ร่างกายของเราไม่จำเป็นต้องบำรุงด้วยเครื่องหอม หรือการผ่าตัดศัลยกรรมให้สิ้นเปลืองเงินทองและเป็นทุกข์กับสภาพที่เปลี่ยนแปลงแก่ไปตามกาล เพราะในไม่ช้าก็ต้องแก่-เจ็บ-และตายแตกดับไปในที่สุด **หากจะพอใจในรูปขันธ์ที่มีอยู่ก็เพื่อการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นเป็นบุญเป็นกุศลแก่ตนเอง** ดูแลสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์ เพื่อการทำประโยชน์คุณความดีให้นานที่สุด เพราะรูปขันธ์นั้น **ที่ศูนย์กลางกายเป็นที่ตั้งของดวงปฐมมรรค หนทางเบื้องต้นไปสู่ความหลุดพ้นจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์และถึงมรรคผลนิพพานได้**

การกล่าวถึงรูปขันธ์อีกประเด็นหนึ่ง ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าการไปลุ่มหลงติดอยู่ในบ่งแห่งมาร ได้แก่รูปขันธ์ในเพศตรงกันข้ามว่าสวยว่างามนั้น สามารถจะใช้การพิจารณารูปขันธ์เป็นอุบายในการลดละความยึดติดในกามคุณทั้ง ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกายได้ หากหมั่นพิจารณารูปขันธ์ของตนเองและของบุคคลอื่นที่ต้องร่วงโรยไป เช่นผม เล็บ ฟัน ที่จะต้องหลุดเสื่อมหมดสภาพไปตามกาลเวลาอยู่ในขณะนี้ และอีกไม่ช้าทั้งร่างกายก็จะหมดไปเช่นกัน นอกจากนี้หากพิจารณาสิ่งปฏิกูลที่ถูกขับถ่ายออกมาจากร่างกายอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นอุจจาระ ปัสสาวะ เหงื่อ ไคล น้ำมูก น้ำลาย ฯลฯ ที่เหมือนกันทุกคน ไม่ว่าจะสวยงามเพียงใดก็มีเช่นกัน การหมั่นพิจารณารูปขันธ์ที่จะต้องเสื่อมไปก็จะช่วยให้การดำเนินชีวิตไม่ประมาท และไม่หลงยึดติดในกามคุณทั้งในตัวเราและในเพศตรงข้าม เร่งแสวงบุญกุศลและสร้างคุณความดีไว้ เพื่อจะได้รูปขันธ์ร่างกายที่มีอาการครบบริบูรณ์ เป็นการส่งเสริมการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขไป สู่หนทางสิ้นทุกข์อย่างถาวรได้ในที่สุด

■ ■ ■ ■

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

(๑) ประสงค์จะ : ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่_____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่: _____

ที่อยู่_____

(๒) เป็นเวลา : ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๒๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๒๔๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๓๖๐ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)
หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นาม_____บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ตำบล/แขวง_____อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

ประสงค์จะ: ☐ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์ออกนาม

☐ อื่น ๆ_____จำนวนเงิน_____บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)
หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

พิธีทอดผ้ากฐินสามัคคี เมื่อวันที่ ๑๘ ต.ค. ๓๕ ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม **มีคุณบรรเจิด ชลวิจารณ์** เป็นประธานใหญ่ **ศ.บัญญัติ-คุณหญิงสุมน สุชีวะ** เป็นประธานจัดงาน และ **คุณปิยะบุตร-คุณสุจินตนา ชลวิจารณ์** เป็นประธานอุปถัมภ์ สาธุชนชายหญิงที่มาร่วมพิธีในภาคเช้าวันนั้นได้เจริญภาวนาธรรมเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ สมเป็นภาชนะสะอาดเพื่อรองรับกุศลธรรม และร่วมกันตักบาตรเป็นสังฆทานแด่พระสงฆ์ ภาคบ่ายสดับพระธรรมเทศนาจากหลวงพ่อ**พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เป็นการเพิ่มพูนสติปัญญาในทางธรรม ก่อนเดินทางกลับพร้อมกับความเอิบอิ่มในบุญกุศลใหญ่

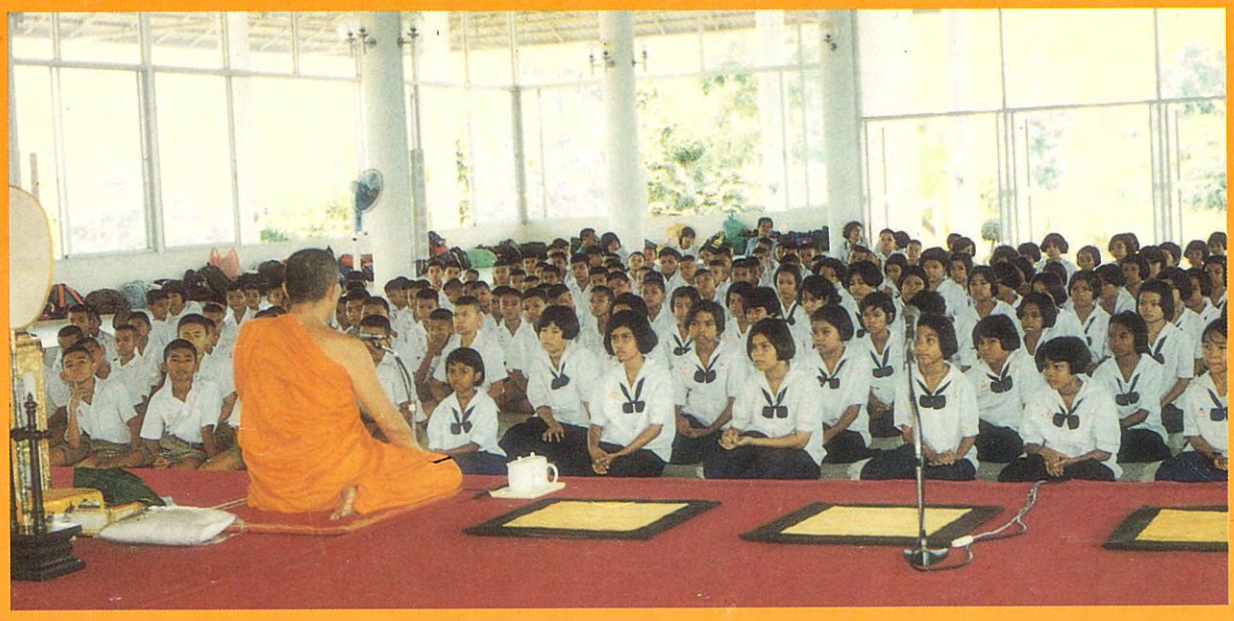

คณะครูและนักเรียน โรงเรียนศิริศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ได้ไปเข้ารับการอบรมธรรมปฏิบัติ ฟังธรรมบรรยาย และฝึกเจริญภาวนา ณ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ระหว่างวันที่ ๖-๘ สิงหาคม ๒๕๓๕